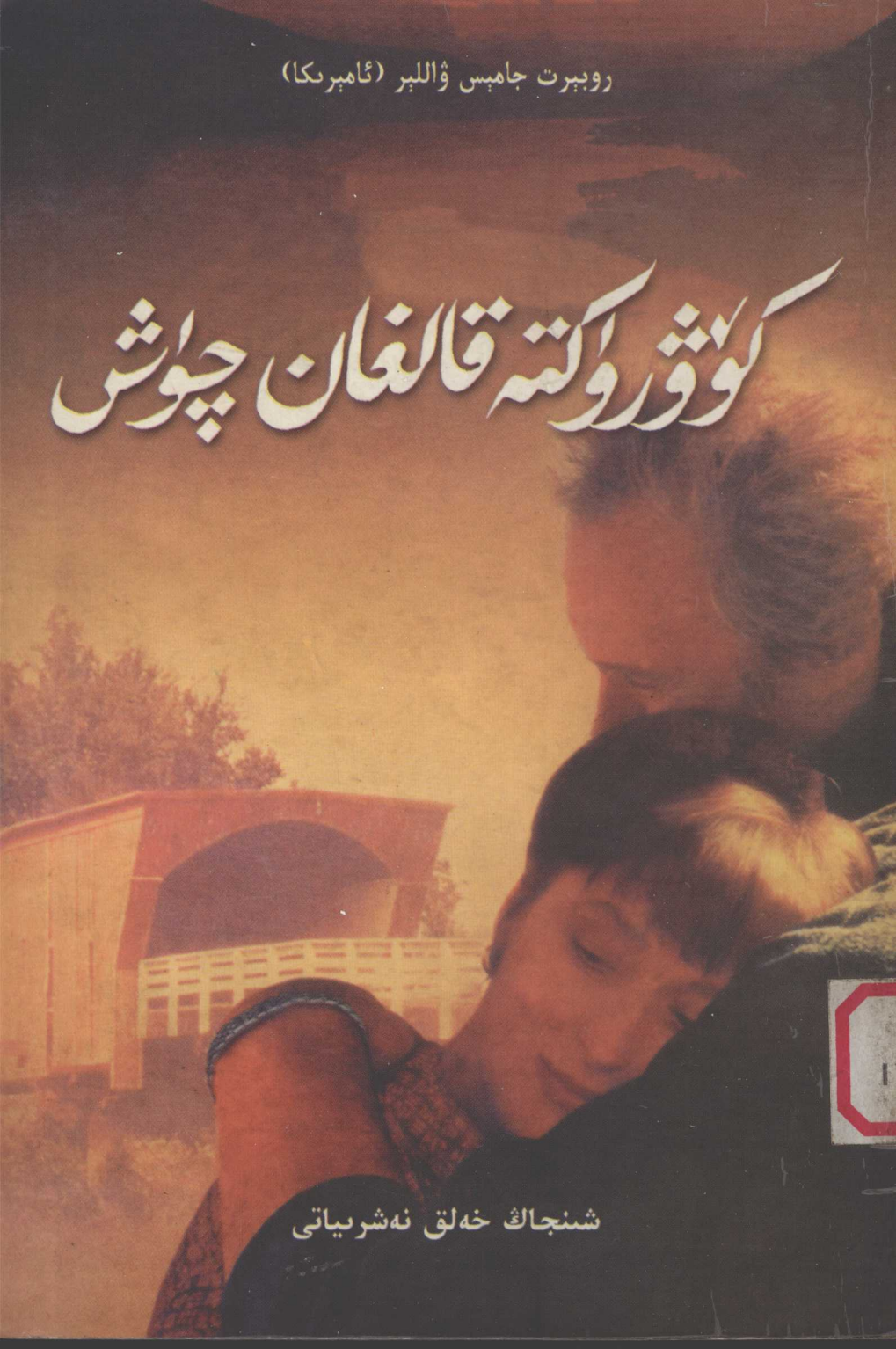
روبېرت جامېس ۋاللېر (ئامېرىكا)

كۆۋرۈكتە قالغان چوۋىش

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ژاللىر مۇھەببەت تېمىسىدىكى ئەسەرلەرنىڭ ھەقىقىي مەنىسىنى چۈشىنىدىغان يازغۇچى. ئۇ كىشىلەرنىڭ تۇنجى مۇھەببەت مەزگىلىدىكى ھېسسىيات ۋە كەيپىياتلىرىنى يېزىپ چىقالىغان. ئوقۇغان ئادەمنىڭ خۇددى خۇدا كۆڭلىگە سېلىۋاتقاندەك ئاجايىپ يارقىن ۋە ھېچقاچان بولۇپ باقمىغان چوڭقۇر تەسىرات پەيدا بولىدۇ.

—— « نيويورك ۋاقىت گېزىتى »

كىشىگە چوڭقۇر شېئىرىي تۇيغۇ... تېگىگە يېتىپ بولمايدىغان بىر خىل شىرىن ھېسسىيات ئېلىپ كېلىدۇ... مەڭگۈلۈك مۇھەببەت ھەققىدىكى ئاجايىپ تەسىرلىك ئەسەر.

—— « سان فرانسسكو گېزىتى »

ئاجايىپ رومانتىك ئەسەر... ژولتېر قالتىس يازغۇچى. ئۇنىڭ تۇنجى ئەسىرىنىڭ مۇشۇنداق مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشىشى كىشىنى تاڭ قالدۇرىدۇ. ئادەمنى تېخىمۇ ھەيران قالدۇرىدىغىنى كىشىلەرنىڭ بۇ ئەسەرگە بولغان كۈچلۈك زوقى. دۇنيانىڭ ھەممىلا يېرىدە شۇنداق: بۇ ئەسەرنى سېتىۋالغان ھەرقانداق ئادەم بىر كېچىدىلا ئوقۇپ بولمىغىچە قولىدىن چۈشۈرمىدى ھەم شۇنچىلىك كۈچلۈك ھاياجانغا چۈمۈلدى ھەتتا تەسىرلىنىپ يىغلاپ كەتكەنلەرمۇ ئاز ئەمەس. ئۇلار ئەتىسى بۇ كىتابتىن يەنە بىر نەچچىنى سېتىۋېلىپ دوستلىرىغا سوۋغا قىلىشتى... روبېرت ژوللېرنىڭ بۇ ئەسىرى بارلىق كىشىلەرگە مۇھەببەتنىڭ ياسالما نەرسە ئەمەسلىكىگە ئىشەندۈردى.

—— « ۋاشىنگتون پوچتا گېزىتى »

ISBN 7-228-09135-3
(民文)定价:8.50元

ISBN 7-228-09135-3
9 787228 091355 >

15
1712.45
2

روبېرت جامېس ۋاللېر (ئامېرىكا)

كۈتۈرۈلگەن قالقان چوڭ

تەرجىمە قىلغۇچى: ياسىن سەيىت

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

廊桥遗梦/(美)沃勒著;亚森·斯依提译. —乌鲁木齐:新疆人民出版社,2004.12
ISBN 7—228—09135—3

Ⅰ.廊 … Ⅱ. 沃… ②亚 Ⅲ. 长篇小说—美国—现代—维吾尔语(中国少数民族语言)
Ⅳ.1712.45

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2004)第 127742 号

责任编辑： 热合曼·马木提
责任校对： 热娜·阿布利米提
封面设计： 艾克拜尔·沙力

廊桥遗梦(维吾尔文)
(美)罗伯特·詹姆斯·沃勒著
亚森·斯依提译

新 疆 人 民 出 版 社 出 版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮编:830001)
新疆新华书店发行
乌鲁木齐天平印刷厂印刷
850×1168 毫米 32 开本 5.5 印张
2005 年 3 月第 1 版 2005 年 3 月第 1 次印刷
印数：1 — 3060

ISBN 7—228—09135—3 定价:8.50 元

بۇ كىتاب خەلق ئەدەبىيات نەشرىياتىنىڭ 2004 ـ يىلى 4 ـ ئاي 2 ـ نەشرى، 2004 ـ يىلى 4 ـ ئاي 2 ـ باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.
本书根据人民文学出版社 2004 年 4 月第二版，2004 年 4 月第二次印刷本翻译出版。

مەسئۇل مۇھەررى : راخمان ماموت
مەسئۇل كوررېكتورى : رەنا ئابلىمىت
مۇقاۋا لايىھىلىگۈچى : ئەكبەر سالىھ

كۆۋرۈكتە قالغان چۇش

ئاپتورى: روبېرت جامېس ۋاللېر (ئامېرىكا)
تەرجىمە قىلغۇچى: ياسىن سېيىت

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
ئۈرۈمچى تىپنېڭ باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 1/32 850×1168 مىللىمېتىر
باسما تاۋىقى: 5.5
2005 ـ يىلى 3 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2005 ـ يىلى 3 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى: 3060 — 1
ISBN 7—228—09135—3
باھاسى: 8.50 يۈەن

مۇقەددىمە

كىچىنەك گۇللەرگە پۇركەنگەن قويۇق ئوت ـ چۆپلەر ئارد-
سىدىن، تەرەپ ـ تەرەپكە سوزۇلغان توپلىق سەھرا يوللىرىدىن
ناخشا ئاۋازلىرى پات ـ پات ئاڭلىنىپ قالىدۇ. بۇ ئەنە شۇنداق
ھېكايىلەرنىڭ بىرى. 1989 ـ يىلى كۈز ئايلىرىنىڭ بىر كۈنى
چۈشتىن كېيىن كۈن قىيىلغان چاغدا، يېزىق ئۇستىلىنىڭ
ئالدىدا كومپيۇتېرنىڭ ئېكرانىدا كۆرۈنگەن ئالامەتلەرگە دىققەت
بىلەن قاراپ ئولتۇراتتىم، توساتتىن تېلېفون جىرىڭلاپ كەتتى.
تېلېفون بەرگەن كىشى بۇرۇن ئىشلىگەن تۇرغان مېڭ
جونسون ئىسىملىك بىرى ئىكەن. ئۇ ھازىر فلورىدا شتاتىدا
تۇرىدىكەن. ئۇ تېلېفوندا ئىشلىگەن شتاتىدىكى بىر دوستىنىڭ ئۆزى-
گە بىر كىتاب ئەۋەتكەنلىكىنى، كىتابنى ئۆزىنىڭ ھەم سىڭلىسى
كارولىننىڭمۇ ئوقۇپ چىققانلىقىنى، بۇ كىتابتا بايان قىلىنغان
ۋەقەلىككە مېنىڭ قىزىقىپ قېلىشىم مۇمكىنلىكىنى دېدى. ئۇ
ناھايىتى ئېھتىيات بىلەن سۆزلىدى، ۋەقەلىكنىڭ مەزمۇنىنى
مەندىن قاتتىق سىر تۇتۇپ، كارولىن ئىككىسىنىڭ ئىشلىگەن شتا-
تىغا كېلىپ مەن بىلەن پاراڭلاشماقچى بولغانلىقىنىلا ئېيتتى.
مەن ئادەتتە مېنى ۋەقەلىك بىلەن تەمىن ئەتمەكچى بولغان
بۇنداق كىشىلەردىن گۇمانلىناتتىم، لېكىن ئۇلارنىڭ شۇنچىلىك
كۈچەپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ بۇ ئىشقا قىزىقىپ قالدىم. ئۇلار
بىلەن دېس موينېستا كۆرۈشىدىغان بولۇپ كېلىشتۇق. ئايرود-
روم ئەتراپىدىكى «ئىستراھەت مېھمانخانىسى» دا بىر قۇر ئەھ-
ۋاللاشقاندىن كېيىن ئارىمىزدىكى قورۇنۇشلار كۆتۈرۈلۈپ كەت-

تى. ئىككىسى ئۇدۇلۇمدا ئولتۇردى. تالادا ئاستا ـ ئاستا قاراڭغۇ چۈشۈپ قار ئۇچقۇنداپ يېغىۋاتاتتى.

ئۇلار ماڭا ناۋادا مەن بۇ ۋەقەلىكنى يازماسلىق قارارىغا كەلسەم، 1965 ـ يىلى مادىزون ناھىيىسىدە يۈز بەرگەن ئىشلارنى ۋە شۇنىڭدىن كېيىنكى يىگىرمە تۆت يىل ئىچىدە بولۇپ ئۆتكەن مۇشۇ ئىشقا مۇناسىۋەتلىك ھەرقانداق تەپسىلاتلارنى ئاشكارىلىماسلىقىمنى ئىلتىماس قىلدى. مەن ماقۇل بولدۇم، بۇ ئورۇنلۇق تەلەپ ئىدى. نېمىلا دېگەن بىلەن بۇ ۋەقەلىك ماڭا ئەمەس ئۇلارغا مەنسۇپ ئىدى.

ئۇلارنىڭ گېپىنى پۈتۈن دىققىتىم بىلەن ئاڭلىدىم، جاۋاب بېرىش قىيىن بولغاچ بەزى مەسىلىلەرنى سورىدىم، ئۇلار تىنماي سۆزلەيتتى. كارولىن ئەچچە قېتىم ئۆزىنى تۇتالماي يىغلاپ تاشلىدى. مىك جونسون يىغىدىن ئۆزىنى ئارانلا تۇتۇپ ئولتۇراتتى. ئۇلار ماڭا بىر قىسىم ھۆججەتلەرنى، قىيىۋېلىنغان ژۇرنال بەتلىرىنى ۋە ئاپىسى فرانسىسكانىڭ كۈندىلىك خاتىرىسىدىن بىرنى بەردى.

كۈتكۈچى ياتاققا كىرىپ ـ چىقىپ قەھۋەلىرىمىزنى لىققىلاپ قويياتتى. ئۇلارنىڭ بايانىدىن بەزى كۆرۈنۈشلەر كۆز ئالدىمدا جانلاندى. تىل پەقەت ئوبراز ئارقىلىقلا پەيدا بولىدۇ. ئۇلارنىڭ گەپ ـ سۆزلىرىنى ئاڭلىدىم. ئالاھازەل تۇن نىسپىدىن سەل ئاشقاندا، بۇ ۋەقەلىكنى ھېكايە قىلىپ يېزىپ چىقىشقا ھېچبولمىغاندا ئۇرۇنۇپ بېقىشقا ماقۇل بولدۇم.

بۇ ۋەقەلىكنى خەلقئالەم ئالدىدا ئاشكارىلاش قارارىغا كېلىش ئۇلار ئۈچۈن ئاسان ئىش ئەمەس، بۇ ئۇلارنىڭ ئاپىسىغا، شۇنداقلا دادىسىغا بېرىپ تاقىلىدىغان نازۇك ئىش ئىدى. مىك بىلەن كارولىن ئىككىسى بۇ ۋەقەلىكنى ئاشكارىلىۋەتسە بەزىبىر قوپال، يالغان ـ ياۋىداق گەپ ـ سۆزلەرنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىپ قالىدىغانلىقىنى ھەمدە رىچارد بىلەن فرانسىسكا جونسون ئەر ـ

خوتۇنلارنىڭ كىشىلەر قەلبىدىكى ئوبرازىنىڭ بىر پۈلغا ئالغۇ-سىز بولۇپ كېتىدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىشتى.

ئۇلار ئوتلۇق ۋەدىلەرگە خالىغانچە ۋاپاسىزلىق قىلىنىۋاتقان، مۇھەببەت ئويۇن - چاقچاق ئورنىدا قارىلىۋاتقان بۇگۈنكى بۇ دۇنيادا ئالاھىدە ئەھمىيەتكە ئىگە بۇ ۋەقەلىكىنى يەنىلا ئاشكارىلاش كېرەك دەپ ھېسابلىغانىدى، مەن شۇ چاغدا بۇ نۇقتىغا ئىشەنگەنىدىم، ئەمدى تېخىمۇ ئىشەندىم، ئۇلارنىڭ مۇڭ-چەرى توغرا ئىدى.

تەنقىد قىلىش ۋە يېزىش جەريانىدا ئۆزۈم تەلەپ قىلىپ مىڭ ۋە كارولىن بىلەن ئۇچ قېتىم كۆرۈشتۇم. ئۇلار ھەر قېتىم قىلچە ۋايسىماي ئىئوۋاغا كەلدى. چۈنكى ئۇلار ۋەقەلىك-نىڭ ئەينەن بايان قىلىنىشىنى ئۈمىد قىلاتتى. بىز بەزىدە پاراڭلىشاتتۇق، بەزىدە ماشىنىنى ئاستا ھەيدەپ سىرتلارغا چە-قاتتۇق، ئۇلار ماڭا ۋەقەلىكتە بەلگىلىك ئورۇن تۇتىدىغان جاي-لارنى كۆرسىتىپ بېرەتتى.

بۇ ھېكايىنى يېزىشتا مىڭ بىلەن كارولىنىڭ ياردىمىدىن سىرت تۆۋەندىكىلەرگە ئاساسلاندىم: فرانسىسكا جونسوننىڭ كۈندىلىك خاتىرىسى، ئامېرىكىنىڭ غەربىي شىمال رايونى، بو-لۇپمۇ ۋاشىنگتون شتاتىغا قاراشلىق سېئاتل بىلەن بېللىنھامدا ئېلىپ بېرىلغان تەكشۈرۈش، ئىئوۋا شتاتىغا قاراشلىق مادىزون ناھىيىسىگە قىلىنغان داۋراڭسىز زىيارەت، روبېرت كىنكاينىڭ فوتو سۈرەتچىلىككە دائىر ماقالىلىرىدىن يىغىۋېلىنغان ئەھۋال-لار، ھەر خىل ژۇرنال تەھرىر بۆلۈملىرىنىڭ ياردەملىرى، پىليونكا ۋە فوتو - ئاپپارات ئوسكۇنىلىرى ياسايدىغان كارخانا ئىگىلىرى تەمىن ئەتكەن تەپسىلاتلار، بۇنىڭدىن باشقا كىنكاينىڭ يۇرتى ئوھىئو شتاتىغا تەۋە بائېنسۋېردىكى بوۋايلار بىلەن ئۆتكۈ-زۈلگەن چوڭقۇر مەزمۇنلۇق سۆھبەتلەر، كىنكاينىڭ بالىلىق چاغلىرى ھېلىمۇھىم ئۇلارنىڭ ئېسىدە بار ئىكەن.

نۇرغۇن تەكشۈرۈشلەرنى ئېلىپ بارغان بولساممۇ بوشلۇق يەنىلا كۆپ ئىدى. بۇ ئەھۋالدا تەسەۋۋۇرغا ئازراق تايانىدىم. ئەقىلغا مۇۋاپىق ھۆكۈم ئارقىلىق شۇنداق قىلدىم. بۇ كىنكاي بىلەن فرانسىسكاغا بولغان چوڭقۇر چۈشەنچىدىن ھاسىل بولغان ھۆكۈم ئىدى. بولۇپ ئۆتكەن ئىشلارنى ئاساسەن ئىگىلەپ بولغانلىقىمغا ئىشەنچىم كامىل ئىدى.

كىنكاينىڭ ئامېرىكىنىڭ شىمالىي قىسمىنى توغرىسىغا كېسىپ ئۆتكەن ساياھىتى توغرىسىدىكى بەزى تەپسىلاتلارنىڭ ئورنى بوش ئىدى. كەينى - كەينىدىن ئېلان قىلىنغان فوتو سۈرەتلەرگە، فرانسىسكا ئۆزىنىڭ كۈندىلىك خاتىرىسىدە كىنكاينىڭ شۇ قېتىملىق ساياھىتىنى تىلغا ئېلىپ ئۆتكەنلىكىگە ۋە كىنكاينىڭ بىر ژۇرنال تەھرىر بۆلۈمىگە ئۆز قولى بىلەن يازغان قىسقا بىر پارچە خېتىگە ئاساسەن ئۇنىڭ شۇ قېتىمقى ساياھىتىنىڭ راستلىقىنى بىلدىم. مۇشۇ ماتېرىياللارنى يىپ ئۇچى قىلىپ، كىنكاي 1965 - يىلى ئاۋغۇستتا بېللىنھامدىن مادىزون ناھىيىسىگە بارغۇچە مۇشۇ لىنىيىنى بېسىپ ئۆتكەن دېگەن قاراش بىلەن شۇ لىنىيىنى بويلاپ بىر قېتىم ساياھەت قىلدىم، سەپەر داۋامىدا ئۇزۇمنى نۇرغۇن جەھەتلەردە روبېرت كىنكايدەك سەزدىم.

كىنكاينىڭ ماھىيىتىنى ئىگىلەش يېزىقچىلىق ۋە تەتقىقات ئىشلىرىمدىكى ئەڭ قىيىن ئىش ھېسابلىناتتى. دېمىسىمۇ ئۇ چۈشەنگىلى بولمايدىغان سىرلىق ئادەم ئىدى. بەزىدە ئادەتتىكى ئادەمگە، بەزىدە تۇتۇرۇقسىز ئادەمگە، بەزىدە ھەتتا ئەرۋاھقا ئوخشاپ قالاتتى. ئۇنىڭ ئالىي تەربىيە كۆرگەن تەڭداشسىز كىشى ئىكەنلىكى ئەسەرلىرىدىن چىقىپ تۇراتتى. لېكىن، ئۇ ئۆزىنى كۈنسېرى مۇكەممەللىشۈاتقان دۇنياغا بولغان مەپتۇنلۇق ئىلكىدە شاللىنىپ قېلىنىۋاتقان ئادەم ھەم ئاز ئۇچرايدىغان ئەركەك ھايۋان دەپ بىلەتتى. ئۇ بىر قېتىم ۋاقتىنىڭ كاللىسى

دىكى «ئېچىنىشلىق نىداسى» نى تىلغا ئالغان. فرانسىسكا ئۇنى «ئۇ دارۋىننىڭ تەدرىجىي تەرەققىيات نەزەريىسىدىكى تۈرلەرنىڭ كېلىپ - چىقىشىدىن ئىلگىرىكى سىرلىق ھەم غەلىتە دۇنيادا ياشايتتى» دەپ تەرىپلىگەنىدى.

كىشىنى جەلپ قىلىدىغان ئىككى مەسىلىگە تېخىچە جاۋاب تېپىلمايۋاتاتتى. بىرى، كىنكاينىڭ فوتو سۈرەتلەر توپلىمىنىڭ دېرىكىنى قىلىشقا ئامالسىز ئىدۇق. خىزمەت خاراكتېرىدىن ئالغاندا، ئۇنىڭدا مىليون پارچە سۈرەت بار ئىدى، لېكىن ھېچ يەردىن تېپىلمىدى. ئۇنىڭ بۇ ئىشقا بولغان قارىشى ئۆزىنىڭ بۇ دۇنيادا تۇتقان ئورنىغا بولغان قارىشى بىلەن ئوخشاش، شۇڭا ئۇ كۆز يۇمۇشتىن بۇرۇن سۈرەتلەرنى كۆيدۈرۈۋەتكەن دەپ قىياس قىلىشتۇق.

يەنە بىرى، ئۇنىڭ 1975 - يىلىدىن 1982 - يىلىغىچە بولغان مەزگىلدىكى تۇرمۇشى. بۇ ھەقتە ئىگىلەنگەن ئەھۋاللار تولىمۇ ئاز ئىدى. ئۇنىڭ سېئاتلدا نەچچە يىل ھەيكەللەرنى سۈرەتكە تارتىپ تۇمشۇق تەرەپ تەرىكچىلىك قىلغانلىقىدىن، پىگبىت قولتۇقىنىڭ[1] مەنزىرىلىرىنى سۈرەتكە تارتىش بىلەن ئىزچىل مەشغۇل بولغانلىقىدىن باشقا ھېچنېمىنى بىلمەيتتۇق. تېخىمۇ قىزىقارلىقى، بارلىق سۇغۇرتا ئورۇنلىرى ۋە ھەربىيدىن قايتقان ئەسكەرلەر ئورگانلىرىنىڭ ئەۋەتكەن خەت - چەكلىرىگە ئۇ ئۆز قەلىمى بىلەن «ئىگىسىگە قايتۇرۇلسۇن» دەپ يېزىپ ھەممىسىنى قايتۇرۇۋەتكەنىدى.

ئۇ كىتابىنى يېزىشقا تەييارلىق قىلىش ۋە يېزىش جەريانىدا دۇنيا قارىشىم ئۆزگەردى، پىكىر قىلىش ئۇسۇلۇمدىمۇ بۇرۇ-لۇش ھاسىل بولدى. ئەڭ مۇھىمى، كىشىلىك مۇناسىۋەت ئار-قىلىق يەتكىلى بولىدىغان غايىۋى مەنزىلگە بولغان مەندىكى نەپ-

① پىگبىت قولتۇقى — ۋاشىنگتون شتاتىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى دېڭىز قولتۇقى.

رەت تۇيغۇسىمۇ ئاجىزلىشىپ كەتتى. تەكشۈرۈش ـ تەتقىقات قىلىش نەتىجىسىدە فرانسىسكا جونسون ۋە روبېرت كىنكاي بىلەن تونۇشۇپ، كىشىلىك مۇناسىۋەت چېگرىسىنىڭ مەن ئويلىغاندىنمۇ چەكسىز ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم. بۇ كىتابنى ئوقۇش داۋامىدا سىزمۇ ماڭا ئوخشاش تەسىراتقا كېلىشىڭىز مۇمكىن.

بۇ ئاسان ئىش ئەمەس. بىغەملىك كۈنسايىن كۈچىيىپ كېتىۋاتقان دۇنيادا سەزگۈمىز قاشاڭلىشىپ كەتتى، ھەممىمىز ئۆز تىرىكچىلىكىمىز بىلەن ئاۋارە. قايناق ھېسسىيات بىلەن كىشىنى غىدىقلايدىغان مۇلايىم ھېسسىياتنىڭ چېكى زادى نەدە، بۇنى بىلىشكە ئاجىزمەن. لېكىن، بىزدە ھەمىشە بۇرۇنقى كەشىلەرنىڭ قايناق ھېسسىياتىنى مەسخىرە قىلىدىغان، سەمىمىي ۋە چوڭقۇر مۇھەببىتىنى پەردازلاپ ئېپادىلەيدىغان خاھىش بار. شۇڭا بىز ئاشۇنداق يېقىملىق غايىۋى مەنزىلگە قەدەم قويالمايمىز. بۇنداق غايىۋى مەنزىل فرانسىسكا جونسون بىلەن روبېرت كىنكاي توغرىسىدىكى بۇ ھېكايىنى چۈشىنىشتە ناھايىتى زۆرۈر. مەن قولۇمغا قەلەم ئېلىشتىن ئاۋۋال ئۆزۈمدە مۇشۇنداق خاھىشنىڭ بارلىقىنى بىلەتتىم.

سىز بۇ ھېكايىنى ئوقۇۋېتىپ شائىر كالېردېك[1] ئېيتقاندەك، ئىشەنچسىزلىكىڭىزنى ۋاقتىنچە بىر ياققا قايرىپ قويىسىڭىز، جەزمەن ماڭا ئوخشاش تەسىراتقا ئىگە بولىسىز. سىزمۇ خۇددى مۇزغا ئايلانغان يۈرىكىڭىزدە تانسا ئوينىغۇدەك سورۇننىڭ بارلىقىنى بايقايسىز.

---

① كالېردېك — (1772 — 1834) 19 ـ ئەسىرنىڭ باشلىرى ئەنگلىيىدە ئۆتكەن ئۇلۇغ شائىر ۋە مۇتەپەككۇر.

روبېرت كىنكاي

1965 ـ يىلى 8 ـ ئاۋغۇست ئەتىگەندە روبېرت كىنكاي ۋاشىنگتون شتاتىغا قاراشلىق بېللىنھامدىكى بىر بىنانىڭ ئۈ-چىنچى قەۋىتىدىكى ئىككى ئېغىزلىق ياتقىنى تاقاپ، فوتو ئاپپا-رات ئۈسكۈنىلىرى قاچىلانغان سومكا بىلەن كېيىم ـ كېچەكلە-رى سېلىنغان چامادانىنى كۆتۈرۈپ پەسكە چۈشۈپ، ئارقا ئە-شىككە تۇتىشىدىغان كارىدورغا ئۆتتى. ئۇنىڭ «چۈرولىت» ماركىلىق كونا ماشىنىسى مېھمانخانىغا چۈشكەنلەر مەخسۇس ماشىنىلىرىنى قويىدىغان مەيداندا تۇراتتى، ماشىنىدا يەنە بىر سومكا، چاققانغىنا بىر مۇزلاتقۇ، ئىككى يۈرۈش ئۈچ پۈتلۈق جازا، نەچچە پاچكا «تۆگە» ماركىلىق تاماكا، بىر تېرمۇس بىلەن بىر خالتا مېۋە، كوزۇپتا بىر گىتار قېپى بار ئىدى. كىنكاي سەپەر خالتىسىنى ئورۇندۇققا تاشلاپ، مۇزلاتقۇ بىلەن ئۈچ پۈتلۈق جازىنى ماشىنىدىن ئېلىپ يەرگە قويدى، گىتارنىڭ قېپى بىلەن كېيىم ـ كېچەك سېلىنغان چامادانىنى كوزۇپنىڭ بىر بۇلۇڭىغا سىغداپ بىر ياندا تۇرغان زاپاس چاققا چەگدى، ئاندىن ئۇزۇن بىر تال كاناپ ئارغامچا بىلەن ھەممىنى قوشۇپ بىراقلا مەھكەم باغلىۋەتتى.

ئۇ ماشىنىغا چىقتى ۋە «تۆگە» ماركىلىق تاماكىدىن بىرنى تۇتاشتۇرۇپ، ئاندىن ماشىنىدىكى نەرسىلەرنى كۆڭلىدە بىر-بىرلەپ سانىدى. ماشىنىدا ئىككى يۈزدەك ھەر خىل پلىيونكىلار بار ئىدى، تولاراقى «كودا» ماركىلىق پلىيونكا ئىدى. ماشىنىدا يەنە ئۈچ پۈتلۈق جازا، چاققانغىنا بىر مۇزلاتقۇ، ئۈچ فوتو

ئاپپارات، فوتو ئاپپاراتىنىڭ كۆزىدىن بەش، پادىچى ئىشتان، كاجى رەختتىن تىكىلگەن تامبال، كۆڭلەك، بىر پىنجەك بار ئىدى. ئۇ يەتكۈدەك نەرسە - كېرەك ئېلىۋالغانىدى. ئۇنتۇپ قالغان باشقا لازىملىق نەرسىلەرنى يولدا كېتىۋاتقاچ ئېلىۋالسا بولاتتى.

كىنكاي ئۆڭۈپ كەتكەن ئىشتان، كونىراپ كەتكەن دالا ئايىغى، كاجى كۆڭلەك كىيگەن، سېرىق ئاسما باغ تاقىغان، كەڭ تاسمىسىغا غىلاپلىق شۈبتساريە پىچقى ئېسىۋالغانىدى. ئۇ سائىتىگە قارىدى، سائەت سەككىزدىن ئون يەتتە مىنۇت ئۆتۈپتۇ. ئىككىنچى قېتىم زىۋىت قىلىپ ماشىنىسىنى ئوت ئالدۇردى، كەينىگە ياندۇرۇپ خوتنى يۆتكىدى - دە، كۈن نۇرى غۇۋا چۈشۈپ تۇرغان كوچىدىن ئاستا ھەيدەپ چىقتى. بىر پەس- تىلا بېللىنھام كوچىسىدىن ئۆتتى، ئاندىن ۋاشىنگتون شتاتىدى- كى 11 - نومۇرلۇق كوچىغا كىرىپ جەنۇبقا قايرىلدى، پىگبت دېگىز قولتۇقىنى بويلاپ نەچچە ئىنگلىز چاقىرىم مېڭىپ، 12 - نومۇرلۇق دۆلەتلىك تاشيول بىلەن 11 - نومۇرلۇق تاشيول كېسىشىدىغان جايغا بارماي شەرققە بۇرۇلدى.

كىنكاي شۇ تاپتا شەرققە قاراپ يول ئېلىپ، كاسكادې تاغ تىزمىلىرىنى كېسىپ ئۆتىدىغان ئۇزۇن ھەم ئەگرى - توقاي سەپىرىنى باشلىغانىدى. ئۇ بۇ دۆلەتنى سۆيەتتى، ئۆزىنى بىمالال تۇتۇپ كېتىۋاتاتتى. ئارىلاپ - ئارىلاپ خاتىرە يازاتتى. كەل- گۈسىدە قايتا كېلىشكە ئەرزىگۈدەك جايلارنى خاتىرىلەيتتى ياكى بىر نەچچە پارچە سۈرەت تارتاتتى. ئۇ بۇ سۈرەتلەرنى «تېز تارتىلغان خاتىرە سۈرەت» دەپ ئاتايتتى. بۇ سۈرەتلەر بەزى جايلارغا يەنە قايتا كېلىپ، تېخىمۇ ئەستايىدىل زىيارەت قىلىش ئويىنى ئۆزىگە ئەسلىتىپ تۇرۇش مەقسىتىدە تارتىلغانىدى. كىنكاي قاش قارايغاندا سپوكاندىن شىمالغا - 2 - نومۇرلۇق دۆلەتلىك تاشيول تەرەپكە بۇرۇلدى. بۇ تاشيول بىلەن ئامېرىكا-

نىڭ شىمالىي قىسمىنىڭ يېرىمىنى بېسىپ، مىنىپسوتا شتاتىغا قاراشلىق دۇلۇسقا بارغىلى بولاتتى.

كىنكاي ئۆمرىدە بىرەر ئىتقا ياكى ساپسېرىق بىرەر تايغانغا ئېرىششنى تالاي قېتىم ئارزۇ قىلغانىدى. ئىت سەپەرلەردە ھەم ئۆيدە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولاتتى. لېكىن، ئۇ دائىم سىرتلارغا، تولاراق چەت ئەللەرگە كۆپ چىقاتتى، بۇنىڭدا ئىتقا بەك ئۇۋال بولۇپ كېتەتتى، شۇنداقتىمۇ ئۇ بۇ ئىشنى داۋاملىق ئويلايتتى. «نەچچە يىلدىن كېيىن قېرىپ كېتىمەن، دالىلاردا جاپالىق مەشغۇلات ئېلىپ بېرىشقا ماجالىم يەتمەي قالسىدۇ، شۇ چاغدا ئىتنىمۇ بىرەرنى تېپىۋالارمەن» دېدى كىنكاي كۆز ئالدىدىن «لىپ» قىلىپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقان رەت ـ رەت ياپىيېشىل دەل ـ دەرەخلەرگە ماشىنىنىڭ ئەينىكىدىن قاراپ كېتىۋېتىپ.

ئۇ ماشىنا ھەيدەپ سەپەرگە چىققاندا ھەمىشە خىيال دېڭىزىغا غەرق بولاتتى. شۇ تاپتا ئۇنىڭ كاللىسىغا ئىت توغرىسىدىكى خىيال كىرىۋالغانىدى، روبېرت كىنكاي ئىسمى ـ جىسمىغا لايىق تەنھا ئادەم ـــ ئۇ يالغۇز بالا، ئاتا ـ ئانىسى ئۆلۈپ كەتكەن، بىر نەچچە شىرەم تۇغقانلىرى بىلەن بۇرۇنلا ئالاقىسى ئۈزۈلگەن ـــ بىرمۇ يېقىن ئاغىنىسى يوق ئىدى.

كىنكاي بىللىنھام كوچىسىدىكى ئەركىن بازارنىڭ خوجايىنى بىلەن ئۇنىڭغا فوتو ئاپپارات ئۈسكۈنىلىرى سېتىپ بېرىدىغان دۇكان خوجايىنىنىڭ ئىسمىنى بىلەتتى. ئۇنىڭ بىر نەچچە ژۇرنال رېداكسىيىسى بىلەن رەسمىي كەسپىي ئالاقىسى بار ئىدى، باشقا ھېچكىمنى تونۇمايتتى، ئۇنىمۇ باشقىلار تونۇمايتىتى. ئادەتتىكى كىشىلەر سىگانلاردىن ئاسان دوست تۇتمايدۇ، ئۇ سىگانلارغا سەل ئوخشاپ كېتەتتى.

كىنكاي ماريانىنى ئويلىدى. ماريان ئۇنىڭ بىلەن بەش يىل ئۆي تۇتۇپ، بۇنىڭدىن توققۇز يىل بۇرۇن ئاجرىشىپ كەتكەندى. كىنكاي ئەللىك ئىككى ياشقا كىرگەن، ماريان بولسا تېخى

قىرنىق ياشقىمۇ كىرمىگەن ئايال ئىدى. ماريان مۇزىكانت، ناخشىچى بولۇشنى شۇ قەدەر ئارزۇ قىلاتتى، ۋېرىفىنىڭ ھەممە ناخشىلىرىنى ئېيتالايتتى. سېئاتلدىكى قەھۋەخانىدا يامان ئەمەس ناخشا ئېيتاتتى. كىنكاي ئۆيدە بولسىلا ئۇنى پات - پات ماشىنىغا سېلىپ كونسېرت كېچىلىكىگە ئاپىراتتى، ئۆزى تاماشىبىنلار قاتارىدىن ئورۇن ئېلىپ ئۇنىڭ ناخشىسىنى ئاڭلايتتى.

كىنكاينىڭ ئۇزۇن مۇددەت سىرتلاردا يۈرۈشى — ئۇ بەزىدە بىر چىقىپ كەتسە ئىككى - ئۈچ ئاي يوقاپ كېتەتتى — ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىغا قىيىنچىلىق ئېلىپ كەلدى. بۇ نۇقتا كىنكايا ئايان ئىدى. ئۇلار باشتا توي قىلىشقا پۇتۇشكەندە كىنكايىنىڭ قانداق خىزمەت قىلىدىغانلىقىنى ماريان بىلەتتى. ئۇلار ئۆز كۆڭۈللىرىدە بۇ ئىشنى مۇڭاپىق بىر تەرەپ قىلالايدىغانلىقىنى ھېس قىلىشقانىدى، نەتىجىدە ئۇنداق بولمىدى. كىنكاي بىر قېتىم سۈرەت تارتىپ ئىسلاندىيەدىن قايتىپ كەلگەندە ئۆيدە ماريان كۆرۈنمىدى، «روبېرت كىنكاي، سىز بىلەن ئۆي تۇتالمىغۇدەكمەن. گىتارنى سىزگە قالدۇرۇپ قويدۇم، ئىزدىشىپ ئۆتەيلى» دېگەن ئىككىلىك خەت تۇراتتى.

شۇ ئىشتىن كېيىن ئىككىسى بىر - بىرىنى ئىزدەشمىدى. ئارىدىن بىر يىل ئۆتكەندە كىنكاينىڭ قولىغا ئاجرىشىش كېلىشمىمىسى تەگدى. ئۇ ئۇنىڭغا قول قويۇپ ئەتىسىلا ئايروپىلان بىلەن ئاۋسترالىيىگە كەتتى.

كىنكاي يېرىم كېچىدە مونتانا شتاتىغا قاراشلىق كارسپېرغا كېلىپ كېچىنى شۇ يەردە ئۆتكۈزدى. «قانائەت مېھمانخانىسى» نىڭ ياتىقى ئەرزان ئىدى. ئۇ يۇك - تاقلىرىنى بىر ئۆيگە ئەكىردى. ئۆيدە ئۇستەل چىرىغىدىن ئىككىسى بار ئىدى، بىرىنىڭ لامپۇچكىسى كۆيۈپ كەتكەنىدى. كىنكاي كارىۋاتتا «ئافرىقىنىڭ يېشىل تاغلىرى» دېگەن كىتابنى ئوقۇپ ياتتى. ئىچكەن پىۋىسىدىن شۇ يەردىكى قەغەز زاۋۇتىنىڭ ھىدى كېلەتتى.

ئۇ ئورنىدىن سەھەر تۇرۇپ قىرىق مىنۇت يۈگۈردى، دۇم يېتىپ تاينىش ھەرىكىتىنى ئەللىك قېتىم قىلدى. فوتو ئاپپاراتلارنى شتانكا ئورنىدا كۆتۈرۈپ كۈندىلىك بەدەن چېنىقتۇرۇشنى تامام-لىدى.

ئۇ مونتانا تاغ چوققىسىدىن ئۆتۈپ شىمالىي داكوتا شتاتىغا كىردى. تاپتاقىر بۇ تۈزلەڭلىك ئۇنى تاغ تىزمىلىرى ۋە دېڭىزغا ئوخشاش ئۆزىگە جەلپ قىلمۇالدى. بۇ جاي بىر خىل تەبىئىي گۈزەللىككە ئىگە ئىدى. ئۇ نەچچە قېتىم توختاپ، ئۇچ پۈتلۈق جازىنى تىكلەپ بەزى دېھقان ئۆيلىرىنى رەڭسىز سۈرەتكە تارت-تى، بۇ جايدىكى مەنزىرىلەر ئۇنىڭ گېئومېترىك سىزىق تەلىپە-گە بەكمۇ مۇۋاپىق كېلەتتى. ئىندىئانلارنىڭ قالدۇرۇق يەرلىرى كىشىنىڭ كۆڭلىنى غەش قىلاتتى، بۇنىڭ سەۋەبىنى ھەممە ئادەم بىلەتتى، ئەمما ھېچكىمنىڭ چاتىقى يوق ئىدى. بۇ خىلدىكى قالدۇق يەرلەرنى ۋاشىنگتون شتاتىنىڭ شىمال تەرىپىدىكى ياكى ئۇ كۆرگەن ھەرقانداق يەرلەردىن ياخشى دەپ كەتكىلى بولمايد-تى.

14 ـ ئاۋغۇست ئەتىگەندە ئۇ دۇلۇستىن يولغا چىقىپ، ئىككى سائەتتىن كېيىن شەرقىي ـ شىمالغا قايرىلىپ ھېربېن بىلەن رودا كېنىنىڭ ئارقا يولىغا تۇتىشىدىغان يولغا چۈشتى. ھاۋادا قىزغۇچ چاڭ ـ توزانلار پۇرقىراپ ئۇچۇپ يۈرەتتى. بۇ يەردە سۇپىرىئور كۆلى بويىغا جايلاشقان پرېستانغا رۇدا توشۇي-دىغان كېمىلەر ئۈچۈن مەخسۇس ياسالغان ماشىنىلار بىلەن پويىز بار ئىدى. كىنكاي بىر چۈشتىن كېيىن ھېربېننى ئايلا-نىپ چىقتى، ئەمما بۇ يەردىن بوب زىممېرمان دىلان[1] چىققان بولسىمۇ بۇ جاي كۆڭلىگە ياقمىدى.

ئۇ دىلاننىڭ «شىمالدىن كەلگەن قىز» دېگەن مۇشۇ ناخشا-

---

① بوب زىممېرمان دىلان — (1941—) ئامېرىكىلىق مۇزىكانت.

سىنىلا ياقتۇراتتى. بۇ ناخشىنى ئېيتالايتتى ھەم گىتار بىلەن چالالايتتى. كىنكاي ئالامەت چوڭ قىزىل توپلىق ئورەكلەرگە تولغان بۇ جايدىن ئايرىلغاندا مۇشۇ ناخشىغا غىڭشىپ ماڭدى. ماريان ناخشىنى گىتارغا تەڭكەش قىلىپ ئېيتىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا گىتار چېلىشنىڭ ئاساسىي قائىدىلىرىنى ئۆگىتىپ قويغاندى. ئۇ بىر قېتىم ئامازون دەرياسى ۋادىسىنىڭ مەلۇم بىر يېرىدىكى «مىكلائېل» مەيخانىسىدا غەرق مەست بىر پاراخوت ھەيدىگۈچىگە: «ماريانىڭ ماڭا قالدۇرغىنى مېنىڭ ئۇنىڭغا قالدۇرغىنىمدىن كۆپ» دېگەنىدى، ئەمەلىيەتتىمۇ شۇنداق ئىدى.

سۇپېرىئور دۆلەتلىك ئورمانلىقىنىڭ مەنزىرىسى ئىنتايىن گۈزەل ئىدى. بۇ جاي بىر چاغلاردا يۇرت ئارىلاپ كۆن - خۇرۇم سودىسى قىلىدىغان سودىگەرلەرنىڭ يۇرتى ئىدى. ئۇ ياش چاغلىرىدا جاھان كېزىپ ئوقەت قىلىدىغان پەيتىنىڭ ئۆتۈپ كەتمەسلىكىنى ئارزۇ قىلغانىدى، ئۇ چاغدا ئۇنىڭمۇ جاھانكەزدى سودىگەر بولۇپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى. كىنكاي ئوتلاقتىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ ئۈچ چىپار بۇغىنى، بىر قىزىل تۈلكىنى، يەنە نۇرغۇن بۇغىنى كۆردى. بىر كۆلچەكنىڭ يېنىدا توختاپ غەلىتە شاخلىغان دەرەخنىڭ سۇغا چۈشكەن ئەكسىنى سۈرەتكە تارتتى. ئاندىن كېيىن كابىنكىدا ئولتۇرۇپ قەھۋە ئىچتى. «تۆگە» مارکىلىق تاماكىسىنى چەككەچ، ئاق قېيىنزارلىقتىن چىقىۋاتقان شامالنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالدى.

«بىر ئايال ھەمراھ بولغان بولسا قانداق ياخشى بولاتتى! — دېدى ئۇ كۆڭلىدە ئاغزىدىن چىقىۋاتقان تاماكا ئىسىنىڭ كۆل تەرەپكە كېتىۋاتقانلىقىغا قاراپ، — ئادەم قېرىسا بەكمۇ يالغۇزچىلىق تارتىپ قالىدىكەن.» ئۇ مۇشۇنداق يىل بويى سىرتلاردا يۈرسە ئۆيدە قالغان ھەمراھىغا ئېغىر ئازاب بولاتتى، بۇنى ئۇنىڭ ئۆزىمۇ بىلەتتى.

كىنكاي بېللىنھامدىكى ئۆيىدە سېئاتلدىكى ئىلان شىركى-

تىده ئىشلەيدىغان شەرەنداز بىر ئايال رېژىسسور بىلەن ئارد-
لاپ - ئارىلاپ ئۇچرىشىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ بىلەن بىر قېتىملىق
ھەمكارلىق تۇرىدە تونۇشۇپ قالغانىدى. ئۇ قىرىق ئىككى ياش-
لىق، ئەقىللىق ۋە چىقىشقاق ئايال ئىدى. بىراق، كىنكاينىڭ
ئۇنىڭغا كۆڭلى چۈشمىدى، ئۇنى مەڭگۈ ياخشى كۆرۈپ قېلىشىد-
مۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى.

بەزىدە ئىككىلىسىنىڭ ئىچى پۇشۇپ كېچىنى بىللە ئۆتكۈ-
زەتتى، كىنو كۆرەتتى، پىۋا ئىچەتتى، ئاندىن كېيىن پەردىشەپ-
نى قايرىپ قويۇپ بىرگە بولاتتى. ئۇ ئايال ئىككى قېتىم ياتلىق
بولغان، ئالىي مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چاغلىرىدا مەيخانىلاردا كۈت-
كۈچىلىك قىلغانىدى. ھەر قېتىم بىللە ياتقاندا ھەمىشە كىنكايغا
«سىز بەك ياخشى، روبېرت، سىزگە يېتىدىغان ئادەم يوق، مەن
ھېچكىمنى سىزگە ئوخشاتمايمەن» دەيتتى.

كىنكاي ئەرلەر مۇشۇنداق گەپلەرگە خۇشتار، دەپ ئويلايت-
تى. بىراق، تەجرىبىسىز بولغاچقا، ئۇ راست گەپ قىلىۋاتام-
دۇ، يوق، بۇنى بىلىشكە ئامالسىز ئىدى. بىر قېتىم ئۇ ئايال
ھەقىقەتەن كىنكاينىڭ ئېسىدىن چىقىپ كەتمەيدىغان بەزى گەپ-
لەرنى قىلدى. «روبېرت، سىزنىڭ ۋۇجۇدىڭىزغا بىر ھاياتلىق
يوشۇرۇنغان، ئۇنى سۇغۇرۇپ چىقىرىشقا لايىق ئەمەسمەن، بۇ-
نىڭغا تولىمۇ ئاجىزلىق قىلىمەن، قۇربىم يەتمەيدۇ. بەزىدە
سىزنى ئۇزاق زامانلاردىن بېرى مۇشۇ يەردە ياشاپ كېلىۋاتقان،
بۇنىڭدىن ئىلگىرى ھېچقاچىسىمىز چۈشىمىزدىمۇ كۆرۈپ باقمىغان
بىر پىنھان جايدا ياشىغان ھالەتتە تەسەۋۋۇر قىلىمەن. ماڭا
ناھايىتى كۆيۈنسىڭىزمۇ، يەنىلا سىزدىن قورقىمەن. سىز بىلەن
بىللە بولغاندا ئۆزۈمنى تۇتۇۋالمىسام، ئەس - ھوشۇمنى يوقا-
تىپ، قايتا ئەسلىگە كېلەلمەيدىغانلىقىمنى سېزىمەن.»

كىنكاي ئۇ ئايالنىڭ نېمە دېمەكچى بولغانلىقىنى غۇۋا چۈ-
شىنەتتى، ئەمما تازا تېگىگە يېتەلمەيتتى. ئۇھىئو شتاتىغا قا-

راشلىق بىر بازاردا چوڭ بولغان كىنكاي بالىلىق چاغلىرىدىن تارتىپلا تەگسىز خىياللار بىلەن بەند ئىدى، ئۇ چىدىغۇسىز ئىنتىزارلىق ۋە تراگىدىيە ئىچىگە بىلەن جىسمانىي كۈچ ھەم ئەقلىي قۇۋۋەتنىڭ بىرىكىشىدىن ھاسىل بولغان خىياللار ئىدى. باشقا بالىلار «قېيىقىم، قېيىقىم» دەپ ناخشا ئېيتىپ يۈرسە، ئۇ بەزمىخانىلاردا ئېيتىلىدىغان فرانسۇز ناخشىسى بىلەن ئىنگىلىزچە ناخشا تېكىستلىرىنى ئۆگىنەتتى.

كىنكاي يېزىق بىلەن ئوبرازغا ئامراق ئىدى. «كۆك» ئۇ ناھايىتى ياقتۇرىدىغان سۆزلەرنىڭ بىرى ئىدى. بۇ سۆزنى دېگەن چاغدىكى كالپۇك بىلەن تىلنىڭ سېزىمىنى ياخشى كۆرەتتى. ياشلىقىدا تىلىنىڭ بىر مەنىنى ئاڭلىتىپلا قالماي، بەدەنىدە سېزىمىمۇ پەيدا قىلالايدىغانلىقىنى ئويلىغىنى ھېلىمۇ ئۇنىڭ يادىدا ئىدى. ئۇ بۇنىڭدىن باشقا بەزى سۆزلەرنى مەسىلەن، «ئاردىلىق»، «يېمەك ـ ئىچمەك»، «تاشيول»، «كاربىدور»، «جاھانكەزدى سودىگەر» ۋە «ھىندىستان» دېگەندەك سۆزلەرگە خۇشتار ئىدى. بۇ سۆزلەرنىڭ ئاھاڭى ۋە مەنىسى ئارقىلىق ئۇنىڭ كاللىسىدا ئوي ـ پىكىرلەر تۇغۇلاتتى. ئۇ ئۆزىگە ياقىدىغان سۆزلەرنى جەدۋەللەشتۈرۈپ، ھۇجرىسىنىڭ تېمىغا بۇ سۆزلەردىن تۈزۈلگەن جۈملىلەرنى چاپلاپ قويىاتتى:

ئوتقا بەك يېقىن.

مەن بىر توپ سايىاھەتچىلەر بىلەن شەرقتىن كەلدىم.

مېنى قۇتۇلدۇرالايدىغانلار بىلەن مېنى سېتىۋېتىدىغانلار، ھەمىشە كۈسۈرلىشىدۇ.

تىلتۇمار، تىلتۇمار، ماڭا قىسمىتىمنى سۆزلەپ بەر. رولچى، رولچى، كېمەڭنى بۇراپ مېنى ئۆيۈمگە ئاپىرىپ قوي.

سۇغا چۆمۈلىدىغان جايدا كۆك كىتلار ياتىدۇ. قىشتا ئىس پۇرقىرىتىپ ژوگزالدىن چىققان پويىز. مەن ئادەمگە ئايلىنىش-

تىن بۇرۇن، ئۇنىڭدىن ئۇزاق زامانلار ئىلگىرى مەن بىر تال يا ئوقى ئىدىم.

يەنە ئۇ ياخشى كۆرىدىغان بەزى يەرلەرنىڭ، ئالايلۇق، سومالى دەريا ۋادىسى، داھاچ تاغلىرى، مالاككار بوغىزى دېگەن-دەك بىر مۇنچە يەرلەرنىڭمۇ نامىلىرى بار ئىدى. ھۇجرىسىنىڭ تاملىرى سۆزلۈكلەر، جۇملىلەر ۋە يەر - جاي نامىلىرى يېزىلغان قەغەزلەر بىلەن تولۇپ كەتكەنىدى.

ئۇنىڭ باشقىلارغا ئوخشىمايدىغانلىقىغا ھەتتا ئاپىسىمۇ دىقەت قىلغانىدى. كىنكاي ئۇچ ياشقا كىرگۈچە تىلى چىقماي، كېيىن بىراقلا پۈتۈن سۆزلەيدىغان بولۇپ كەتكەنىدى. بەش ياشقا كىرگەندە ساۋاتى چىقتى. مەكتەپتە كۆڭۈل قويۇپ دەرس ئاڭلىمايدىغان ئوقۇغۇچىلاردىن ئوقۇتقۇچىلار بىزار بولاتتى.

ئوقۇتقۇچىلىرى كىنكاينىڭ ئەقىللىق ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭدا بىر ئىشنى باشقا ئاچىقالايدىغان ئىقتىدار بارلىقىنى ۋە قانداق ئادەم بولىمەن دېسە شۇنداق ئادەم بولالايدىغانلىقىنى توغرۇلۇق سۆزلىشەتتى. ئوتتۇرا مەكتەپتىكى بىر ئوقۇتقۇچىسى ئۇنىڭ خاراكتېرىغا: «مېنىڭچە، ئەقىللىق ئىكەنلىكىگە قارىماي بىر كىشىنىڭ ئىقتىدارىغا باھا بېرىش ياخشى ئۇسۇل ئەمەس. چۈنكى، بۇ ئۇسۇل سېھىرنىڭ رولىنى تولۇق چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدۇ. سېھىر ماھىيەت جەھەتتىن ۋە لوگىكىنىڭ تولۇقلىمىسى بولۇش يېقىدىن ئوخشاشلا مۇھىملىققا ئىگە. كىنكاينىڭ ئاتا - ئانىسى بىلەن سۆزلىشىپ بېقىشنى تەكلىپ قىلىمەن» دەپ يازغانىدى.

ئانىسى بىر نەچچە ئوقۇتقۇچى بىلەن سۆزلەشتى. ئوقۇتقۇچىلار كىنكاينىڭ گەپ قىلمايدىغان مىجەزى بىلەن ئىقتىدارى ئۈستىدە توختالغاندا، ئاپىسى: «ئوغلۇم ئۆزى يارىتقان دۇنيادا ياشايدۇ. ئۇنىڭ مېنىڭ بالام ئىكەنلىكى ماڭا ئايان. بىراق، مەن بەزىدە ئۇ ماڭا ئېرىم ئىككىمىزنىڭ ۋۇجۇدىدىن ئاپىرىدە

بولماي، بەلكى دائىم كەتكۇسى كېلىپ تۇرىدىغان باشقا دۇنيادىن كېلىپ قالغاندەك تۇيغۇ بېرىدۇ. ئۇنىڭغا كۆڭۈل بۆلگىنىڭلارغا رەھمەت. مەكتەپتىكى ئىپادىسىنىڭ ياخشىراق بولۇشى ئۈچۈن ئۇنى يەنە بىر قېتىم رىغبەتلەندۇرىمەن» دېگەنىدى.

كىنكاي يەنىلا بىلگىنىنى قىلىپ يۇرتۇەردى. كۇتۇپخانىلاردىكى ئېكسپېدىتسىيىگە ۋە ساياھەتچىلىككە مۇناسىۋەتلىك كىتابلارنى ئوقۇپ كۆڭلىنى خۇش قىلاتتى، ھېچكىمگە ئارىلاشمايتتى. كەتتىنىڭ بېشىدىن ئېقىپ ئۆتىدىغان ئېقىن بويىدىن كۇنلەپ كەلمەيتتى. تانسا، زەيتۇن توپ ئويناش قاتارلىق خۇشى يوق پائالىيەتلەرگە كۆز قىرىنمۇ سېلىپ قويمايتتى، دائىم بېلىق تۇتاتتى، سۇغا چۆمۈلەتتى ۋە سەيلە قىلاتتى. ئېگىز ئۆسكەن بۇلۇق ئوت ـ چۆپلەرنىڭ ئارىسىدا يېتىپ، تەسەۋۋۇر ئارقىلىق ئاڭلىغىلى بولمىغان يىراقتىكى ئاۋازلارغا قۇلاق سالاتتى. «ئاۋۇ ياقتا پېرىخونلار بار، ـــ دەيتتى ئۇ ئۆز ـ ئۆزىگە، ـــ جىم يېتىپ، قۇلاقنى دىڭ تۇتۇپ ئاڭلايمەن، ئۇلار شۇ يەردە.» ئۇنىڭ ئاشۇ ۋاقىتلارنى بىر ئىت بىلەن بىللە ئۆتكۈزگۈسى كېلەتتى.

كىنكاي نامراتلىق دەستىدىن ئالىي مەكتەپكە كىرەلمىدى، كىرىش نىيىتىمۇ يوق ئىدى. دادىسىنىڭ خىزمىتى جاپالىق ئىدى، ئەمما ئاپىسى ئىككىسىگە ياخشى قارايتتى. پۈرزىنا زاۋۇتى بەرگەن ماڭاش ئىت سېتىۋېلىش تۇرماق بىر ئۆينىڭ راسخوتىغا ئارانلا يېتەتتى، كىنكاي ئون سەككىز ياشقا كىرگەن يىلى دادىسى ئۆلۈپ كەتتى. شۇ چاغدا ئەلنى كاساتچىلىق قاپلاپ كەتكەنىدى. ئۇ ئۆزىنى ۋە ئاپىسىنى بېقىش ئۈچۈن ئەسكەرلىككە تىزىملىتىپ ھەربىي سەپكە كىردى. ھەربىيلىكتە تۆت يىل تۇردى. بۇ تۆت يىل ئۇنىڭ پۈتكۈل ھاياتىنى ئۆزگەرتىۋەتتى. ھەربىيلىكتە تۇرغانلارنىڭ خىيالىنى بىلىپ بولمايتتى. ئۇ بىر فوتوگرافنىڭ يارىدەمچىلىكىگە تەقسىم قىلىنغانىدى. شۇ

چاغدا ئۇ فوتو ئاپپارات پليونكىسى توغرۇلۇق ھېچقانداق ساۋاتقا ئىگە ئەمەس ئىدى. ئۇ ئىشلەپ يۈرۈپ ئۆزىنىڭ كەسپىي ئارتۇقچىلىقىنى بايقىدى. تېخنىكىلىق تەپسىلاتلار ئۇنىڭغا ناھايىتى ئاسان تۇيۇلدى. بىر ئاي بولا ـ بولمايلا ئىككى فوتوگراف تارتقان سۈرەتلەرنى قاراڭغۇ ئۆيدە يۇيۇشتىن سىرت ئۇنىڭ ئادەتتىكى سۈرەتلەرنى تارتىشىغا يول قويۇلدى.

گېيم پېتىرسېن ئىسىملىك بىر فوتوگراف ئۇنى بەك ياخشى كۆرەتتى، ۋاقىت چىقىرىپ ئۇنىڭغا سىرلىق فوتو سۈرەتچىلىك سەنئىتىنى ئۆگىتەتتى. روبېرت كىنكاينىڭ ئۆزىمۇ مېنمورسىبورگتىكى كۈتۈپخانىلاردىن فوتو سۈرەتچىلىكى بىلەن گۈزەل سەنئەتكە دائىر كىتابلارنى ئارىيەتكە ئېلىپ ئۆگەندى ھەم تەتقىق قىلدى. ئۇ خېلى بۇرۇندىنلا فرانسۇز تەسىراتچىلىرى بىلەن رېمبرانتنىڭ[1] نۇرنى بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلىنى ئالاھىدە ياخشى كۆرەتتى.

كىنكاي سۈرەت تارتىشتا نەرسىنى ئەمەس نۇرنى تارتىش كېرەكلىكىنى، نەرسىنىڭ پەقەت ۋاستە ئىكەنلىكىنى بايقىدى. نۇر ياخشى بولسا تارتىشقا تېگىشلىك نەرسىلەرنى تاپقىلى بولاتتى. شۇ چاغلاردا ئوتتۇز مىللىمېتىرلىق فوتو ئاپپارات يېڭى بازارغا سېلىنغانىدى. ئۇ بىر دۇكاندىن «لېيكا» ماركىلىق بىر كونا ئاپپاراتنى سېتىۋالدى. ئاپپاراتنى ئېسىپ يېڭى جېرسى شتاتىدىكى «ماي ئېيى» قولتۇقىغا بېرىپ، دەم ئېلىش مەزگىلىدىكى بىر ھەپتە ۋاقتىنى دېڭىز يېقىسىدا سۈرەت تارتىش بىلەن ئۆتكۈزدى.

كىنكاي بىر قېتىم ئاپتوبۇسقا چۈشۈپ مېيىن شتاتىغا، ئۇ يەردىن ماشىنا توسۇپ ستورىنگدون ئېگىزلىكىگە جايلاشقان ئا-

---

① رېمبرانت —(1606 — 1669) 17 ـ ئەسىردە ياشىغان گوللاندىيىلىك مەشھۇر رەسسام.

رالدىن سەھەردە يولغا چىقىدىغان پوچتا پاراخوتىغا ئۇلگۈرۈپ دېڭىز بويىغا باردى. ئۇ كېچىنى دالادا ئۆتكۈزدى. ئەتىسى پاراخوت بىلەن فوندى قولتۇقىدىن يېڭى سكوتىيىگە قايتتى. مەنزىرە سۈرەت تارتىش ئۈچۈن قايتا زىيارەت قىلماقچى بولغان يەر - جايلارنىڭ نامىلىرىنى خاتىرىلەۋېلىشنى شۇ چاغدىن تارتىپ باشلىغانىدى. كىنكاي يېگىرمە ئىككى يېشىدا ھەربىيلىكتىن چېكىنىدى، بۇ چاغدا يامان ئەمەس فوتوگراف بولۇپ قالغانىدى. ئۇ نيۇ يوركتىن بىر خىزمەت تېپىپ، داڭلىق بىر مودا كىيىم فوتوگرافىنىڭ قول ئاستىدا يارەمچى بولۇپ ئىشلىدى.

مودىل قىزلار ناھايىتى چىرايلىق ئىدى. كىنكاي ئۇلارنىڭ بىرنەچچىسى بىلەن نەچچە قېتىم كۆرۈشۈپ، ئارىسىدىكى بىر قىزغا غايىبانە ئاشىق بولۇپ قالدى. كېيىن ئۇ قىز پارىژغا كەتتى. بۇنىڭ بىلەن، ھەر ئىككىلىسى ئۆز يولىغا راۋان بولدى. ئۇ قىز ئۇنىڭغا: «روبېرت، سىزنىڭ كىملىكىڭىزنى، قانداق ئادەم ئىكەنلىكىڭىزنى بىلمەيمەن. مېنى يوقلاپ پارىژغا بېرىپ تۇرارسىز» دېگەنىدى. كىنكاي ئۇ قىزغا ئۆزىنىڭ بارىدىغانلىقىنى ئېيتتى. بۇ گەپنى دېگەندە ئۇ راستىنلا شۇنداق ئويدا بولغانىدى، لېكىن بارالمىدى. ئارىدىن نۇرغۇن يىللار ئۆتۈپ كەتتى. كىنكاي مەخسۇس سۈرەت تارتقىلى نورماندىيە دېڭىز ساھىلىغا بېرىپ، پارىژدىكى تېلېفون دەپتىرىدىن ئۇنىڭ ئىسمىنى تاپتى. ئۇنىڭغا تېلېفون بېرىپ، ئۇستى ئوچۇق بىر قەھۋەخانىدا ئىككىسى بىللە قەھۋە ئىچىشتى. ئۇ قىز شۇ چاغدا بىر كىنو رېژىسسورى بىلەن توي قىلىپ ئۈچ بالىلىق بولغانىدى.

مودا كىيىم ئۇنىڭدا قىزىقىش قوزغىيالمىدى. بىر ئوبدان يېڭى كىيىملەرنى پىرقىرىتىپ تاشلاش ياكى ياۋروپالىق مودا كىيىم مۇتەئەسسىپلىرىنىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە يېڭىۋاشتىن ئۆزگەرتىش ئۇنىڭ نەزىرىدە تولىمۇ ئەخمقانە ئىش ئىدى. مودا كىيىملەرنى سۈرەتكە تارتىش ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ كۆرسىنى چۈشۈ-

رۇش بولۇپ تۇيۇلاتتى. «ئەسەر ئىگىسىگە ئوخشايدۇ» ئۇ شۇنداق دەپ بۇ خىزمەتتىن قول ئۈزدى.

كىنكاي نيۇ يوركقا قايتىپ كېلىپ ئىككىنچى يىلى ئاپىسى بۇ دۇنيا بىلەن خوشلاشتى. ئۇ ئوغلىغا شتاتىغا بېرىپ ئاپىسىنىڭ ئۆلۈمىنى ئۇزاتتى. بىر ئادۋوكاتنىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇپ ئاپىسىنىڭ ۋەسىيىتىنى ئاڭلىدى. ئۇنىڭغا ئاتا ـ ئانىسىدىن كۆپ مىراس قالمىغانىدى، ئۆزىمۇ ھېچنېمە تەمە قىلمايتتى. بىراق ئاتا ـ ئانىسىنىڭ تويدىن كېيىن بىر ئۆمۈر ئولتۇرغان كاتەكتەك ئاشۇ ئۆي ئۇچۇن رەنىگە قويغان ئازغىنا مال ـ مۈلكىنىڭ پۇلىنى تۆلەپ بولغانلىقىدىن خەۋەر تاپتى. ئۇ كاتەكتەك بۇ ئۆينى سېتىۋېتىپ پۇلىغا بىر يۈرۈش سۈپەتلىك فوتو ئاپپارات ئۈسكۇنىلىرى ئالدى. پىركازچىكقا پۇل تاپشۇرۇۋېتىپ، كۆڭلىدە مۇشۇنچىلىك پۇلنى يىغىش ئۇچۇن دادىسىنىڭ تالاي يىل جاپالىق ئىشلىگەنلىكىنى، دادىسى بىلەن ئاپىسىنىڭ ئىقتىسادچانلىق بىلەن تۇرمۇش كەچۈرگەنلىكىنى ئويلىدى.

ئۇنىڭ بەزى ئەسەرلىرى بىر نەچچە كىچىك ژۇرناللاردا ئېلان قىلىنىدى. ئۇنىڭغا «جۇغراپىيە ژۇرنىلى» دىن تېلېفون كەلدى. ئۇلار كالېندارىدىن ئۇنىڭ «ماي ئېيى» تۇمشۇقىدا تارتقان مەنزىرە سۈرىتىنى كۆرگەنىدى. كىنكاي ئۇلار بىلەن پاراڭلىشىپ، ئانچە مۇھىم بولمىغان بىر خىزمەتنى قوبۇل قىلدى. ئۇ ۋەزىپىنى كارامەت ياخشى ئورۇنداپ شۇ ئورۇندىن سەپەرگە ئاتلاندى.

كىنكاي 1943 ـ يىلى يەنە ئەسكەرلىككە چاقىرتىلدى. ئۇ فوتو ئاپپاراتىنى پۇلاڭلىتىپ دېڭىز ئارمىيىسىنىڭ قۇرۇقلۇقتا جەڭ قىلغۇچى قىسىملىرى بىلەن مۇشكۇل سەپەرنى باشتىن كەچۈرۈپ جەنۇبىي دېڭىز ساھىلىغا كەلدى. ئىككى كېمىدىن چۈشۈۋاتقان قۇرۇقلۇقتا چېققۇچى ئەسكەرلەرنى دۇم يېتىپ سۈرەتكە تارتتى. ئەسكەرلەرنىڭ چىرايلىرىدا ئەكس ئەتكەن ۋەھىمە

ئۇنىڭ چىرايىدىمۇ ئەكس ئەتكەنىدى. ئۇ پىلىموت ئوقلىرىدا ئىككى پارچە بولۇپ كەتكەن ئەسكەرلەرنىڭ تەنلىرىنى، خۇدا ۋە ئاپىلىرىدىن ئۆزلىرىگە نىجاتلىق تىلەۋاتقان ئەسكەرلەرنى كۆردى ۋە بۇ كۆرۈنۈشلەرنىڭ ھەممىسىنى سۈرەتكە تارتىۋالدى. ئۆزى ئامان قالغان بولسىمۇ، لېكىن جەڭگاھ فوتوگرافلىرىغا بېرىلگەن ئاتالمىش شان - شەرەپ ۋە سۆيگۈ - مۇھەببەت ئۇنى قىلچە قىزىقتۇرالمىدى.

كىنكاي 1945 - يىلى ئەسكەرلىكتىن چېكىنىپ «جۇغرافىيە ژۇرنىلى» دىكىلەر بىلەن تېلېفوندا سۆزلەشتى. ئۇلار ئۇنى قاچانلا كەلسە قارشى ئالىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى. ئۇ سان - فرانسىسكودىن بىر موتسىكلىت سېتىۋېلىپ جەنۇبقا قاراپ مېڭىپ داسورغا باردى. دېڭىز ساھىلىدا كارمېلدىن كەلگەن بىر باس ئىسكىرىپكىچى قىز بىلەن بىرگە بولۇپ، ئاندىن ۋاشىنگتون شتاتىنى تەكشۈرگىلى شىمالغا قاراپ يۈرۈپ كەتتى. كىنكاي شۇ يەرنى ياخشى كۆرەتتى، ئۇ يەرنى بازا دەپ بىلەتتى.

كىنكاي ھازىر ئاللىك ئىككى ياشقا كىردى، بالىلىق چاغلىرىدا ناملىرىنى ھۆجرىسىنىڭ تېمىغا چاپلىغان يەرلەرنىڭ تولىسىغا بېرىپمۇ بولدى. ئۇ يەرلەرنى زىيارەت قىلغاندا ياكى رافوس مەيخانىسىدا ئولتۇرغاندا، ياكى كېمىگە چىقىپ ئامازون دەريياسىدا ئېقىمغا قارشى كېتىۋاتقاندا ۋە ياكى توڭگىنىڭ ئۈستىدە چايقىلىپ ئولتۇرۇپ راجىستاننىڭ[1] قۇملۇقلىرىدىن ئۆتكەندە شۇ يەرلەرگە راستىنلا بارغان - بارمىغانلىقىدىن گۇمانلىنىپ، پات - پاتلا ئۆزىگە ئىشەنمەي قالاتتى.

كىنكاي سۈپېرئىئور كۆلىنىڭ نامىنىڭ بىكار چىقمىغانلىقىنى چۈشەندى. ئۇ كېيىن يەنە كەلگەندە پايدىلىنىش ئۈچۈن بىر

---

① راجىستان — ھىندىستاننىڭ غەربىي شىمالىدىكى بىر شتات. مەزكۇر شتات ئىككىگە بۆلۈنگەن، غەربىي شىمال تەرىپى قۇملۇق، شەرقىي جەنۇب تەرىپىنىڭ شارائىتى بىر قەدەر ياخشى.

نەچچە جاينى خاتىرىلىۋالدى. شۇ تاپتىكى تەسىراتنى كېينىكى كۈنلەردە ئەسلەشكە ئاسان بولسۇن ئۈچۈن ھەر نەچچە پارچە سۈرەت تارتتى. ئاندىن مىسسىسسىپى دەريياسىنىڭ ياقىلاپ جەنۇبقا قاراپ ئىئوۋاغا يۈرۈپ كەتتى. ئۇ ئىئوۋاغا بېرىپ باغلىنىدى. بۇ ئەزىم دەريانىڭ ئىككى يېقىدىكى شەرقىي شىمالغا سوزۇلغان ئېدىرلىقلار كىنكايىنى مەپتۇن قىلىۋالدى. ئۇ كىرىدون بازىرىغا چۈشۈپ بىر بېلىقچى ئاچقان ئاپتوموبىل مېھمانخانىسىغا ئورۇنلاشتى. ئۇدا ئىككى كۈن ھەر ئەتىگىنى كېمە سۈرىگۈچى ماتورلۇق كېمىلەرنى سۈرەتكە تارتتى. شۇ يەردىكى بىر مەيخاندا تونۇشۇپ قالغان كېمىچىنىڭ تەكلىپ قىلىشى بىلەن يېرىم كۈن ۋاقتىنى كېمە سۈرىگۈچى ماتورلۇق كېمىدە ئۆتكۈزدى.

كىنكاي 65 ـ نومۇرلۇق تاشيولغا چۈشۈپ، 1965 ـ يىلى 16 ـ ئاۋغۇست دۈشەنبە كۈنى دېس مويىنىسى كېسىپ ئۆتۈپ، شىمالغا ـــ ئىئوۋاغا بارىدىغان 92 ـ نومۇرلۇق تاشيولغا بۇرۇلۇپ ئۇدۇل مادىزون ناھىيىسىگە ۋە شۇ ناھىيە تەۋەسىگە جايلاشقان بىر نەچچە كۆۋرۈكلەر بار جايغا قاراپ يول ئالدى. «جۇغرافىيە ژۇرنىلى» دىكىلەرنىڭ دېيىشىچە، بۇ كۆۋرۈكلەر مادىزون ناھىيىسىدە ئىدى. كۆۋرۈكلەر ھەقىقەتەن مۇشۇ يەردە بولۇپ چىقتى. دېسگول ماي قاچىلاش پونكىتىدىكىلەر ئۇنىڭغا شۇنداق دېدى ۋە يەتتە كۆۋرۈك جايلاشقان يەرلەرنى ئېنىق دەپ بېرەلمىگەن بولسىمۇ، لېكىن بارىدىغان يولنى كۆرسىتىپ قويدى.

كىنكاي سۈرەت تارتىش پىلانىنى تۈزۈپ چىقتى. ئالتە كۆۋرۈكنى تېپىش ئاسانغا چۈشتى، يەتتىنچى كۆۋرۈكنى ـــ روسمان كۆۋرۈكىنى دەمال تاپالمىدى. ھاۋادىن ئوت تەپتى كېلەتتى، كىنكاي ئۆزىمۇ، ھارۋىنىڭ ئىچىمۇ ـــ بۇ ئۇنىڭ ماشىنىسىنىڭ ئىسمى ـــ تونۇردەك ئىسسىپ كەتكەنىدى. ئۇ شېغىللىق يولدا ئايلىنىپ يۈردى. بۇ يول يەنە بىر شېغىللىق يولدىن باشقا ھېچقانداق يولغا تۇتاشمايدىغاندەك قىلاتتى.

ئۇ چەت ئەللەرگە سایاھەتكە چىققاندا «ئۇچ قېتىم يول سوراش» نى ئۆزىگە دەستۇر قىلىۋالغانىدى. ئۇچىلا قېتىم خاتا جاۋابقا ئېرىشكەن تەقدىردىمۇ كۆزلىگەن مەنزىلگە بارغىلى بولىدىغانلىقىنى بىلەتتى. بۇ يەردە ئىككىلا قېتىم سوراش كۇپايە قىلسا كېرەك.

بىر خەت ساندۇقى بارا - بارا كۆزىگە چېلىقتى. تەخمىنەن يۇز مېتىر كېلىدىغان تار كوچىدا ئۇستىگە «رىچارد جونسون RR. 2» دېگەن خەتلەر يېزىلغان بىر خەت ساندۇقى تۇراتتى. ئۇ ماشىنىسىنىڭ سۇرئىتىنى ئاستىلىتىپ بىرەرىدىن يول سوراش ئۈچۈن تار كوچىغا بۇرۇلدى.

كىنكاي ماشىنىسىنى ئاستا ھەيدەپ بىر ھويلىغا كىردى، پېشايۋانلىق ئۆينىڭ ئايۋىنىدا بىر ئايال ئولتۇراتتى. ئۇ يەر كىنكايغا بۆلەكچىلا سالقىنەك، ھېلىقى ئايال قانداقتۇر مۇزدەك ئىچىملىك ئىچىۋاتقاندەك بىلىنىپ كەتتى. ئايال ئايۋاندىن چۈشۈپ كىنكايغا قاراپ ماڭدى. كىنكاي ئايالغا سەپسېلىپ قارىدى، ئايال يېقىنلاپ كەلدى. ئۇ ياش چاغلىرىدا تولىمۇ چىرايلىق، ھازىرمۇ گۈزەللىكىدىن تېخى كەتمىگەن ئايال ئىدى. ئايالارنىڭ ئالدىدا ئانچە ئۇڭايسىزلىنىپ كەتمەيدىغان كىنكاي بۇ چىرايلىق ئايالنىڭ بىلىنەر - بىلىنمەس قىلىۋاتقان نازلىق بېقىشلىرىدىن تەمتىرەپ قالدى.

فرانسسكا

فرانسسكانىڭ تۇغۇلغان كۈنى كەچكۈز مەزگىلىگە توغرا كېلەتتى. مۇزدەك يامغۇر تامچىلىرى ئىئوۋادىكى سەھرا پاسونىدا سېپلىنغان ياغاچ ئۆيگە تاراسلاپ چۈشۈۋاتاتتى. ئۇ يېغىۋاتقان يامغۇردا خىرە - شىرە كۆرۈنۈپ تۇرغان دۆڭلۈككە قارىغىنىچە رىچاردنى خىيال قىلدى. رىچارد سەككىز يىلنىڭ ئالدىدا كۈز شامىلى چىقىپ، يامغۇر ياغقان مۇشۇنداق بىر كۈنى ئالەمدىن ئۆتكەنىدى. رىچاردنىڭ جېنىغا زامىن بولغان كېسەلنىڭ ئىسمىنى فرانسسكانىڭ يادىغا كەلتۈرمىگىنى تۈزۈك. ئۇ شۇ تاپتا رىچاردنى، رىچاردنىڭ ئاق كۆڭۈل، سەمىمىيلىكىنى، ئېغىر - بېسىق مىجەزىنى، ئۆزىگە خاتىرجەم تۇرمۇش ئاتا قىلغانلىقىنى ئويلاۋاتاتتى.

بالىلىرىنىڭ ھەممىسىدىن تېلېفون كەلدى. ئۇلار بۇ يىل ئاپىسىنىڭ ئاتمىش يەتتە ياشقا تولغان كۈنى بولسىمۇ، بۇ خاتىرە كۈنىنى بىللە ئۆتكۈزۈشكە كېلەلمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى. ئۇ بۇنى بۇرۇنمۇ توغرا چۈشىنىپ كەلگەنىدى، بۇنىڭدىن كېيىنمۇ توغرا چۈشىنەتتى. ھەر ئىككىلا بالىسى ئۆز ئىشلىرى ئۈچۈن جاپاغا چىداپ كۆرەش قىلىۋاتاتتى. بىرى بىر دوختۇرخانىنى باشقۇراتتى، يەنە بىرى ئوقۇنقۇچىلىق قىلاتتى. مىكىنىڭ ئىككىنچى قېتىم ئۆيلىنىپ ئورنى ئىسسىدى. كارولىن بىرىنچى قېتىم ئەرگە تېگىپلا ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچرىدى. ئىككىسى ھېچقاچان ئاپىسىنى تۇغۇلغان كۈنىگە توغرىلاپ يوقلاپ كېلىپ باقمىغانىدى. بۇ ئىشتىن ئۇ كۆڭلىدە خۇشال بولدى، چۈنكى ئۇ تۇغۇل-

غان كۈننى ئۆزى يالغۇز ئۆتكۈزىدىغان ئادىتىنى ساقلاپ كېلىۋاتقانىدى.

بۈگۈن ئەتىگەن ۋېنېرستىكى دوستلىرى ئۇنى تورت ئەلىپ يوقلاپ كەلدى. فرانسىسكا قەھۋە قايناتتى. ئۇلار نەۋرىلىرىدىن تارتىپ ناھىيىدىكى ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى، شۇكرانە بايرىمىدا ۋە مىلاد بايرىمىدا كىمگە نېمە ئېلىپ بېرىدىغانلىقىنى دېيىشىپ پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇشتى. مېھمانخانىدا بىر كۆتۈرۈلۈپ، بىر پەسىيىپ داۋام قىلىۋاتقان كۈلكە - چاقچاقلار، يېقىملىق كەيپىيات كىشىگە تەسەللى بېرەتتى. بۇ ھال رېچاردتىن مەڭگۈلۈك جۇدا بولغاندىن كېيىنمۇ ئۆزىنىڭ نېمىشقا يەنىلا مۇشۇ يەردە تۇرۇپ قالغانلىقىنىڭ كىچىككىنە سەۋەبىنى فرانسىسكانىڭ ئېسىگە سالدى.

مىڭ جېنىنىڭ بارىچە ئۇنى فلورىداغا بېرىشقا نەسىھەت قىلغان، كارولىن بولسا ئۇنى يېڭى ئېرلاندىيىگە بېرىشقا ئۇندىگەنىدى. لېكىن، ئۇ ئىئوۋا ئېيدىرلىقىغا جايلاشقان بۇ زېمىنداتۇرۇپ قالدى. ئۇنىڭ بۇ يەردىن كەتمەسلىكىدە مۇھىم بىر سەۋەب بار ئىدى. فرانسىسكا شۇنداق قىلالىغانلىقى ئۈچۈن ئۆزىدىن قەۋەت خۇش ئىدى.

فرانسىسكا دوستلىرىنى چۈشتە ئۆزىتىپ قويدى. ئۇلار «بېرىك»، «فورد» ماركىلىق ماشىنىلىرىنى ھەيدىشىپ ۋېنېرستىقا قاراپ كېتىشتى. ئۇلار ياخشى دوستلاردىن ئىدى، لېكىن فرانسىسكانىڭ يۈرەك قېتىدىكى سىرلىرىنى ھەرگىز بىلمەيتتى، ئېيتىپ بەرگەن ھالەتتىمۇ چۈشەنمەيتتى.

فرانسىسكانى ئېرى 2 - دۇنيا ئۇرۇشىدىن كېيىن ناپولىستىن بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىدىغان چاغدا ئۇنىڭ بۇ يەردىن ياخشى دوستلارنى تاپالايدىغانلىقىنى ئېيتقان، «ئىئوۋالىقلاردا تۇرلۇك ئاجىزلىقلار بار، باشقىلارغا كۆيۈنۈشكە كەلگەندە، ئۇلار ھېچكىمدىن قېلىشمايدۇ» دېگەنىدى. بۇ گەپ بۇرۇنمۇ ۋە ھازىرمۇ

توغرا بولۇپ چىقتى.

رىچارد بىلەن تونۇشقان چاغدا فرانسىسكا يىگىرمە بەش ياشتا ئىدى. ئۇ ئۇچ يىل ئىلگىرى ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ، بىر خۇسۇسىي مەكتەپتە ئوقۇتقۇچىلىق قىلىدى. مەقسەتسىز ياشىدى، شۇ چاغلاردا ئىتالىيە ياشلىرىنىڭ تەڭدىن تولىسى يا جازا لاگېرلىرىدا ئۆلگەن، ياكى يارىلانغان ۋە ياكى ئۇرۇشتا روھىي ۋە جىسمانىي ياقتىن كاردىن چىقىپ كەتكەنىدى. فراڭسىسكا ئالىي مەكتەپ سائىئەت فاكۇلتېتىنىڭ تىكرو ئىسىملىك بىر پروفېسسورى بىلەن بىر مەزگىل مۇھەببەتلىشىپ يۈردى. بۇ پروفېسسور ئەتىدىن - كەچكىچە رەسىم سىزاتتى، كەچتە ئۇنىڭ بىلەن بىللە ناپولىس يېرىم ئاستى كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرىغا بېرىپ سەيلە قىلاتتى.

فرانسىسكا شېرىن خىياللاردىن مېھرىنى ئۈزەلمەي چېچىغا قىزىل لېنتا چىگىپ يۈردى. ئۇنى ئىزدەپ بىرەر ماتروس قىرغاققا چىقمىدى. كوچا تەرەپكە قارىغان دېرىزىسىدىن يىگىت-لەرنىڭ ئاۋازلىرىمۇ ئاڭلانماس بولدى. شەپقەتسىز رېئاللىق ئۇنىڭغا تاللاش يولىنىڭ چەكلىك ئىكەنلىكىنى تونۇتتى. ئەمما، رىچارد ئۇنى چوڭ كۆرۈپ، گۈزەل ئارزۇ - ئۈمىدلەرگە تولغان ئامېرىكىغا ئەكېلىپ كۆپ ياخشىلىق قىلدى.

ئوتتۇرا دېڭىز بويىدىكى ئاپتاپ چۈشۈپ تۇرىدىغان بىر قەھۋەخانىدا ئولتۇرغان فرانسىسكا ھەربىي فورما كىيگەن رەڭ-چارىدا باشتىن - ئايىغىچە دىققەت بىلەن سەپسالدى. رىچارد-مۇ ئۇنىڭغا غەربىي ئامېرىكىلىقلارغا خاس سەمىمىي نەزىرى بىلەن قارىدى. شۇنىڭ بىلەن، فرانسىسكا ئىئوۋاغا كېلىپ بىر قانچە يىل ئۆتمەي رىچاردقا بىر ئوغۇل، بىر قىز تۇغۇپ بەردى. ئۇ ئۆكتەبىرنىڭ قەھرىتان قىش كېچىلىرى مىكنىڭ زەيتۇن توپ ئوينىغىنىنى كۆرەتتى، ئالىي مەكتەپتە ئۆتكۈزۈلىدىغان تانسا كېچىلىكىگە قاتنىشىش ئۈچۈن كىيىم - كېچەك سېتىۋالغىلى

كارولىن بىلەن دېس موينېسقا بىللە باراتتى. ناپولىستىكى ئۇ-
گۈچە - سىڭىللىرى بىلەن بىرقانچە قېتىم خەت - ئالاقە قىلىش-
تى. ئاتا - ئانىسى ئارقا - ئارقىدىن ئۆلۈپ كەتكەندە ناپولىسقا
ئىككى قېتىم بېرىپ كەلدى. ئائىلىسى مادىزون ناھىيىسىدە
بولغاچقا، ئۇنىڭ يۇرتىغا كەتكۈسى كەلمىدى.
يامغۇر توختاپ، گۈگۈم چۈشۈشكە يېقىن يەنە يېغىپ كەت-
تى. فرانسىسكا قاش قارايغان چاغدا بىر رومكا براندى قۇيۇپ،
ئاندىن رېچاردنىڭ قاتلىنىدىغان ئۇستىلىنىڭ ئەڭ پەستىكى بىر
تارتمىسىنى ئاچتى. ياڭاق ياغىچىدىن ياسالغان بۇ بىساتنى ئۇلار
ئۈچ ئەۋلادتىن بېرى ئىشلىتىپ كېلىۋاتاتتى. ئۇ تارتمىدىن
قېلىن بىر كونۋېرتنى ئالدى. ئۇستىدىكى چاڭلارنى ئاستا سىپە-
رىپ چۈشۈرۈۋەتتى. ئۇ ھەر يىلى تۇغۇلغان كۈنىدە مۇشۇنداق
قىلاتتى.
پوچتا تامغىسىدا «65، 9، 12 ۋاشىنگتون، سېئاتل»
دېگەن خەتلەر بار ئىدى. فرانسىسكا ھەمىشە ئاۋۋال پوچتا تامغە-
سىدىكى مۇشۇ خەتلەرنى ئوقۇيتتى، بۇ تۇغۇلغان كۈن مۇراسە-
مىنىڭ بىر قىسمى ئىدى. ئاندىن خەت تاپشۇرۇۋالغۇچىنىڭ:
«ئىئوۋا، ۋېنتېرست 2، RR، فرانسىسكا جونسونغا تەگسۇن»
ۋە ئاستىنقى قۇرىنىڭ سول بۇرجىكىگە قىغىر - قىيسىق
قىلىپ يېزىلغان: «ۋاشىنگتون، ھېللىنھام، 624 - نومۇرلۇق
خەت ساندۇقىدىن» دېگەن يازما ئادرېسنى ئوقۇدى. فرانسىسكا
يۆلەنچۈكلۈك ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئاد-
رېسقا قارايتتى. چۈنكى، كونۋېرتنىڭ ئىچىدە ياخشى كۆرگەن
ئادەمنىڭ قوللىرى مەدرلىغاندەك، يېگىرمە ئىككى يىل ئىلە-
گىرى بەدىنىگە تەگكەن ئاشۇ قوللارنىڭ ھارارىتىنى سېزىۋاتقان-
دەك بولاتتى.
فرانسىسكا ئۇنىڭ قوللىرىنىڭ بەدىنىگە تەگكەنلىكىنى
ھېس قىلغاندا كونۋېرتنى ئاچتى. ئىچىدىن ئېھتىيات بىلەن ئۈچ

پارچه خەت، بىر پارچە قىسقا يېزىلغان ماقالىنىڭ ئورنىغا لەنى، ئىككى پارچە سۈرەت ۋە بىر سان «جۇغراپىيە ژۇرنىلى» نى مۇشۇ ژۇرنالنىڭ باشقا سانلىرىدىن كېسىۋېلىنغان پارچە - پۈرات بەتلىرىنى چىقاردى. فرانسىسكا بارا - بارا يوقاپ كېتىۋاتقان مانان ئىچىدە براندى ئىچكەچ، كۆزەينەكنىڭ ئۈستىدىن ماشىنكىدا ئۇرۇلغان بىر پارچە خەتكە قارىدى. ئۇ بۇ خەتنى مەخسۇس ئۆزى ئىشلىتىدىغان سالام خەت قەغىزىگە يازغانىدى. يېشىدا باسمىچە شەكىلدە يېزىلغان: «روبېرت كىنكاي، فوتوگراف — يازغۇچى» دېگەن خەتلەر بار ئىدى.

سۆيۈملۈك فرانسىسكا:

ئىككى پارچە سۈرەتنى قوشۇپ ئەۋەتتىم. بىر پارچىسى سىزنى فېرمىدا كۈن چىققان پەيتتە تارتقان سۈرەت. بۇ سۈرەتنى سىزنىمۇ خۇددى مەندەك ياخشى كۆرسىكەن دەيمەن. يەنە بىر پارچىسى روسمان كۆۋرۈكىدە تارتىلغان سۈرەت. مېخ بىلەن روسمان كۆۋرۈكىگە مىخلاپ قويغان باغاقچىگىزنىمۇ قوشۇپ تارتىقاندىم. مەن بۇ يەردە ئىككىمىز بىللە ئۆتكۈزگەن ئاشۇ چاغلارنىڭ كۆڭۈللۈك مەنزىرىلىرىنى كېچە - كۈندۈز ئەسلەپ تۇرىمەن. ئۆز - ئۆزۈمگە يېنىش - يېنىشلاپ: «مەن ئىئوۋادىكى مادىزون ناھىيىسىدە قانداق ئىشقا يولۇقتۇم؟» دەپ سوئال قويىمەن ۋە بۇنى ئېنىق ئەسلەشكە تىرىشىمەن. شۇڭا «نۆل گرادۇسلۇق بوشلۇقتىن چۈشۈش» ماۋزۇلۇق قىسقا ماقالىنى يېزىپ سىزگە ئەۋەتتىم. بۇ چارە چىگىشلىشىپ كەتكەن پىكىر - خىياللىرىمنىڭ تۈگۈنچىنى يېشىدۇ دەپ ئويلايمەن.

فوتو ئاپپاراتىنىڭ كۆزىدىن قارىسام ئاپپاراتىنىڭ ئۇ بېشىدا سىزنى كۆرىمەن، بىر پارچە ماقالىنى باشلىسام يەنىلا سىزنى يازىمەن. ئىئوۋادىدىن بۇ يەرگە قانداق كەلگەنلىكىمنى بىلمەيمەن. ھېلىمۇ ياخشى بۇ كونا ماشىنا بىلەن كېلىۋالدىم. ئەمما، كەلگۈچە بېسىپ ئۆتكەن مۇساپىلىرىمنى تازا يادىمغا ئالالمايمەن.

بىر نەچچە ھەپتە ئاۋۇال ئۆزۈمنى راۋۇرۇس تۇتۇۋالالايدىغان

ئىقتىدارغا ئىگە ئىكەنلىكىمنى ھېس قىلىپ ئۆزۈمدىن خۇش بولغانىدىم. كۆڭلۈم غەشلىككە تولۇپ، ئانچە - مۇنچە ئىچىم پۇشۇپ قالسىمۇ يەنىلا شۇكۇر - قانائەت قىلىپ يۇرۇۋېرەتتىم، ئەمدى بۇلارنىڭ ھەممىسى بىراقلا ئۆزگەردى.

ئەمدى شۇ نەرسە ئېنىق بولدىكى، ناھايىتى ئۇزۇندىن بۇيان مەن سىزگە قاراپ كېتىۋاتقانىكەنمەن، سىز ماڭا قاراپ كېلىۋاتقانىكەنسىز. بىز ئۇچرىشىشتىن ئىلگىرى ھېچقايسىمىز بىر - بىرىمىزنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى بىلمىسەكمۇ، پېشانىمىزگە پۈتۈلگەن غايىبانە قىسمەتتىڭ بىزنىڭ چوقۇم جەم بولىدىغانلىقىمىزغا كېپىل بولۇپ ئېيتقان لەرزان ناخشىسىنى خىيالەن ھېس قىلىپ كەلگەنىكەنسىز. تالاي يىللاردىن بېرى ئۆمرىمىز بىر خىل سېھرىي كۈچنىڭ كارامىتىدە تۇتاش كەتكەن چەكسىز ئوتلاقلارنىڭ ئۇستىدىن بىر - بىرىنى ئىزدەپ ئۇچۇپ كېتىۋاتقان تەنھا ئىككى تۇرنىدەك مەن سىزنى، سىز مېنى ئىزدەش بىلەن ئۆتۈپتۇ.

ھېلىقى يول مېنى غەلىتە بىر جايغا ئاپىرىپ قويغانىدى. ماشىنامنى ئۇياق - بۇياققا ھەيدەپ كېتىۋېتىپ بېشىمنى كۆتۈرۈپ قارىدىم، سەككىزىنچى ئايلارنىڭ بىر كۈنى ئىدى، سىز ئوتلاق تىنى ئۆتۈپ، ماڭا قاراپ كېلىۋېتىپسىز. ھازىر ئويلىسام، بۇ ماڭا مۇقەررەردەك ـــ باشقىچە بولۇشى مۇمكىن ئەمەستەك ـــ بىلىنىدى. مەن بۇ ئەھۋالنى ناھايىتى ئاز ئۇچرايدىغان مۇمكىنچىلىك ئىچىدىكى تاسادىپىيلىق دەپ قارىدىم.

شۇنىڭ بىلەن مەن ئەمدى ئىچىمگە باشقا بىر ئادەمنى قاچىلاپ ئۇدۇل كەلگەن يەرگە دوقۇرۇپ يۇرمەكتىمەن. لېكىن بىز ئايرىلغان ھېلىقى كۈنى: «ئىككىمىزنىڭ جىسمىدىن ئۇچىنچى كىشىنىڭ بىر جىسمى ۋۇجۇدقا كېلىدۇ» دېگەن قارىشىم ماڭا ناھايىتى توغرىدەك تۇيۇلدى. شۇ جىسىم ماڭا ئەگىشىپ يۇرمەكتە.

مەيلى نېمە بولسۇن، مەيلى قاچان ۋە قەيەردە بولسۇن، چوقۇم كۆرۈشۈشىمىز كېرەك.

مەيلى نېمىگە ھاجەتمەن بولۇڭ ياكى مەن بىلەن كۆرۈشۈشنى ئىستەڭ، ماڭا تېلېفون بېرىڭ. مەن قىرىق بەش مىنۇتقىچە

دەرهال يېتىپ بارىمەن. يېنىمغا قاچان كېلىشنى خالىسىڭىز ماڭا خەۋەر قىلىڭ. ئايروپىلاننىڭ كىرا ھەققىنى ئۆزۈم تۆلەيمەن. كېلەر ھەپتە ھىندىستاننىڭ شەرقىي جەنۇبىغا بارىمەن. بۇ يەرگە ئۆكتەبىردە قايتىپ كېلىمەن.

سىزنى سۆيۈپ

روبېرت

1965 ـ يىلى 10 ـ سېنتەبىر

ئەسكەرتىش: مادىزون ناھىيىسىدە تارتىلغان سۈرەتلەر بەك ياخشى چىقىپتۇ، كېلەر يىللىق «جۇغراپىيە ژۇرنىلى» غا قارالا. سىزگە شۇ سۈرەتلەر بېرىلگەن ژۇرنالنىڭ سانلىرى كېرەك بولسا ماڭا دەڭ!

فرانسىسكا جونسون قولىدىكى رومكىنى دېرىزە تەكچىسىگە قويۇپ قويۇپ ئۆزىنىڭ 8×18 چوڭلۇقتىكى سۈرىتىگە تىكىلىدى. ئۇ بەزىدە يىگىرمە يىلنىڭ ئالدىدىكى چىرايىنىڭ قانداقلىقىنى تەستە كۆز ئالدىغا كەلتۈرەتتى. ئۇ سۈرەتكە پادىچى ئىشتىنى كىيگەن، پۇتىدا ساپما كەش، ئۇچىسىدا ئويما ياقىلىق ئاق كۆڭلەك، چاچلىرى تاڭ شامىلىدا يەلپۈنۈپ تۇرغان ھالەتە، چىتلاقنىڭ يېنىدىكى قوزۇقتا يۆلىنىپ چۈشكەنىدى.

ئۇ ئولتۇرغان دېرىزىنىڭ قانىتىدىن ئاشۇ ياغاچ قوزۇقنى ھېلىمۇ كۆرگىلى بولاتتى. فېرمىنىڭ ئەتراپىدىكى چىتلاقلار ھازىر كونىراپ كەتكەنىدى. رىچارد ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن، فرانسىسكا يەرنى ئىجارىگە بەرگەندە، فېرمىنىڭ ئەسلىي قىياپىتىنى ئۆز پېتى ساقلاپ قېلىش توغرۇلۇق خېرىدار بىلەن ئېنىق يازما ھۆججەت تۈزۈشكەنىدى.

ئۇنىڭ سۈرەتتىكى چىرايىغا ئەمدىلەتىن بىر تال قورۇق چۈشۈشكە باشلىغانىدى. شۇ بىر تال قورۇقمۇ روبېرت كىنكايىنىڭ ئاپپاراتىنىڭ كۆزىدىن قېچىپ كېتەلمىگەنىدى. ئۇ سۈرەتـ

تىن ئۆزىنىڭ چىرايىنى كۆرۈپ يەنىلا مەمنۇنلۇق ھېس قىلدى. چاچلىرى قاپقارا، كېلىشكەن قەددى - قامىتىدىن ھاياتىي كۈچ ئۇرغۇپ تۇراتتى، پادىچى ئىشتىنى ئۆزىگە تولىمۇ ياراشقانىدى. فرانسىسكا شۇ تاپتا ئۆزىنىڭ شۇ چاغدىكى چىرايىغا دىققەت بىلەن قاراۋاتاتتى، ئۇ چىراي سۈرەت تارتىۋاتقان ئەرنى ئەسەبىيلەرچە ياخشى كۆرۈپ قالغان بىر ئايالنىڭ چىرايى ئىدى.

فرانسىسكا ئۆتكەن ئىشلارنى بىر - بىرلەپ ئەسلەيدىغان بولسىلا روبېرتنىڭ چىرايى كۆز ئالدىغا كېلىۋالاتتى. ئۇ ھەر يىلى خۇددى ئۆز تارىخىنى ئەۋلادمۇ ئەۋلاد سۆزلەپ مۇشۇ كەمچىگە داۋاملاشتۇرۇپ كېلىۋاتقان قەبىلە ھالىتىدىكى مىللەتلەرەك تۇرمۇش كارتىنىلىرىنى بىر - بىرلەپ كۆز ئالدىدىن ئۆتكۈزۈپ، مەڭگۇ ئۇنتۇپ قالماسلىق ئۈچۈن يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر قېتىغا چىگىۋالغانىدى. روبېرت ئورۇق، ئېگىز كەلگەن سالاپەتلىك كىشى ئىدى. قولاقلىرىنىڭ كەينىدىن چىقىپ قالغان بىر تۇتام چاچلىرى خۇددى ئۆزۈن سەپەردە بوراندا قېلىپ يېڭىلا كەلگەن يولۇچىنىڭ چاچلىرىدەك ھەمىشە پاخپىيىپ تۇراتتى.

ئۇ يۈزى سوزۇق، دوقا ماڭلاي ئىدى، پېشانىسىگە چۈشۈپ تۇرغان چاچلىرى ئاستىدىكى كۆك كۆزلىرى سۈرەتكە تارتقۇدەك بىر نىشاننى ئىزدەۋاتقاندەك توختىماي پىلدىرلاپ تۇراتتى. روبېرت شۇ چاغدا فرانسىسكاغا كۆلۈپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ سەھەر مەزگىلىدىكى چىرايىنىڭ تولىمۇ چىرايلىق ۋە يۇمران ئىكەنلىكىنى دەپ، قوزۇقلا يۆلىنىپ تۇرۇشىنى ئىلتىماس قىلغان. روبېرت فرانسىسكانىڭ ئەتراپىنى بىر ئايلىنىپ چىقىپ ئۇنى ئاۋۇال تىزلىنىپ، ئاندىن ئورنىدىن تۇرۇپ سۈرەتكە تارتقانىدى، ئاپپاراتنى يېتىپ تۇرۇپمۇ ئۇنىڭغا توغرىلىغانىدى.

فرانسىسكا روبېرتنىڭ شۇنچىۋالا كۆپ پىلىونكىنى ئېشىلىتىۋەتكەنلىكىنى كۆرۈپ سەل ئەنسىرىگەن، لېكىن يەنە ئۆزىگە شۇنچىلىك ئېتىبار بەرگەنلىكىدىن خۇشالمۇ بولغانىدى. ئۇ قو-

لۇم ـ قوشنىلىرىنىڭ بۇنچە ئەتىگەندە تراكتورلىرىنى ھەيدەپ چىقىپ قالماسلىقىنى تىلەپ كەتكەنىدى. ئۇ يەنە مۇشۇنداق خاسىيەتلىك سەھەردە قولۇم ـ قوشنىلىرى ۋە ئۇلارنىڭ قانداق ئويلاپ كېتىشلىرى بىلەن ئانچە ھېسابلىشىپمۇ كەتمەيتتى.

روبېرت سۈرەتكە تارتاتتى، ئاپپاراتىغا پىلىونكا سالاتتى، ئاپپاراتنىڭ كۆزنىنى يەڭگۈشلەيتتى، ئاپپارات ئالماشتۇراتتى. ئارىلاپ ـ ئارىلاپ ئۇنىڭ بىلەن پەس ئاۋازدا پاراڭلىشاتتى، فرانسىسكانىڭ كۆزىگە شۇنداق چىرايلىق كۆرۈنۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى، ئۇنى شۇنچىلىك ياخشى كۆرۈپ قالغانلىقىنى ئۇنىڭغا دەپ بېرەتتى: «فرانسىسكا، سىز نېمىدېگەن گۈزەل، پەقەت ئەقلىم يەتمەيدۇ.» روبېرت شۇنداق دەپ بەزىدە ئىشنى توختىتىپ خۇددى كۆڭلىدىكى سىرلىرىنى بىلىۋالماقچى بولغاندەك فرانسىسكاغا كۆز ئۈزمەي قاراپ كېتەتتى.

فرانسىسكانىڭ ئويما ياقىلىق كوپتىسىنىڭ تارتىشقان يېرىدە كۆكسىلىرىنىڭ توپچىسى ئېنىق بىلىنىپ قالغانىدى، بۇنىڭدىن ئۇ قىلچە خىجىل بولمىغانىدى. ئەكسىچە، روبېرتنىڭ كۆكسىلىرىنى ئاپپاراتنىڭ كۆزى ئارقىلىق تېخىمۇ ئېنىق كۆرەلەيدىغانلىقىنى بىلىپ خۇشال بولۇپ كەتكەنىدى. فرانسىسكا رىچاردنىڭ ئالدىدا بۇنداق يۇرەلمەيتتى، بۇنداق يۇرۇشنى رىچارد خوپ كۆرمەيتتى. راستىنى ئېيتقاندا، فرانسىسكا روبېرت كىنكايغا يولۇققۇپ قېلىشتىن ئاۋۋال ھەرقانداق چاغدا بۇنداق يۇرۇپ باقمىغانىدى.

روبېرت ئۇنىڭغا بىلىنىى سەل كەينىگە ئېگىپ تۇرۇشنى ئېيتىپ، ئاندىن پەس ئاۋازدا: «ياخشى، ياخشى، مانا مۇشۇنداق تۇرۇڭ» دېگەنىدى. ئۇ شۇ تاپتا پۈتۈن دىققىتى بىلەن كۆرۈۋاتقان بۇ سۈرەتنى روبېرت شۇ چاغدا تارتقان، نۇر ئالامەت ياخشى تەڭشەلگەنىدى. «نېمىدېگەن ئوچۇق چىققان» دېگەنىدى روبېرت تارتقان سۈرىتىنى ماختاپ.

روبېرت ئاجايىپ چاققان ئىدى. ئەينى چاغدا روبېرتقا قاراپ تۇرغان فرانسىسكامۇ «ئەجەب چاققان ئادەم ئىكەن» دەپ ئويلاپ قالغانىدى. ئۇ ئەللىك ئىككى ياشقا كىرگەن، ئورۇق ئادەم بولغىنى بىلەن ھەربىكەتلىرى چاققان ھەم چەبدەس ئىدى. جاپالىق ئەمگەك قىلغان ھەم ئۆزىنى ئاسراشنى بىلگەن ئادەملا مۇشۇنداق چەبدەس بولىدۇ. روبېرت فرانسىسكاغا تىنچ ئوكيان ئۇرۇش رايونىدا ئۆزىنىڭ جەڭگاھ فوتوگراف مۇخبىرى بولغانلىقىنى سۆزلەپ بەرگەنىدى. فرانسىسكا روبېرتنى بوينىغا نەچچە ئاپپاراتنى ئېسىۋېلىپ، دېڭىز ئارمىيىسى قۇرۇقلۇقتا جەڭ قىلغۇچى قىسمىنىڭ ئەسكەرلىرى بىلەن ئىس - تۈتەككە تولغان دېڭىز ساھىللىدا ئۇياقتىن - بۇياققا يۈگۈرۈپ يۈرگەن، مەيدىسىدىكى ئاپپاراتنىڭ كۇنۇپكىسىنى توختىماي بېسىۋاتقان، سۈرەتنىڭ تېزلىكىدىن ئاپپاراتىغا ئوت كەتكىلى قىل قالغان ھالەتتە تەسەۋۋۇر قىلغانىدى.

فرانسىسكا سۈرەتكە سىنچىلاپ سەپسالدى. «شۇ چاغدا چىرايلىق ئىكەنمەن، — دېدى ئۇ كۆڭلىدە ئۆز - ئۆزىدىن زوق - لىنىپ، — ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن ھېچقانداق بۇنداق چىرايلىق بولۇپ باقمىغانىدىم. بۇنىڭغا ئۇ سەۋەبچى.» فرانسىسكا براندىدىن بىر يۇتۇم ئوتلىدى. يامغۇر چىقىۋاتقان شامالغا ئەگىشىپ بىردەم كۈچەيىپ، بىردەم پەسلەپ يېغىۋاتاتتى.

روبېرت كىنكايىنى سېھىرگەر دېسىمۇ بولاتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىچكى دۇنياسىدا ياشايتتى، ئۇ غەلىتە ۋە بەكمۇ قورقۇنچلۇق دۇنيا ئىدى. 1965 - يىلى ئاۋغۇستنىڭ قۇرغاق ۋە پىژ - پىژ ئاپتاپلىق دۇشەنبە كۈنى روبېرت ماشىنىسىدىن چۈشۈپ ئۆزىگە قاراپ كېلىۋاتقاندا فرانسىسكا بۇنى شۇئان ھېس قىلغانىدى. رىچارد ئىككى بالىسىنى ئېلىپ كۆرگەزمىدە مۇكاپاتلانغان موزىيىنى كۆرگىلى ئېللىنوس شتاتىغا كەتكەنىدى. ئۇ موزاي فرانـ

سىسكا ئېرىشكەن ئىلتىپاتتىمۇ كۆپرەك ئىلتىپاتقا ئېرىشكەندى. بىر ھەپتە ۋاقىت فرانسىسكاغا ئوخشە قالغانىدى.

فرانسىسكا پېشايۋاندىكى ئىلەڭگۈچتە مۇزدەك چاي ئىچكەچ، ناھىيە تاشيولىدا ئاستا كېلىۋاتقان ماشىنىنىڭ چاقىدىن كۆتۈرۈلگەن توپا - چاڭغا قاراپ ئولتۇراتتى. ماشىنا ناھايىتى ئاستا كېلىۋاتاتتى. شوپۇر خۇددى بىر نەرسە ئىزدەۋاتقاندەك ماشىنىسىنى فرانسىسكارنىڭ ئۆيىگە قايرىلىدىغان تار كوچىنىڭ ئاغزىدا توختاتتى.

فرانسىسكا يالىڭاياغ، پادىچى ئىشتىنى بىلەن رەڭگى ئۆڭۈپ كەتكەن كۆك ئىش كىيىمى كىيىۋالغان، يەڭلىرىنى ئېگىز تۇرۇۋالغان، ئۇزۇن چاچلىرىغا تارغاق قىستۇرۇۋالغانىدى. بۇ تارغاقنى مەرھۇم دادىسى ئۇنىڭغا ۋەتىنىدىن ئايرىلىدىغان چاغدا بەرگەنىدى. ماشىنا دەرۋازا ئالدىغا يېقىنراق كېلىپ توختىدى.

فرانسىسكا ئايۋاندىن چۈشۈپ، ئاستا ماڭغىنىچە دەرۋازا ئالدىغا كەلدى. ماشىنىدىن چۈشكەن روبېرت بىر قاراشتا «قىستۇرما سۈرەتلىك سامانلار[1] تارىخى» ناملىق يېزىپ بولۇنمىغان كىتابتىكى خىيالىي ئوبرازلارغا ئوخشاپ كېتەتتى.

روبېرتنىڭ قوڭۇر ھەربىيچە كۆڭلىكى تەردىن ھۆل بولۇپ دۇمبىسىگە چاپلىشىپ قالغان، كۆڭلىكىنىڭ ئىككىلا قولتۇقىنىڭ ئالقانىدەك يېرى سارغىيىپ كەتكەن، ئۇچ تۈگمىسى يېشىۋېتىلگەنىدى، بوينىدىكى كۈمۈش زەنجىرى مۇسكۇللىرى چىڭ تارتىشىپ كەتكەن مەيدىسىدە ساڭگىلاپ تۇراتتى.

روبېرت: «كەچۈرۈڭ، مالال قىلدىم، مۇشۇ ئەتراپتىكى بىر كۆڭرۈكنى ئىزدەپ كەلگەنىدىم، تاپالمايۋاتىمەن، ئېزىپ قالدىممىكىن دەيمەن» دېگەنىدى يوغان كۆك قول ياغلىق بىلەن

---

① سامانلار — شىمالىي ئامېرىكىدىكى ئىندىئانلارنىڭ بىر قەبىلىسى، ئىپتىدائىي ئېتنىقادى بار. ئۇلار ئۆزلىرىنى پېرىخونلار دەپ بىلىدۇ.

پەشانىسىنى سۈرتكىنىچە كۈلۈمسىرەپ.

روبېرت كۆزلىرىنى فرانسىسكادىن ئالالماي قالدى. فرانسىسكاغا ۋۇجۇدىدا قانداقتۇر بىر نەرسە مىدىرلاۋاتقاندەك بىلىنىپ كەتتى. ئاشۇ كۆزلەر، ئاشۇ ئاۋاز، ئاشۇ چىراي، ئاشۇ كۈمۈش چاچلار! ئاھ، روبېرتنىڭ بەدىنىنى ئەركىن ئايلاندۇرۇش ئۈسۈلى... ئۇ كىشىنى ساراسىمىگە، قورقۇنچقا سالىدىغان قەدىمكى ئۈسۈل، بۇ توسالغۇ زەربىسىدىن يېتىپ قېلىپ، كۆزىنىڭزگە ئۇيقۇ ئېلىنغان ئاخىرقى پەيتته قۇلىقىڭزغا پىچىرلاپ گەپ قىلىش ئۈسۈلى ئىدى؛ ھەرقانداق ئەركەك - چىشى ئارىسىدىكى بوشلۇقنى يېڭىۋاشتىن تەڭشەش ئۈسۈلى ئىدى.

بۇ ئۈسۈلنى ئەجدادتىن ئەۋلادقا داۋاملاشتۇرۇش كېرەك. بۇ ئۈسۈل مۇشۇ ئېھتىياجنىلا چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ، بۇنىڭدىن باشقا ھېچنېمىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيدۇ. كۇچ پۈتمەس - تۈگىمەستۇر. لايىھىلەنگەن نۇسخا نەپىسلىكته يېگانە. بۇ قەتئىي ۋە مەنزىلى ئېنىق ئۈسۈل. بۇ ئەسلىدە ناھايىتى ئاددىي ئۈسۈل ئىدى. بىز ئۇنى تولىمۇ مۇرەككەپ قىلىۋەتكەندەك قىلىمىز. فرانسىسكا بۇنى ھېس قىلدى، لېكىن يۈرىكىنىڭ قات - قېتىدىن ھېس قىلغانلىقىنى بىلمىدى. ئۇنىڭدىكى مەڭگۈلۈك ئۆزگىرىش مانا شۇنىڭدىن باشلاندى.

يولدىن بىر كىچىك ماشىنا توپا - چاڭ پۈرقىراتقىنىچە سىگنال بېرىپ ئۆتۈپ كەتتى. فرانسىسكا فروىد كراكنىڭ قولىدىكى ماشىنىنىڭ ئەينىكىدىن چىقىرىپ پۈلاڭلىتىپ قىلغان سالىمىغا جاۋابەن سالام بېرىپ، ئاندىن ناتونۇش كىشىگە بۇرۇلدى.

— يېقىنلاپ قالدىڭىز، ئۇ كۆڭرۈك بۇ يەردىن ئىككى ئىنگلىز مىلى يىراقلىقتا.

يىگىرمە يىلدىن بېرى تاشقى دۇنيادىن بىخەۋەر، سەھرا مەدەنىيىتىنىڭ تەلىپى بويىچە ئۆزۈنغىچە ئۆزىنى سوراپ، تاپ-

تىن چىقىپ كەتمەي ياشاپ كېلىۋاتقان فرانسىسكا بىردىنلا:
ــ خالىسىڭىز، مەن سىزنى باشلاپ باراي، ــ دەۋەتتى، بۇ گېپىدىن ئۆزىمۇ چۆچۈپ كەتتى.

ئۇ نېمىشقا بۇنداق قىلدۇ، مۇشۇ كەمگىچە ئۆزىمۇ بۇنىڭغا بىر نېمە دەپ بېرەلمەيتتى. ياش قىزلارنىڭ كۆڭلى ئاريدىن شۇنچە يىللار ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىنمۇ خۇددى سۇ يۈزىدىكى كۆپۈكتەك ئاخىر يېرىلىپ كەتسە كېرەك. ئۇ بەك ئۇياتچان ھەم بەك يۈرەكلىكمۇ ئەمەس ئىدى. فرانسىسكا كۆرۈشكىنىگە نەچچە مىنۇتلا بولغان روبېرت كىنكايغا ئۆزىنى مەپتۇن قىلىۋالغان بىر نەرسىنىڭ بارلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيتتى.

ئۇ ئۆزىنىڭ تۇرگۈنلۈكىدىن سەل غەيرىيلىك ھېس قىلغانلىقى شەكسىز ئىدى، لېكىن بۇ ھالەت بىردەمدىلا ئۆتۈپ كەتتى. ئېنىقراق ئېيتقاندا، روبېرت ئۇنىڭدىن كۆپ مىننەتدار بولدى. فرانسىسكا پەلەمپەيدىن ئېتىز - ئېرىق ئىشلىرىنى قىلغاندا كىيىدىغان ئۆتۈكىنى ئېلىپ روبېرتنىڭ ماشىنىسىنىڭ يېنىغا كەلدى.

ــ جىنىڭ تۇرۇپ تۇرۇڭ، سىزگە ئورۇن چىقىرىپ بېرەي، بۇ يەر ساپلا ئەسكى - تۇسكى نەرسىلەر بىلەن تولغان، ــ دېدى روبېرت ئۆز - ئۆزىگە گەپ قىلغاندەك غۇدۇڭشىپ. فرانسىسكا روبېرتنىڭ سەل ھودۇقۇۋاتقانلىقىنى سەزدى.

روبېرت كاناپ خالتا بىلەن ئوچ پۇتلۇق جازىنى، تېرموسىنى ۋە قەغەز خالتىنى قايتىدىن جايلاشتۇردى. ماشىنىنىڭ كەينىدە شامال ۋە بوراندا قېلىپ توپا - چاڭغا كۆمۈلۈپ كەتكەن سامسېن پاسونىدىكى قوڭۇر چامادان ۋە بىر گىتار قېپىنى يوللۇق بوغقۇچ بىلەن زاپاس چاققا باغلاپ قويۇلغانىدى.

روبېرت غۇدۇڭشىپ قەغەز قەھۋە ئىستاكانى، بانان شۆپۈكلىرى قاتارلىق نەرسىلەرنى چوڭ قەغەز خالتىغا سېلىپ ما-

شىنىنىڭ كەينى ساندۇقىغا تاشلىغاندا، ئىشىك يېپىلىپ كېتىپ كاسسىغا تېگىپ كەتتى. ئاقۇش سىرلانغان مۇزلاتقۇنىمۇ ماشىنىنىڭ كەينىگە قويدى. ماشىنىنىڭ يېشىل ئىشىكىدىكى «فوتوگراف كىنكاي، ۋاشىنگتون، ھېللىنھام» دېگەن خەتلەر ئۆڭۈپ كەتكەنىدى.

— بولدى، ئەمدى قىستىلىپ كىرسىڭىز بولىدۇ، — دېدى ئۇ فرانسىسكا كىرىۋالسا ئاندىن ياپماقچى بولغاندەك ئىشىكنى تارتىپ تۇرۇپ روبېرت شوپۇر ئولتۇرىدىغان تەرەپكە ئايلىنىپ ئۆتۈپ، ئاجايىپ بىر چاققانلىق بىلەن رولنىڭ ئۈدۈلىدىن ئورۇن ئالدى. روبېرت فرانسىسكاغا «لەپپىدە» قاراپ قويدى ـ دە، كۆلۈپ تۇرۇپ:

— قايىاققا ماڭىمىز؟ — دەپ سورىدى.

— ئوڭ تەرەپكە، — دېدى فرانسىسكا قولى بىلەن ئوڭ ياقنى كۆرسىتىپ. روبېرت ئاچقۇچنى سېلىپ ماشىنىنى ئوت ئالدۇردى. ماشىنا سىلكىنگەن پېتى تار كوچىدىن چوڭ يولغا قاراپ يۈرۈپ كەتتى. روبېرتنىڭ ئۈزۈن پۇتلىرى خوتنى ئەركىن دەسسەپ تۇراتتى.

روبېرت ئېڭىشىپ ئالدىدىكى ھەر خىل نەرسىلەر قاچىلانغان ساندۇققا قولىنى ئۇزىتىۋىدى، جەينىكى ئىتتىيارسىز فراسسكانىڭ يوتىسىغا تېگىپ كەتتى. ئۇنىڭ بىر كۆزى ئالدى تەرەپتە، يەنە بىر كۆزى ئالدىدىكى ساندۇقتا ئىدى. ئۇ ساندۇقتىن «روبېرت كىنكاي، فوتوگراف — يازغۇچى» دېگەن خەتلەر بېسىلغان بىر ئىسىم كارتۇشكىسىنى ئېلىپ فرانسىسكاغا بەردى. كارتۇشكىدا ئۇنىڭ ئادرېسى بىلەن تېلېفون نومۇرى بار ئىدى.

— مېنى بۇ يەرگە «جۇغراپىيە ژۇرنىلى» ئەۋەتكەن. سىز بۇ ژۇرنالنى بىلەمسىز؟ — دېدى روبېرت ئۇنىڭغا.

— بىلىمەن، — دېدى فرانسىسكا. كۆڭلىدە، بۇ ژۇرنال-

نى كىم بىلمەيدۇ، دەپ ئويلىدى.

— ئۇلار ژۇرنالغا لەمپىلىك كۆڑۈك توغرۇلۇق بىر پارچە ماقالە بەرمەكچى بولغانىكەن. مۇشۇنداق قىزىقارلىق بىر نەچچە كۆڑۈكنىڭ ئىئوۋاغا قاراشلىق مادىزون ناھىيىسىدە بارلىقى ئېنىق. مەن ئالتىسىنى تاپتىم. ھېچبولمىغاندا يەنە بىرى بار دەپ قىياس قىلىمەن. ئاڭلاشلارغا قارىغاندا، ئۇ كۆڑۈك ئالدى تەرەپتىكەن.

— ئۇ كۆڑۈكنى روسمان كۆڑۈكى دەيمىز، — دېدى فرانسىسكا. ئۇنىڭ شامالىنىڭ ژە ماتورىنىڭ ئاۋازىنى بېسىپ چۈشكەن ئاۋازى بېشىنى دېرىزىدىن چىقىرىپ يىراقتىكى ژوگزالغا نەزەر سالغان ياكى پرېستاندا خىيالغا پېتىپ، تېخى پېشانىسىگە پۈتۈلمىگەن يىراقتىكى سۆيگۈنىنى سېغىنغان ئون توققۇز ياشلىق ھېلىقى ناپولىس قىزىنىڭ ئاۋازىدەك سەل غەيرىي چىقىپ كەتتى. فرانسىسكا گەپ قىلىۋېتىپ روبېرتنىڭ خوت يۆتكىگەن چاغدا بىلىكىنىڭ ئىگىلگەن ھالىتىگە سەپسالدى.

روبېرتنىڭ يېنىدا ئىككى سومكا بار ئىدى، بىرىنىڭ ئاغزى ئېتىلگەن، يەنە بىرىنىڭ ئاغزى ئوچۇق ئىدى. سومكىدىكى ئۇستى ئاقۇش، كەينى قارا ئاپپارات، پىلىيونكا قۇتىسىنىڭ ئاستى، ئاپپاراتنىڭ كەينىگە چاپلانغان «كودا، رەڭلىك، 25—36 پارچە» دېگەن ماركا كۆرۈنۈپ تۇراتتى. سومكىنىڭ كەينىگە يانچۇقلىرى جىق بىر جىلىتكە پۈرلاپ تىقىۋېتىلگەنىدى. جىلىتكىنىڭ بىر يانچۇقىدىن بىر ئوچىدا پۈرشىن بار بىر يىپ چىقىپ قالغانىدى.

فرانسىسكانىڭ پۈتلىرىنىڭ كەينىدە مۇدۇر - چوقۇر ئۇچ پۈتلۇق جازىدىن ئىككىسى تۇراتتى. ئۇ ئىككى جازىنىڭ بىرىدىكى سويۇلۇپ كېتەي دەپ قالغان «كىزو» دېگەن ماركىنى ئاران ئىلغا قىلالىدى. روبېرت ماشىنىنىڭ پارچە - پۈرات نەرسىلەرنى سالىدىغان ساندۇقىنى ئاچقاندا ساندۇق ئىچىنىڭ خاتىرە دەپتەر،

خەرىتە، قەلەم، قۇرۇق پىلىونكا قۇتىلىرى، پارچە پۇل ۋە بىر پاچكا «تۆگە» ماركىلىق تاماكا بىلەن تولغانلىقىنى كۆردى.

ــ ئالدىمىزدىكى كىچىنەك دوقمۇشىدا ئوخشاپ قالىدىغان، ــ دېدى فرانسىسكا. ئۇ مۇشۇ هالىتىدە روبېرت كىنكايىنى يان تەرەپتىن ئېنىق كۆرۈۋالدى. روبېرتنىڭ قاپقارا هەم سىلىق چېرىسى تەرلەپ پارقىراپ كەتكەنىدى، ئاغزى بەك چىرايلىق ئىدى. فرانسىسكا نېمىشقىدۇ ئۇنىڭ ئاغزىغا باشتىلا دىققەت قىلغانىدى. روبېرتنىڭ بۇرنى فرانسىسكا كۆرگەن ئىنسانلارنىڭ بۇرنىغا تولىمۇ ئوخشايتتى. فرانسىسكا ئىنسانلارنىڭ بۇرۇنلىرىنى بالىلىرى تېخى كىچىك چاغدا پۈتۈن ئائىلىسى بىلەن ئامېرىكىنىڭ غەربىي قىسمىغا دەم ئېلىشقا بارغاندا كۆرگەنىدى.

ئەنئەنىۋى ئۆلچەم بويىچە ئېيتقاندا، روبېرتنى قاملاشقان ياكى سەت دەپ كەتكىلىمۇ بولمايتتى. يۈمۇق كۆزلىرى ئۇنىڭ ئۇنىڭ تۇرقىغا زادىلا ياراشمىغانىدى. لېكىن، روبېرتتا قانداق-تۇر بىر نەرسە، كۆپىنى كۆرگەن قېرىلارغا خاس سالاپەت بار ئىدى. بۇ ئۇنىڭ سىرتقى قىياپىتىدىن ئەمەس، بەلكى قاراشلىرىدىن چىقىپ تۇراتتى.

روبېرتنىڭ سول بىلىكىدە تاسمىسى تەردىن سارغىيىپ كەتكەن بىر سائەت، ئوڭ بىلىكىدە گۈل چېكىلگەن كۈمۈش بىلەزۈك بار ئىدى. فرانسىسكا كۆڭلىدە، بۇ بىلەزۈككە كۈمۈش يالىتىلسا، پارقىراپ كېتەر ئىدى، دەپ ئويلىدى هەم شۇئان يەرلىكلەردىن سىگگەن ئەرزىمەس ئىشلارغا دىققەت قىلمىغان ئادىتى ئۇچۇن ئۆزىنى ئەيىبلەپ كەتتى. ئۇ ئۆزۈن يىللاردىن بۇيان بۇ ئادەتكە ئۇنسىز قارشى تۇرۇپ كېلىۋاتاتتى.

روبېرت كۆڭلىكىنىڭ يانچۇقىدىن بىر قاپ تاماكا ئېلىپ، فرانسىسكاغا بىر تال تۇتتى. ئۇنىڭ قوللىرى تىترەپ توختىمايتتى. فرانسىسكا بەش مىنۇت ئىچىدە ئىككى قېتىم غەيرىي

لىك ھېس قىلدى، شۇنداقتىمۇ تاماكىنى ئالدى ۋە مەن نېمە قىلىۋاتىمەن؟ دەپ ئويلىدى كۆڭلىدە. ئۇ بۇرۇن تاماكا چەكمەكەن، كېيىن رېچاردنىڭ قاتتىق ئەيىبلەشلىرى بىلەن تاشلىغانىدى. روبېرت تىترەپ تۇرغان قولى بىلەن يەنە بىر تال تاماكا ئېلىپ چىشلىگىنىچە «دېپور» ماركىلىق سېرىق چاقمىقىنى ياندۇرۇپ فرانسىسكاغا تەڭلىدى. ھەر ئىككىلىسىنىڭ كۆزلىرى يولدا ئىدى.

فرانسىسكا قوللىرى بىلەن ئوتنى شامالدىن دالدا قىلدى. ماشىنىنىڭ سىلكىشى بىلەن تەڭ چاقماقنى توز تۇتالماي تىترەپ كېتىۋاتقان روبېرتنىڭ قولىغا قولى تېگىپ كەتتى. تاماكا تۇتاشتۇرۇش ئۈچۈن ھېچقانچە ۋاقىت كەتمەيتتى، لېكىن شۇنچىلىك قىسقا ۋاقىت ئىچىدە روبېرتنىڭ قولىنىڭ ھارارىتىنى ۋە قولىنىڭ دۇمبىسىدىكى يۇمران تۈكلەرنىڭ قولىغا يۇمشاق تەگكەنلىكىنى ھېس قىلىپ ئۇلگۈردى. فرانسىسكا كەينىگە يۆلەندى. روبېرتقا رولنى قويۇۋېتىپ قوللىرى بىلەن شامالنى توسۇپ تاماكىسىنى تۇتاشتۇرۇشقا بىر سېكۇنتمۇ ۋاقىت كەتمىدى.

فرانسىسكا توپا ـ چاڭغا تولغان ماشىنىدا بەخىرامان تاماكا چېكىپ ئولتۇرۇپ:

ـــ كەلدۇق، ئاشۇ دوقمۇشتىن ئۆتسەكلا يېتىپ باريمىز، ـــ دېدى ئالدى تەرەپنى كۆرسىتىپ. يىللارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن سىرلىرى چۈشۈپ ئالا ـ بۇلماچ بولۇپ قالغان قەدىمكى قىزىل كۆۋرۈك كىچىك بىر ئېقىننىڭ ئۈستىدە بىر ياققا سەل قىڭغىيىپ تۇراتتى.

روبېرت كىنكاينىڭ چىرايىغا شۇئان كۈلكە يۈگۈردى ۋە فرانسىسكاغا لەپپىدە بىر قاراپ قويۇپ:

ـــ بەك ياخشى بولدى، كۈن چىققان چاغدا سۈرەت تارتىدىغان بولدۇم، ـــ دېدى. ئۇ كۆۋرۈككە يۈز مېتىر قالغان

يەردە ماشىنىنى توختاتتى ۋە ئاغزى ئوچۇق ھېلىقى سومكىنى ئېلىپ ماشىنىدىن چۈشتى.

ـــ بىر نەچچە مىنۇت تەكشۈرۈپ كۆرسەم خاپا بولمايدۇ - غانسىز؟ ـــ دېدى. فرانسىسكا بېشىنى لىڭشىتىپ، «بولىدۇ» دېگەندەك كۈلۈمسىرەپ قويدى.

فرانسىسكا كېتىۋاتقان روبېرتقا قاراپ ئولتۇراتتى. روبېرت سومكىسىدىن بىر ئاپپاراتنى ئېلىپ، ئاندىن سومكىنى سول مۇرىسىگە ئالدى. روبېرتنىڭ مىڭ قېتىملاپ قىلغان بۇ ھەرىكىتىدىن فرانسىسكا ئۇنىڭ چەبدەسلىكىنى كۆرۈپ تۇردى. روبېرت ماڭغاچ توختىماي ئۇياق - بۇياققا قارايتتى، بىر كۆۋرۈككە قارىسا، بىر دەم كۆۋرۈكنىڭ كەينىدىكى دەل - دەرەخلەرگە كۆز يۈگۈرتەتتى. شۇ ئەسنادا بىرلا قېتىم فرانسىسكاغا قارىدى. روبېرتنىڭ چىرايى جىددىي تۇس ئالغانىدى. روبېرت كىنكاي شورپا، ياڭيۇ ۋە گۆش ئىستېمال قىلىدىغان يەرلىكلەردىن پەرقلىنەتتى، خۇددى مېۋە - چېۋە قوۇرۇق يەل - يېمىش ۋە كۆكتاتتىن ـــ ئۇنىڭ بەزى كۈنلىرى ئۇچ ۋاخ يەيدىغان نەرسىسى شۇ ئىدى ـــ باشقا ھېچنېمە يېمەيدىغاندەك قىلاتتى. جېنى چىڭكەن، دەپ ئويلىدى فرانسىسكا. روبېرتنىڭ ھەقىقەتەن جېنى چىڭ ئىدى. فرانسىسكا پادىچى ئىشتىنى «چىپچىدە» كەلگەن ئورۇق كاسىسىغا دىققەت قىلدى. ئىشتىننىڭ سول يانچۇقىدىن تومپىيىپ چىقىپ قالغان ھەمىيىنى ۋە ئوڭ يانچۇقتىكى قول ياغلىقىنى كۆردى، روبېرتنىڭ ھەرىكەتلىرىگىمۇ دىققەت قىلدى.

ئەتراپ جىمجىت ئىدى، سىم تاناپقا قونۇۋالغان قىزىل قاناتلىق سېرىق قۇشقاچ فرانسىسكاغا قاراپ تۇراتتى. يول بويىدىكى ئوت - چۆپلەرنىڭ ئارىسىدىن ئوتلاقتىكى بۆدۈنلەرنىڭ ناۋاسى كېلەتتى. ئاۋغۇستتىكى قۇياش نۇرىغا چۆمۈلگەن دالىدا بۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق ئاۋاز يوق ئىدى.

روبېرت كىنكاي كۆۋرۈكنىڭ يېنىغا بېرىپ توختىدى. ئۇ بىردەم تۇرۇپ، ئاندىن زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ ئاپپارات بىلەن ئەتراپقا قارىدى، يولنىڭ چېتىگە ئۆتۈپ بايىقى ھەرىكىتىنى يەنە بىر قېتىم تەكرارلىدى. كۆۋرۈكنىڭ ئۇ بېشىغا ئۆتۈپ يان تەرەپتىكى بىر كىچىك تۆشۈكتىن كۆۋرۈك ئاستىدا ئېقىۋاتقان سۇغا قارىدى.

فرانسىسكا تاماكىسىنى كۈلدانغا بېسىپ ئۆچۈرۈپ، ئىشكىنى ئېچىپ پۈتلىرىنى كابىنكىنىڭ پەلەمپىيىگە قويدى. ئۇ ماشىنىغا چىقىپ ئۆتۈكىنى كىيىۋالدى. فرانسىسكا ئەتراپقا قاراپ قولۇم - قوشنىلىرىدىن بىرەرىنىڭ ماشىنىسىنى ھەيدەپ بۇ تەرەپلەرگە كەلمىگەنلىكىگە كۆزى يەتتى، ئاندىن كۆۋرۈك تەرەپكە قاراپ ماڭدى. ياز كۈنلىرى چۈشتىن كېيىن ھاۋا بەك ئىسسىپ كېتەتتى، لەمپىلىك كۆۋرۈك ھەر ھالدا سالقىنراق ئىدى. ئۇ كۆۋرۈكنىڭ نېرىقى بېشىدا تۇرغان روبېرتقا قارشى ئېقىنىنىڭ يانباغرىغا تۇتىشىپ كېتىدىغان يولدا كۆزدىن يىتكۈچە قاراپ تۇردى.

فرانسىسكا كۆۋرۈكنىڭ لەمپىسىگە ئۇۋا سالغان كەپتەرلەرنىڭ گۈگۈلدىغان يېقىملىق ئاۋازلىرىنى ئاڭلىدى، ئالقانلىرىنى كۆۋرۈكنىڭ شادىسىغا قويۇپ ئەتراپقا زوقلىنىپ قارىدى. رىشاتكىلارنىڭ بەزىلىرىگە «دېپۇر - دىنسۇن، ئىۋا» ، «شېللى - دوب» ، «كەتكىن، قېرى بۈركۈت» دېگەن خەتلەر قىزغىر - قىيسىق يېزىلغانىدى. كەپتەرلەر بىر خىلدا يېقىملىق گۈگۈلايتتى.

فرانسىسكا ئىككى رىشاتكىنىڭ ئارىلىقىدىن ئېقىن بويلاپ كېتىۋاتقان روبېرتقا قارىدى. روبېرت ئېقىنىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى بىر پارچە تاشنىڭ ئۈستىدە كۆۋرۈككە قاراپ تۇراتتى. ئۇ روبېرتنىڭ ئۆزىگە قول پۇلاڭشىتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ھەيران بولدى. ئۇ قىرغاققا سەكرەپ ئۆتۈپ بىمالال ھالدا تىك پەلەمپەيگە

چىقتى. فرانسسكا روبېرتنىڭ كۆڭرۈككە قەدەم قويغانلىقىنى كۆرگۈچە سۇ يۇزىدىن كۆزلىرىنى ئۇزمىدى.

ــ بەك ياخشىكەن، بۇ يەر نېمىدېگەن گۈزەل، ــ دېدى روبېرت. ئۇنىڭ ئاۋازى بۇ لەمپىلىك كۆڭرۈكتە ئەكس سادا قوزغىدى.

فرانسسكا بېشىنى لىڭشىتىپ:

ــ راست ئېيتتىڭىز، بەك گۈزەل، ئەمما بۇ يەردىكى بىر نەچچە كۆڭرۈك بىزگە ئادەتتىكى كۆڭرۈكتەك تۇيۇلىدۇ، شۇڭا ئۇنچىلىك قىلىپ كەتمەيمىز، ــ دېدى.

روبېرت فرانسسكانىڭ ئالدىغا كېلىپ، ئۇنىڭغا ياۋا سېرىق جۇخار گۈللىرىدىن تىزىلغان بىر دەستە گۈل بەردى.

ــ مېنى باشلاپ كەلگىنىڭىزگە رەھمەت، ــ دېدى ئۇ خۇشخۇيلۇق بىلەن، ــ سۈرەتكە تارتقىلى بىر كۈنى ئەتىگەندە كېلىمەن.

فرانسسكا، نېمىشقىدۇ، ئۇجۇدى سەل لەرزىگە كەلگەندەك بولدى. ئۇنىڭغا خاتىرە كۈنلەردىمۇ بىرەرى گۈل سوۋغات قىلىپ باقمىغانىدى.

ــ مەن سىزنىڭ ئىسىم ـ شەرىپىڭىزنى بىلمەيمەن، ــ دېدى روبېرت. فرانسسكا روبېرتقا ئىسمىنى دەپ بەرمىگەنلىكىنى ئويلاپ، ئۆزىنىڭ سەل گالۋاڭلىق قىلغانلىقىنى بىلدى. فرانسسكا گەپ قىلغاندىن كېيىن روبېرت بېشىنى لىڭشىتتى، ــ تەلەيپۇزىڭىزدىن بىلىپ قالدىم، سىز ئىتالىيەلىكلەر دەيمەن؟

ــ ھەئە.

ــ ئۇلار ماشىنىغا چىقىپ، كەچكى شەپەق نۇرىدا ئاسفالت يولىنى بويلاپ ماڭدى. يولدا ئۇلارغا ئىككى ماشىنا ئۇچرىدى. ھەر ئىككىلا ماشىنىنىڭ شوپۇرىنى فرانسسكا تونۇمايتتى. فېرمىغا يېتىپ بارغۇچىلىك بولغان تۆت مىنۇت ئىچىدە ئۇنىڭ

خىيال قوشلىرى قاناتلىنىپ چەكسىز بوشلۇقتا پەرۋاز قىلىشقا باشلىدى. فوتوگراف ۋە يازغۇچى روبېرت كىنكاينى يەنمۇ چوڭ-شىنىش ئىستىكى فرانسىسكانى چۈلغىۋالدى. ئۇ روبېرت توغ-رۇلۇق جىقراق نەرسىلەرنى بىلمىشنى خالايتتى. فرانسىسكا قو-لىدىكى گۈلنى خودىدى يېڭىلا سىرتتىن قايتىپ كەلگەن قىز ئوقۇغۇچىدەك باغرىغا چىڭ ياقتى.

شۇ تاپتا فرانسىسكانىڭ يۈزى ئانارەك قىزىرىپ كەتكەن-دى، بۇنى ئۇ ئۆزىمۇ ھېس قىلدى. ئۆزىگە ئوشۇقچە بىرەر ئىش ياكى بىر ئېغىز گەپ قىلىپ قويغاندەك تۇيۇلدى. ماشىنىدىكى رادىئودا گىتار بىلەن ئورۇندالغان مۇزىكا بېرىلىۋاتاتتى. مۇزىكا ئاۋازىنى ماشىنىنىڭ گۈركىرىگەن ۋە شامالنىڭ ئاۋازى بېسىپ كەتكەنىدى. ئارقىدىنلا سائەت بەشتە بېرىلىدىغان خەۋەرلەر بېرىلدى.

روبېرت ماشىنىسىنى تار كوچىغا بۇرىدى.

— رىچارد سىزنىڭ ئېرىڭىزمۇ؟ — دەپ سورىدى روبېرت ھېلىقى پوچتا ساندۇقىنى ئېسىگە ئېلىپ.

— ھەئە، — دەپ جاۋاب بەردى فرانسىسكا سەل ھاسىراپ تۇرۇپ. ئاغزى ئېچىلىپ كەتكەن فرانسىسكا توختىماي سۆزلەش-كە باشلىدى.

— ھاۋا بەك ئىسسىپ كەتتى. مۇزدەك چاي ئىچەمسىز؟

روبېرت كەينىگە ئۆرۈلۈپ:

— سىزگە ھېچقانداق ئاۋارىچىلىك بولۇپ تۇيۇلمىسا، ئىچەي، — دېدى.

— ئۇنداق بولمايدۇ، — دېدى فرانسىسكا.

فرانسىسكانىڭ باشلىشى بىلەن روبېرت ماشىنىسىنى ئۆي-ىنىڭ ئارقىسىغا قويۇپ قويدى. ئۇ رىچارد قايتىپ كەلگەنده قوشنىلىرىدىن بىرەرسىنىڭ ئوت قۇيرۇقلۇق قىلىپ رىچاردقا: «ھىم، رىچارد، سىز كۆنلۈكچى ياللىغانمىدىڭىز؟ ئۆتكەن ھەپتە

هويلىگىزدا يېشىل بىر قارا ماشىنىنى كۆردۈم. فرانسىسكانىڭ ئۆيدىلىكىنى بىلمەن، شۇڭا سوراشتىن ئېرىندىم» دېيىشىنى خالىمايتتى.

ئىككىسى چەت - چۆرىلىرى ئۇپرىغان سېمونت پەلەمپەيدىن چىقىپ ئايۇاننىڭ ئارقا ئىشىكىگە كەلدى. ئاپپارات سالىدىغان سومكىنى ئېلىۋالغان روبېرت فرانسىسكاغا ئىشىكنى ئېچىپ بەردى.

ـــ كۇن بەك ئىسسىق، بۇ ئۇسكۇنىلەر ماشىنىدا تۇرسا بولمايدۇ، ـــ دېدى روبېرت.

ئاشخانا ئاز - تولا سالقىنىدەك قىلغىنى بىلەن يەنىلا ئىسسىق ئىدى. يۇڭلۇق بىر ئىت روبېرتنىڭ ئۆتۈكىنى پۇراپ قويۇپ، ئاندىن ئايۇانغا چىقىپ سالقىندا ياتتى. فرانسىسكا سېرىق پەتنۇستىن مۇز ئېلىپ چوڭ ئىستاكانغا يېرىم چاي قۇيدى. روبېرت پۇتلىرىنى ئالماپ، قوللىرى بىلەن چاچلىرىنى تاراپ ئولتۇراتتى. فرانسىسكا روبېرتنىڭ ئۆزىگە سەپسېلىپ قاراۋاتقانلىقىنى بىلەتتى.

ـــ لىمون كېرەكمۇ؟

ـــ كېرەك.

ـــ شېكەر چۇ؟

ـــ ياق، رەھمەت.

لىمون شىرنىسى ئەينەك ئىستاكاننىڭ قىرىنى بويلاپ ئاستا - ئاستا ئىستاكانغا سىرغىپ چۈشۈۋاتاتتى، بۇنى روبېرت كۆرۈپ ئولتۇراتتى. ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ھېچنېمە قېچىپ قۇتۇلالمايتتى.

فرانسىسكا بىر ئىستاكاننى روبېرتنىڭ ئالدىغا، ئۆزىنىڭ ئىستاكانىنى ئۈستەلنىڭ بىر تەرىپىگە قويۇپ، ئاندىن ھېلىقى بىر دەستە گۈلنى سۇيى بار، سىرتىغا ئۆرەكنىڭ سۈرتى چۈشۈرۈلگەن، ئالما مۇرابباسى ئالغان بوتۇلكىغا چىلاپ قويدى.

ئۇ تامغا يۆلىنىپ تۇرۇپ، سول پۇتى بىلەن يەر دەسسەپ ئوڭ پۇتىدىكى ئۆتۈكنى، ئوڭ پۇتى بىلەن يەر دەسسەپ سول پۇتىدىكى ئۆتۈكنى سالدى.

روبېرت چايدىن بىر يۇتۇم ئوتلاپ فرانسىسكاغا قارىدى، فرانسىسكا ئېگىز بوي، قىرىق ياشلارغا كىرگەن ياكى قىرىق ياشتىن سەل ئاشقان تولىمۇ چىرايلىق، زىلۇا كەلگەن، جەلپكار ئايال ئىدى. يۇرت كېزىپ يۈرىدىغان روبېرتقا بۇنداق چىرايلىق ئاياللار ھەممە يەردە ئۇچراپ تۇراتتى. بۇنداق سىرتقى قىياپەت كىشىنى ئۆزىگە مەھلىيا قىلغان بىلەن، تۇرمۇشتىن كەلگەن چۈشىنىشنى قاياقى ھېسسىياتنى، تەسىرلىنىشنى ھېس قىلالايدىغىنى يەنىلا بېجىرىم يۈرەك ئىدى. شۇڭا، روبېرت سىرتقى قىياپىتى گۈزەل نۇرغۇن ئاياللارنىڭ ئۆزىنى مەپتۇن قىلالمايدىغانلىقىنى ھېس قىلاتتى. ئۇلارنىڭ تۇرمۇش سەرگۈزەشتىلىرى قىسقا ياكى ئۇلار تۇرمۇشنىڭ جەبىر - جاپاسىنى بىلمەيتتى، قىسقىسى، ئۇلاردا روبېرتنى ئۆزىگە جەلپ قىلغۇدەك يېتەرلىك خىسلەت يوق ئىدى.

فرانسىسكا جونسوننىڭ ۋۇجۇدىدا روبېرتنى ئۆزىگە جەلپ قىلغۇدەك نەرسىلەر ھەقىقەتەن يېتەرلىك ئىدى. ئۇ كىشىنىڭ كۆڭلىنى چۈشىنەتتى، روبېرتمۇ بۇنى ھېس قىلىپ يەتكەنىدى. ئوتتەك قاياقى ھېسسىياتقا تولغان يۈرەك فرانسىسكادىمۇ بار ئىدى. لېكىن بۇ يۈرەك كىمگە سوقىدۇ ياكى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويغان بىرەرى بارمۇ، بۇنىڭغا روبېرت بىر نېمە دېيەلمەيتتى.

روبېرت فرانسىسكاغا ئۆزىنىڭمۇ شۇ چاغدا تەمتىرەپ كەتكەنلىكىنى، شۇ كۈنى ئۇنىڭ ئۆتۈكنى سالغانلىقىغا قاراپ تۇرغان چاغنىڭ ئەڭ ئۇنتۇلغۇسىز چاغ ئىكەنلىكىنى دەپ بەرگەنىدى. نېمىشقا شۇنداق، بۇ مۇھىم ئەمەس. بۇ ئۇنىڭ تۇرمۇشقا تۇنجان مۇئامىلىسى ئەمەس، «مۇكەممەل نەرسىنى بۇزۇپ تەھلىل قىلىش، بەزى شەيئىلەرنىڭ، بولۇپمۇ سېھرىي كۈچكە ئىگە

شەيئىلەرنىڭ مۇكەممەللىكىنى ساقلاش كېرەك. ناۋادا سىز ئۇنى بىردىن - بىردىن چۇۋۇۋەتسىڭىز، ئۇ مەۋجۇت بولۇشتىن قالىدۇ.» روبېرت شۇنداق دېگەنىدى.

فرانسىسكا ئۇستەلنىڭ يېنىدا پۇتىنى يېغىپ ئولتۇراتتى، يۈزىگە چۈشۈۋالغان بىر تۇتام چېچىنى كەينىگە قايرىپ تارغىقى بىلەن يېڭىۋاشتىن تارىدى، ئاندىن ئېسىگە بىر نەرسە كەلگەندەك چەتتىكى ئىشكاپتىن بىر كۇلدانىنى ئالدى - دە، روبېرتنىڭ ئالدىغا قويۇپ قويدى.

ئارىنى بىر پەس جىمجىتلىق باستى، روبېرت يېنىدىن «تۇگە» ماركىلىق بىر قاپ تاماكىنى چىقىرىپ فرانسىسكاغا تۇتتى. فرانسىسكا تاماكىنى ئېلىپ ئۇنىڭ سەل نەملىشىپ قالغانلىقىنى بايقىدى. بايامقى تەرتىپ يەنە تەكرارلاندى. روبېرت «دىپور» ماركىلىق سېرىق چاقماقنى ئالدى. چاقماقنى تۇز تۇتالماي تىترەپ كېتىۋاتقان قوللىرىغا فرانسىسكانىڭ قوللىرى تېگىپ كەتتى، فرانسىسكانىڭ قولىنىڭ تېرىسىدە ئۇنىڭ تىرناقلىرىنىڭ ئىزى قالدى. تاماكىنىڭ پۇرىقى ناھايىتى خۇشبۇي بىلىنىپ كەتكەچكە، فرانسىسكا بىلىنەر - بىلىنمەس كۇلۇمسىرەپ قويدى.

— سىز زادى نېمە قىلىسىز؟

— سۈرەت تارتىپ نېمە قىلىسىز دېمەكچىمۇسىز؟ — روبېرت تاماكىسىدىن كۆزلىرىنى ئۇزمەي ئاستا سۆزلەشكە باشلىدى، — مەن توختاملىق فوتوگراف — «جۇغراپىيە ژۇرنىلى» نىڭ سۈرەتلىرىنى تارتىمەن، داۋاملىق ئەمەس. بەزىدە ئىچىمگە جىن كىرىپ قالسا تارتقان سۈرەتلەرنى باشقا ژۇرناللارغا سېتىۋېتىپ، ئۇلارغا باشقىدىن سۈرەت تارتىپ بېرىمەن. ئۇلارنىڭ نېمىگە ھاجىتى چۈشسە ئالدىمغا كېلىدۇ. ئۇ ناھايىتى كونسېرۋاتىپ ژۇرنال. بۇ ژۇرنالدا سەنئەتنىڭ ئىپادىلەش كۇچىنى جارى قىلدۇرۇش ئىمكانىيىتى يوق، لېكىن پۇلى ياخشى.

بەك كۆپ دەپ كەتكىلى بولمىسىمۇ ھەر ھالدا يامان ئەمەس، مۇقىم. باشقا ۋاقىتلاردا يېزىقچىلىق قىلىمەن، سۈرەت تارتىمەن، ئەسەرلىرىمنى باشقا ژۇرناللارغا ئەۋەتىپ بېرىمەن. تۇرمۇشتا قىسىلىپ قالسام ھەمكارلىق توری بىلەن مەشغۇل بولىمەن. لېكىن، بۇ خىزمەت ماڭا كىشىنى چۈشەپ قويغاندەك بىلىنىدۇ. بەزىدە شېئىر يېزىپ قويىمەن، نوقۇل ئۆزۈم ئۈچۈن يازىمەن، بەزىدە ھېكايىمۇ يېزىپ قويىمەن، ھېكايە يازغۇدەك مادارىمىنىڭ يوقلۇقىنى بىلىمەن. مەن سېئاتلىنىڭ شىمالىدا تۇرىمەن. كۆپ ۋاقتىم شۇ ئەتراپتا خىزمەت بىلەن ئۆتۈپ كېتىدۇ. بېلىقچىلارنىڭ كېمىلىرىنى، ئىندىئانلار توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان رايونلارنى سۈرەتكە تارتىشقا ئامراقمەن.

«جۇغراپىيە ژۇرنىلى» رېداكسىيىسى مېنى بىر يەرلەرگە بىر - ئىككى ئايلىق، بولۇپمۇ چوڭراق ئەسەرلەرنى ئىشلەشكە، مەسىلەن، ئامازون دەرياسىنىڭ بىر قىسمىنى ياكى شىمالىي ئافرىقا قۇملۇقىنى سۈرەتكە ئېلىشقا ئەۋەتىدۇ. بۇنداق ئەھۋالدا مەن ئاساسەن ئايروپىلان بىلەن بارىمەن. بارغان يېرىمدە بىر ماشىنىنى ئىجارىگە ئالىمەن. بەزىدە كېيىنكى كۈنلەردە پايدىلىنىش ئۈچۈن مەلۇم جايلارنى ماشىنىلىق يۈرۈپ كۆزەتكۈم كېپىكېتىدۇ. كېلەشىمدە سۇپېرىئور كۆلىنى بويلاپ كېلىمەن. قايتاشىمدا قارا تاغ ئېدىرلىقىنى كېسىپ ئۆتىمەن. ئەمدى سىز سۆزلەپ باقامسىز؟

فرانسىسكا روبېرتنىڭ ئۆزىدىن سوئال سورىشىنى كۈتمىگەنىدى. ئۇ بىردەم دۇدۇقلاپ كېتىپ:

ــ ھەي، مەن سىزگە ئوخشىمايمەن. مەن سېلىشتۇرما ئەدەبىياتتىن ئىلمىي ئۇنۋان ئالغان. 1946 - يىلى بۇ يەرگە كەلسەم، ژېنتېرىستتا ئوقۇتقۇچى تاپقىلى بولمايدىكەن. مەن شۇ يەرلىك، يەنە كېلىپ ھەربىيدىن چېكىنگەن بىرىگە تېگىپ، شۇنىڭدىن كېيىن ئوقۇتقۇچىلىق قىلىش ئىجازەتنامىسىگە ئىگە

بولدۇم. ئوتتۇرا مەكتەپتە نەچچە يىل ئىنگلىزچە دەرس ئۆتتۈم. بىراق، رېچارد مېنىڭ خىزمەت قىلىشىمنى ياقتۇرماي، ئۆزىنىڭ بىزنى باقالايدىغانلىقىنى، مېنىڭ خىزمەت قىلىشىمنىڭ ھاجەتسىز ئىكەنلىكىنى ئېيتتى. ئۇ چاغدا ئىككى بالىمىز تۇغۇلۇپ بولغانىدى. مەن خىزمەتتىن ئىستېپا بېرىپ شۇنىڭدىن تارتىپ دېھقان ئايال بولۇپ قالدىم. مېنىڭ ئەھۋالىم مۇشۇنداق - چىلىك! ـــ دېدى.

فرانسىسكا روبېرتنىڭ ئالدىدىكى چاينىڭ ئاز قالغانلىقىنى كۆرۈپ ئىستاكاننى لىقلاپ قويدى.

ـــ رەھمەت، سىزنىڭچە، ئىئوۋا بولامدىكەن؟

بۇ سەمىمىي سوئال ئىدى، بۇ فرانسىسكا بۇنى چۈشەندى. ئۇنىڭ ئەلۋەتتە: «ناھايىتى ياخشى، بۇ يەر بەك تىنچ، ئادەملىرى تولىمۇ ئاق كۆڭۈل» دەپ ئۆلچەملىك جاۋاب بېرىشى كېرەك ئىدى.

ئەمما، ئۇ دەرھال جاۋاب بەرمىدى.

ـــ تاماكىڭىزدىن يەنە بىر تال بېرەمسىز؟

يەنە شۇ «تۆگە» ماركىلىق تاماكا، يەنە شۇ چاقماق، قول-لىرى بىر - بىرىنىڭكىگە يەنە ئاستا تېگىپ كەتتى. ئاپتاپ ئايۇانىنىڭ كەينى تەرىپىدىن ئۆتۈپ ھېلىقى ئىتنىڭ ئۇستىگە چۈشتى. ئىت ياتقان يېرىدىن ئۆمىلەپ تۇرۇپ سايىگە كەتتى. فرانسىسكا روبېرت كىنكاينىڭ كۆزلىرىگە بىرىنچى قېتىم قارىدى.

ـــ بۇ يەر ناھايىتى ياخشى، بەك تىنچ، ئادەملىرى تولىمۇ ئاق كۆڭۈل. ئۆزئارا ھەمدەمدە بولىمىز. بىرەرسى ئاغرىپ ياكى يارىدار بولۇپ قالساق، قولۇم - قوشنىلار قوناقلىرىنى تېرىشىپ، ئارپىلىرىنى ئورۇشۇپ ياكى باشقا ھەرقانداق ئىش - كۈشلىرىنى قىلىشىپ بېرىمىز. بازاردا ماشىنىڭىزنى سولىمىسىڭىزمۇ بولىدۇ، بالىلار مەيلى نەگە كەتسۇن، ئەنسە-

رەشنىڭ ھاجىتى يوق. بۇ يەردىكىلەرنىڭ نۇرغۇن ئارتۇقچىلىقلىرى بار. مەن ئۇلارنىڭ يېزىلىتلىرىنى ھۆرمەتلەيمەن. بىراق، ــ فرانسىسكا سەل ئىككىلىنىپ، تاماكىسىنى چەككەچ ئۇستەلنىڭ ئۈ تەرىپىدە ئولتۇرغان روبېرت كىنكايغا قاراپ قويدى، ــ مەن قىز ۋاقتىمدا ئارزۇ قىلغان يەر بۇ ئەمەس ئىدى، ــ ئۇ ئاخىر ئىقرار بولدى. فرانسىسكا تالاي يىلدىن بېرى ئىچىدە ساقلاپ كەلگەن، ئەمما ھېچقاچان ئاغزىدىن چىقىرىپ باقمىغان بۇ گەپنى بېللىنىمامدىن يېشىل ماشىنا ھەيدەپ كەلگەن بىر ئەر كىشىگە دەۋەتتى.

روبېرت بىر ھازاغىچە ئۇندىمىدى. بىر چاغدا:

ــ مەن بىر كۈنى كېيىنچە ئىشلىتىش ئۈچۈن خاتىرەمگە بەزى گەپلەرنى يېزىۋالغانىدىم. بۇ ماشىنا ھەيدەپ كېتىۋېتىپ بىردىنلا يادىمغا كېلىپ قالغان گەپلەر ئىدى. بۇنداق ئىشلار دائىم بولۇپ تۇرىدۇ. مەزمۇنى مۇنداق: بۇرۇنقى ئارزۇلار ئىزگۈ ئارزۇلار ئىدى، ئەمەلگە ئاشمىدى. شۇنداق ئارزۇلارنىڭ بولغانلىقى ئۈچۈن ئىنتايىن خۇشالمەن. بۈنىڭ مەنىسىنىڭ قانداقلىقىنى بىلمەيمەن، ئېپى كەلگەندە ئىشلىتىمەن. شۇڭا سىزنىڭ ھېسسىياتىڭىزنى چۈشىنىمەن، ــ دېدى.

فرانسىسكا روبېرتقا قاراپ كۈلدى. بۇ ئۇنىڭ بىرىنچى قېتىم قىزغىن ھەم مەنىلىك كۈلۈشى ئىدى.

ــ كەچلىك تاماققا قېپقالغۇڭىز يوقمۇ؟ ئۇ يەردىكىلەرنىڭ ھەممىسى سىرتقا چىقىپ كەتكەن. ئۆيدە ھېچنېمە يوق، شۇنداقتىمۇ ئەپلەپ ـ سەپلەپ بىر نېمە قىلىمەن.

ــ مەن مىلىچمال دۇكانلىرى بىلەن ئاشخانىلاردىن جاق تويغان. سىزگە ئاۋارىچىلىك بولمىسا، مەيلى.

ــ كاتلىتنى ياخشى كۆرەمسىز؟ كۆكتاتلىقتىن ئازراق يېڭى كۆكتات ئاچىقىپ گۆش بىلەن قورۇي.

ــ گۆشسىز قورۇما ياخشى. مەن گۆش يېمەيمەن، ئۇزۇن

يىل بولدى، ئاۋارە بولماڭ. گۆشسىز قورۇما تېخىمۇ ياخشى.
فرانسسكا كۈلۈپ تۇرۇپ:
ــ بۇ قارىشىڭىز بۇ يەردە قارشى ئېلىنمايدۇ. رىچارد بىلەن ئۇنىڭ دوستلىرى بۇ گېپىڭىزنى ئاڭلايدىغان بولسا سىزنى بىزنىڭ تۇرمۇش ئادىتىمىزنى بۇزۇۋەتتى دەيتتى. گۆشنى مەنمۇ ئانچە يەپ كەتمەيمەن، نېمىشقىدۇ ياخشى كۆرمەيمەن. لېكىن، ئۆيدە بىرەر ۋاخ گۆشسىز قورۇما قورۇسام ئۆيدىكىلەر چۈرقىرىشىپ كېتىدۇ، شۇڭا ئادەتتە گۆشسىز قورۇما قورۇمايمەن. مانا ئەمدى ياخشى بولدى، گۆشسىز قورۇما يېيىش نېمىدېگەن كۆڭۈللۈك. ــ دېدى.
ــ ماقۇل، مېنى دەپ بۇنچىۋالا ئاۋارە بولۇپ كەتمەڭ، ماڭا قارىڭ، مۇزلاتقۇدا بىر ئورام پىلىونكا بار ئىدى. مەن بېرىپ ئېرىگەن مۇزلارنى تازىلاپ پىلىونكىلارنى رەتلەپ قويايى، ھازىرلا كېلىمەن، ــ روبېرت ئورنىدىن تۇرۇپ ئالدىدىكى چېچىنى ئىچىۋەتتى.
فرانسسكا قاراپ تۇردى، روبېرت ئايۇاندىن ئۆتۈپ ھويلىغا چىقتى. باشقىلارغا ئوخشاش ئىشىكنى «جالاقدە» يېپماي ئاستا يېپىپ قويدى. ئاشخانىدىن چىققۇچە سايىداپ يانقان ئىتنى سۈرەتكە تارتىۋالدى.
فرانسسكا ئۇستۇنكى قەۋەتكە چىقىپ ئالدىراش يۇيۇنۇۋالدى، بەدىنىنى سۈرتكەچ دېرىزىنىڭ پەسرەك تارتىلغان پەردىسىنىڭ ئۇستىدىن ھويلىغا كۆز يۈگۈرتتى. روبېرتنىڭ كىيىم چامادىنى ئوچۇق تۇراتتى. روبېرت قول بىلەن باسىدىغان كونا سۇ تۇرۇبىسىنىڭ يېنىدا يۇيۇنۇۋاتاتتى. فرانسسكا روبېرتنىڭ يۇيۇنغۇسى بولسا ئۆيدە مۇنچا بارلىقىنى دەپ قويسا بولاتتى، دەپ قويماقچىمۇ بولغانىدى. بىراق، بۇنداق قىلىش ئۇنىڭغا تونۇشلۇق دەرىجىسىدىن ھالقىپ كېتىدىغاندەك بولۇپ تۇيۇلدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە كۆڭلى بىر قىسما بولغاچقا، دەپ قويۇشنى ئۇنتۇپ

كەتكەنىدى.

روبېرت كىنكاي بۇنىڭدىنمۇ ئوسال شارائىتتا يۈيۈنۈپ كۆ-نۈپ كەتكەنىدى. يولۇاسلار ماكانىدا پاسكىنا سۇ بىلەن، قۇم-لۇقلاردا كونسېرۋا قۇتىسىغا سۇ ئېلىپ شۇ سۇ بىلەن يۈيۇنۇۋې-رەتتى. ئۇ ھويلىدا بېلىگىچە يالىڭاچ بولۇۋېلىپ يۈيۇنۇۋاتاتتى، كونا كۆڭلىكىنى لۆڭگە ئورنىدا ئىشلىتىۋاتاتتى. «لۆڭگە، ــ دېدى فرانسىسكا ئۆز ــ ئۆزىنى ئەيىبلەپ، ــ ھېچبولمىغاندا بىر لۆڭگە ئاچىقىپ بېرەي. ئۇنىڭ ئۇچۇن مۇشۇ ئىشىنى قىلىش قولۇمدىن كېلىدۇ.»

روبېرتنىڭ ساقال ئالغۇچى سۇ تۇرۇبىسىنىڭ يېنىدىكى سېمونت يەردە پارقىراپ تۇراتتى. فرانسىسكا روبېرتنىڭ ساقال ــ بۇرۇتلىرىغا سوپۇن سۈرۈپ، ئاندىن ساقال ئېلىۋاتقا-لىقىنى كۆردى. «روبېرتنىڭ ھەقىقەتەن جېنىي چىڭ ئى-كەن.» ئۇنىڭ بويى ئانچە ئېگىز ئەمەس، پاكارمۇ ئەمەس، سەل ئورۇق ئىدى. لېكىن بويىغا نىسبەتەن مۇرىلىرى كەڭ، قورسا-قى دەزمالىنىڭ يۇزىدەك تۇپتۇز ئىدى. يېشى قانچىلىك بولسۇن، ئەتىگىنى پېرەنىك بىلەن گۆشنى كۆپ ئىستېمال قىلىدىغان يەرلىكلەرگە ئوخشىمايتتى.

فرانسىسكا ئۆتكەندە نەرسە ــ كېرەك ئالغىلى دېس موينېسقا بارغاندا «شامال ناخشىسى» ماركىلىق يېڭى ئەتىر ئالغان، ئىش-لىتىشكە كۆزى قىيماي ئازراق ئىشلەتكەنىدى. نېمە كىيسەم بولار؟ پال ــ پۇل كىيىنۇالسا تازا مۇڭاپىق بولمايتتى. ئۇچە-سىدا ئىش كىيىمى بار ئىدى، شۇڭا يېڭى ئۇزۇن ئاق كوپتا كىيىپ يەڭلىرىنى جەينىكىگىچە تۇرۇۋالدى. پاكىز پادىچى ئىش-تىنىنى، پاكىز ساپما كەشتىنى كىيدى، قولاقلىرىغا يۇمىلاق ئالتۇن ھالقا (رىچارد فرانسىسكاغا، بۇنى تاقۇالسىڭىز شاللاق ئاياللارغا ئوخشاپ قالىدىكەنسىز، دېگەنىدى)، قوللىرىغا ئالتۇن بىلەزۈك تاقىدى. چاچلىرىنى كەينىگە تاراپ قىسقۇچ بىلەن

قىستۇرۇپ يەلكىسىگە چۈشۈرۈۋالدى. مۇشۇنداق ياسىنىش بىر قەدەر مۇۋاپىق ئىدى.

فرانسىسكا ئاشخانىغا كىرگەندە روبېرت شۇ يەردە ئولتۇراتتى، يېنىدا بىر سومكا بىلەن بىر مۇزلاتقۇ بار ئىدى، پاكىز كاجى كۆڭلەك كىيگەن، سېرىق ئاسماباغ تاقۇالغانىدى. ئۇستەلدە ئۇچ ئاپپارات ۋە ئاپپارات كۆزىدىن بەشى، ئۇنىڭدىن باشقا «تۆگە» ماركىلىق بىر قاپ تاماكا تۇراتتى. ئاپپاراتلارنىڭ قاپقىرا كۆزلىرىمۇ ئاپپاراتلارغا ئوخشاش «نىكان» ماركىلىق ئىدى. بۇلارنىڭ بەزىلىرى يېقىن ئارىلىققا، بەزىلىرى ئوتتۇرا ئارىلىققا بەزىلىرى يىراق ئارىلىققا ئىشلىنەتتى. بەزىلىرى ئۇ يەر - بۇ يېرى جىجىلغان، بەزىلىرى پۈچۈلۈپ كەتكەنىدى. روبېرت ئاپپاراتلارنىڭ ۋە ئاپپاراتلارنىڭ كۆزلىرىنى بۇرۇنقىدەك بىرلىپ سۇرۇپ، چوتكىلاپ ئولتۇراتتى.

روبېرت فرانسىسكانى كۆرۈپلا، چىرايى جىددىي تۇس ئېلىپ، قورۇنغاندەك بولدى.

— مۇزلاتقۇدا پىۋا بار، ئالايمۇ؟

— بولىدۇ، رەھمەت.

روبېرت مۇزلاتقۇدىن ئىككى بوتۇلكا «بودىۋىس» ماركىلىق پىۋا ئالدى. مۇزلاتقۇنىڭ ئاغزى ئېچىلغاندا فرانسىسكا ئىچى كۆرۈنمىدىغان قوتىلارغا رەت - رەت تىزىلغان پلىيونكىلارنى كۆرۈپ قالدى. روبېرت ئىككى بوتۇلكا پىۋا ئالدى، مۇزلاتقۇدا يەنە تۆت بوتۇلكا قالدى.

فرانسىسكا بوتۇلكىنىڭ ئاغزىنى ئاچىدىغان نەرسىنى ئىزدەپ تارتمىنى ئاچتى.

— مەندە بار، — دېدى روبېرت ئۇ شۆپتىسىيە پىچقىنى غىلاپتىن چىقىرىپ بوتۇلكىنىڭ ئاغزىنى ئاسانلا ئېچىۋەتتى.

روبېرت بىر بوتۇلكا پىۋىنى فرانسىسكاغا بەردى، ئۆزى يەنە بىر بوتۇلكىنى كۆتۈرۈپ:

ـــ گۇگۇم مەزگىلىدىكى لەمپىلىك كۆۋرۈك ئۈچۈن، تېخىمۇ ئېنىقراق ئېيتقاندا، تاڭدىكى قۇياشنىڭ ئىللىق ھەم ھال رەڭ نۇرلىرىغا پۈركەنگەن لەمپىلىك كۆۋرۈك ئۈچۈن... ـــ دەپ قەدەھ سۆزى سۆزلىدى.

فرانسىسكا گەپ قىلمىدى، بىلىنەر ـ بىلىنمەس كۈلۈمسىرەپ، نېمە قىلىشنى بىلمەي قولىدىكى بوتۇلكىنى سەل كۆتۈرۈپ قويدى. غەلىتە بىر ناتونۇش ئادەم، گۈل، ئەتىرە ۋە پىۋا، ئۇنىڭدىن بۆلەك تومۇز ياز ئايلىرىدىكى بىر دۇشەنبە كۈنىدىكى قەدەھ سۆزى. فرانسىسكا بۇلارنىڭ ھەممىسىگە تاقابىل تۇرالماي قالدى.

ـــ بۇنىڭدىن نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى بىر ئادەم سەككىزىنچى ئايلارنىڭ بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن ئۇسساپ كېتىپتۇ. كىمدۇر بىرى ئۇسسۇزلۇقنى تەڭقىق قىلىپ، ئۇ ـ بۇ نەرسىلىرىنى ئارىلاشتۇرۇپ، پىۋىنى ئىجاد قىپتۇ. پىۋىنىڭ پەيدا بولۇش مەنبەسى مۇشۇ. پىۋا بىر مەسىلىنى ھەل قىلغان، ـــ دېدى ئاپپارات بىلەن ھەپىلىشۋاتقان روبېرت ئۈنچە ـ مەرۋايىت دۇكىنىدا ئىشلىتىدىغان ئەتۈركە بىلەن ئاپپاراتنىڭ بېشىدىكى بىر ۋىنتىنى چىڭىتىپ قويۇپ. ئۇ بۇ گەپلەرنى ئاپپاراتقا قارىتىپ قىلىۋاتقاندەك قىلاتتى.

ـــ مەن ھويلىغا چىقىپ، ھازىرلا كىرىمەن.

روبېرت بېشىنى كۆتۈرۈپ:

ـــ مېنىڭ ياردەمىم كېرەكمۇ؟ ـــ دېدى.

فرانسىسكا «ياق» دېگەندەك بېشىنى چايقىدى ۋە روبېرتنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ روبېرتنىڭ كۆزلىرىنىڭ تولغان ساغرىسىغا چۈشكەنلىكىنى سەزدى. ئايۋاندىن ئۆتۈپ كەتكۈچە كەينىمدىن قاراۋاتامدىغاندۇ، دەپ پەرەز قىلدى.

فرانسىسكانىڭ پەرىزى توغرا ئىدى. روبېرت فرانسىسكانى دىققەت بىلەن كۆزىتىۋاتاتتى. ئۇ بۇرۇلۇپ فرانسىسكاغا يەنە

قاراپ ئۇنىڭ كېلىشكەن قەددى ـ قامىتىدىن كۆز ئۇزەلمەي قالدى. فرانسىسكانىڭ كىشىنىڭ كۆڭلىنى نەقەدەر چۈشىنىدىغان ئايال ئىكەنلىكىگە كۆزى يەتكەن، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىن ھېس قىلغان باشقا نەرسىلەرنىڭ نېمىلىكىنى بىلىشكە ئىنتىلگەن ۋە ئۇنىڭغا مەھلىيا بولۇپ قالغان روبېرت شۇ تاپتا ئۆزىنى زورىغا تۇتۇۋېلىپ ئولتۇراتتى.

كۆكتاتلىققا قارىغۇ چۈشكەنىدى. فرانسىسكا تەلەڭگىنى كۆتۈرۈپ كۆكتاتلىقنى ئارىلاپ يۈرەتتى. ئۇ ئىككى باش سەۋزە، بىر تۇتام يۇمغاقسۇت، ئىككى ـ ئۈچ باش پىياز، بىر نەچچە باش تۇرۇپ ئالدى.

فرانسىسكا ئاشخانىغا كىرگەندە روبېرت كىنكايې يۇڭ ـ تاقلىرىنى باشقىدىن تېڭىۋاتاتتى. ئۇ ناھايىتى رەتلىك ۋە ئەپچىل تېڭىلىۋاتقان يۇڭ ـ تاققا دىققەت قىلدى، ھەممە نەرسە ئۆز ئورنىنى تاپقان ھەم جاي ـ جايىغا قويۇلغانىدى. روبېرت ھېلىقى پۇتنى ئىچىپ بولۇپ، فرانسىسكا ئىچىپ بولمىغان بولسىمۇ يەنە ئىككى بوتۇلكىنىڭ ئاغزىنى ئاچقانىدى. فرانسىسكا پۇتنى بىرلا كۆتۈرۈپ ئىچىۋېتىپ، قۇرۇق بوتۇلكىنى روبېرتقا بەردى.

ـــ مەن قىلغۇدەك ئىش بارمۇ؟

ـــ ئايۇاندىكى تاۋۇزنى، سېۋەتتىكى ياڭيۇدىن بىر نەچچىنى ئالغاچ كىرسىڭىز.

روبېرتنىڭ ئايىغى بەكلا يېنىك ئىدى، ئۇنىڭ تېخى ھېلىلا چىقىپ كېتىپ شۇنداق تېز كىرگەنلىكىنى كۆرگەن فرانسىسكا ھەيران قالدى. روبېرت قولتۇقىدا تاۋۇز، قولىدا تۆت تال ياڭيۇ كۆتۈرۈپ كىرىپ:

ـــ يېتەمدۇ؟ ـــ دېدى.

فرانسىسكا بېشىنى لىڭشىتىپ، ئىچىدە ئۇنى ئەرۋاھقا بەك ئوخشايدىكەن، دەپ ئويلىدى. روبېرت ئەكىرگەن نەرسىلەرنى سۇ كۆلچىكىنىڭ يېنىدىكى تەكچىگە قويۇپ قويۇپ ئاندىن بىر

تال تاماكىنى تۇتاشتۇرۇپ ئورۇندۇققا بېرىپ ئولتۇردى.

ــ بۇ يەردە قانچە ئۇزۇن تۇرماقچى بولۇۋاتىسىز؟ ــ دەپ سورىدى بىر خىلدا بېشىنى كۆتۈرمەي كۆكتات يۇيۇۋاتقان فراڭسىسكا.

ــ ئۆزۈمۇ بىر نېمە دېيەلمەيمەن. مەن ھازىر ئەركىن ئادەم. ئاشۇ لەمپىلىك كۆۋرۈكلەرنى سۈرەتكە تارتىش ۋاقتى يەنە ئۇچ ھەپتىدىن كېيىن توشىدۇ. سۈرەتنى ياخشى تارتىش ئۈچۈن ئۇزاقراق تۇرساممىكىن دەيمەن. جىق تۇرسام بىر ھەپتە تۇرارمەن.

ــ نەدە تۇرىسىز؟ بازاردا تۇرامسىز؟

ــ ھەئە، ئالىقاندەك بىر يەر ئىكەن. ئۆيىمۇ بەكلا كىچىك. ئاڭلىسام، ماشىنا قويىدىغان ھويلىمىش. ئەتىگەن تىزىلىتىپ قويدۇم، يۇك ـ تاقلىرىنىمۇ چۈشۈرمىدىم.

ــ كارسون خانىمنىڭ ئۆيىنى ھېسابقا ئالمىغاندا، تۇرۇشقا بولىدىغان بىردىنبىر جاي شۇ. كارسون خانىم ئۆيىنى ئىجارىگە بېرىدۇ. لېكىن تامىقىغا كۆنەلمەي قالىسىز، بولۇپمۇ سىزدەك تاماق تاللايدىغانلارغا تەس...

ــ بىلىمەن. بۇ بىر قىيىن مەسىلە. مەن ئەپلەپ ـ سەپلەپ كۈن ئۆتكۈزۈشكە كۆنۈك. بۇ پەسىل ھەر ھالدا ياماندەمەس. يول بويىدىكى يايمىچىلاردىن، دۇكانلاردىن ئۇدۇللۇق يېمەكلىك ئېلىپ بولكا بىلەن ئارىلاشتۇرۇپ يەيمەن. خەقلەر تاماققا تەكلىپ قىلسا بەك ياخشى. مەن سىزدىن مىننەتدار.

فرانسىسكا تەكچىدىكى رادىئونى ئېچىپ قويدى، ئۇ ئىككى دولقۇنلۇق رادىئو ئىدى، ئۇستىگە قوڭۇر بىر پارچە رەخت يېپىپ قويۇلغانىدى. رادىئودا بىرى: «كاللام ۋاقىت بىلەن تولغان، ھاۋارايى ھامان مەن بىلەن بىللە...» دەپ ئۇزۇلۇپ ـ ئۇزۇلۇپ چېلىنىۋاتقان گىتارغا تەڭكەش قىلىپ ناخشا ئېيتىۋاتاتتى. فرانسىسكا رادىئونىڭ ئاۋازىنى سەل پەسلىتىپ قويدى.

ـــ مەن كۆكتات توغراشقا ئۇستا، ـــ دېدى روبېرت مەيدىسىگە ئۇرۇپ.

ـــ ماقۇل. دۆشە ئەنە ئاۋۇ پىچاق ئاستىدىكى تارتمىدا، مەن قورۇمىنى دۇملەپ پىشۇرىمەن، كۆكتاتلارنى ياخشىسى يالاق توغراڭ.

روبېرت فرانسىسكادىن ئىككى ئىنگلىز چىسى نېرىدا بېشىنى كۆتۈرمەي سەۋزە، ئاق تۇرۇپ، كەۋرەك يىلتىزى ۋە پىياز توغراۋاتاتتى. فرانسىسكا ياڭيۇنى ئاقلاپ تەڭگىگە تۆكۈۋېتىپ ناتونۇش بىر ئەر بىلەن ئارىلىقىنىڭ شۇنداق يېقىن ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى، غەيرىي نىيەتنىڭ تىرناقچە بولسىمۇ باش كۆتۈرۈپ قالمىغانلىقىنى ھېچقاچان ئويلىمىغانىدى.

ـــ سىز گىتار چالامسىز؟ قارىسام، ماشىنىڭىزدا بىر گىتار قېپى تۇرىدۇ.

ـــ ئانچە ـ مۇنچە چېلىپ قويىمەن. گىتار يولدا ماڭا ھەمراھ بولىدۇ، شۇڭا ئېلىۋالمەن. خوتۇنۇم ئەڭ دەسلەپكى خەلق ناخشىچىسى ئىدى. خەلق ناخشىلىرى ئومۇملاشماستا ئۇ ماڭا گىتار ئۆگەتكەن.

فرانسىسكانىڭ «خوتۇنۇم» دېگەن گەپنى ئاڭلاپ بەدىنى سەل تىكەنلىشىپ كەتتى، بۇنىڭ نېمە ئۇچۇنلۇقىنى ئۆزىمۇ بىلمەيتتى. روبېرت ئۆيلىنىشكە ھەقلىق ئەلۋەتتە. لېكىن فرانسىسكانىڭ نەزىرىدە نېمە ئۇچۇنكى روبېرتنىڭ «خوتۇنۇم» دېگەن گېپى ئۇنىڭغا ماس كەلمىگەندەك تۇيۇلدى. فرانسىسكا ئۇنىڭ ئۆيلەنگەنلىكىنى ئاڭلاشنى خالىمايتتى.

ـــ خوتۇنۇم مېنىڭ سۈرەت تارتىش بىلەن داۋاملىق سىرتلاردا يۈرۈشۈمگە چىدىمىدى. بىر چېقىپ كەتسەم بىرنەچچە ئايلاپ يۈرۈپ كېتەتتىم. ئۇنىڭدىن ئاغرىنمايمەن. خوتۇنۇم توقۇز يىلنىڭ ئالدىدا ئۆينى تاشلاپ چىقىپ كەتتى، بىر يىلدىن كېيىن ئاجرىشىپ كەتتۇق. ئارىمىزدا بالا يوق، شۇڭا تارتىشىپ

مۇ كەتمىدۇق. ئۇ بۇ گىتارنى ماڭا قالدۇرۇپ ئۆزى بىر گىتار-
نى ئېلىپ كەتتى.
ـــ ئۇنىڭ بىلەن ھېلىمۇ ئىزدىشەمسىز؟
ـــ ياق، بىز ئىزدىشىپ باقمىدۇق.
روبېرت شۇنچىلىكلا گەپ قىلدى. فرانسىسكامۇ ئوشۇقچە
كوچىلاپ گەپ سوراۋەرمىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ نېمىشقا روبېرتنىڭ
توي قىلغان ـ قىلمىغانلىقىغا كۆڭۈل بۆلۈپ كەتكەنلىكىدىن
ئەجەبلەندى.
ـــ مەن ئىتالىيىگە ئىككىنچى قېتىم بارغان، ـــ دېدى
ئۇ، ـــ سىز نەلىك؟
ـــ مەن ناپولىسلىق.
ـــ مەن ئۇ يەرگە بېرىپ باقمىغان. بىر قېتىم ئىتالىيە-
نىڭ شىمالىغا بېرىپ بوختا سۇرەت تارتتىم. كېيىنكى قېتىم
سۇرەتكە تارتقىلى ستىسىليە ئارىلىغا باردىم.
فرانسىسكا ياڭيۇنى ئاقلاۋېتىپ ئىتالىيىنى بىردەم ئويلە-
دى. ئۇ روبېرت كىنكاينىڭ ئۆزىنىڭ يېنىدا ئىكەنلىكىنى سې-
زىپ تۇراتتى.
غەربتىن كۆتۈرۈلگەن بۇلۇتلار لەيلەپ يۇرگەچكە، كۈننىڭ
نۇرى تەرەپ ـ تەرەپكە چېچىلغان تاڭ نۇرىدەك چاقناپ كەتتى.
روبېرت سۇ كۆلچىكىنىڭ ئۈستىدىكى دېرىزىدىن سىرتقا قاراپ:
ـــ بۇ خاسىيەتلىك نۇر، «كالېندار» شىركىتى مۇشۇنداق
نۇرنى ياخشى كۆرىدۇ، دېدى ژۇرناللارمۇ ھەم شۇ، ـــ دېدى.
ـــ قارىغاندا، خىزمىتىڭىز بەك كۆڭۈللۈك ئىكەن، ـــ
دېدى فرانسىسكا زۆرۈر تېپىلسا نورمال پاراڭلارنى داۋاملاشتۇ-
رۇش كېرەكلىكىنى ھېس قىلىپ.
ـــ شۇنداق، بەك ياخشى كۆرىمەن. مەن چوڭ يوللارغا،
سۇرەت ئىشلەشكە ئامراق.
فرانسىسكا ئۇنىڭ «مەن سۇرەت ئىشلەشكە» دېگەن سۆزىگە

دققەت قىلدى.

— سىز سۈرەت تارتماي، سۈرەت ئىشلەمسىز؟

— ھەئە، مەن شۇنداق ئويلايمەن. مېنىڭ يەكشەنبە كۈنلىرى ئىشتىن سىرت ياكى سۈرەت تارتىپ تىرىكچىلىك قىلىدىغانلاردىن پەرقىم مانا مۇشۇ يەردە. بۈگۈن بىز تارتقان كۆڭرۈك لەرنىڭ سۈرەتلىرىنى ئىشلەپ بولغاندا نەتىجىسى سىز تەسەۋۋۇر قىلغاندەك بولمايدۇ. مەن كۆرۈنۈشنى ياكى ئارىلىقنىڭ گرادۇسىنى تاللاش ۋە ياكى بىرلەشتۈرۈش ۋە ياكى ھەممىسىنى قوشۇش ئارقىلىق ئۆز ئەسىرىمنى ئىشلەپ چىقمەن.

مەن سۈرەتنى شەيئىنىڭ ئەسلىي قىياپىتى بىلەن تارتىمەن. شەيئىنى ئامال بار ئۆزۈمنىڭ ئېڭىنى ۋە روھىمنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان نەرسىگە ئايلاندۇرىمەن، ئوبراز ئارقىلىق شېئىرىيەتنى ئىزدەيمەن. ژۇرناللارنىڭ ئۆزىگە خاس ئۇسلۇبى ۋە ئۆز ئالدىغا تۇتقان يولى بولىدۇ. مەن تەھرىرلەرنىڭ تەلىپىگە قوشۇلمايمەن، قوشۇلمايدىغان چاغلىرىم كۆپرەك، بۇ ئىش مېنى ئازابلايدۇ. ئۇلار نېمىنى ئىشلىتىش، نېمىنى ئىشلەتمەسلىكنى قارار قىلسىمۇ مەيلى. ئۇلار مۇشتېرىلىرىنى چۈشىنىدۇ، دەپ قىياس قىلىمەن، خەۋپ ـ خەتەرگە ئاز ـ تولا تەۋەككۇل قىلىسەن دەيمەن. شۇنداق دېسەم ئۇلار خاپا بولىدۇ.

بۇ سەنئەت شەكلى ئارقىلىق تىرىكچىلىك قىلىش كەلتۈرۈپ چىقارغان مەسىلە. كىشىلەر ھەمىشە بازار بىلەن ھەپىلىشىدۇ، بازار — ئاممىۋى بازار — ئوتتۇرىچە ئىستېمال ئۆلچىمى بىلەن لايىھىلەنگەن. كۆرۈپ تۇرۇۋاتىمىز، رېئاللىق دېگەن مۇشۇ دەپ ئويلايمەن. لېكىن، مەن بايا دەپ ئۆتۈپ كەتتىم، بۇ ئەھۋال كىشىنى تولىمۇ چۈشەپ قويۇشى مۇمكىن. ئۇلار ئىشلەتمىگەن سۈرەتلەرنى ساقلاپ قويۇشۇمغا رۇخسەت قىلىدۇ، شۇڭا ھېچبولمىغاندا ئۆزۈم ياخشى كۆرگەن سۈرەتلەرنى ساقلاپ قويالايمەن.

باشقا ژۇرناللارنىڭ بىر - ئىككى پارچە سۆزىتىمنى ئىشلەتكۈسى كەلسە ياكى ئۆزۈم بارغان يەرلەر توغرۇلۇق بىرەر پارچە ماقالە يېزىپ قالسام، ئۇلار ماقالەمدىكى قىستۇرما سۆزەتلەرنى «جۇغراپىيە ژۇرنىلى» دىكىلەردىن بەكرەك ياقتۇرىدۇ.

مەن كېيىنچە «ئىشتىن سىرتقى ھەۋەسنىڭ ئارتۇقچىلىقى» دېگەن تېمىدا ماقالە يېزىپ، سەنئەت بىلەن جان بېقىش كويىدا يۈرگەنلەرگە سۇنىمەن. بازار قاينىق ھېسسىياتقا تولغان سەنئەتنى ھەرقانداق نەرسىدىن بەكرەك بوغدۇ. نۇرغۇن كىشىلەر ئۇچۇن ئېيتقاندا، بۇ بىخەتەرلىك ئەلا ھېسابلىنىدىغان دۇنيا. ئۇلارغا بىخەتەرلىك كېرەك. ژۇرنال ۋە ژۇرنال چىقىرىدىغانلار ئۇلارغا بىخەتەرلىك، ئوخشاشلىق قانۇنى، تونۇشلۇق بولغان ئازادە مۇھىت ئاتا قىلىدۇ. خەقلەرنىڭ باشقىچىرەك پىكىرلىرى بىلەن ئۇلارنىڭ خۇشى يوق.

پايدا، تىراژ ھەم مۇشۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەر سەنئەتكە ھۆكۈمرانلىق قىلىۋاتىدۇ. ھەممىمىز ئوپئوخشاش بولغان ئاشۇ يوغان بىر قېلىپقا ھەيدىلىپ قامچىلىنىۋاتىمىز.

سودىگەرلەر «ئىستېمالچى» دېگەن گەپنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيدۇ. مۇشۇ گەپنى قىلغان سودىگەرنىڭ مېنىڭ نەزىرىمدىكى ئوبرازى پۈرلىشىپ كەتكەن قىسقا ئىشتان، ئۇچىسىغا ھونولولودا تىكىلگەن كۆڭلەك، بېشىغا چىغ قالپاق كىيگەن، چىغ قالپىقىدا ھاراق بوتۇلكىسى بىلەن كونسېرۋانىڭ ئاغزىنى ئاچىدىغان ئوقەت پۇلاڭلاپ تۇرغان، قولىدا بىر تۇتام پۇل بار پاكار ۋە دېقاق بىر ئادەمنىڭ ئوبرازىغا ئوخشايدۇ.

فرانسىسكا ئاستا كۇلۇپ قويۇپ بىخەتەرلىك ھەم ئازادە مۇھىت ھەققىدە ئويلاندى.

ــ مېنىڭ مۇڭۇپپەقىيەتلىرىم ئانچە كۆپ ئەمەس. بايا دەپ ئۆتۈپ كەتتىم، سايامەت ناھايىتى خاسىيەتلىك ئىش. مەن فوتو ئاپپارات بىلەن ھەپىلىشىشنى، تالا - تۇزنى ياخشى كۆرىمەن.

رېئاللىق ماڭا ناخشىنىڭ باش قىسمىغا ھەرگىز ئوخشىمايدۇ. بۇ ناخشىغۇ يامان ئەمەس ناخشىكەن.

بۇ گەپلەر روبېرت كىنكاينىڭ ئۆزىگە ئادەتتىكى پاراڭدەك تۇيۇلغىنى بىلەن فرانسىسكا ئۈچۈن بەدئىي خام ماتېرىيال ھېسابلىناتتى. مادىزون ناھىيىسىدىكىلەر ئەزەلدىن بۇنداق تېمىلار ۋە بۇنداق ئىشلار ئۈستىدە پاراڭلاشمايتتى. ئۇلارنىڭ سۆھبەت تېمىسى ھاڭارايى، دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرىنىڭ نەرخ ـ ناڭاسى، كىم يەڭگىدى، كىم ئۆلۈپ ئۆزاتتى، دېگەنلەر ئىدى، ھۆكۈمەتنىڭ پىلانى ۋە تەنتەربىيە كوماندىلىرى قاتارلىق مەزمۇنلاردىنمۇ چەتلەپ كەتمەيتتى، سەنئەت، خىيال، مۇڭلۇق مۇزىكىلار، ئارزۇ ـ ئارمانلار بوغۇپ قويىدىغان رېئاللىق توغرۇلۇق زىنھار ئېغىز ئاچمايتتى.

روبېرت كۆكتاتلارنى توغراپ بولۇپ:

ـــ يەنە قىلىدىغان نېمە ئىش بار؟ ـــ دەپ سورىدى.

فرانسىسكا بېشىنى چايقاپ:

ـــ يوق، تۈگەپمۇ قالدى! ـــ دېدى.

روبېرت ئۈستەلنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ تاماكا چەككەچ، پۈتىنى ئارىلاپ ـ ئارىلاپ بىر ـ ئىككى يۇتۇم ئوتلاپ قوياتتى. فرانسىسكا قورۇمىنى قورۇۋېتىپ، بىكار بولۇپ قالسا پۇڭا ئىچەتتى. ئۇ پۈتۈنلەي تەركىبىدىكى ئىنتايىن ئاز ئىسپىرتنىڭ رولىنى ھېس قىلدى. فرانسىسكا يېڭى يىلنىڭ ھارپا ئاخشىمى رىچارد بىلەن «ھەربىيلەر كۇلۇبى»دا ھاراق ئىچكەنىدى. ئادەتتە كۆپ ئىچمەيتتى. ئۇ بىر قېتىم بىردىنلا كاللىسى قىزىپ كېتىپ ئۆزىچە سەھرا تۇرمۇشىغا ئازراق رومانتىك تۇس بېرىش ئۈمىدىدە بىر بوتۇلكا براندى ئالغانىدى. ئۆيىدە شۇ بىر بوتۇلكا براندى ھارىقى ھازىرمۇ بار ئىدى. ئادەتتە ئۇ ئۆيىدە ھاراق ساقلىمايتتى.

ماي بىلەن ئازراق كۆكتاتنى رەڭگى قىزارغۇچە قورۇپ،

ئۇستىگە ئۇن قۇيۇپ ئارىلاشتۇرۇپ، ئاندىن يەنە بىر بوتۇلكا سۇ قۇيۇپ، قالغان كۆكتاتلار بىلەن دورا ـ دەرمەكلەرنى سېلىپ قورۇمنى سۇس ئوتتا قىرىق مىنۇت دۇملىدى.

فرانسىسكا قورۇمنى دۇملەپ قويۇپ روبېرتنىڭ ئۇدۇلىغا كېلىپ ئولتۇردى. ئۇيدە بىلىنەر ـ بىلىنمەس يېقىملىق كەيپىيات ئاستا ـ ئاستا شەكىللىنىۋاتاتتى. بۇ كەيپىياتنىڭ شەكىللىنىشىگە كەچلىك تاماق سەۋەبچى ئىدى. ئۇ ناتونۇش بىر كىشى ئۈچۈن كەچلىك تاماق ئەتتى، بىرى يېنىڭىزدا بولسا ياتسىراشمۇ بارا ـ بارا يوقاپ ئۇنىڭ ئورنىنى يېقىنچىلىق ئىگىلەيدىكەن. روبېرت تاماكىسىنى فرانسىسكانىڭ ئالدىغا ئىتتىرىپ قويدى، چاقماق تاماكىنىڭ ئۇستىدە ئىدى. فرانسىسكا بىر تال تاماكا ئېلىپ تۇتاشتۇرماقچى بولۇپ چاقماقنى ياندۇرالمىدى. روبېرت كۇلۇپ قولىدىن چاقماقنى ئالدى ۋە ئىككى قېتىم ياندۇرۇپ تاماكىسىنى تۇتاشتۇرۇپ بەردى. فرانسىسكا ئادەتتە ئەرلەرنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى ھەمىشە ئۇلاردىن ئۇستۇن سېزەتتى، لېكىن روبېرت كىنكاينىڭ ئالدىدا ئۇنداق سەزمىدى.

ئاقۇش كۇن قىرىزىپ ئاخىرقى نۇرلىرىنى قوناقلىققا سەپىتى. فرانسىسكا گۈگۈم مەھەلدە چىققان شامالدا كۆككە تىك ئۆرلەپ چىقىپ كېتىۋاتقان بىر بۇركۇتنى كۆردى. رادىئودا يەتتىدە بېرىلىدىغان خەۋەر بىلەن بازار ھەققىدىكى قىسقا خەۋەرلەر بېرىلىپ بولدى. شۇ تاپتا فرانسىسكا يۇزلۇكى سېرىق ئۇستەلنىڭ قارشى تەرىپىدە تۇرۇپ روبېرت كىنكايغا قارايتتى. ئۇ، فرانسىسكانىڭ بۇ ئاشخانىسىغا ئۇزۇن يوللارنى بېسىپ كەلگەنىدى، بۇ ئىنگلىز مىلى بىلەن ھېسابلاپ چىققىلى بولمايدىغان ئۇزۇن يوللار ئىدى!

ـــ قورۇمنىڭ مەززىلىك ھىدى بۇرنۇمغا ئۇرۇلدى، ـــ دېدى روبېرت ئوچاقنى كۆرسىتىپ، ـــ جىمجىت، ـــ ئۇنىڭ كۆزلىرى فرانسىسكادا ئىدى.

«جىمجىت؟ ئۇنىڭ ھىدىنى قانداق پۇرىغىلى بولسۇن؟»
فرانسىسكا بۇ گەپنى ئويلاپ، ئۆز - ئۆزىگە شۇنداق دېدى.
روبېرت توغرا دېگەنىدى. ئۇ ئۆيىدىكىلىرىگە چوشقا ۋە كالا
گۆشلىرىنى قېلىن توغراپ قورۇپ ياكى كاۋاپ قىلىپ بېرىشكە
ئادەتلەنگەنىدى. بۇگۈنكى بۇ تاماق جىمجىتلىق ئىچىدە تەييارلا-
نىدى. تاماق تەييار بولغۇچە ــ تاكى كۆكتاتلىقتىن كۆكتاتلارنى
يۇلۇپ ئەكەلگۈچە بولغان ئارىلىقتىكى ھالقىلاردا زوراۋانلىق
كۆرۈلمىدى. جىمجىت تەييار بولغان تاماقنىڭ ھىدىمۇ جىم-
جىت، ئاشخانىمۇ جىمجىتلىققا تولغانىدى.
ــ خاپا بولمىسىڭىز، ئىتالىيىدىكى ھاياتىڭىز توغرۇلۇق
سۆزلەپ بەرسىڭىز، ــ دېدى روبېرت ئورۇندۇققا يۆلەنگىنىچە
مىنگەشتۇرۇۋالغان پۇتلىرىنى ئۇزۇن سۇنۇپ.
روبېرت بىلەن گەپ - سۆز قىلىشماي ئولتۇرۇشنى بىئەپ
بىلگەن فرانسىسكا پاراڭنى باشلىدى. ئۇ روبېرتقا ئۆسمۈرلۈك
ۋە ياشلىق چاغلىرىدىكى ئۆسۈپ يېتىلىش ئەھۋالىنى، خۇسۇسىي
مەكتەپتە ئوقۇغانلىقىنى، مۇناخ بولغانلىقىنى، ئاتا - ئانىسىنى،
ئانىسىنىڭ ئائىلە ئايالى، دادىسىنىڭ بانكىر ئىكەنلىكىنى سۆز-
لەپ بەردى. ئون نەچچە ياش ۋاقتىدا دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلە-
رىدىن كەلگەن پاراخوتلارنى، كېيىن ئامېرىكا ئەسكەرلىرىنى
كۆرگىلى دېڭىز ياقىسىغا بارغانلىقىنى قىز دوستلىرى بىلەن بىر
قەھۋەخانىغا بېرىپ رېچارد بىلەن قانداق تونۇشۇپ قالغانلىقىنى،
تۇرمۇشىنى ئۇرۇش پالاكەتچىلىكى قالايمىقان قىلىۋەتكەنلىكە-
نى، ئۇلار باشتا ئۆزلىرىنىڭ ئاخىر توي قىلىدىغان - قىلمايدە-
غانلىقىنى بىلمەيدىغانلىقىنى دەپ بەردى، ئەمما نىكورو ھەققىدە
بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى.
ــ روبېرت گەپ قىلماي ئاڭلاپ ئولتۇردى. بەزىدە چۈشەنگەن-
لىكىنى بىلدۈرۈپ بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇاتتى. فرانسىسكا ئا-
خىر گېپىنى تۈگەتتى.

— سىزنىڭ بالىلىرىڭىز بارغۇ، ھە؟ شۇنداق دېگەندەك قىلىۋېدىڭىز؟ — دېدى روبېرت.

— ھەئە، مېنىڭ ئون يەتتىگە، كارولىن ئون ئالتىگە كىرىدى. ئۇلار ژېنېۋېرستتا ئوقۇيدۇ. «H—4» جەمئىيىتىنىڭ[1] ئەزاسى. شۇڭا ئاكا - سىڭىل ئىككىسى كارولىن باققان موزاينى كۆرۈپ كېلىش ئۈچۈن ئېللىنوس شتاتىدا ئېچىلغان كۆرگەزمىگە كەتتى. مەن بۇ ئىشقا مەڭگۈ ئادەتلىنەلمەيمەن. ئۇلارنىڭ ياخشى كۆرۈپ ھەم شۇنچىلىك ئەجىر سىڭدۈرۈپ باققان ھايۋاننى قانداقلارچە قاسساپقا سېتىپ بېرىدىغانلىقىنى چۈشىنەلمەيمەن، ھېچنېمە دېيەلمىدىم. دېگەن بولسام رىچارد بىلەن ئۇنىڭ دوستلىرى ماڭا ئۆكتە قويۇقان بولاتتى. بۇ يەردە شەپقەتسىز بىر زىددىيەت بار.

فرانسىسكا رىچاردنى تىلغا ئېلىپ سەل بېئارام بولدى. ئۇ ھېچنېمە قىلمىدى ھەم قىلمىغانىدى، شۇنداقتىمۇ بېئارام بولۇپ كېتىۋاتاتتى. بۇ ناھايىتى يېراقتىن كېلىش ئېھتىمالى بولغان بېئاراملىق ئىدى. ئۇ ئۆزى بىر تەرەپ قىلالمايدىغان ئەھۋالغا چۈشۈپ قالسا بۇگۈنكى بۇ كېچىنى قانداق ئاخىرلاشتۇرۇش كېرەكلىكىنى ئۆزىمۇ بىلمەيتتى. روبېرت كىنكاينىڭ ھازىرلا كېتىپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى. ئۇ ناھايىتى خاتىرجەم، تولىمۇ مۇلايىم ھەتتا سەل خىجىل بولغاندەك ئولتۇراتتى.

ئۇلار پاراڭ بىلەن ئولتۇرۇۋەردى. كەچلىك مەنزىرە قارامتۇل كۆك تۈسكە كىردى. نېپىز تۇمان ئوتلاقتىكى ئوت - چۆپلەرنى سىيىپاپ ئۆتۈپ كەتتى. فرانسىسكا قورۇمىنى دۇملىگەن چاغدا روبېرت يەنە ئىككى بوتۇلكا پىۋىنىڭ ئاغزىنى ئاچقانىدى. فرانسىسكا ئورنىدىن تۇرۇپ قاينىۋاتقان قازانغا نەچچە تال

---

① «H—4» جەمئىيىتى ئامېرىكىدىكى ياشلار تەشكىلاتى، ناھىيىلىك كۆرگەزمىگە ئىئانە قىلىش ئارقىلىق ياشلارنىڭ تەرەققىيات ئىشلىرىنى قوللايدۇ.

جۇڭاۋىنى تاشلاپ ئارىلاشتۇردى. ئۇ ۋاشىنگتوندىكى بىللىنهام-
دىن كەلگەن روبېرت كىنكاينى ئىختىيارسىز ياقتۇرۇپ قالغان-
دى، شۇڭا ئۇنىڭ بالدۇر كەتمەسلىكىنى ئۈمىد قىلدى.
روبېرت تەربىيە كۆرگەن كىشىلەردەك جىممىدە ئولتۇرۇپ
ئىككى كىشىلىك قورۇما يېدى. فرانسىسكاغا قورۇمىنىڭ يې-
يىشلىك بولغانلىقىنى، تاۋۇزنىڭ بەك تاتلىق ئىكەنلىكىنى ئىگ-
كى قېتىم دېدى، پىۋا مۇزدەك، كېچە مەنزىرىسى كۆڭ ئىدى.
فرانسىسكا جونسون قىرىق بەش ياشلىق ئايال ئىدى. ئىئوۋا
شتاتىغا قاراشلىق سېرنادوئادىكى AMK رادىئو ئىستانسىسى
ھانىس سىنونىڭ تۆمۈر يول ناخشىسىنى ئاڭلىتىۋاتاتتى.

قەدىمكى كېچە، يېراقتىكى مۇزىكا

ئەمدى قانداق قىلغۇلۇق؟ فرانسىسكا ئويلىنىپ قالدى. كەچلىك تاماق يېيىلىپ بولغاندى، ئىككىسى بىر - بىرىگە قارىشىپ ئولتۇراتتى.

بۇ ئىشنى روبېرت ھەل قىلدى.

— ئوتلاقنى ئايلىنىپ كەلسەك قانداق دەيسىز؟ تالا سال- قىنراق ئىكەن.

بۇ گەپ فرانسىسكاغا ياقتى. روبېرت سومكىسىدىن بىر ئاپپاراتنى ئېلىپ مۇرىسىگە ئاستى.

روبېرت ئارقا ئايۋانىنىڭ ئىشىكىنى ئىتتىرىپ ئاچتى، ئۆي- دىن ئاۋۇال فرانسىسكا، كەينىدىن ئۆزى چىقىپ ئىشىكنى ئاستا يېپىپ قويدى. ئۇلار سېمونت ياتقۇزۇلغان ھويلىدىن ئۆتۈپ ماشىنا قويۇلغان لاپاسنىڭ شەرقىي تەرىپىدىكى ئوتلاققا كەلدى. لاپاستىن قىزىق مايىنىڭ ھىدى كېلەتتى.

ئىككىسى قاشانىڭ ئالدىغا كەلگەندە، فرانسىسكا بىر قولى بىلەن تىكەنلىك سىمنى پەسكە بېسىپ تۇرۇپ ئۇستىدىن ئاتلاپ ئۆتتى. ئۇ ساپما كەش كىيگەن نازۇك پۇتلىرىنىڭ شەبنەم تامچىلىرى چاچراپ ھۆل بولۇپ كەتكەنلىكىنى بايقىدى. روبېرت- مۇ فرانسىسكاغا ئوخشاش تىكەنلىك سىمنى بىر قولى بىلەن بېسىپ تۇرۇپ، ئۇستىدىن يەڭگىل ئاتلاپ ئۆتۈپ كەتتى.

— بۇ يەرنى ئوتلاق دېيىش كېرەكمۇ ياكى فېرما دېيىش كېرەكمۇ؟ — دەپ سورىدى روبېرت.

— مېنىڭچە، فېرما دېيىش كېرەك. بۇ يەردە مال - چارۋا

بار، لېكىن ئوت - چۆپ ئېگىز ئۆسمەيدۇ. دىققەت قىلىڭ، تېزەك دەسسىۋالماڭ.

تولۇن ئاي شەرقتىن كۆتۈرۈلگەن، كۈن يېڭىلا ئۇپۇقتا غايىب بولغان، ئاسمان زەڭگەر تۈسكە كىرگەنىدى. ئاي يورۇ-تۇپ تۇرغان تاشيولدا بىر كىچىك ماشىنا ئىتتىك ماڭغان پېتى غۇيۇلداپ ئۆتۈپ كەتتى. بۇ كراكنىڭ ئوغلىنىڭ ماشىنىسى ئىدى. ۋېنتېرستتىكى زەيتۇن توپ كوماندىسىنىڭ بۇ ئەزاسى داۋاملىق كېيىنكى رېفورانس بىلەن ئۇچرىشىپ تۇراتتى.

فرانسىسكانىڭ بۇنداق سەيلە قىلىپ باقمىغانلىقىغا ئۇزۇن بولغانىدى. ئۇلار ئادەتتە بەشتە تاماق يەيتتى. كەچلىك تاماقتىن كېيىن رېچارد تېلېۋىزورىدىن خەۋەرلەرنى، ئاندىن كەچلىك نو-مۇرلارنى كۆرەتتى، دەرسلىرىنى تەكرارلاپ بولغاندىن كېيىن بالىلىرىمۇ تېلېۋىزور كۆرەتتى. فرانسىسكا ئاشخانىدا كىتاب ئوقۇيتتى، ئۇ ۋېنتېرساتېردىكى كۇتۇپخانىدىن ياكى ئۆزى قاتـ-ناشقان كۇتۇپخانا كۇلۇبىدىن تارىخ، شېئىر ۋە ھېكايە كىتابلار-نى ئارىيەتكە ئەكىلەتتى. ھاۋا ياخشى كۈنلىرى ئايۋانغا چىقىپ ئوقۇيتتى. ئۇ تېلېۋىزورغا ئۆچ ئىدى.

بەزىدە رېچارد ئۇنى «فىرانسىي، ماۋۇنىڭغا قارىڭا!» دەپ چاقىراتتى. ئۇ كىرىپ رېچارد بىلەن بىللە تېلېۋىزور كۆرەتتى. ئېكرانداپ ئېرۇس چىقسىلا رېچارد فرانسىسكانى چاقىرىپ ئول-تۇرغىلى قويمايتتى. قاسىراقلىق كوماندا «ئېدېر سولۇن كۆ-رۈنۈشلىرى» تۇنجى قېتىم ئېكرانغا چىققان چاغدىمۇ رېچارد فرانسىسكانى چاقىرغانىدى. رېچارد ئۇلارنىڭ چاچلىرىنى كۆ-رۈپ، كۆزىگە سىغمىغاندەك بېشىنى چايقىغانىدى.

تارام - تارام قىزىل نۇرلار بىر پەستىلا ئاسماننىڭ باغرىنى تىلىپ ئۆتتى. روبېرت كۆكنى كۆرسىتىپ:

— مەن بۇنى «نۇر قايتىش» دەيمەن. تولا كىشىلەر ئايپا-راتلىرىنى بالدۇرلا يىغىشتۇرۇۋېتىدۇ. كۈن ئولتۇرۇپ بولغاد-

دىن كېيىن ئاسماندا دائىم ئاجايىپ گۈزەل نۇر بىلەن بىر خىل رەڭ پەيدا بولىدۇ. بۇ ھال نەچچە مىنۇت داۋام قىلىدۇ. بۇ ئەسنىلا ئۇپۇققا باش قويغان كۈن ئاسمانغا ئەكس نۇر قايتۇرغان چاغ، ــ دېدى.

فرانسىسكا گەپ قىلماي، ئۇنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى بىلىشكە ئۇرۇناتتى. ئوتلاق بىلەن فېرمىنىڭ پەرقى روبېرتقا شۇنچىلىك مۇھىمدەك تۇيۇلۇپ كەتتى. ئاسماننىڭ رەڭگىدىن خۇشال بولۇپ بېشى كۆككە يەتتى. ئۇ ئاز ــ تولا شېئىر يازاتتى، ھېكايىنى قاملاشتۇرۇپ يازالمايتتى. گىتار چالاتتى، سۈرەتچىلىك بىلەن تىرىكچىلىك قىلاتتى. سايمانلىرىنى سومكىسىغا سېلىپ يۈرەتتى. ئۇ خۇددى شامالغا ئوخشايتتى، شامال-دەك ھەركەت قىلاتتى، كىشىگە گويا شامالنىڭ قوينىدىن كەل-گەندەك تۇيغۇ بېرەتتى.

روبېرت قوللىرىنى ئىشتىنىنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ ئاسمانغا قاراپ تۇراتتى، ئاپپارات سول مۇرىسىدە ئىدى. «ئاي كۆمۈش ئالما، كۈن ئالتۇن ئالما» ئۇ بۇ ئىككى مىسرا شېئىرنى ئوتتۇرا ئاۋازلىق ئەرلەرگە خاس ئاۋاز بىلەن خۇددى كەسپىي ئارتىستەك دېكلاماتسىيە قىلدى.

فرانسىسكا روبېرتقا قاراپ:

ــ بۇ B . W يېتېسنىڭ① «سەرگەردان ئانگوس ناخشىسى» دېگەن شېئىرى، ــ دېدى.

ــ توغرا، يېتېسنىڭ شېئىرلىرى بەك ياخشى. ئۇ رېئالىست شائىر. تىلى ئىنچام ھەم تاۋلانغان، كىشىنى ھاياجانغا سالىدۇ، گۈزەللىك ھەم سېھرىي كۈچكە تولغان، ــ دېدى.

روبېرت ھەممىنى بەش ئېغىز گەپكە يىغىنچاقلىدى. فرانـ

---

① B . W يېتېس ــ (ۋىلىيام روتلېر يېتېس 1865 ــ 1939) ئىرلاندىيىلىك شائىر ھەم دراماتورگ.

سىسكا بۇرۇن يېتىپسىنى ۋېنتېرستتىكى ئوقۇغۇچىلارغا تونۇشتۇ-رۇپ شۇنچە سۆزلىگەن بولسىمۇ ئوقۇغۇچىلارنىڭ كۆپىنچىسى چۈشىنەلمىگەنىدى. فرانسىسكا بايام دەل روبېرت دېگەن قىس-مەن سەۋەبلەرنى كۆزدە تۇتۇپ يېتىپسىنى تاللىغانىدى. ئۇ بۇنداق ئالاھىدە ماھىيەت ئون نەچچە ياشلىق ئوقۇغۇچىلارنى ئۆزىگە جەلپ قىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدى خۇددى يېرىم مەيدان زەيتۇن توپ مۇسابىقە ئارىلىقىدىكى دەم ئېلىشتا ئوتتۇرا مەكتەپ دۇمە-باقچىلار ئەترىتى مەيدانىنى ئايلىنىپ چالغان دۇمباقلاردەك تىت-رەپ كېتىدۇ، دەپ ئويلىغانىدى. ئۇلار يېتىپسقا بولغان بىر تەرەپلىمە قاراشنىڭ تەسىرىگە چوڭقۇر ئۇچرىغان، شېئىرنى روھى چۈشكۈن قەھرىمانلىقنىڭ مەھسۇلى دەپ بىلىدۇ. بۇنداق قاراش ئۇلاردا ناھايىتى كۈچلۈك. بۇنىڭغا يېتىپسمۇ تاقابىل تۇرالمايدۇ، دەپ قارايتتى.

بىر قېتىم سىنىپتا «كۇن ئالتۇن ئالما» دېگەن بىر مىس-رانى ئوقۇغاندا، ماسئوكراكنىڭ يېنىدىكى ئوغۇل ساۋاقدىشىغا قاراپ قولىنى مەيدىسىگە قويۇپ ئاياللارنىڭ كۆكسىگە ئوخشاش قىلىۋالغانلىقى ھېلىمۇ ئۇنىڭ يادىدا ئىدى. شۇ چاغدا ئوغۇللار پىخىلداپ كۈلۈشكەن، قىز ساۋاقداشلار شەلپەردەك قىزىرىپ كەتكەنىدى.

ئۇلار بىر ئۆمۈر مۇشۇنداق پوزىتسىيە بىلەن ياشاپ كەل-گەن، بۇ فرانسىسكاغا مەلۇم. ئۇنىڭ رايىنى قايتۇرغان نەرسە دەل مۇشۇ ئىدى. بۇ جەمئىيەت دوستانە كۆرۈنگىنى بىلەن، ئۇ ئۆزىنىڭ زىيان تارتقانلىقىنى، غېرىبسىنىپ قېلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلاتتى. بۇ يەردە شائىرلار قارشى ئېلىنمايتتى. مادىزون ناھىيىسىدىكىلەر ئۆز - ئۆزلىرىگە تاڭغان مەدەنىيەت جەھەتتىكى كەمىستىش تۇيغۇسىنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇش ئۈچۈن دائىم: «بۇ يەر بالىلارنىڭ ئۆسۈپ - يېتىلىشىگە ياخشى» دەيتتى. ھەر قېتىم مۇشۇنداق گەپ بولغاندا فرانسىسكا ئۇلاردىن ياندۇرۇپ:

«بۇ يەر چوڭلارنىڭ ئۆسۈپ ـ يېتىلىشىگىمۇ ياخشىمۇ» دەپ سورىغۇسى كېلەتتى.

ئۇلار مەقسەتسىز ھالدا مېڭىپ فېرمىغا نەچچە يارد ئىچكىرىلەپ كىرىپ كەتتى. ئاندىن بىر دوقمۇشتىن ئەگىلىپ ئۆيگە قايتتى. تىكەنلىك سىمدىن ئۆتكەندە قاراڭغۇ چۈشۈپ كەتكەندى. روبېرت فرانسىسكانىڭ ئاتلاپ ئۆتۈۋېلىشى ئۈچۈن تىكەنلىك سىمنى بېسىپ تۇردى.

فرانسىسكانىڭ يادىغا ھېلىقى براندى ھارىقى كەلدى.

ـــ مەندە ئازراق براندى بار، قەھۋە ئىچەمسىز ـ يا؟

ـــ ھەر ئىككىلىسىنى تەڭ تەلەپ قىلىش مۇمكىنمۇ؟ ـــ روبېرت شۇنداق دېدى قاراڭغۇدا. روبېرتنىڭ بۇ گەپنى كۈلۈپ تۇرۇپ دېگەنلىكى فرانسىسكاغا ئايان ئىدى.

ئۇلار ھويلىنىڭ چىراغ يورۇقى چۈشكەن يېرىگە كەلگەندە:

ـــ ئەلۋەتتە مۇمكىن، ـــ دېدى فرانسىسكا جاۋابەن. ئۇ ئۆزىنىڭ ئاۋازىدىن سەل خاتىرجەمسىزلەندى. بۇ ناپولىستىكى قاۋاقخانىلاردا ئاڭلىنىپ تۇرىدىغان شاللاق كۈلكە ئاۋازىغا ئازراق ئوخشاپ قالغانىدى.

ساق رومكىدىن ئىككىنى تاپماق ناھايىتى تەسكە توختىدى. فرانسىسكا پۇچۇق رومكىلارنى ئىشلىتىپ كۆنۈپ قالغان بولسىمۇ، بۇ قېتىم ئۇنىڭغا ساق رومكىلار كېرەك ئىدى. براندى قۇيىدىغان ئىككى ئەينەك رومكا ئىشكاپىنىڭ ئەڭ ئىچكىرىسىدە خۇددى ھېلىقى پېچەت بىر بوتۇلكا براندىدەك دۈم كۆمتۇرۈلگۈك تۇراتتى. فرانسىسكا پۇتىنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ رومكىنى ئالدى. شۇ چاغدىلا ئۇ پۇتىدىكى ساپما كەشنىڭ ھۆل ئىكەنلىكىنى، تولغان يوتا ـ كاسىلرىنىڭ كۆك پادىچى ئىشتىنىغا پاتماي قالغانلىقىنى بىلدى.

روبېرت بايامقى ئورنىدا فرانسىسكادىن كۆزىنى ئۈزمەي قاراپ ئولتۇراتتى. قەدىمكى تۇرمۇش ئۇسۇلى قايتىپ كەلگەندە

دى. ئۇ چاچلىرىنى سىلىسا فرانسىسكانىڭ ئۆزىنى قانداق ھېس قىلىدىغانلىقىنى، ئىككى تەرىپى توز، ئوتتۇرىسى ئويمان كەلـ گەن دۆمبىسىنى سىلىسا، ياكى ئۇ ئاستىدا ياتسا قانداق ھېسسـ ياتتا بولىدىغانلىقىنى ئويلاۋاتاتتى.

قەدىمكى تۈرمۇش ئۇسۇلى تەربىيىدىن، نەچچە ئەسىردىن بۇيانقى مەدەنىيەت تاۋلىغان قائىدە ـ يوسۇن ۋە مەدەنىيەتلىك كىشىلەردە بولىدىغان قاتتىق ئەدەپ ـ قائىدىدىن قۇتۇلۇش ئۇچۇن تىركىشىۋاتاتتى. روبېرت باشقا ئىشلارنى، سۈرەت تارـ تىش، يول ياكى لەمپىلىك كۆۋرۈكلەرنى، ئىشقىلىپ، فرانـ سىسكانىڭ شۇ تاپتىكى قىياپىتىدىن باشقا ھەر قانداق نەرسىنى ئويلاشقا رازى ئىدى.

روبېرت ئاخىر مەغلۇپ بولدى. ئۇ يەنىلا تېرىسىگە قوللـ رى تەگسە فرانسىسكانىڭ ئۆزىنى قانداق ھېس قىلىدىغانلىقـ نى، قورساقلىرى بىر ـ بىرىنىڭكىگە تېگىپ كەتسە ئىككىسـ نىڭ قانداق ھېسسىياتتا بولىدىغانلىقىنى ئويلايتتى. بۇ مەڭگۇـ لۇك مەسىلە، يەنە كېلىپ مەڭگۇ ئوخشاش مەسىلە ئىدى. لەنـ تى قەدىمكى تۈرمۇش ئۇسۇلى تىركىشىپ ئۆزىنى كۆرسىتىۋاتاـ تى. روبېرت بۇ ئويلارنى كاللىسىدىن چىقىرىۋېتىش، ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش ئۈچۇن تاماكىدىن بىرنى چېكىپ ئۇلۇغ ـ كىچىك تىندى.

فرانسىسكا روبېرتنىڭ كۆزلىرىنى ئۇزمەي بەدىنىگە تىكـ لىپ تۇرغانلىقىنى كۆڭلىدە بىلىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ قاراشلىرـ دىن ئاشكارا ئەمەس، بەلكى يوشۇرۇن بىر خىل چوڭ يۈرەكلىك چىقىپ تۇراتتى. فرانسىسكا ھېچقاچان ئىككى رومكا براندى قۇيۇپ باقمىغانىدى. ئېرلاندىيىلىكلەرنىڭ تراگېدىيىگە بولغان سەزگۈرلۈكى ئۇنىڭغا مەلۇم ئىدى، بۇنداق بوشلۇقنى روبېرتمۇ سېزىپ ئولتۇراتتى. بۇ ئىچ ئاغرىتىش ئەمەس، روبېرتقا مۇناـ سىۋەتسىز ئىش ئىدى. ھەسرەت بولسا كېرەك. فرانسىسكا

روبېرتنىڭ كاللىسىدا پەيدا بولغان مۇنۇ مىسرالارنى ئاڭلىغاندەك بولدى:

ئاغزى پېچەت بوتۇلكا،
قوپقۇرۇق رومكا.
ئۇ تۇرۇپ ئىزدەپ تاپتى،
ئىئوۋادا
ئېقىننىڭ ئوتتۇرىسىدىكى مەلۇم جايدا.
مەن ئۇنىڭغا قاراپ تۇرىمەن.
مەن چۆلوالار بۇرۇن
ئامازون دەرياسىدا كۆرگەن،
توپا - چاڭ يېپەك يولىدا تۆگىلىك
سايادەت قىلىپ كۆرگەن.
كەينىمدىن ئەگىشىپ
مەقسەتسىز ئۇچقان
ئاسىيا بۇركۇتلىرى.

فرانسىسكا پېچەتلەنگەن بىراندىنىڭ ئاغزىنى ئېچىۋېتىپ تىرناقلىرىغا كۆزى چۈشۈپ قالدى. تىرناقلىرىنى ئۇزۇنراق ئۆستۈرۈپ ئوبدان ئاسراشنى كۆڭلىگە پۈكتى. دېھقانچىلىق قىلىدىغان ئاياللار تىرناقلىرىنى ئاسرىيالمايتتى. بۇ ئىشقا فرانسىسكا مۇشۇ كەمگىچە ئېتىبارسىز قاراپ كەلگەنىدى.

بىر بوتۇلكا براندى، ئىككى رومكا ئۇستەلدە تۇراتتى. فرانسىسكا قەھۋە تەييارلاش بىلەن بولۇپ كەتكەندە روبېرت بوتۇلكىنىڭ ئاغزىنى ئېچىپ ئىككى رومكىغا براندى قۇيدى. ئۇنىڭ قولى ناھايىتى ئۆڭچەملىك ئىدى. روبېرت كەچلىك تاماقتىن كېيىن براندى ئىچىشكە تەجرىبىلىك ئىدى.

فرانسىسكا، روبېرت بۇ ھۇنەرنى تالاي خەقلەرنىڭ ئاشخانىسىدا كۆرگەن.

لىرىدا، تالاي كاتتا ئاشپۇزۇللاردا، چىراغلار غۇۋا يېنىپ تۇر-
غان تالاي مېھمانخانىلاردا ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزگەنلىكىنى ئۆزىمۇ
بىلمىسە كېرەك، دېگەنلەرنى كۆڭلىدىن كەچۈردى. ئېگىز تەگ-
لىك رومكىنىڭ قاق بېلىدىن تۇتقان تىرناقلىرى ئۇزۇن، مەر-
مەردەك ئاپئاق ھەم ئىنچىكە قوللىرى بىلەن ئۇنى كۆرسەتكەن،
ياقا يۈرتلاردا كېچىلىرى ئۆزىگە ــ بۇزۇلۇپ قېلىپ قىرغاقتا
لەپەڭلەپ تۇرغان قەدىمىي پېرىستانىنىڭ توسمىسىغا ــ تىكىلگەن
تىنىق دېڭىزدەك كۆك كۆزلۈك، يوغان قوڭۇر كۆزلۈك تالاي
ساھىبجامالىلارنى كۆرگەنلىكىنى روبېرت راستتىنلا بىلمەمدۇ؟

ئاشخانىنىڭ تورۇسىدىكى چىراغ بەكلا يورۇق، قەھۋە ۋە
براندى ئىچىشكە مۇۋاپىق كەلمەيتتى. دېھقان ئايال فرانسىسكا
جونسونغا چوڭ چىراغنىڭ كارايىتى چاغلىق ئىدى. كەچلىك
تاماقتىن كېيىن ئوتلاقتا سەيلە قىلىپ ئۆتۈپ كەتكەن قىز
چاغلىرىنى ئەسلىگەن فرانسىسكا جونسوندەك ئايال ئۇچۇن چە-
راغ ئۆچۈك بولۇشى كېرەك، پەقەت بىر تال شامنلا كۇيايە.
لېكىن، بۇنداق قىلسا بەك ئاشۇرۇۋەتكەن، روبېرت خاتا چۈشە-
نىپ قالغان بولاتتى. ئۇ سۇ كۆلچىكىنىڭ ئۇستىدىكى كىچىك
چىراغنى ياندۇرۇپ تورۇستىكى چىراغنى ئۆچۈرۈۋەتتى. كۆ-
ڭۈلدىكىدەك بولمىسىمۇ بايامقىدىن ياخشى بولدى.

روبېرت رومكىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ:

ــ قەدىمكى كېچە ۋە يىراقتىكى مۇزكا ئۇچۇن، ــ دې-
دى. نېمە ئۈچۈندۇ بۇ گەپنى ئاڭلاپ فرانسىسكا ھەيران بولغە-
نىچە ئۇنىڭ بىلەن رومكا سوقۇشتۇردى. «قەدىمكى كېچە ۋە
يىراقتىكى مۇزكا» دېگەن بۇ گەپنى تەكرارلاشقا تەمشەلگەن
فرانسىسكا پەقەت كۈلۈپلا قويدى.

ھەر ئىككىسى تاماكا چېكىپ، گەپ قىلماي براندى بىلەن
قەھۋە ئىچىپ ئولتۇراتتى، تالادا قۇشلار سايراۋاتاتتى. ھويلىدە-
كى ئىت پات ـ پات قاۋاپ قويياتتى. پاشىلار ئۇستەلىنىڭ يېنىدە-

كى پاشىلىققا ئۆزلىرىنى ئۇرۇشاتتى. ئۆزىگە ئىشىنىدىغان پارا-
سەتسىز بىر پەرۋانە سۇ كۆلچىكىنىڭ ئۈستىدىكى چىراغنىڭ
ئەتراپىدا توختىماي ئايلىنايتتى.

ھاۋا يەنىلا ناھايىتى ئىسسىق، شامالدىن ئەسەر يوق، شۇ
تاپتا ھاۋا سەل نەمخۇش ئىدى. تەرلەپ كەتكەن روبېرت كىنكاي
كۆڭلىكىنىڭ ئىككى تۈگمىسىنى يېشىۋەتتى. روبېرت ئۇنىڭغا
توغرىدىن - توغرا قارىماي، سىرتقا نەزەر سېلىپ تۇرغان بول-
سىمۇ، لېكىن فرانسىسكا ئۇنىڭ ئۆزىگە كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا
قاراۋاتقانلىقىنى ھېس قىلاتتى. روبېرت كەينىگە ئۆرۈلگەندە،
فرانسىسكا ئالدى ئېچىۋېتىلگەن كۆڭلەكتىن ئۇنىڭ مەيدىسىنى
ۋە مەيدىسىدىكى ئۇششاق تەر تامچىلىرىنى كۆردى.

فرانسىسكا شۇ تاپتا گۈزەل ئەسلىمىلەرنىڭ، بۇرۇنقى شې-
رىن تۇيغۇلارنىڭ ۋە شېئىر بىلەن مۇزىكىغا بولغان مۇھەببە-
تىنىڭ پەيزىنى سۈرۈۋاتاتتى. ئۇنىڭ كېتىدىغان ۋاقتى بولۇپ
قالدى، دەپ ئويلىدى فرانسىسكا. مۇزلاتقۇنىڭ ئۈستىدىكى سا-
ئەت توققۇزدىن ئون ئىككى مىنۇت ئۆتكەنلىكىنى كۆرسىتىپ
تۇراتتى. رادىئودا فارون يان ئورۇندىغان نەچچە يىلنىڭ ئالدىد-
كى «ساينت سېسىلىيە ئىبادەتخانىسىنىڭ زالى» دېگەن ناخشا
بېرىلىۋاتاتتى. فرانسىسكا ساينت سېسىلىيەنىڭ مىلادىيە 3 -
ئەسىردە قۇربان بولغان، مۇزىكا بىلەن ئەمالارغا ھامىيلىق قىل-
غان ئەۋلىيا ئىكەنلىكىنى بىلەتتى.

روبېرتنىڭ رومكىسى قۇرۇقدىلىنىپ قالغانىدى. روبېرت
نەزىرىنى تالادىن ئۆيگە يۆتكىگەن چاغدا، فرانسىسكا قولىغا بو-
تۇلكىنى ئېلىپ، قۇرۇقدىلىنىپ قالغان رومكىنى ئىما قىلدى.
روبېرت بېشىنى چايقاپ:

— مەن تاڭ ئېتىشتىن ئاۋۋال روسمان كۆۋرۈكىنى سۇ-
رەتكە تارتىمەن، كەتمىسەم بولمايدۇ، — دېدى.

فرانسىسكا يېنىك تىنىپ قويدى ۋە قاتتىق ئۇمىدسىزلە-

دى، يۇرىكى بىردىنلا ئېغىپ كەتتى. «توغرا، سىز كېتىڭ، كەتكىچە يەنە بىر رومكا براندى ئىچىۋېلىڭ!» ئۇ ئۆز - ئۆزىگە شۇنداق دېدى ئىچىدە. فرانسىسكانىڭ ھېسسىياتى بىلەن فارون ياننىڭ، سۇ كۆلچىكى ئۈستىدىكى چىراغقا ھەدەپ ئۆزىنى ئۇرۇۋ-ۋاتقان پەرۋانىنىڭمۇ كارى يوق ئىدى. روبېرت كىنكاينىڭ نېمە ئويلاۋاتقانلىقى فرانسىسكاغا قاراڭغۇ ئىدى.

روبېرت بىر سومكىنى سول مۇرىسىگە ئېلىپ، يەنە بىر سومكىنى مۇزلاتقۇنىڭ ئۈستىگە قويۇپ ئۆرە تۇراتتى. فرانسىسكا ئۈستەلنى ئايلىنىپ روبېرتنىڭ ئالدىغا كەلدى. روبېرت قولىنى سۇندى، فرانسىسكا تۇتتى.

— بۇگۈنكى كېچىگە رەھمەت. كەچلىك تاماق، سەيلە ناھايىتى ئوبدان بولدى، سىز بەلەن ئايالكەنسىز، فرانسىسكا. براندىنى چىنە - قاچا ئىشكاپىنىڭ سىرتىغىراق قويۇپ قويۇڭ، مۇرتنى كەلگەندە يەنە ئۈچرىشىپ قالارمىز.

فرانسىسكا ئويلىغاندەك روبېرت ھەممىنى چۈشەنگەندى. روبېرتنىڭ گەپلىرى ئازراقمۇ كۆڭلىگە كەلمىدى، روبېرت رومانتىك ھېسسىياتىنى كۆزدە تۇتقاندى. ئەڭ ياخشى مەندىن ئېيتقاندىمۇ، بۇ راست ئىدى. فرانسىسكا بۇنى ئۇنىڭ يېقىملىق گەپلىرىدىن ھەم بۇ گەپلەرنى قىلغان چاغدىكى روھىي ھالىتىدىن بىلگەنىدى. لېكىن، ئۇ بىر نۇقتىنى بىلمەيتتى، فرانسىسكا شۇ تاپتا ئاشخانىنىڭ تۆت تېمىغا قاراپ ۋارقىراپ: «ئىسانىڭ يۈز - خاتىرىسى ئۈچۈن، رىچارد جونسون، سىز راستتىنلا مەن ئويلىغاندەك شۇنداق ئەخمەقمۇ؟» دېگەن گەپلەرنى تامغا ئويغۇسى كېپكەتكەنىدى.

فرانسىسكا روبېرتنى ئۇزىتىپ چىقىپ، روبېرت نەرسىلىرىنى سېلىپ بولغۇچە ماشىنىنىڭ يېنىدا تۇردى. ئىت ھويلىنى كېسىپ ئۆتۈپ ماشىنىنى ئايلىنىپ ھىدلاشقا باشلىدى.

— جېك، بېرى كەل، — دەپ پەس ئاۋازدا بۇيرۇق قىلى-

دى فرانسسكا. ئىت كېلىپ ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇردى.

ــ خوش، ئۆزىڭىزنى كۆپ ئاسرىڭ، ــ روبېرت كابىنـ
كىنىڭ ئىشىكىنىڭ يېنىدا ئۇنىڭغا تىكىلىپ بىر پەس تۇردى.
ئاندىن رولنغا ئولتۇرۇپ ئىشكىنى ياپتى. روبېرت ماشىنىنى
گۇرۇلدىتىپ ئوت ئالدۇردى ئاندىن ماشىنىنىڭ ئەينىكىدىن قو-
لىنى چىقىرىپ، ــ ماتورىنىڭ ئاۋازىنى تەڭشىمىسەم بولمـ -
غۇدەك، ــ دېدى.

روبېرت خوت يۆتكەپ ماشىنىنى كەينىگە يانداۋردى، يەنە
خوت يۆتكەپ ھويلىدىن چىقىپ كەتتى. ماشىنا قاراڭغۇ تار
كوچىغا ئەمدىلا كىرىشىگە روبېرت قولىنى ماشىنىنىڭ ئەينىكـ-
دىن چىقىرىپ فرانسسكاغا پۇلاڭلاتتى، فرانسسكامۇ قول پۇلا-
ڭلىتىپ خوشلاشتى.

ماشىنا تار كوچىدىن چىقىپ كەتكەن چاغدا فرانسسكا
قاراڭغۇ بىر جايدا تۇرۇپ، ماشىنىنىڭ سىلكىنىشىگە ئەگىشىپ
ھەرىكەتلىنىۋاتقان قىزىل چىراغقا سەپسېلىپ قارىدى. روبېرت
كىنكاي سولغا بۇرۇلۇپ ۋېنتېرستقا تۇتىشىدىغان چوڭ يولغا
قاراپ يۈرۈپ كەتتى. چاقماق «ۋاللىدە» قىلىپ ياز ئاسمىنىنى
يېرىپ گۈلدۇرلىدى. جېك تېپىچەكلىگەن پېتى ئايۇانغا كىرىپ
كەتتى.

روبېرت كەتكەندىن كېيىن فرانسسكا ئاندىن تۇغما ھالەتـ
تە ئەينەكنىڭ ئالدىغا كەلدى. بالا تۇغقان بولغاچقا داس سۆڭىكى
سەل يوغىناپ قالغان، كۆكسىلىرى چوڭمۇ ئەمەس، كىچىكمۇ
ئەمەس، بۇرۇنقىدەك چىڭ ھەم چىرايلىق، قورسىقى بىلىنەرـ
بىلىنمەس يۇمىلاق ئىدى. ئۇ پۇتلىرىنى ئەينەكتىن كۆرەلمەيتـ
تى، ئەمما ناھايىتى ئىسكەتلىك ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. ئۇنىڭغا
پىنھان جايدىكى تۈكلەرنى داۋاملىق تازىلاپ تۇرۇش كېرەكتەك،
بىر تۇرۇپ بۇنىڭ ھېچقانداق ئەھمىيىتى يوقتەك تۇيۇلدى.

رېچاردنىڭ ئەر ـ خوتۇنچىلىققا بولغان ھەۋىسى ئانچە نورـ

مال ئەمەس ئىدى، فرانسىسكانىڭ يېنىغا ئىككى ئايدا بىر قېتىم كېلەتتى، ئىشنى بەك ئاسان ھەم بەك تېز تۈگىتەتتى، كۆڭلىنى ئالالمايتتى. ئۇ فرانسىسكانىڭ ئەتىر چېچىش، پىنھان جايىنى تازىلاش قاتارلىق ئىشلىرىغا ئۇنچىلىك دىققەت قىلمىپمۇ كەتمەيتتى، شۇڭا ئۇ ئۆزىنى ناھايىتى ئاسانلا تاشلىۋېتەتتى.

فرانسىسكا ئۇچۇن رېچارد ئۇنىڭ ئېرى ئەمەس، بەلكى سودا ئىشلىرىدىكى شېرىكىگە ئوخشايتتى. فرانسىسكانىڭ ئۇ-جۇدىنىڭ بىر قىسمى بۇنىڭ خۇيمۇ ياخشى ئىش ئىكەنلىكىنى سېزەتتى، بىراق ئۇنىڭ ئۇجۇدىدا باشقا بىر ئادەم غەلىيان كۆتۈرەتتى، ئۇ ئۇنىڭ ئادەم مۇنچىغا چۈشۈشىنى، ئەتىر چېچىشىنى تەلەپ قىلاتتى... بىرىنىڭ ئۆزىنى قۇچاقلاپ ئېلىپ كېتىشىنى، قۇدرەتلىك بىر كۈچنىڭ كىيىم - كېچەكلىرىنى پۈتۈن-لەي سالدۇرۇۋېتىشىنى ئىستەيتتى. فرانسىسكا بۇ كۈچنى سەز-گەن، كاللىسىدا غۇۋا پەيدا بولغان چاغدىمۇ ھېچقاچان ئاغزىدىن چىقارمىغاندى.

فرانسىسكا كىيىملىرىنى كىيىپ ئاشخانىدىكى ئۈستەلنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ، يېرىم ۋاراق ئاق قەغەزگە خەت يازدى. ئاندىن «فورد» ماركىلىق كىچىك قارا ماشىنىنىڭ قېشىغا بې-رىپ ماشىنىنىڭ ئىشىكىنى ئېچىشىغا، كەينىدىن ئەگىشىپ كەلگەن جېك كابىنكىغا چىقىپ ئولتۇردى. فرانسىسكا ماشىنە-نى كەينىچىلەپ ھەيدەپ لاپاستىن ئاچىقتى، ئاندىن تار كوچە-دىن چىقىپ ئوڭ ياقتىكى ناھىيە يولىغا قايرىلدى.

روسمان كۆۋرۈكى قاراڭغۇدا قارىيىپ كۆرۈنەتتى. ئىت ئاۋۇال ماشىنىدىن چۈشۈپ ئالدىدا يول باشلاپ ماڭدى. فران-سىسكا ماشىنىدىن قول چىرىغىنى ئېلىپ، خەتنى باسما مىخ بىلەن كۆۋرۈكنىڭ بېشىغا مىخلاپ قويۇپ ئاندىن ئۆيگە قايتتى.

سەيشەنبە كۈنىدىكى كۆۋرۈك

تاڭ ئېتىشتىن بىر سائەت ئاۋۋال روبېرت كىنكاي رىچارد جونسوننىڭ خەت ساندۇقى بار جايدىن ئۆتۈپ كەتتى. ئۇ «ساماڭ-يولى» ماركىلىق شاكىلاتنى ئاغزىغا سېلىپ چاينەپ، كەينىدىن ئالمىدىن بىر چىشلەم يېدى. بىر ئىستاكان قەھۋەنى تۆكۈلۈپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن پۈتلىرىنىڭ ئارىسىغا قىستۇرۇۋالدى. ئۇ خىرە - شىرە ئاي نۇرىغا چۆمۈلگەن ھېلىقى ئاق ئۆيگە بېشىنى كۆتۈرۈپ قاراپ قويۇپ ئۆتۈپ كەتتى، ئەرلەر، بەزى ئەرلەر، ئەرلەرنىڭ كۆپىنچىسى نېمىدېگەن ئەخمەق، دېگەندەك بېشىنى چايقاپ خۇرسىنىپ قويدى.

فرانسىسكا ئاۋازى غاژ - غۇژ چىقىدىغان كىچىك قارا ماشىنىنىڭ ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى قىياس قىلدى. ئۇ كارىۋاتتا كېچىچە قىپيالىڭاچ يېتىپ چىقتى. مۇشۇنداق يېتىشى تۈنجى قېتىم ئىدى. ئۇ روبېرتنىڭ ماشىنىنىڭ دېرىزىسىدىن كىرگەن شامالدا چاچلىرى پاخپىيىپ كەتكەن، بىر قولىدا رول، يەنە بىر قولىدا «تۆگە» ماركىلىق تاماكا تۈتقان قىياپىتىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرەتتى.

فرانسىسكا روسمان كۆۋرۈكىگە قاراپ گۈرۈلدەپ ماڭغان ماشىنا ئاۋازىنىڭ بارغانسېرى پەسلەپ كېتىۋاتقانلىقىغا قۇلاق سالدى. ئۇنىڭ كاللىسىنى يېتىپسىنىڭ: «مەن ئورمان ياڭاقلىقىغا بارىمەن، چۈنكى مېنىڭ كاللامدا بىر پارچە ئوت بار...» دېگەن شېئىرىي مىسرالىرى چۈلغۇۋالغانىدى.

روبېرت بەدىئىي سۈرەت تارتىش پىلانىغا كاشىلا بولۇپ

قالماسلىقى ئۇچۇن ماشىنىسىنى كۆۋرۈكتىن يىراقراق يەرگە توختىتىپ قويىدى. ئۇ ماشىنىنىڭ كوزۇپىدىن رېزىنكە ئۆتۈكىنى ئالدى. كابىنكىنىڭ دەسسىگۈچىدە ئولتۇرۇپ ئۆتۈكىنى سېلىۋېتىپ رېزىنكە ئۆتۈكىنى كىيىدى. ئىككى بوغقۇچلۇق سومكىنى ئوڭ مۇرىسىگە، ئۈچ پۇتلۇق جازىنىڭ تاسمىسىنى سول مۇرىسىگە ئاستى، يەنە بىر سومكىنى ئوڭ قولىدا كۆتۈرۈپ سۇ بويىغا ماڭدى.

روبېرت گەۋدىلەندۈرۈشكە ئاسان بولسۇن ئۈچۈن كۆۋرۈكىنى مەلۇم ئارىلىقتا تۇرۇپ، كۆۋرۈك بېشىدىكى قالايمىقان خەتلەر ئويۇلغان تۆۋرۈكنى ئومۇمىي كۆرۈنۈشتىن چىقىرىۋېتىپ، ئېقىننىڭ بىر چېتىنى قوشۇپ سۈرەتنى ئۇستىلىق بىلەن تارتىشنى پىلانلىغانىدى. كۆۋرۈكنىڭ كەينىدىكى تېلېفون سىمى كۆكۈلنى غەش قىلاتتى، لېكىن، كۆكۈل قويۇپ پىلانلىسا، بۇنمۇ ھەل قىلىپ كەتكىلى بولاتتى.

روبېرت «نىكان» ماركىلىق ئاپپاراتىنى ئۈچ پۇتلۇق جازىغا ئورنىتىپ ۋېنتىسىنى چىڭىتتى. ئاپپاراتقا ئورنىتىلغان يىگىرمە تۆت مىللىمېتىرلىق كۆزنىڭ ئورنىغا ئۆزى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان بىر يۈز بەش مىللىمېتىرلىق كۆزنى يەڭگۈشلىدى. شەرق تەرەپتە خىرە ـ شىرە يورۇقلۇق كۆرۈندى. ئۇ ئۆزىنىڭ پىلانىنى سىناق قىلىشقا باشلىدى. ئۈچ پۇتلۇق جازىنى ئىككى ئىنگلىز-چىسى سۆرۈپ، جازىنىڭ پاتقاققا پېتىپ قالغان پۇتىنى تەڭشىدى. ئاپپاراتنىڭ تاسمىسىنى ئوڭ قولىنىڭ ئالقىنىغا يۆگىدى، سۇ بويىدا سۈرەت تارتقاندا ھەمىشە مۇشۇنداق قىلاتتى. ئۈچ پۇتلۇق ئاپپارات ئۆرۈلۈپ كېتىپ ئاپپارات كاردىن چىقىپ كېتىدىغان ئىشلار دائىم كۆرۈلۈپ تۇراتتى.

ئۇ پۇقنى قىزىللىق قاپلاپ ئاسمان بارا ـ بارا يورۇشقا باشلىدى. ئۇ ئاپپاراتنى پەسكە ئالتە ئىنگلىزچىسى چۈشۈرۈپ جازىنىڭ پۇتىنى توغرىلىدى. بۇرۇنقى كۆزنىڭ ئورنىغا ئۆزى

ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان بىر يۇز بەش مىللىمېتىرلىق كۆزنى يەڭگۈشلىدى. يەنىلا ئەپلەشمىدى. سول تەرەپكە يەنە بىر ئىنگىلىزچىسى سۈرۈپ جازىنىڭ پۇتىنى يەنە يۆتكىدى. جازىنىڭ ئۈستىدىكى ئاپپاراتنى توز قويۇپ، كۆرۈنۈشنى 5/80 كە تەڭشەپ، دالىنىڭ ئېگىزلىكىنى مۆلچەرلەپ، فوكۇسنى ئەڭ چوڭ چەككە كەلتۈردى. ئۇپۇقتىن ئەمدى كۆتۈرۈلۈپ چىققان كۈنىڭ نۇرىدا كۆڭرۈكنىڭ كونىراپ كەتكەن سىرلىرى ئىسسىق قىزىل رەڭگە كىردى، روبېرتقا دەل مۇشۇ كۆرۈنۈش كېرەك ئىدى.

روبېرت سول ياقتىكى مەيدە يانچۇقىدىن سىپېكتروسكوپنى ئېلىپ F/800 كە توغرىلىدى. نۇرنىڭ ئۆتۈپ كېتىشىگە بىر سېكۇنت كېتەتتى. «كودا» ماركىلىق پليونكا ئاخىرقى چەككە چىدايتتى. روبېرت ئاپپاراتنىڭ كۆزىدىن ئالدىدىكى مەنزىرىگە قارىدى، ئاپپارات ناھايىتى توز تۇراتتى. ئۇ كۇنۇپكىنىڭ يېپىنى تۈتۈپ پەيتنى كۈتۈۋاتاتتى.

روبېرت دەل كۇنۇپكىنىڭ يېپىنى تارتىدىغان چاغدا بىر نەرسىنى كۆرۈپ قالدى، ئاپپاراتنىڭ مەنزىرە كۆرۈش ئەينىكىدىن ئۇ نەرسىگە يەنە قارىدى. «كۆڭرۈكنىڭ بېشىدىكى نېمە نەرسىدۇ؟ ــ دەپ غۇدۇرىدى ئۇ، ــ قەغەزكەنغۇ. تۇنۇگۈن ئۇ يەردە قەغەز يوق ئىدىغۇ!»

روبېرت ئۇچ پۇتلۇق جازىنى مەزمۇت تۇرغۇزۇپ قويۇپ قىرغاققا يۈگۈردى، كەينىدىن كۇننىڭ نۇرى ئۇنى تېز سۈرئەتتە قوغلاپ كەلمەكتە ئىدى. قەغەز تۈپتۈز ھالەتتە كۆڭرۈك بېشىدا مىخلاقلىق تۇراتتى. ئۇ قەغەزنى ئېلىپ جىلىتكىسىنىڭ يانچۇقىغا سالدى ـ دە، كەينىگە قايتىپ ئويمانغا چۈشۈپ ئاپپاراتنىڭ كەينىگە ئۆتتى. كۈن ئۇپۇقتىن خېلىلا كۆتۈرۈلۈپ چىققانىدى.

ھاسىراپ كەتكەن روبېرت يەنە بىر قېتىم سۈرەت تارتتى، كەينىدىن يەنە ئىككى قېتىم تارتتى. شامال يوق، ئوت ـ

چۆپلەرمۇ قىمىر قىلمايتتى. ئىشەنچلىك بولۇشىنى كۆزدە تۇ-تۇپ، ئىككى سېكۇنتلۇقتىن ئۇچ پارچە، بىر يېرىم سېكۇنتلۇق-تىن ئۇچ پاچە سۇرەت تارتتى. ئۇ كۆزىنى F/16 كە توغرىلاپ، پۈتكۈل تەرتىپنى يەنە بىر قېتىم قايتىلىدى. ئۇچ پۈتلۇق جازا بىلەن ئاپپاراتنى ئېقىنىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئەكىلىپ جايلاشتۇرۇپ قويدى. ئۇ بۇ قېتىم ئايرىم - ئايرىم تارتىلغان كۆرۈنۈشلەرنى مۇكەممەل ھالەتكە كەلتۈرۈپ تارتتى. ئاپپاراتقا يېڭى پلىونكا، ئىلگىرىكى كۆزنىڭ ئورنىغا يىگىرمە تۆت مىللىمېتىرلىق كۆز سالدى. بىر يۈز بەش مىللىمېتىرلىق كۆزنى سومكىسىغا سې-لىپ سۇ كېچىپ يۇقىرىغا قاراپ ئۆرلىدى. كۆۋرۈككە يېقىن بارغاندا ئاپپاراتنى تەڭشەپ يورۇقلۇقنى سېلىشتۇرۇپ، ئۇچ پارچە سۇرەت تارتتى. زاپاس ئىشلىتىشكە ئىشەنچلىك بولۇش ئۈچۈن يەنە بىر نەچچە پارچە سۇرەت تارتتى.

روبېرت ئاپپاراتنى تىكلەپ، يېڭىۋاشتىن ئويلىنىپ، ئوخ-شاش كۆرۈنۈشلەرنى تەرتىپ بويىچە يەنە تارتتى. ئۇنىڭ ھەر-كەتلىرى تولىمۇ چاققان، ھەممە ئىشنى شۇنداق پۇختا قىلاتتى، ھەر بىر ھەرىكىتى ئورۇنلۇق ئىدى. كۈتۈلمىگەن ئەھۋاللارنىمۇ ھېچقانداق ئىز قالدۇرماي ئۇستىلىق بىلەن بىر تەرەپ قىلىپ يۇقىرى ئۈنۈمگە ئېرىشەتتى.

روبېرت قىرغاقتا چىقىپ، ئۇسكۇنىلەرنى يۇدۇپ كۈن بە-لەن بەسلىشىپ يۈگۈردى، ئىشلار جىددىي باسقۇچقا كىرگەن-دى. ئۇ يورۇقلۇق سۇرئىتى تېز پلىونكا قاچىلانغان ئاپپاراتنى قولىدا تۇتۇپ، ئىككى ئاپپاراتنى بوينىغا ئېسىپ كۆۋرۈكنىڭ كەينىدىكى دەرەخكە يامىشىپ چىقىشقا باشلىدى. دەرەخ قوۋزاق-لىرى سانجىلىپ بىلەكلىرىنى تىلىۋەتتى، روبېرت ئۇنىڭغا پەرۋا قىلمىدى. ئۇ ئېگىزدە تۇرۇپ، كۆۋرۈككە قارىدى. ئېقىن كۈن نۇرىدا كۈمۈشتەك تاۋلىنىپ جىمىرلاپ ئېقىۋاتاتتى.

روبېرت ئاۋۋال پۈتكۈل كۆرۈنۈشتىن كۆۋرۈكنىڭ ئۈستى-

نى، ئاندىن تەسكەي تەرىپىنى ئايرىپ چىقىپ، ئېقىن بويىدا ئۆلچىگۈچ كۆرسەتكەن سانغا ئاساسەن ئاپپاراتنى توغرىلاپ توقۇز پارچە سۈرەت تارتتى. زاپاس ئىشلىتىش ئۈچۈن قولىدىكى ئاپپاراتنى دەرەخنىڭ ئاچمىقىغا ئىلىپ قويغان جىلىتكىسىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ، يورۇقلۇق سۈرئىتى تېز پلىونكا سېلىنغان ئاپپارات بىلەن يەنە ئون پارچە سۈرەت تارتتى.

روبېرت دەرەختىن چۈشۈپ دەريا بويىغا قايتىپ كەلدى. ئۇچ پۇتلۇق جازىنى تىكلەپ، ئاپپاراتقا «كودا» ماركىلىق پلىونكىنى سېلىپ، بىرىنچى تۈركۈمدە تارتقان سۈرەتلەرگە ئوخشاش سۈرەتلەرنى يەنە تارتتى. بۇ قېتىم ئۇ دەريانىڭ قارشى تەرىپىدە تۇرۇپ تارتقانىدى. ئۇ سومكىسىدىن ئۈچىنچى ئاپپاراتنى ئېلىپ رەڭسىز سۈرەت تارتىشقا چۈشۈپ كەتتى. كۆۋرۈكتىكى يورۇقلۇق سېكۇنتسېرى ئۆزگىرىپ تۇراتتى.

يىگىرمە مىنۇتقا سوزۇلغان جىددىيلىكتىن كېيىن ــ بۇ جىددىيلىكنى ھەربىيلەر، خىروگلار ۋە فوتوگرافلارلا ھېس قىلالايدۇ ــ روبېرت كىنكاي سومكىسىنى ماشىنىغا تاشلاپ، ماشىنىسىنى ھەيدەپ بايا كەلگەن يول بىلەن قايتتى. بازارنىڭ غەرب تەرىپىدىكى كۆۋرۈككە يېتىپ بېرىشقا ئون بەش مىنۇت كېتەتتى، ناۋادا تېز يېتىپ بارالىسا ئۇ يەردىمۇ نەچچە پارچە سۈرەت تارتقىلى بولاتتى.

ماشىنا توپا ـ چاڭ ئىچىدە سىلكىنىپ ئىلگىرىلەپ كېتىۋاتاتتى. روبېرت تاماكىسىدىن بىر تال تۇتاشتۇرۇپ، ماشىنىسىنى ھەيدەپ شىمالغا قارىغان ھېلىقى ئاق ياغاچ ئۆيدىن ــ ريچارد جونسوننىڭ پوچتا ساندۇقى جايلاشقان يەردىن ئۆتۈپ كەتتى. فرانسىسكانىڭ قارىسى كۆرۈنمىدى. «سىز ئۇنىڭدىن نېمىنى كۈتەلەيسىز؟ ئۇ توي قىلغان، كۈنى ناھايىتى ياخشى، سىز نېمۇ ھال ـ كۈنىڭىز قەدىر ـ ئەھۋال. بۇ ئاۋارىچىلىكلەرگە كىم خۇشتار؟ گۈزەل كېچە، لەززەتلىك كەچلىك تاماق،

كېلىشكەن ئايال. ئارزۇ ئارزۇ پېتى قالسۇن. لېكىن، پەرۋەر-دىگارىم، ئۇ ھەقىقەتەن جازىبىلىك ئايال. ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا بىر نەرسە بار، كۆزلىرىمنى ئۇنىڭدىن قاچۇرۇش ناھايىتى تەس.»

روبېرت ماشىنىسىنى ھەيدەپ فرانسىسكانىڭ ئۆيىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا ئۇ قوتاندا ئىشلەۋاتاتتى، قوتاندىكى مال - ۋارانلارنىڭ مەرەشلىرى يولدىكى ئاۋازلارنى بېسىپ كەتكەنىدى. روبېرت كىنكاينىڭ ماشىنىسى شۇ تاپتا ھېلىقى كۆۋرۈككە قاراپ تېز سۈرئەتتە كېتىۋاتاتتى.

ئىككىنچى كۆۋرۈكتىمۇ ئىشلار ئوڭۇشلۇق بولدى. ئۇ كۆۋرۈك جىلغىنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدا ئىدى. روبېرت بارغاندا كۆۋرۈكنىڭ ئەتراپىدىكى تۈمان تېخى تارقاپ كەتمىگەنىدى. روبېرت ئۇچ يۈز مىللىمېتىرلىق كۆز بىلەن ئاسمانىنىڭ سول بۇرجىكىدىكى يۇمىلاق يوغان كۈننى، كۆۋرۈككە تۇتىشىپ كەتكەن ئاق شېغىللىق يولنى ھەم كۆۋرۈكنىڭ ئۆزىنى بىللە سۈرەتكە تارتتى.

روبېرت ئارىلىقنى تەڭشەپ سۈرەت تارتىدىغان كونا ئاپپاراتلىرىنى قوڭۇر بېلگىيە ئاتلىرى قوشۇلغان ھارۋىنى ھەيدەپ ئاپئاق يولدا كېتىۋاتقان بىر دېھقانىنى سۈرەتكە تارتتى.

روبېرت سەككىزدىن ئون بەش مىنۇت ئۆتكەندە ئۇچ پۇتلۇق جازىنى يېغىشتۇرۇپ ئۆزىنى ناھايىتى ياخشى سەزدى. سەھەردىكى خىزمەت ھەر ھالدا نەتىجىلىك تۈگىدى. بۇ يېزا پۈرىقىغا ئىگە كونسېرۋاتسىيە ئەسەر ئىدى، لېكىن بۇ ئەسەر ناھايىتى ياخشى ۋە ئىنتايىن پۇختا چىقاتتى.

روبېرت يەتتە ئورام پلىيونكىنىڭ ھەممىسىنى ئىشلىتىپ بولدى. ئۇچ ئاپپاراتنىڭ ئىچىنى قۇرۇقداپ، ئاندىن جىلىتكىسىنىڭ سول يانچۇقىدىن تۆتىنچى ئاپپاراتىنى ئالدى. «ئاناڭنى!» بېگىز قولىغا باسما مىخ كىرىپ كەتكەنىدى. ئۇ روسمان كۆۋرۈكنىڭ بېشىدىن ھېلىقى قەغەزنى باسما مىخ بىلەن

ئېلىپ يانچۇقىغا سالغانلىقىنى ئۇنتۇپ كەتكەنىدى. روبېرت خەتنى ئېلىپ ئوقۇدى: «ئاق پەرۋانە قانات‌لىرىنى كەرگەن، چاغدا كەچلىك تاماق يېگۈچىز كەلسە، كەچتە ئىشلىرىڭىزنى تۈگىتىپ، قاچانلا كەلسىڭىز بولىدۇ.»

روبېرت ئىختىيارسىز كۈلۈپ، فرانسىسكانىڭ مۇشۇ بىر پارچە قەغەز بىلەن باسما مىخنى كۆتۈرۈپ قاراڭغۇدا ماشىنىسىنى ھەيدەپ كۆۋرۈك بېشىغا بارغان چاغدىكى مەنزىرىنى تەسەۋۋۇر قىلدى. ئۇ بەش مىنۇتتىن كېيىن بازارغا قايتتى. دېسگول ماي قاچىلاش پونكىتىدىكىلەر ماشىنىسىغا ماي قاچىلاپ ماي بېسىمىنى تەكشۈرۈۋاتقاندا، ئۇ ماي قاچىلاش پونكىتىدىن تېلېفون بەرمەكچى بولدى. نېپىز تېلېفون دەپتىرى خەقلەرنىڭ ماي يۇقى قوللىرى بىلەن ۋاراقلىشىدىن قاپقارا بولۇپ كەتكەنىدى. «جونسون. R» دېگەن ئىسىمدىن ئىككىسى چىقىپ قالدى، بەرىنىڭ ئادرېسى بازاردا ئىدى.

روبېرت ناھىيىگە ئۇلىنىدىغان ھېلىقى نومۇرغا بۇراپ قارىشى تەرەپنىڭ تېلېفونىنى ساقلاپ تۇردى. تېلېفون بىرنەچچە قېتىم جىرىڭلىغاندا فرانسىسكا كەينى ئايۋاندا ئىتقا بىر نېمە بېرىۋاتاتتى. ئىككىنچى قېتىم جىرىڭلىغاندا تېلېفونىنى ئېلىپ:

— جونسون ئائىلىسى، — دېدى.

— ۋەي، مەن روبېرت كىنكاي.

فرانسىسكانىڭ يۈرىكى تۇنۇگۈنكىگە ئوخشاش بىردىنلا قاتتىق سېلىپ كەتتى.

— خېتىڭىزنى تاپشۇرۇۋالدىم. W. B. يېتىپسىنى پوچتىكەش قىلىپسىز. كۆڭلىڭىزنى چۈشەندىم. تەكلىپىڭىزنى قوبۇل قىلىمەن. بىراق كەچرەك بېرىپ قېلىشىم مۇمكىن. ھاۋا ناھايىتى ياخشى، شۇڭا سۈرەت تارتىشنى پىلانلاپ قويغانىدىم. ئۈيلىنىۋالاي، ئىسمى نېمىدى؟ شەمشاد كۆۋرۈكى... ئاخشاملىقىقا سۈرەتكە تارتىپ بولىمەن. توققۇزلاردا تۈگىتىمەن. ئاندىن يۇيۇ-

نىمەن. ئاڭغىچە سائەت توققۇز يېرىم، ئون بولۇپ كېتىدۇ، بولامدۇ؟

ياق، فرانسىسكا روبېرتنى ئۇنچىلىك ئۇزاق ساقلىيالمايدۇ. ئەمما، ئۇ يەنىلا:

ــ ئەلۋەتتە بولىدۇ، ئىشلىرىڭىزنى تۈگىتىۋېلىڭ، مۇھىمى شۇ. مەن ئاغزىڭىزغا تېتىغۇدەك بىر نەرسە تەييارلاپ قويىمەن، كەلگەندە ئىسسىتىپ بەرسەم بولىدۇ.

ــ سۈرەت تارتىشىمنى كۆرگىلى كېلىشىنى خالىسىڭىز تېخى ياخشى. سىز ماڭا پۈتلاشمايسىز. مەن سائەت بەش يېرىملاردا سىزنى ئالغىلى بارىمەن.

فرانسىسكا بۇ ئىشنى ئويلاپ تۇرۇپ كەتتى. روبېرت بىللە بارسا، ئاندىن ئۇلارنى بىرەرى كۆرۈپ قالسا قانداق قىلىدۇ؟ مۇبادا رىچارد بىلىپ قالسا ئۇنىڭغا نېمىدەپ جاۋاب بېرىدۇ؟

شەمشاد كۆڭۈلكى يېڭى تاشيول بىلەن پاراللېل، تاشيولنىڭ بەش يۈز يارد يۇقىرىسىغا جايلاشقان سېمونت كۆۋرۈك ئىدى. ئۇ كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى ئۆزىگە تارتىپ كەتمەيتتى. راست تارتىپ كەتمەسمۇ؟ ئۇ ئىككى مىنۇتقا يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدە بىر نىيەتكە كەلدى.

ــ ماقۇل، بارىمەن. ئۆزۈمنىڭ ماشىنىسىنى ھەيدەپ بېرىپ، سىز بىلەن شۇ يەردە كۆرۈشىمەن. نەچچىدە باراي؟

ــ ئالتىلەر بىلەن بېرىڭ. سىز بىلەن شۇ يەردە كۆرۈشەيلى، بولامدۇ؟ خەير ــ خوش.

روبېرت بىر كۈن ۋاقىتنى يەرلىك گېزىتخانىدا ۋاقتى ئۆتۈپ كەتكەن گېزىت ــ ژۇرناللارنى كۆرۈش بىلەن ئۆتكۈزدى. بازاردا ناھىيىلىك ھۆكۈمەتنىڭ راھەتلىنىپ ئولتۇرغۇدەك ناھايىتى چىرايلىق بىر مەيدانى بار ئىدى. روبېرت مەيدانىكى دەرەخلىك ئارىسىغا قويۇلغان ئۇزۇن ئورۇندۇقتا چۈشلۈك تاماق

يېدى، قولىدا بىر سومكا ئالما، ئازراق بولكا بار ئىدى. كوچىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى قەھۋەخانىدىن بىر بوتۇلكا كاكائو ئالدى.

روبېرت كاكائو ئالغىلى قەھۋەخانىغا كىرگەندە ۋاقىت چۈشتىن يېڭىلا ئۆتكەنىدى. خۇددى بۇنىڭدىن خېلى يىل ئىلگىرى غەربىي شىمالدىكى بىر قەھۋەخانىدا پەيدا بولۇپ قالغان يەرلىك مەرگەنگە ئوخشاش قاراقىنىدىكىلەر قىزغىن پاراڭلىرىنى توختىتىپ، ئۇنىڭغا بېشىدىن باشتىن - ئايىغىچە زەن سېلىپ قاراشتى. روبېرت بۇ خىل ئادەتكە ئۆچ ئىدى، ئۆزىنى قورۇلۇپ قېلىۋاتقاندەك سېزەتتى. لېكىن، بۇ ھەممە ناھىيە بازارلىرىغا ئورتاق ئادەت ئىدى.

— يېڭىدىن بىرى كەپتۇ! بىزگە ئوخشمايدىكەن! ئۇ بۇ يەرگە نېمە قىلغىلى كەلگەندۇ؟

— بىرى ئۇنى فوتوگراف دەيدۇ، ئۇنىڭ بۇگۈن ئەتىگەن خىلمۇ خىل ئاپپاراتلارنى ئېسىپ كۆۋرۈكتە يۈرگەنلىكىنى كۆرگەنمىش.

— ماشىنىسىنىڭ نومۇرىغا قارىغاندا، ئۇ غەربىي - شىمالدىكى ۋاشىنگتون ياقتىن كەلگەندەك قىلىدۇ.

— ئۇ ئەتىگەن گېزىتخانىدا بوپتۇ. جىم، ئۇنى گېزىتخانىدا كۆۋرۈكلەرگە مۇناسىۋەتلىك ماتېرىياللارنى ئاختۇرۇپ يۈرگەن دەيدۇ.

— راست، دېگۈستىكى شاكىچىك فېشىل ئۇنىڭ تۇنۇگۈن ئۆزلىرىدىن لەمپىلىك كۆۋرۈككە بارىدىغان يولنى سورىغانلىقىنى ئېيتتى.

— نېمە قىلىدىغانلىقىنى ئۆزى بىلەمدىكەن؟

— بۇ كۆۋرۈكلەرنىڭ سۈرىتىنى ئالىدىغان ئادەممۇ چىقارمۇ؟ كونىراپ ئۆرۈلۈپ كېتەيلا دەپ قالغان كۆۋرۈكلەرغۇ ئۇ!

— ئۇنىڭ چاچلىرى نېمىدېگەن ئۇزۇن، ھېلىقىلارنى نېمە دەيتتۇق؟ شېپىس، شۇلارنىڭ چاچلىرىغا ئوخشايدىكەن، شۇنداق

داقمۇ؟ ــ بۇ بىر ئېغىز گەپتىن ئايرىم خاندا ئولتۇرغانلار بىلەن ياندىكى ئۇستەلدىكىلەر قاقاقلاپ كۈلۈشۈپ كەتتى.
روبېرت كاكائو ئېلىپ قەھۋەخانىدىن چىقىپ كەتتى. قەھۋەخانىدىكىلەرنىڭ كۆزلىرى يەنىلا ئۇنىڭدا ئىدى. فرانسىسكانى سىرتقا تەكلىپ قىلىش ئۇنىڭغا خاتا ئىشتەك تۇيۇلدى. ئۇ ئۆزىنى ئەمەس، فرانسىسكانى ئويلايتتى. ناۋادا بىرەرى فرانسىسكانى شەمشاد كۆۋرۈكىدە كۆرۈپ قالسا بۇ گەپ ئەتىسى ناشتىدا قەھۋەخانىغا، قەھۋەخانىدىن دېسگول ماي قاچىلاش پونكىتىدىكى ئۆتكەن ــ كەچكەن شوپۇرلاردىن ماي پۇلى يىغىدىغان شاكىچىك فېشىل ئارقىلىق ھەممە يەرگە پۇر كېتەتتى، بەلكىم ئۇنىڭدىنمۇ تېز بولۇشى مۇمكىن.
روبېرت بازاردىكى پوچتالىيوننىڭ خەۋىر يەتكۈزۈش ئۇنۇمىگە ھەرگىز سەل قارىماسلىق لازىملىقىنى ھېس قىلدى. سۇدان ئىككى مىليون ئۆسمۈرنى ئاچ قويۇپ ئۆلتۇرۇۋەتسە ھېچكىمنىڭ كارى يوق، لېكىن رېچاردنىڭ خوتۇنى ئۇزۇن چاچلىق ناتونۇش بىر كىشى بىلەن بىللە بولۇپ قالسا، بۇ قالتىس خەۋەردە! تېز يېيىلىپ كېتىدۇ، كىشىلەر ئۆزلىرىچە مۇلاھىزە قىلىشىدۇ، ئاڭلىغانلارنىڭ كۆڭۈللىرىدە مۇجمەل شەھۋانىي ئىستەك قوزغىلىپ، مۇشۇ يىل ئىچىدە ئۇلار بايقىغان بىردىنبىر چوڭ ۋەقەگە ئايلىنىپ قالىدۇ.
روبېرت چۈشلۈك تاماقنى يەپ بولۇپ ماشىنا توختىتىش مەيدانىدىكى تېلېفون بوتكىسىغا بېرىپ فرانسىسكانىڭ ئۆيىنىڭ تېلېفون نومۇرىنى بۇرىدى. تېلېفون ئۇچ قېتىم جىرىڭلىغاندا فرانسىسكا تۇرۇپكىنى ئېلىپ، سەل ھاسىرىغان ئاۋازدا:
ــ ۋەي، روبېرت كىنكايمۇ، ــ دېدى.
فرانسىسكانىڭ كۆڭلى شۇئان بىر قىسمىلا بولۇپ كەتتى. روبېرت كېلەلمەيدىغان بولغاچقا، دەپ قويغىلى تېلېفون بەرگەن چېغى دەپ ئويلىدى ئۇ.

— ئوچۇق دەۋرەي، بازاردىكى كىشىلەر بىزگە بەك قىزىقىپ قاپتۇ. ئاخشاملىققا ئىككىسىزنىڭ بىللە يۈرۈشىمىز سىزگە بىئەپ بولسا ئۆزىڭىزنى زورلىماڭ. راستىنى ئېيتسام، بۇ يەردىكىلەرنىڭ قانداق ئويدا بولۇشى بىلەن كارىم يوق، قانداق ئويلىسا ئويلاۋەرسۇن. يېنىڭىزغا كەچرەك بارىمەن. سىزنى سىرتقا چىقىشقا تەكلىپ قىلمىسام بولغانىكەن. مەيلى نېمە بولسۇن، سىز بىلەن بىللە بېرىشنى جان دەپ خالايمەن.

روبېرت بايا تېلېفون بەرگەندىن كېيىن فرانسىسكا مۇشۇ ئىشنى ئويلاۋاتقانىدى. ئۇ قەتئىي نىيەتكە كەلدى.

— ياق، سىزنىڭ خىزمىتىڭىزگە قاراپ تۇرىمەن، قۇرۇق گەپ ـ سۆزلەردىن قورقمايمەن، — دېدى.

ئۇ شۇنداق دېگىنى بىلەن يەنىلا ئەنسىرەيتتى، ئەمما ۋۇجۇدىدىكى ھۆكۈمرانلىق قىلىۋاتقان نەرسە ئۇنى قارامىلىق قىلىشقا ئۇندەپمۇ تۇراتتى. مەيلى قانچىلىك بەدەل تۆلىسۇن، ئۇ شەمشاد كۆۋرۈكىگە بارماقچى بولدى.

— بارىكاللا، مەن يەنە تەكشۈرۈپ سىلىشتۇرۇپ باقاي. سەل تۇرۇپ كۆرۈشەيلى!

— ماقۇل! — روبېرت ئەستايىدىل ئىدى، بۇنى فرانسىسكا بىلەتتى.

روبېرت سائەت تۆتتە مېھمانخانىغا قايتىپ بىر نەچچە قۇر كىيىمىنى يۇيدى. پاكىز كۆڭلەكنى كىيىپ يەنە بىر كۆڭلەكىنى ماشىنىغا، بىر كاجى ئىشتىنى بىلەن بىر جۈپ ساپما كەشنى ماشىنىغا سالدى. ئۇ بۇ ساپما كەشنى 1962 ـ يىلى دارجىلىڭ داۋىنىغا تۇتاشتۇرۇلغان تۆمۈرىيول ھەققىدە سۆرەتلىك خەۋەر ئىشلىگەن چاغدا ھىندىستاندىن ئالغانىدى. ئۇ بىر قەھۋەخانىدىن ھەر بىر يەشىككە ئالتە بوتۇلكا پىۋا قاچىلانغان بوردىۋىس پۈتۈسىدىن ئىككى يەشىك ئېلىپ — كۆپ بولغاندا سەككىز بوتۇلكىنى سالغىلى بولاتتى — پىلىيونكىلارنىڭ ئەتراپىغا چۆرىدەپ

قويۇپ مۇزلاتقۇغا سالدى.

ھاۋا بەك ئىسسىق ئىدى، يەر - جاھان تونۇردەك ئىسسىپ كەتكەنىدى. ئىنۇۋادا چۈشتىن كېيىن كۈننىڭ قىزدۇرۇشىدىن سېمونت يول، خىش ئۆيلەر ۋە توپلىق يوللار ئوتتەك قىزىپ كېتەتتى. كەچقۇرۇنغا يېقىن ئوتنىڭ ئۈستىگە ماي چاچقاندەك غەربتىن ھۆلۈلدەپ ئىسسىق ئۇرۇپ تۇراتتى.

كىچىك قەھۋەخانا بەكلا قاراڭغۇ، لېكىن سالقىن ئىدى. ئىشىك ئېچىۋېتىلگەن، تورۇستا يوغان شامالدۇرغۇچ، ئىشىك تۈۋىدە يەنە بىر تېكلىمە شامالدۇرغۇچ يېنىك ئاۋاز چىقىرىپ پىرقىرايتتى. نېمىشقىدۇر، شامالدۇرغۇچنىڭ ئاۋازى، ئۇزاق ساقلانغان پىۋا بىلەن تاماكىنىڭ ھىدى، پاتېفوننىڭ كانىيىدىن چىققان يۇقىرى ئاۋاز ۋە قاۋاقخانىنىڭ ئالدىدا ئۆزىگە رەقىبلەر-دەك تېكىلگەن كىشىلەرنىڭ چىرايلىرى غەلىتىلا ئىدى.

تاشيولدا ئاپتاپ ئادەمنى كۆيدۈرەتتى. روبېرت كاسكادې تاغ تىزمىلىرىنى ۋە كىداكا ئېتراپىدىكى سان جوئان دې فوركا بوغۇزى ياقىسىدىكى ئاق شەمشاد دەرەخلىرى بىلەن سالقىن شا-مالنى ئەسلىدى.

فرانسىسكا جونسون ئۆزىنى ناھايىتى سالقىن سېزەتتى. ئۇ «فورد» ماركىلىق ماشىنىسىنى كۆڭرۈك ئېتراپىدىكى دەرەخ-لىكنىڭ كەينىگە توختىتىپ قويۇپ سېمونت تاختايغا يۆلىنىپ تۇراتتى. ئۇ ئۆزىگە خويمۇ ياراشقان پادىچى ئىشتىنى، ساپما كەش ۋە ياقىسى يۇمىلاق ئاق كوپتا كىيىپ تېخىمۇ لەۋەنلىشىپ كەتكەنىدى. روبېرت ماشىنىسىنى فرانسىسكانىڭ ماشىنىسىنىڭ يېنىغا توختىتىپ ئۇنىڭغا قاراپ قولىنى پۇلاڭلاتتى.

ـــ تىنچلىقمۇ! سىزنى كۆرگىنىمگە تولىمۇ خۇشالمەن. ھاۋا نېمانداق ئىسسىق! ـــ دېدى ئۇ. بۇ چەك باسمىغان گەپ بولدى.

مېھرى چۈشۈپ قالغان بىر ئايالنىڭ ئالدىدا روبېرتنىڭ

بۇرۇنقى ھېسسىياتى يەنە قوزغالدى. جىددىي ئىشلاردىن باشقا ئىشلار توغرۇلۇق پاراڭ بولغاندا ئۇ نېمە دېيىشنى بىلەلمەي قالاتتى، ئۇنىڭدا يۇمۇرلۇق تۇيغۇ بولسىمۇ، لېكىن بۇ تۇيغۇ سەل غەلىتە ئىدى. راستىنى ئېيتقاندا، ئۇ كەسكىن، ھەرقانداق ئىشتا ئەستايىدىل ئىدى. ئاپىسى دائىم ئۇنىڭ تۆت ياشتا چوڭ ئادەمدەك بولۇپ كەتكەنلىكىنى دەپ بېرەتتى، كەسپىي خادىم بولۇش سۇپىتى بىلەن بۇ خاراكتېر ئۇنىڭغا يارىشاتتى. بىراق، پىكىر قىلىش ئۇسۇلى جەھەتتىن ئېيتقاندا، بۇ خاراكتېر فرانسىسكاغا ئوخشاش مۇشۇنداق بىر ئايال ئۈچۈن پايدىسىز ئىدى.

ـــ سۇرەت ئىشلىشىڭىزنى كۆرمەكچىمەن، «سۇرەت تارتىش» دېسىڭىزمۇ مەيلى.

ـــ ھازىرلا كۆرەلەيسىز ھەم بۇ ئىشنىڭ ئىنتايىن زېرەكلىشىلىك ئىكەنلىكىنى بايقايسىز. بۇنىڭغا نۇرغۇن كىشىلەر شۇنداق قارايدۇ. بۇ پىكىرىنىڭ چالغانغا ئوخشىمايدۇ. سىز پىكىرىنودىن ئورتاق بەھرىمەن بولالايسىز. فوتوگرافلىق دېگەن بۇ كەسپىتە ئىشلەش بىلەن ئورۇنداش ئارىلىقىدا ناھايىتى ئۇزۇن ۋاقىت بار. بۇگۈن مەن پەقەت ئىشلەيمەن. سۇرەت قەيەردىلا بولسۇن بېسىلىپلا چىقسا، مانا بۇ ئورۇنداش بولىدۇ. بۇگۈن مېنىڭ كۆپلىگەن قالايمىقان ھەرىكەتلىرىمنى كۆرىسىز، شۇنداقتىمۇ، قۇتلۇق قەدىمىڭىزگە رەھمەت، كەلگىنىڭىزدىن بەك خۇشالمەن.

فرانسىسكا روبېرتنىڭ ئاخىرقى بىر نەچچە ئېغىز گېپىنى دەڭسەپ كۆرۈپ، دېگۈسى يوق گەپنى دەپ سالغانلىقىنى قىياس قىلدى. ئۇ گەپلەر بىلەن توختاپ قالسا بولاتتى، لېكىن ئۇنداق قىلماي يەنە بىر مۇنچە گەپنى قىلدى. فرانسىسكانى كۆرۈپ چىن كۆڭلىدىن خۇش بولدى، بۇنىسى ئېنىق. فرانسىسكا بۇ يەرگە ئەسلى ئۆزى ھېس قىلغان ئارزۇ ـ ئۈمىدىنى روبېرتقا ھېس قىلدۇرغىلى كەلگەنىدى.

ـــ سىزگە قانداق ياردەمىم كېرەك؟ ـــ دېدى فرانسىسكا ئۆتۈك كىيىۋاتقان روبېرتقا قاراپ.
ـــ سىز ئاۋۇ كۆك سومكىنى كۆتۈرۈشۈپ بېرىڭ، مەن ماۋۇ ئوچ پۇتلۇق جازىنى كۆتۈرىمەن، ـــ دېدى.
شۇنداق قىلىپ، فرانسىسكا يارەمچى فوتوگراف بولۇپ قالدى. روبېرتنىڭ بايا دېگەن گەپلىرى توغرا چىقماي قالدى، كۆرۈشكە تېگىشلىك نەرسە ناھايىتى كۆپ بولۇپ، بۇ بىر بەلگىلىك ئورۇندىن سەنئىتى ھېسابلىنىدىغان، بۇنى روبېرتنىڭ ئۆزىمۇ ھېس قىلالمىغانىدى، فرانسىسكا تۇنۇگۈن شۇنچىغا دىققەت قىلغانىدى. روبېرتنىڭ فرانسىسكانى جەلپ قىلىۋېلىش سەۋەبىلىرىنىڭ بىر قىسمى مۇشۇ ئىدى. ئۇ سالاپەتلىك، قاراشلىرى ئۆتكۈر، تىنىمسىز مىدىرلاپ تۇرىدىغان مۇرە مۇسكۇللىرى چىڭ، بولۇپمۇ ئالدىغا سىلجىغان چاغدىكى قىياپىتى بەك چىرايلىق ئىدى، شۇڭا فرانسىسكاغا ئۇ تونۇيدىغان ئەرلەر روبېرتتىن كالامپايەك تۇيۇلىدىغان بولۇپ قېلىۋاتاتتى.
روبېرت ھەرگىز ئالدىراش - تېنەش ئەمەس، ئەكسىچە بىمالال، ئەركىن ھەرىكەت قىلاتتى. فرانسىسكا ئۇنىڭ چاققان ھەم كۈچلۈك ئىكەنلىكىنى بىلدى. ئۇنىڭدا بۆكەنلەرگە خاس سۈپەت بار ئىدى. روبېرت بۆكەنگە قارىغاندا قاپلانغا بەكرەك ئوخشىسا كېرەك. راست قاپلان، ئۇ دەل قاپلانىڭ ئۆزى. فرانسىسكا بۇگۈن روبېرتنىڭ ئۆۋ ئۆۋلايدىغان قاپلانىڭ دەل ئۆزى ئىكەنلىكىنى بىلىۋالدى.
ـــ فرانسىسكا، كۆك تاسمىلىق ئاپپاراتنى سۇنۇۋېتىڭ. فرانسىسكا سومكىنى ئېچىپ ئاپپاراتنى ئالدى، روبېرت بەھۇزۇر ئىشلىتىپ يۈرگەن قىممەت باھالىق بۇ ئۇسكۇنىلەرنى ئۇ ناھايىتى ئاۋايلاپ تۇتتى. ئاپپاراتنىڭ خۇرۇم تاسمىسىغا «نىكان» دېگەن خەت بىلەن «F» ھەرپى ئويۇلغانىدى.
روبېرت شۇ تاپتا كۆزۈرۈكنىڭ شەرقىي شىمالىدا يۈكۈنۈپ

ئولتۇراتتى، ئۇچ پۇتلۇق جازا يەر بىلەن تەڭ دېگۈدەك تىكلەك-
لىك تۇراتتى. روبېرت سول قولىنى سوزغان، كۆزلىرىنى
ئاپپاراتنىڭ مەنزىرە كۆرۈش ئەينىكىگە تىككەن ھالەتتە ئىدى.
فرانسىسكا ئاپپاراتنى سۈنۈۋېتىپ روبېرتنىڭ ئاپپاراتىغا قولى
تېگىش بىلەن تەڭ ئاپپاراتنىڭ كۆزىنى تۇتۇۋالغانلىقىغا قاراپ
تۇردى. روبېرت يېپىنىڭ ئۇچىغا باغلىۋالغان پورشىن بىلەن
زاتۇورنى تارتتى ـــ فرانسىسكا ئۇچىغا پورشىن باغلانغان يېپ-
نىڭ روبېرتنىڭ جىلىتكىسىدىن چىقىپ قالغانلىقىنى ئاخشام
كۆرگەنىدى ـــ چىراغ «لاپپىدە» ياندى، زاتۇورنى يەنە تارتتى،
چىراغ يەنە «لاپپىدە» ياندى.

روبېرت ئۇچ پۇتلۇق جازىنىڭ ۋېنتىلىرىنى بوشىتىپ ئاپپا-
راتنى ئالدى، ئورنىغا فرانسىسكا ئېلىپ بەرگەن ئاپپاراتنى ئور-
ناتتى. روبېرت ئاپپاراتنى چىڭىتىۋېتىپ، كەينىگە ئۆرۈلۈپ،
فرانسىسكاغا كۆلۈپ قارىغىنىچە:

ـــ رەھمەت، سىز بىرىنچى دەرىجىلىك يارەمچى-
كەنسىز، ـــ دېدى، فرانسىسكانىڭ چىرايى ۋىللىدە قىزاردى.

توۋا، ماڭا نېمە بولغاندۇ؟ مەن نېمىشقا «ئەرزىمەيدۇ»
دېگەن ئادەتتىكى بىر ئېغىز گەپنى قىلمىدىم، فرانسىسكا شۇن-
داق ئويلىدى، ئۇنىڭ ئالدىدا سەل دۆتلۈك قىلدىم. لېكىن
بۇنىڭغا ئۇ ۋە ئۇنىڭ ئىشلىرى سەۋەبچى ئەمەس، ئۆزۈم سەۋەب-
چى، مەن ئۇنىڭدەك كاللىسى سەگەك كىشىلەر بىلەن بىللە
بولۇشقا ئادەتلەنمىگەن.

روبېرت ئېقىنىنى كېچىپ قارشى قىرغاققا ئۆتتى. فرانـ-
سىسكامۇ كۆك سومكىسىنى ئېسىپ كۆۋرۈكتىن ئۆتۈپ روبېرت-
نىڭ كەينىگە كېلىپ تۇردى. فرانسىسكا ئۆزىنى بەكلا خۇشال
سېزەتتى، بۇ خۇشاللىقتىن ھەم ئەجەبلىنەتتى. بۇ ھاياتىي كۆچـ-
كە تولغان يەر ئىدى. روبېرتنىڭ خىزمەت ئۇسۇلىدا قانداقتۇر
بىر كۆچ نامايان بولاتتى. ئۇنىڭ كۆتۈۋاتقىنى تەبىئىي كۆرۈنۈش-

لەر ئەمەس ئىدى، بەلكى كۆرۈنۈشلەرنى ئىنچىكىلىك بىلەن ئىگىلەپ، ئۆز تەسەۋۋۇرى بويىچە يارىتىپ، تەبىئەتنى كۆڭۈل كۆزى بىلەن كۆرگەن مەنزىرىلەرگە ئۇيغۇنلاشتۇراتتى.

روبېرت ئۆزىنىڭ كۈچلۈك ئىرادىسىنى كۆرۈنۈشلەرگە تاڭاتتى، ئوخشاش بولمىغان كۆرۈنۈش، ئوخشاش بولمىغان پىل-يونكا ۋە بەزىدە نۇر سۈزگۈچنى ئىشلىتىپ، يورۇقلۇقنىڭ ئۆز-گىرىشىگە تاقابىل تۇراتتى. ئۇ تەبىئەت بىلەن ئاددىي ھالدا كۈرەش قىلماي، بەلكى ماھارەت ۋە پەم - پاراسەت ئارقىلىق تەبىئەتكە ھۆكۈمرانلىق قىلاتتى، دېھقانلار بولسا تەبىئەتنى خە-مىيىۋى ماددا ۋە توپا چىڭداش ماشىنىسى بىلەن بويسۇندۇراتتى.

فرانسىسكا روبېرت يۈكۈنۈپ ئولتۇرغاندا، پادىچى ئىشتە-نىنىڭ كاسسا قىسمى چىڭ تارتىشىپ كېتىدىغانلىقىنى، ئۆڭۈپ كەتكەن قىيپاش يوللۇق كۆڭلىكىنىڭ دۈمبىسىگە چاپلىشىپ قالىدىغانلىقىنى، كۈمۈشتەك ئاپئاق چاچلىرىنىڭ كۆڭلىكىنىڭ ياقىسىنى يېپىۋالىدىغانلىقىنى، فوتو ئاپپاراتىنى تەڭشەش ئۈچۈن قانچىلىك يۈكۈنۈپ ئولتۇرىدىغانلىقىنى كۆردى. تالاي يىللاردىن بۇيان بىرىنچى قېتىم خەققە دىققەت قىلىپ قاراۋېرىپ ئۆزىنىڭ ئاچارىسى «مىچىدە» ھۆل بولۇپ كەتتى. فرانسىسكا بۇنى سەزگەندە كېچە ئاسمىنىغا قاراپ چوڭقۇر تىنىپ قويدى. رو-بېرتنىڭ بىر نەرسىنى پەس ئاۋازدا تىللاۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدى، ئۇ قاپلىشىپ قالغان نۇر سۈزگۈچنى ئاپپاراتنىڭ كۆزىدىن تول-غاپ ئالالمايۋاتاتتى.

روبېرت يەنە سۇ كېچىپ ماشىنا تەرەپكە قاراپ كەينىگە ياندى، پۈتىدىكى رېزىنكە ئۆتۈك سۇدا شالاقلايتتى. فرانسىسكا لەمپىلىك كۆۋرۈكتە مېڭىپ كۆۋرۈكنىڭ ئۇ بېشىدىن چىقىپ قارىسا، روبېرت ئاپپاراتنى ئۇنىڭغا توغرىلاپ روڭزىيىپ ئولتۇ-رۇپتۇ. فرانسىسكا چوڭ يولنى بويلاپ روبېرتقا قاراپ كېلىۋەر-دى، روبېرت كۈنۈپكىنى باستى، كۈنۈپكىنى يەنە كەينىگە قايـ

رىپ ئىككىنچى ۋە ئۈچىنچى قېتىم يەنە باستى. فرانسىسكا ئۆزىچە سەل خىجىل بولغاندەك كۈلۈپ قويدى.

ــ ئەنسىرىمەڭ، ــ دېدى روبېرت كۈلۈپ، ــ بۇ سۇ-رەتلەرنى سىزىشقا ئىجازەتسىز ھېچقانداق يەردە ئىشلەتمەي-مەن. بۇ يەردىكى ئىشلىرىم تۈگىدى. ئاۋۋال مېھمانخانىغا بې-رىپ يۇيۇنۇۋېلىپ، ئاندىن سىزىشكىگە باراي‌مىكىن دەيمەن.

ــ ئىختىيارىڭىز، سىزگە نېمە كېرەك بولسا ماڭا دەۋې-رىڭ، تەييارلاپ بېرىمەن، ــ دېدى فرانسىسكا سەممىيلىك بىلەن پەس ئاۋازدا.

ــ ماقۇل، گېپىڭىزنى ئاڭلاي، سىز مېڭىپ تۇرۇڭ. مەن بۇ نەرسىلەرنى ماشىنامغا قاچىلاپ بولۇپ دەرھال يېتىپ بارىمەن.

فرانسىسكا رىچاردنىڭ «فورد» ماركىلىق يېڭى ماشىنىسى-نى دەرەخلىكتىن كەينىچىلەپ كۆۋرۈكنىڭ سىرتىدىكى تاشيولغا ئاچىقتى، ئاندىن سولغا بۇراپ، غەربىي جەنۇب ياققا جايلاشقان ئۆيى تامان يۈرۈپ كەتتى. جاھاننى قۇم ـ بوران باسقانىدى، روبېرتنىڭ كەينىدىن كېلىۋاتقان ـ كەلمەيۋاتقانلىقىنى كۆرگىلى بولمايتتى. فرانسىسكا بىر دوقمۇشتىن ئەگىلگەندە بىر ئىنگلىز مىلى يىراقلىقتا روبېرتنىڭ ماشىنىسىنىڭ سىلكىنىپ كېلىۋات-قان چىرىغىنى كۆرگەندەك بولدى.

چوقۇم شۇ. ئۆيگە يېڭىلا كېلىپ تۇرغان فرانسىسكا رو-بېرتنىڭ ماشىنىسىنى تار كوچىغا ھەيدەپ كىرگەنلىكىنى بىل-دى. جېك ھاۋشىپ قويۇپ: «تۇنۇگۈن كەلگەن ھېلىقى نېمە شۇ. پەرىزىمچە، ھېچ ئىش يوق» دېگەندەك جىمىپ كەتتى. روبېرت ماشىنىسىنى توختىتىپ ئىت بىلەن ئازراق پاراڭلاشتى.

فرانسىسكا ئۆيدىن چىقىپ:

ــ يۇيۇنۇۋالامسىز؟ ــ دېدى.

ــ بولىدۇ، مۇنچىنى كۆرسىتىپ قويۇڭ.

فرانسسكا ئۇنى ئۇستۇنكى قەۋەتتىكى مۇنچىغا باشلاپ چىقتى. ئۇ مۇنچىنى فرانسسكا بالىلار چوڭ بولغاندىن كېيىن رېچاردنىڭ قۇلىقىنى ئاغرىتىپ يۈرۈپ ئورناتقانىدى. رېچارد ئامالىنىڭ يوقىدىن فرانسسكانىڭ بىردىنبىر مۇشۇ ئىلتىماسىنى ئورۇندىغانىدى. فرانسسكا كەچلىرى ئىسسىق سۇدا ئۇزۇن يۇيۇنۇشنى ياخشى كۆرەتتى. ئون نەچچە ياشقا كىرىپ قالغان بالىلىرىنىڭ يۇيۇنۇۋاتقاندا مۇنچىغا ئۇسۇپ كىرىشىنى خالىمايتتى. رېچاردنىڭ مۇنچىسى ئايرىم ئىدى. ئۇ فرانسسكانىڭ مۇنچىدا ئىشلىتىدىغان بۇيۇملىرىنى كۆرسە بىئارام بولاتتى. ئۇنىڭ سۆزى بىلەن ئېيتقاندا، ئاياللارنىڭ بۇيۇملىرى ئۇنى بەك «بىسەرەمجان» قىلىۋېتەتتى.

مۇنچىغا كىرىشتە ئۇلارنىڭ ھوجرىسىدىن ئۆتۈشكە توغرا كېلەتتى. فرانسسكا ئىشكىنى ئېچىپ، ئىشكاپتىن چوڭ - كىچىكلىكى ئوخشاش بولمىغان لۆڭگىدىن بىر نەچچىنى ئالدى.

— قايسىسىنى ئىشلەتسىڭىز ئىختىيارىڭىز، — دېدى ئۇ كالپۇكىنى بوش چىشلىگىنىچە كۇلۇمسىرەپ تۇرۇپ.

— سىزدە ئارتۇقى بولسا چاچ يۇيۇش مەلھىمىنى بېرىپ تۇرسىڭىز، شۇنى ئىشلىتەي، ئۆزۈمنىڭكى مېھمانخانىدا قاپتۇ.

— بولىدۇ. تاللىۋېلىڭ، — فرانسسكا بىر - بىرىگە ئوخشىمايدىغان ئۈچ بوتۇلكىنى ئېلىپ ئىشكاپنىڭ ئۈستىگە قويىدى، ئۈچىلىسى ئىشلىتىپ يېرىمداپ قالغان بوتۇلكىلار ئىدى.

— رەھمەت، — روبېرت يەڭگۈشلەيدىغان پاكىز كىيىملىرىنى كارىۋاتقا تاشلىدى. فرانسسكا كاجى ئىشتانغا، ئاق كۆڭلەككە ۋە ساپما كەشكە دىققەت قىلدى. بۇ يەردە ئەرلەر ساپما كەش كىيمەيتتى، بازاردىن كەلگەن بىرەر - يېرىم ئادەم گولىق توپ مەيدانىدا كەڭ كالتە ئىشتان كىيىشكە باشلىغانىدى، لېكىن دېھقانلار كىيمەيتتى.

ئاستىنقى قەۋەتكە چۈشۈپ كېتىۋاتقان فرانسسكا مۇنچىدا

شارقىراپ چۈشكەن سۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىدى. روبېرت شۇ تاپتا قىپيالىڭاچ، دەپ ئويلىدى ئۇ. ئۇنىڭ بېلىنىڭ تۆۋىنى ئادەتتىن تاشقىرى بىر تۈيغۇنى ھېس قىلدى.

روبېرت ئەتىگەن تېلېفون بەرگەندىن كېيىن فرانسىسكا ماشىنا بىلەن قىرىق ئىنگلىز مىلى يىراقلىقتىكى دېس موينېسقا بېرىپ بىر ماگىزىنغا كىردى. ئۇ قانداق ھاراقنىڭ ياخشى ئىكەنلىكىنى بىلمىگەچكە، پىركازچىكقا ياخشىراق ۋىنو ئالىدى. غانلىقىنى ئېيتتى. پىركازچىكمۇ ھاراقنىڭ قانداقى ياخشى بولىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى. بوپتۇ، بۇنىڭمۇ كارى چاغلىق. شۇنىڭ بىلەن فرانسىسكا قاتار تىزىلىپ كەتكەن بوتۇلكىلارنى كۆزدىن كەچۈرۈپ، بىردىنلا «ۋارپولچېرا» ماركىلىق بوتۇلكىنى كۆرۈپ قالدى.

بۇنىڭ تالاي يىللار ئىلگىرى ئىتالىيىنىڭ ۋىنوسى ئىكەنلىكى ھېلىمۇ ئۇنىڭ ئېسىدە ئىدى. ئۇ ۋىنودىن ئىككى بوتۇلكا، غاز بويۇن بىراندىدىن بىر بوتۇلكا ئالدى.

فرانسىسكا ماگىزىندىن چىقىپ يەنە بىر ماگىزىندىن ئۆزىگە ھال رەڭ كۆڭلەكتىن بىرنى ئالدى. بۇ كەينى تەرىپى بەلگىچە، ياقىسى مەيدىسىگىچە ئوچۇق، كىيسە كۆكسىلىرى يېرىم چىقىپ قالىدىغان، بېلىنى ئىنچىكە پويىز بىلەن باغلىۋالىدىغان كۆڭلەك ئىدى. ئۇ يەنە بىر جۈپ ساپما كەش ئالدى، پاشىنىسى تۆز، ئۇستىگە نەپىس گۈل ئىشلەنگەن بۇ ساپما كەش بەكمۇ قىممەت ئىدى.

فرانسىسكا چۈشتىن كېيىن ئارىسىغا مۇچ سېلىپ پىدىگەن مۇرابباسى، تېرىق، ئىرىمچىك ۋە يۇمغاقسۇت ئۇۋىقىنى ئارىلاشتۇرۇپ قىيما قىلدى. ئاندىن سالات، قوناق قوتۇرمىچى، تاتلىق يېمەكلىكلەردىن ئالما مۇرابباسى بىلەن تۇخۇم پوشكىلى راسلىدى. تۇخۇم پوشكىلىدىن باشقا يېمەكلىكلەرنى مۇزلاتقۇغا سېلىۋەتتى.

فرانسسكا يېڭى كۆڭلىكىنى ئالدىراش - تېنەش تىزىغا كەلگۈدەك قىلىپ قىسقارتتى. يازنىڭ بېشىدىلا دېس موينېستا چىقىدىغان «رويخەتكە ئېلىنغان گېزىت» كە بېسىلغان بىر ماقالە لىدە، بۇ يىل تىز بىلەن تەڭ كۆڭلەك كىيىش ئومۇملىشىدۇ، دېيىلگەنىدى. فرانسسكا يېڭى مودىدىكى ئاجايىپ - غارايىپ كىيىملەرنى كىيىشنى ياۋروپالىق كىيىم لايىھىلىگۈچىلەرگە ياۋاشلىق بىلەن باش ئېگىش دەپ قاراپ كەلگەنىدى. تىز بىلەن تەڭ ئۇزۇنلۇقتىكى كۆڭلەك ئۇنىڭغا بەك ياراشىپ كەتتى.

ۋىنونى نەگە قويۇش بىر گەپ بولۇپ قالدى، يەرلىكلەر ۋىنونى مۇزلاتقۇغا سالاتتى، ئىتالىيىلىكلەر ئۇنداق قىلمايتتى. ئاشخانىنىڭ تەكچىسى بەك ئىسسىق ئىدى. ئۇ سۇخانىنى ئېسىگە ئالدى، يازدا سۇخانىنىڭ تېمپېراتۇرىسى تۆۋەن بولاتتى. شۇنىڭ بىلەن ۋىنونى سۇخانىغا ئەكىرىپ تامغا يېقىن قويۇپ قويدى.

ئۇستۇنكى قەۋەتتىكى مۇنچىدا سۇنىڭ شارقىرىشىنىڭ توختىشى بىلەن تەڭ تېلېفون جىرىڭلىدى، رىچارد ئىلىنوس شتاتىدىن تېلېفون بەرگەنىدى.

— ئىشلار جايىدىمۇ؟

— جايىدا.

— كارولىنىڭ موزىيىنى چارشەنبە كۈنى باھالايدىغان بولدى، پەيشەنبە كۈنى كۆرىدىغان ئاز - تولا نەرسىلەر بار، جۈمە كۈنى قايتىمىز. كەچرەك بېرىپ قېلىشىمىز مۇمكىن.

— بولىدۇ، كۆڭۈللۈك ئويناپ كېلىڭلار. كەلگۈچە ماشىنىنى ئېھتىيات بىلەن ھەيدەڭ.

— فراننى، سىزگە بىر ئىش بولمىغاندۇ؟ ئاۋازىڭىز سەل غەيرىي چىقىۋاتىدىغۇ؟

— ھېچ ئىش يوق، مەن ياخشى تۇرۇۋاتىمەن. ھاۋا بەك ئىسسىق، يۇيۇنۇۋالسام ياخشى بولۇپ كېتىمەن.

— ماقۇل، جېكقا مەندىن سالام ئېيتىڭ.

— بولىدۇ، ئۇنىڭغا سالىمىڭىزنى يەتكۈزىمەن، — فرانسىسكا جېكقا قاراپ قويدى، جېك سېمونت يەردە سوزۇلۇپ ياتاتتى.

روبېرت كىنكاي ئۇستۇنكى قەۋەتتىن چۈشۈپ ئاشخانىغا كىردى. ئۇ ئاق ياقىلىق كۆڭلەك كىيگەن، كۆڭلەكنىڭ يېڭىنى بىلىكىگىچە تۈرۈۋالغان، سۇس كاجى ئىشتان، قوڭۇر ساپما كەش كىيگەن، قولىغا كۈمۈش بىلەزۈك تاقىۋالغانىدى. كۆڭلەكنىڭ ئىككى تۈگمىسى ئوچۇق، مەيدىسىدە كۈمۈش زەنجىر كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ھۆل چاچلىرى ئوتتۇرىدىن ئىككىگە ئايرىلىپ رەتلىك تارالغانىدى. فرانسىسكا روبېرتنىڭ ساپما كەشىگە قىزىقىپ قالدى.

— مەن دالىدا كىيگەن مەينەت كىيىملىرىمنى ئاچىقىپ ماشىنىغا قويۇپ قويايى، ئاندىن ئاپپاراتلارنى ئەكىرىپ تازىلاپ سۈرتۈۋېتەي.

— بېرىڭ. مەن يۇيۇنۇۋالاي.

— يۇيۇنغان ۋاقتىڭىزدا پۇڭا ئىچەمسىز؟

— پۇنىڭىز ئارتۇق بولسا مەيلى.

روبېرت مۇزلاتقۇدىن بىر بوتۇلكا پۇڭا ئېلىپ ئاغزىنى ئېچىپ فرانسىسكاغا بەردى. فرانسىسكا ئىستاكاندىن ئىككىنى ئېلىپ، روبېرت ماشىنىسىنىڭ يېنىغا بارغۇچە، پۇنىنى كۆتۈرۈپ ئۇستۇنكى قەۋەتكە چىقتى. ئۇ روبېرتنىڭ دوشنى پاكىز يۇيۇپ قويغانلىقىغا دىققەت قىلدى. ئۇ دوشنى ئىسسىق سۇ بىلەن لىق توشقۇزۇپ ئىچىگە چۈشتى. ئىستاكاننى دوشنىڭ يېنىغا قويۇپ قويۇپ، سوپۇن سۈرۈپ ئالدىنى تازىلاشقا باشلىدى. روبېرت بىر نەچچە مىنۇتنىڭ ئالدىدا مۇشۇ دوشتا يانغانىدى، بايا روبېرت يانغان دوش فرانسىسكاغا ئالامەت خۇش يېقىپ كەتكەندەك بولدى. ئۇنىڭغا روبېرت كىنكاي بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغان ئىشلارنىڭ ھەممىسى ھېسسىياتنى قوزغاپ قويۇ-

ۋاتقاندەك بولۇشقا باشلاۋاتاتتى.

يۇيۇنۇۋېتىپ بىر ئىستاكان مۇزدەك پىۋا ئىچىشتەك ئاددىي بىر ئىشمۇ ئۇنىڭغا شۇ قەدەر كۆڭۈللۈك بىلىنىپ كەتتى. ئۇ نېمىشقا رىچارد بىلەن مۇشۇنداق ئۆتەلمەيدۇ؟ ئۇ بۇنىڭدىكى قىسمەن سەۋەبلەرنىڭ ئۇزۇن مۇددەت ئادەتتەك ئايلىنىپ كەتكەن ھۇرۇنلۇق بىلەن ئالاقىدار ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. نىكاھ ئاساسى ۋە مۇقىم مۇناسىۋەتلەر ھۇرۇنلۇق تۇيغۇسىنى سۇسلاشتۇرۇپ كېتىشى مۇمكىن ئىدى. ئادەتتە بەزى ئىشلارنى بىلگىلى بولمىدۇ، ئالدىن كۆرەرلىك كىشىگە راھەت ئېلىپ كېلىدۇ، بۇنى فرانسىسكامۇ ھېس قىلغانىدى.

ئادەم كۆچمىنىڭ ئورنىنى ئىگىلىگەن ئۇسكۇنىلەر توختىماي يېڭىلىنىپ ئەمگەك بۇرۇنقىدىن كۆپ يەڭگىللەپ كەتكەن بولسىمۇ، خۇددى ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالغان كېسەلنىڭ ھالىدىن ھەر ۋاقىت خەۋەر ئېلىپ تۇرغاندەك دېھقانچىلىق مەيدانىدىمۇ خەۋەر ئېلىپ تۇرمىسا بولمايتتى.

بۇ يەردىكى تۇرمۇش بۇنىڭ بىلەنلا چەكلىنىپ قالمايتتى. ئالدىن كۆرەرلىك باشقا بىر ئىش، ئۆزگىرىشتىن قورقۇش باشقا بىر ئىش ئىدى. رىچارد ئۆزگىرىشتىن قورقاتتى. ئۇ ئۇلارنىڭ تويدىن كېيىنكى تۇرمۇشىدىكى ھەرقانداق ئۆزگىرىشتىن ئەنسىرەپ كەلگەنىدى، بۇ توغرۇلۇق سۆزلەشنىمۇ خالىمايتتى. بۇلۇپمۇ ئەر - ئاياللار ئوتتۇرىسىدىكى جىنسىي مۇناسىۋەت ھەققىدە زادىلا ئېغىز ئاچمايتتى، ھېسسىيات ئۇنىڭ ئۆچۈن قورقۇنچلۇق ئىدى، ئۇنىڭ نەزىرىدە ئەدەپسىزلىك سانىلاتتى.

رىچارد ھەرگىز ھېسسىياتى يوق ئەرلەردىن ئەمەس، بۇ ئىشتا ئۇنى ئەيىبلەپ كەتكىلى بولمايتتى. بۇ يەردە ئەركىنلىككە قارشى قورۇلغان قانداق سىرتقى توساق ئۇ؟ بۇ توساق دېھقانچىلىق مەيدانىدىلا ئەمەس، بەلكى سەھرا مەدەنىيىتىدىمۇ مەۋجۇت ئىدى. مۇشۇ نۇقتىدىن ئېيتقاندا، بۇ شەھەر مەدەنىيىتى بولۇشى

مۇمكىن. نېمىشقا مۇشۇنداق قورغان، قاشا ياساپ ئەر - ئاياللارنىڭ ئارىسىدىكى تەبىئىي مۇناسىۋەتكە توسقۇنلۇق قىلىندۇ؟ نېمىشقا قەدىناسلىق مۇناسىۋەت كەمچىل، نېمىشقا ئەر - ئاياللار ئوتتۇرىسىدىكى ھېسسىياتقا يول قويۇلمايدۇ؟

ئاياللار ژۇرناللىرى مۇشۇ مەسىلە ئۈستىدە مۇھاكىمە ئېلىپ بېرىۋاتىدۇ. ئاياللار ئۆزلىرىنىڭ تۇرمۇشىدىكى ھۇجرىسىدا بولىدىغان ئىشلارغا تەقەززا بولۇپلا قالماي، بەلكى تېخىمۇ كەڭ دائىرىدىكى ئىشلارغىمۇ تەقەززا بولماقتا. ربچاردقا ئوخشاش ئەرلەر ــ فرانسىسكا كۆپلىگەن ئەرلەرنىڭ قىياس قىلىدى ــ مۇشۇنداق تەقەززالىقنىڭ تەھدىتىگە ئۇچراۋاتاتتى. مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، ئاياللار ئەرلەرنىڭ شائىر، شۇنداقلا قورقماس ھەم ھېسسىياتلىق ئاشىقلاردىن بولۇشىنى تەلەپ قىلاتتى.

بۇ ئىككىسىنىڭ ئارىسىدا قانداق زىددىيەت بارلىقىنى ئايالار بىلمەيتتى، ئەرلەر زىددىيەت بار دەپ قارايتتى. ئاياللارنىڭ تۇرمۇشىدىكى كىلىسم يۆتكەش ئۆيى، ئەرلەرنىڭ كەچلىك ئولتۇرۇشى، برلىيانتخانا ۋە ئەر - ئاياللارنىڭ ئايرىم يىغىلىشلىرىدىن ئەرلەرنىڭ ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىكلىرى ئەكس ئېتەتتى. بۇنداق سورۇنلار شېئىرىيەتنى ياكى نازۇك ھېس - تۇيغۇلارنى ئۆزگىچە ئالغان ھەرقانداق تەرسىنى سىغدۇرالمايتتى. شۇڭا، ناۋادا ئەر - ئاياللار ئوتتۇرىسىدىكى ھېسسىيات بىر خىل نازۇك تۇيغۇ، تېگىدىن سەنئەتنىڭ بىر خىل شەكلى بولسا ــ فرانسىسكا شۇنداق قارايتتى ــ ئۇنداقتا ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىدا ئەر - خوتۇنچىلىق مەۋجۇت بولمايدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئەر - ئاياللار ئۇستىلىق بىلەن بىر - بىرىنى ئالداپ، بىر ياستۇققا باش قويغان ھالەتتىمۇ كۆڭۈللىرى باشقا يەردە پالاس قاقىدۇ. ئاخىر ئاياللار مادىزون ناھىيىسىنىڭ ئۇزۇن كېچىلىرىدە تامغا قاراپ خورسىنىپ يېتىشقا مەجبۇر بولىدۇ.

روبېرت كىنكايدا ئەر ـ ئاياللار ئوتتۇرىسىدىكى نازۇك مۇناسىۋەتنى چۈشىنەلمەيدىغان ئىقتىدار بار ئىدى، بۇنى فرانسىسكا جەزم قىلالايتتى.

فرانسىسكا لۆكۈگگە ئورنىغا ھۇجرىسىغا كىردى، سائەت ئوندىن سەل ئاشقانىدى. ھاۋا يەنىلا قاتتىق ئىسسىق، لېكىن يۇيۇنۇپ چىققان فرانسىسكا ئۆزىنى سالقىن سەزدى. ئۇ كىيىم ئىشكاپىدىن يېڭى كىيىملىرىنى ئالدى.

فرانسىسكا قاپقارا چاچلىرىنى كەينىگە تۇرۇپ كۇمۇش چاڭا بىلەن قىستىپ قويدى. قۇلاقلىرىغا يوغان ۋە يۇمىلاق كۇمۇش ھالقا ئاستى، قولىغا ھېلىقى كۇنى ئەتىگىنى دېس موينېستىن ئالغان قۇلۇپلۇق كۇمۇش بىلەزۈكنى تاقىدى. «شامال ناخشىسى» ماركىلىق ئەتىرنى چاچتى. لاتىنلارغا خاس دۆڭ چىققان مەڭزىلىرىگە سۇس ئەڭلىك سۈردى. ھال رەڭ ئەڭلىك كىيىملىرىنىڭ رەڭگىدىن سۇس ئىدى. كالتە ئىشتان، كالتە كۆڭلەك بىلەن ئېتىزدا ئىشلەپ، ئاپتاپتا قارىيىپ كەتكەن تېرىسى كىيىم ۋە تاقىغان بىلەزۈكلىرى بىلەن تېخىمۇ پارقىراپ كەتتى. كۆڭلىكىنىڭ ئاستىدىن ئۇزۇن ۋە تولىمۇ چىرايلىق پاقالچاقلىرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

فرانسىسكا تىكلىمە ئەينەك ئالدىدا ئالدى ـ كەينىگە ئۆرۈلۈپ ئۆزىگە سەپسېلىپ، ئۇ مەن ئەڭ زور تىرىشچانلىق كۆرسەتتىم، دېگەنلەرنى كۆڭلىدىن ئۆتكۈزۈپ، ئۆز ـ ئۆزىگە: «مەن ئانچە سەت ئەمەسكەنمەن» دەۋەتتى.

ئۇ ئاشخانىغا كىرگەندە روبېرت كىنكاي ئىككىنچى ئىستاكان پېۋىنى ئىچكەچ، ئاپپاراتنى سومكىغا سېلىۋاتاتتى. روبېرت بېشىنى كۆتۈرۈپ فرانسىسكاغا قارىدى.

ـــ توۋا، ـــ دېدى ئۇ مۇلايىم ئاۋازدا. پۈتكۈل ھېس ـ تۇيغۇ، ۋىسال ئىزدەش يولىدىكى باش قاتۇرۇش بىلەن ئۆتكەن ھايات شۇ تاپتا روبېرتنىڭ كۆز ئالدىغا بىر ـ بىرلەپ كېلىشكە

باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ بۇنىڭدىن نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى ناپولىستىن ئىئوژا شتاتىغا قاراشلىق مادىزون ناھىيىسىگە كەلگەن دېھقان ئايال فرانسىسكا جونسونغا بىردىنلا كۆڭلى چۈشۈپ قالدى.

— مەن، — روبېرتنىڭ ئاۋازى سەل تىترەپ بوغۇلۇپ چىقتى، — ناۋادا كۆڭلىڭىزگە كەلمىسە، سىز ھەقىقەتەن كۇندەك نۇرلۇق ئىكەنسىز، سىزنى كۆرۈپ كۆزلىرىم قاماشتى، ېشىم قايدى. بۇ مېنىڭ يۈرەك سۆزۈم. سىز گۈزەللىك بابىدا تەڭدىشى يوق ساھىبجامال ئىكەنسىز. فرانسىسكا، بۇ گەپنى مەن چىن يۈرىكىمدىن دەۋاتىمەن.

فرانسىسكا روبېرتنىڭ ئۆزىگە راستتىنلا ئاشىق بولۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى. شۇ تاپتا ئۇ ئۆزىنى ئۇزۇن يىللار تاشلۇۋېتىپ ئەمدىلىكتە قاياقتىندۇر كەلگەن پەرىزاتنىڭ ئۇچۇملاپ چاچقان خۇش پۇراق شەبنەملىرى ژۇجۇدىنىڭ ھەر بىر تۆشۈكچىلىرىگە سىڭىپ كېتىۋاتقاندەك، شاد ـ خۇراملىق ژە رازىمەنلىكنىڭ قاينام‌لىرىدا ئەركىن ئۇزۇپ قانغۇدەك ھۇزۇرلىنىۋاتقاندەك ھېس قىلىشقا باشلىدى.

دەل شۇ دەقىقىدە فرانسىسكا ژاشىنگتون بىللىنىھامدىن كونا قارا ماشىنىسىنى ھەيدەپ كەلگەن فوتوگراف ھەم يازغۇچى روبېرت كىنكاينى ياخشى كۆرۈپ قالدى.

تانسا ئوينىغىلى بولمىدى.
غان سورۇن يەنە تېپىلدى

1965 ـ يىلى ئاۋغۇستنىڭ شۇ سەيشەنبە كۈنى كەچتە روبېرت كىنكاي فرانسىسكا جونسونغا كۆزلىرىنى ئۇزمەي قاراپ ئولتۇراتتى، فرانسىسكانىڭ كۆزلىرىمۇ روبېرتقا تىكىلگەنىدى. ئون ئىنگلىزچىسى كېلىدىغان ئارىلىق ئۇلارنى بىر ـ بىرىدىن ئايرىلالمايدىغان قەدىناسلاردەك مەھكەم باغلىۋەتكەنىدى.

تېلېفون جىرىڭلىدى. فرانسىسكا روبېرتقا يەنىلا تىكىلىپ قاراپ تۇراتتى. تېلېفون بىرىنچى قېتىم جىرىڭلىغاندا ئۇ مىتمۇ قىلىپ قويمىدى. ئىككىنچى قېتىم جىرىڭلىغاندىمۇ قىمىر قىلماي تۇرۇۋەردى. تېلېفون ئىككىنچى قېتىم جىرىڭلاپ ئۇچىنچى قېتىم يەنە جىرىڭلىغۇچىلىك بولغان ئارىلىقتىكى ئۇزۇنغا سوزۇلغان جىمجىتلىق ئىچىدە روبېرت ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ نەزىرىنى ئاپپارات سومكىسىغا يۆتكىدى. شۇ چاغدىلا فرانسىسكا قەدىمىنى يۆتكەپ ئاشخانىدىن ئۆتۈپ روبېرت ئولتۇرغان ئورۇندۇقنىڭ كەينىدىكى تامغا ئورنىتىلغان تېلېفونىنى ئالدى.

ـــ جونسون ئائىلىسى... ھىم، ماگى، ھەئە مەن ناھايىتى ئوبدان تۇرۇۋاتىمەن. پەيشەنبە كەچتىمۇ؟ ـــ فرانسىسكا ھېسابلىدى، روبېرت ئۆزىنىڭ بۇ يەردە بىر ھەپتە تۇرىدىغانلىقىنى دېگەنىدى. ئۇ تۇنۇگۈن كەلدى، بۈگۈن كۈنگە سەيشەنبە، بۇ قېتىم يالغان ئېيتىش نىيىتىگە كەلمەك ئۈنىڭغا ئاسان چۈشتى.

فرانسىسكا بىر قولىدا تېلېفون، ئايۇانغا تۇتاشقان ئىشىك تۈۋىدە تۇراتتى. روبېرت فرانسىسكانىڭ قولى يەتكۈدەك يەردە

كەينىنى قىلىپ ئولتۇراتتى. ئۇ ئوڭ قولىنى ئۆزىچە روبېرتنىڭ مۇرىسىگە تاشلىدى. بەزى ئايالالار ئامراق بولۇپ قالغان ئادەمگە پات - پات مۇشۇنداق بېشارەت بېرەتتى. بىر سوتكا بولماي تۇرۇپ روبېرت كىنكاي فرانسىسكانىڭ كۆڭلىدىكى ئادەمگە ئايلىنىپ قالدى.

— ھە، ماگى، ئۇ كۈنى ۋاقتىم چىقمايدۇ. نەرسە - كېرەك ئالغىلى دېگىنىڭىزنى بارىمەن. بىر پاتمان ئىشلىرىم تۇرىدۇ. بۇ بەك ياخشى پۇرسەت. خەۋىرىڭىزدە بار، رىچارد بالىلارنى ئېلىپ سىرتقا كەتكەن.

فرانسىسكا قولىنى روبېرتنىڭ مۇرىسىگە يەڭگىل قويدى. ئۇ روبېرتنىڭ بوينىدىن يەلكىسىگىچە بولغان ئارىلىقتىكى تو- مۇرلاردا ئېقىۋاتقان ئىسسىق قاننىڭ تەپتىنى سېزىپ تۇراتتى. روبېرتنىڭ كۆڭلىكىنىڭ ياقىسىنى يېپىپ رەتلىك تارالغان ئاپ- ئاق چاچلىرىغا قارىدى. ماگى تېلېفوندا توختىماي ۋاتىلدايتتى.

— ھەئە، شۇنداق، رىچاردتىن بايا تېلېفون كەلدى... ياق، ئەتە، چارشەنبە كۈنى باھالاش بولىدىكەن. رىچاردنىڭ دېيىشى- چە، ئۇلار جۈمە كۈنى بەك كەچ قايتىپ كېلىدىكەن. پەيشەنبە كۈنى يەنە ئۇنى - بۇنى كۆرىدىغان ئوخشايدۇ. قايتاشىدا ناھايىتى ئۇزۇن ۋاقىت ماشىنا ھەيدەيدۇ، مال - ۋاران توشۇيدىغان ھېلىقى ماشىننى... ياق، زەيتۇن توپ مۇسابىقىسى يەنە بىر ھەپتىدىن كېيىن ئۆتكۈزۈلىدىكەن. ۋەي، ۋەي، مىك شۇنداق دېدى.

فرانسىسكا كۆڭلىكىنىڭ سىرتىدىن روبېرتنىڭ بەدىنىدىن كېلىۋاتقان ئوتلۇق ھارارەتنى ھېس قىلدى. بۇ ھارارەت قولى ئارقىلىق بىلىكىگە ئۆتۈپ، ئاندىن پۈتكۈل ۋۇجۇدىغا تاراشقا باشلىدى. ئۇنىڭدا قىلچە ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش ئويى يوق ئىدى. روبېرت ماگىنىڭ گۈمانىنى قوزغاپ قويغۇدەك ھېچقانداق تەۋرەش چىقارغۇسى كەلمەي، ئورۇندۇقتا مىدىرلىماي تۇز ئولتۇراتتى،

فرانسسكا كۆڭلىده بۇنى بىلىپ تۇردى.

ـــ ھەئە، ئۇ ئادەم يول سوراپ كەپتۇ، ـــ فرانسسكا فروید كراك ئۆيگە بېرىپلا تۇنۇگۈن يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ جونسوننىڭ ھويلىسىدا تۇرغان يېشىل رەڭلىك ماشىنىنى كۆرگەنلىكىنى خوتۇنىغا دەپتۇ، دەپ پەرەز قىلدى.

ـــ فوتوگرافمىكەن؟ بىلمەيمەن، دېققەت قىلماپتىمەن.

شۇنداقتۇر بەلكىم، ـــ فرانسسكاغا يالغان ئېيتىش بارغانسېرى ئاسانغا چۈشتى.

ـــ ئۇ روسمان كۆۋرۈكىنى ئىزدەۋاتقان... شۇنداقمۇ؟ كونىراپ كەتكەن ئاشۇ كۆۋرۈكنى سۈرەتكە تارتامدىكەن - ھە؟ ياخشىغۇ، بۇ كاشىلا قىلمايدۇ.

ـــ شىپىش؟ ـــ فرانسسكا كىنكايغا قاراپ بېشىنى چايقاپ پىخىلداپ كۈلۈپ كەتتى، ـــ ھىم، شىپىشنىڭ قانداقلىقىنى ئانچە بىلىپ كەتمەيدىكەنمەن. ئۇ ئادەم تولىمۇ قائىدە-يوسۇنلۇق ئىكەن، بىر - ئىككى مىنۇت تۇرۇپلا كېتىپ قالدى. ئىتالىيىدە شىپىش بارمۇ، يوق، بىلمەيمەن. ماگى، مېنىڭ ئىتالىيىگە بارمىغىنىمغا سەككىز يىل بولدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، مەن بايا دېدىم، كۆرگەن ھالەتتىمۇ ئۇنىڭ شىپىش ئىكەنلىكىنى بىلىپ كېتىشىم ناتايىن.

ماگى ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ جىنسىي ئەركىنلىك، توپلىشىپ ئولتۇراقلىشىش، زەھەرلىك چېكىملىك چېكىشكە ئائىت كىتابلارنى نەدە ئوقۇغانلىقى توغرۇلۇق سۆزلەپ بەردى.

ـــ ماگى، سىزدىن تېلېفون كەلگەندە مەن يۇيۇنۇۋالاي دەپ تۇراتتىم. سۇ مۇزلاپ قالمىسۇن. بولىدۇ، سىزگە تېلېفون بېرىمەن. خوش ئەمىسە.

فرانسسكانىڭ قولىنى روبېرتنىڭ مۇرىسىدىن ئالغۇسى يوق ئىدى. قولىنى ئالماسلىققىمۇ باھانە كۆرسىتەلمەيتتى. ئۇ رادىئونىڭ يېنىغا بېرىپ رادىئونى ئاچتى. رادىئودا يەنىلا سەھرا

مۇزىكىلىرى بېرىلمۇاتاتتى. ئۇ رادىئونى بۇراپ چوڭ مۇزىكا ئەترىتى ئورۇندىغان مۇزىكىلار بېرىلىۋاتقان دولقۇنىغا توغرىلىدى.

— تاكلىن، — دېدى روبېرت.

— نېمە؟

— بۇ ئارگېنتىنالىق بىر ئايال ھەققىدىكى ناخشا، ئىسمى تاكلىن، — ئۇ قىلىدىغان گەپ تاپالماي شۇنداق دېدى. ھېسسىياتىنى بېسىش ئۈچۈن ۋاقتىنى كەينىگە تارتىپ نېمىلا دېسە بولاتتى. ئۇ روبېرتنىڭ ئۈنى كۆڭلىنىڭ چوڭقۇر يېرىگە پۈكۈپ قويغانلىقىنى سەزدى.

فرانسىسكا يېقىملىق كۈلۈپ قويۇپ:

— قورسقىڭىز ئاچتىمۇ؟ كەچلىك تاماقنى تەييار قىلىپ قويغانىدىم. قاچانلا يېسىڭىز مەيلى، — دېدى.

— بۇگۈن بىر كۈن بەك كۆڭۈللۈك، بەك ئەھمىيەتلىك ئۆتتى. تاماقتىن ئاۋۋال بىر ئىستاكان پىۋا ئىچكۈم بار. بىللە ئىچىشىپ بېرەمسىز؟ — دېدى روبېرت دۇدۇقلاپ تۇرۇپ. روبېرت ئۆزىنى تۇتۇۋېلىشنى ئويلايتتى، لېكىن تۇتۇۋالالمايتتى.

فرانسىسكا بىر ئىستاكان پىۋا ئىچىشكە كۆندى. روبېرت ئىككى بوتۇلكا پىۋىنى ئىچىپ بىر بوتۇلكىسىنى فرانسىسكانىڭ يېنىدىكى ئۈستەلگە قويۇپ قويدى.

فرانسىسكا ئۆزىنىڭ سىرتقى قىياپىتىدىن ۋە تۇيغۇسىدىن تولىمۇ رازى ئىدى. ئۇ كۆڭلىكى تىزىنىڭ ئۈستىدە، ئاشخانىدىكى ئورۇندۇقتا پۈتىنى ئالماپ ئولتۇراتتى، روبېرت مۇزلاتقۇغا يۆلىنىپ بىلەكلىرىنى گىرەلەشتۇرۇپ تۇراتتى. ئوڭ قولىدا «بوردۇس» ماركىلىق پىۋا بار ئىدى. روبېرتنىڭ پۈتلىرىغا دىققەت قىلغانلىقىدىن فرانسىسكا خۇش ئىدى. روبېرت ئۇنىڭ پۈتلىرىغا راستىتىلا سەپسېلىپ تۇراتتى.

روبېرت فرانسسكانىڭ باشتىن ـ ئايىغىچە دىققەت قىلـ
غاندى. ئەقىل ـ ئىدراك روبېرتقا: «ھەممىنى تاشلا، روـ
بېرت. ئۆز يولۇڭغا ماڭ. ھېلىقى كۆڭۈلكەرنى سۈرەتكە تارت.
ھىندىستانغا بار، يولدا بانكوكقا چۈشۈپ ئۆت. ھېلىقى گەزمالـ
چىنىڭ قىزىنى تاپ. ئۇ كىشىنى بىھوش قىلىدىغان قەدىمكى
مەخپىي رېتسېپلارنىڭ ھەممىسىنى بىلىدۇ. ئۇنىڭ بىلەن بىللە
ئورمانلىقتىكى كۆلچەككە بېرىپ يالىڭاياغ سۈغا چۈش. ئۇنى
پۇخادىن چىققۇچە ئوينا، ئىنچىكە ئاۋازىنى ئاڭلا. بۇلارنىڭ
ھەممىسىنى تاشلا! ـــ دەپ توۋلاۋاتاتتى... بۇ ئاۋاز ئەمدى بوـ
غۇق ئاۋازغا ئايلاندى، ـــ سەن ئەقلىڭدىن ئېزىپسەن.»

شۇ چاغدا رادىئودا تانگو مۇزىكىسى باشلاندى، ئۇ بۇ مۇزـ
كىنىڭ قانداقتۇر بىر يەرلەردە گارمون بىلەن ئورۇندىلىۋاتـ
قانلىقىنى ئاڭلاۋاتقاندەك بولدى. بىر بولسا تالاي يىللار ئىلگـ
رى، بىر بولسا تالاي يىللار كېيىن بولۇشى مۇمكىن، ئەمما
ئۇ بۇنى جەزملەشتۈرەلمەيتتى. لېكىن، يېقىملىق تانسا مۇزىكـ
سى ئاستا ـ ئاستا ئۇنى ئۆزىگە تارتىپ كېتىۋاتاتتى. مۇزىكا
ئۇنىڭ يۈرۈش ـ تۇرۇش مىزانىنى مۇجمەللەشتۈرۈۋەتتى. مۇـ
زىكا ئۇنى ماگنىتتەك ئۆزىگە تارتىپ، ئۇنىڭدا فرانسسكا جۇـ
سونغا يېقىنلىشىشتىن باشقا ھېچقانداق ئىمكانىيەت قويمىدى.
ـــ ناۋادا خالىسىڭىز تانسا ئوينىساق، بۇ بولىدىغان مۇزىكا
ئىكەن، ـــ روبېرت بۇ گەپنى سەممىيلىك ھەم ئوڭايسىزلانغان
ھالەتتە دېدى. ئارقىدىنلا ئۆزىگە ئىمكانىيەت قالدۇرۇپ، مۇـ
داق دەپ قوشۇپ قويدى، ـــ مەن تانسىنى ياخشى بىلمەيمەن،
خالىسىڭىز ئاشخانىدا ئوينىساقمۇ بولىۋېرىدۇ.
فرانسسكا بىلىنەر ـ بىلىنمەس «ۋىللىدە» قىزىپ كەتتى.
ـــ ماقۇل، مەنمۇ ياخشى ئوينىيالمايمەن... تانسىدىن چـ
قىپ قاپتىمەن. قىز ۋاقتىمدا ئىتالىيىدە داۋاملىق ئوينايتتىم.
ھازىر يېڭى يىلدا كۆپرەك ئوينايمەن. ئادەتتە بىرە ـ بىرە

ئويناپ قويمەن.

روبېرت كۆلۈپ پۈتۈنى ئۈستەل ئۈستىگە قويدى. فرانسىسكا ئورنىدىن تۇردى، ئىككىسى بىر - بىرىگە قاراپ ئاستا سىلجىدى. «چىكاگو رادىئو ئىستانسىسى، ھازىر سەيشەنبىلىك تانسا نومۇرى ۋاقتى، — دەپ نومۇرلارنى ئېلان قىلدى ئوتتۇرا ئاۋازلىق ئەر دىكتور، — » ئېلانىدىن كېيىن داۋاملاشتۇرمىز. »

ئىككىلىسى كۆلۈپ قويدى. رېئاللىق ئۇلارغا توسقۇنلۇق قىلىپ تۇراتتى. بۇنىڭدىن ئۇلارنىڭ كۆڭلى غەش ئىدى.

روبېرت قولىنى سوزۇپ فرانسىسكانىڭ قولىنى سول قولىنىڭ ئالقىنىغا ئالدى. ئۇ ئۈستەلگە بىمالال يۆلىنىپ، پۈتلىرىنى ئالماپ تۇراتتى. فرانسىسكا روبېرتنىڭ يېنىدىكى ئۈستەلنىڭ قېشىدىكى دېرىزىدىن سىرتقا قاراپ تۇراتتى، قولىنىڭ روبېرتنىڭ ئىنچىكە قوللىرىدا ئىكەنلىكىنى شۇئان ھېس قىلدى. تالادا شامالدىن ئەسەر يوق، ئەتراپ تىمتاس ئىدى.

— توختاڭا، — فرانسىسكا خالىمىغان ھالدا روبېرتنىڭ قولىدىن قولىنى تارتىۋېلىپ، ئىشكاپنىڭ تارتمىسىدىن ئىككى تال ئاق شام ئالدى. ئۇ بۇ شامىلارنى ۋە باشقا ئىككى تال مىس شامدانىنى شۇ كۈنى ئەتىگەندە دېس موينېستىن ئەكەلگەنىدى. ئۇ بۇ نەرسىلەرنى ئۈستەلگە قويدى.

روبېرت ئۈستەلنىڭ يېنىغا بېرىپ شامىلارنى قىيپاش تۈتۈپ كەينى - كەينىدىن يانداردى. فرانسىسكا چىراغنى ئۆچۈردى، ئەمدى ھەممە نەرسە قاراڭغۇلۇق ئىچىدە قالدى. ئىككى تال شام شامالسىز كېچىدە لەپىلدىمەي يېنىپ تۇراتتى. ئاددىي بۇ ئاشخانا كۆزگە ھېچقاچان بۇنداق ئىسسىق كۆرۈنۈپ باقمىغانىدى.

مۇزىكا يەنە باشلاندى. بۇ دەل ئىككىسى ياخشى كۆرىدىغان رىتىمى ئاستا «كۈز ياپراقلىرى» ناملىق مۇزىكا ئىدى.

فرانسىسكا سەل خىجىللىق ئىچىدە قالدى، روبېرتمۇ شۇنى

داق هالەتتە ئىدى. روبېرت ئۇنىڭ بىر قولىنى تۇتۇپ، يەنە بىر قولىنى بېلىگە قويدى. فرانسىسكا روبېرتنىڭ قۇچىقىغا كىرىپلا كەتتى، خىجىللىق نەلەرگىدۇر غايىب بولدى. نېمىشقىدۇر ئىشلار ناھايىتى ئوڭۇشلۇق كېتىۋاتاتتى. روبېرت فرانسىسكانى بېلىدىن تۇتۇپ ئالدىغىراق تارتىپ تېخىمۇ چىڭ قۇچاقلىدى.

فرانسىسكا روبېرتنىڭ تېنىدىن پاكىز ھەم ئىسسىق تەر ھىدىنى پۇرىدى. بۇ مەدەنىي كىشىنىڭ بەدىنىدىن كېلىدىغان پۇراق ئىدى، ئەپسۇس ئۆزى سەھرالىق ئىدى.

ـــ ئەتىر بەك پۇراقلىق ئىكەن، ـــ دېدى روبېرت ئۇنىڭ قولىنى مەيدىسىنىڭ سول تەرىپىگە بېسىپ تۇرۇپ.

ـــ رەھمەت.

ئۇلار ئورنىدىن قوزغالماي دېگەندەك ئاستا تانسا ئوينىۋاتاتتى. فرانسىسكا روبېرتنىڭ پۇتىنىڭ تىزىغا تېگىپ تۇرغانلىقىنى سېزىپ تۇراتتى. ئۇلارنىڭ قورساقلىرى بەزىدە تېگىپمۇ كېتەتتى.

مۇزىكا توگىدى. روبېرت فرانسىسكانى قويۇۋەتمەي يەنە بىر مۇزىكا باشلانغۇچە بايامقى مۇزىكىغا ئىسقىرىتىپ تۇرۇۋەردى. يېڭى مۇزىكا باشلانغاندا روبېرت ئىختىيارسىز فرانسىسكا بىلەن مۇزىكىغا ئەگىشىپ يەنە تانسا ئوينىدى. ئۇلار مۇشۇ تەقلىدتە تانسىنى خېلى بىر ھازاغچە توختاتمىدى. تالادا سېنتەبىرنىڭ كىرگەنلىكىدىن خۇرسىنىپ تومۇزغىلار ھەدەپ چىرىلدايتتى.

فرانسىسكا نېپىز كۆڭلەك سىرتىدىن روبېرتنىڭ يالىڭىسدىكى ساغلام مۇسكۇللىرىنى ھېس قىلالايتتى. فرانسىسكانىڭ نەزىرىدە روبېرت ئۇ بىلىدىغان ھەرقانداق نەرسىدىنمۇ ھەقىقىي ئىدى. روبېرت بىلىنەر ـ بىلىنمەس ئېڭىشىپ، يۈزىنى فرانسىسكانىڭ يۈزىگە ياقتى.

تۇنۇگۈن سەيلە قىلىۋېتىپ روبېرت ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى پادىچى ئىكەنلىكىنى دېگەن، شۇ چاغدا ئىككىسى سۇ تۇرۇبىسىنىڭ يېنىدىكى چىلىملىقتا ئولتۇرغانىدى. فرانسىسكا چۈشەنمەي، بۇ گەپنىڭ مەنىسىنى ئۇنىڭدىن سورىغاندا، روبېرت ئۇنىڭغا:

ــ ئادەملەرنىڭ بىر خىلى ۋاقتى ئۆتۈپ كەتكەن ياكى شۇنداقراق بىر تۇرگە كىرىدۇ. دۇنيا مۇكەممەللىشىۋاتىدۇ. دۇنيا مەن ياكى بەزىلەر ئۈچۈن ئېيتقاندا بەك مۇكەممەللىشىپ كەتتى. ھەممە شەيئىنىڭ ئۆزىگە تۇشلۇق ئالاھىدىلىكى، ئۆزىگە لايىق ئورنى بولىدۇ. راست، مەن ئاپپاراتىمنىڭ يۇكسەك دەرىجىدىكى مۇكەممەل ئەسۋاب ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىمەن. لېكىن، مېنىڭ كۆزدە تۇتۇۋاتقىنىم بۇ ئىش ئەمەس. قائىدە ـ تۈزۈم، قانۇن، ئىجتىمائىي ئادەت. مەن دەرىجە تۈزۈمى قاتتىق بولغان ھاكىمىيەت ئورگانلىرى كونترول قىلىنغان دائىرە، ئۆزۈن مۇددەتلىك پىلان، خام چوت قاتارلىقلارنى دەۋاتىمەن. بىز شىركەتلەرنىڭ ھوقۇقىغا، «بوردې» ماركىلىق پۇنغا ئىشىنىمىز. نەگىلا بارساق، پەشلىرىگە ئىسىم كارتۇشكىسى چاپلانغان پۇرلەش كىيىم ـ كېچەكلەرنى كۆرىمىز.

ئادەم بىلەن ئادەم ئوخشىمايدۇ. بەزىلەر پات ئارىدا يېتىپ كېلىدىغان راھەتلىك دۇنيادا خۇددى سۇغا يېتىشكەن بېلىقتەك ئىجاتلىققا ئېرىشىدۇ، بەزىلەر، ماڭا ئوخشاش ئاز ساندىكى كىشىلەر يارىماي قالىمىز. سىز ئېلېكترونلۇق مېڭە، ماشىنا ئادەملەرگە ۋە ئۇلارنىڭ قىلىۋاتقان ئىشلىرىغا قارايسىز. كونا دۇنيادا مۇشۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بىز قىلىپ كەلگەن. بۇگۈن ئۇلار بىز ئۈچۈن لايىھىلەندى. بىزنىڭ قولىمىزدىن كەلگەن ئىش باشقىلارنىڭ ۋە ماشىنىلارنىڭ قولىدىن كەلمەيدۇ. ئۇ چاغدا بىز بەك تېز يۇگۇرەيتتۇق، قاۋۇل ھەم چاققان، جۇرئەتلىك، جاپاغا چىداملىق ئىدۇق، ھېچنېمىدىن قورقمايتتۇق،

يىراققا نەيزە ئاتالايتتۇق، يەكمۇ يەك ئېلىشالايتتۇق.

ئاخىر ھەممە نەرسىگە ئېلىكترون مېڭە بىلەن ماشىنا ئادەم ھۆكۈمران بولدى. ماشىنا - ئۇسكۇنىلەرنى ئىنسانلار ئىشلىتىدۇ، لېكىن ئۇنىڭغا غەيرەت، كۈچ - قۇدرەت ۋە مەن بايا دېگەن ھەرقانداق ئالاھىدە سۈپەتلەر كەتمەيدۇ. ئەمەلىيەتتە ئادەملەرنىڭ ۋاقتى ئۆتتى، ئۇلار يارىماس بولۇپ قالدى، ئەۋلاد قالدۇرۇشقىلا يارايدۇ. بۇ ھال ھازىر پەيدا بولۇشقا باشلىدى. ئاياللار ئەرلەرنىڭ كۆپىنچىسىنى كارغا كەلمەيدىغان ئاشنا دېيىشىدۇ، شۇڭا ئۇلار جىنسىي مۇناسىۋەتنىڭ ئورنىغا ئىلىم - پەننى قويۇشنىڭ كۆپ زىيىنى يوق دەپ قارايدۇ.

بىز ئۆزىمىز خىزمەت قىلىۋاتقان زېمىندىن ۋاز كېچىپ، تەشكىللىنىپ ياسالمىلىق قىلىۋاتىمىز. ئۇنۇم، پايدا ھەم خىلمۇ خىل ھىيلە - نەيرەڭلەرنى ئويلاپ تېپىۋاتىمىز. ئەركىن خىزمەت قىلىدىغان زېمىننىڭ يوقلىشى بىلەن پادىچىمۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە تاغدىن شىر ۋە يوغان كۈل رەڭ بۆرىلەرمۇ يوقاپ كېتىدۇ، ساياھەتچىلەرگە جىق يەر قالمايدۇ.

ئەڭ ئاخىرقى پادىچىنىڭ بىرى مەن. كەسپىم ماڭا ئەركىن خىزمەت قىلىدىغان مەلۇم زېمىن ھازىرلاپ بەردى. بۇگۈنكى كۈندە ئېرىشكىلى بولىدىغان ئەڭ چوڭ زېمىن مۇشۇ. مەن بۇنىڭ ئۈچۈن ھەسرەتلەنمەي، سەل پەرىشان بولۇشۇم مۇمكىن. لېكىن، بۇ كۈن چوقۇم يېتىپ كېلىدۇ. ئۆزىمىزنى ۋەيران قىلىشتىن ساقلاپ قالىدىغان بىردىنبىر يول مۇشۇ بولسا كېرەك. مېنىڭ ھۆكۈمىم مۇنداق: بۇ پلانېتىدىكى بارلىق ئاۋارىچىلىكلەرنىڭ مەنبەسى ئەرلىك گورمون. بىر قەبىلىگە ياكى بىر ئەسكەرگە ھۆكۈمرانلىق قىلىش باشقا ئىش، ۋۇدورود ياساشمۇ باشقا بىر ئىش. بۇ جەھەتتە رىۋېر كارسون توغرا قىلغان،

جونسون مېل بىلەن ئاۋردو رىئوپوردمو[1] توغرا قىلغان.
فرانسىسكا شۇنچە يىلدىن بېرى روبېرتنىڭ مۇشۇ گېپىنى توغرۇلۇق ئويلىنىپ كېلىۋاتاتتى. قارىماققا ئۇنىڭ گەپلىرى توغرىدەك قىلاتتى. لېكىن تۇتقان يولى بىلەن گېپىنى قايچا كېلەتتى. ئۇ جاسارەت بىلەن ھۇجۇم قىلىش روھىغا ئىگە ئىدى. ئەمما بۇ خىل روھنى كونترول قىلىدىغاندەك، ئۇنى ئۆز خاھىشى بويىچە ئىشقا سالىدىغاندەك قىلاتتى. فرانسىسكانىڭ كۆڭلىنى خىرە قىلىدىغان ھەم سۆيۈندۈرىدىغان نەرسە دەل مۇشۇ ئىدى. روبېرتنىڭ كەسكىنلىكىدىن ئادەم ھەيران قالاتتى. ئۇ ھەرقانداق ئىشنى ئۆز لايىقىدا پۇختا ئىگىلەيتتى. ئۇنىڭ چاققان ھەم چەبدەسلىكىگە قوشۇلغان قىزغىنلىقى پەس ئارزۇ - ھەۋەسلىرىدىن خالىي ئىدى.

ئاشۇ كۈنى ئاخشىمى ئۇلار ئاشخانىدا تاماقلىنىۋېتىپ، بىر - بىرىگە ئاستا - ئاستا چاپلىشىپ قالغانلىقىنى تۇيماي قېلىشتى. روبېرتنىڭ مەيدىسىگە مەھكەم يېپىشىۋالغان فرانسىسكا كۆڭلىدە، روبېرت كىيىمىنىڭ سىرتىدىن كۆكسىلىرىنى ھېس قىلغانمىدۇ؟ دەپ ئويلاپ، ئارقىدىنلا چوقۇم ھېس قىلدى دەپ پەرەز قىلدى.

فرانسىسكا روبېرتنى ھەقىقەتەن ياخشى ئادەم دەپ بىلەتتى ۋە بۇ مىنۇتلارنىڭ مەڭگۈ داۋاملىشىشىنى ئۈمىد قىلاتتى.

فرانسىسكا ئاتىمش ياشقا كىرگەن كۈنى دېرىزىدىن سىم - سىم يېغىۋاتقان كۈز يامغۇرىغا قاراپ ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلەپ ئولتۇراتتى. ئۇ براندى ھاربىنى كۆتۈرۈپ ئاشخانىغا كىرىدى - دە، ئەينى چاغدا ئىككىسى تۇرغان شۇ جايغا قاراپ قەدىمىنى توختاتتى. ئۇنىڭ يۈرىكى بىردىنلا دۈپۈلدەپ سوقۇپ كەتتى. ئۇ ھەر قېتىم مۇشۇنداق بولاتتى. بۇ ناھايىتى كۈچلۈك

① بۇ ئۇچ كىشى مۇھىت قوغدىغۇچىلار.

هېسسىيات ئىدى. ئۇ تالاي يىللاردىن بۇيان بۇ ئىشلارنى يىلدا بىر قېتىم ئىختىيارسىز ئەسلەپ ئۆتەتتى، بولمىسا ئۇنىڭ نېر-ۋىلىرىنى يالغۇز مۇشۇ هېسسىياتلا كاردىن چىقىرىۋەتكەن بولاتتى.

فرانسىسكا ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ ئۇ ئىشلارنى ئەسلىمىسە بولاتتى. بۇ ئۇنىڭ هايات - ماماتىغا مۇناسىۋەتلىك ئىشقا ئايلانغاندى. يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بېرى ئاشۇ كۆرۈنۈشلەر پات - پاتلا ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن كەتمەيدىغان بولۇپ قالغانىدى. روبېرتنى ئويلاشتىن ئامال بار هەزەر ئەيلەپ كېلىۋاتقان فرانسىسكا ئەمدىلىكتە بولدى قىلدى. بۇ ئۇبراز ناهايىتى ئېنىق، هەقىقىي ئىدى هەم ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن كەتمەيتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ يىراق ئۆتمۈشتە قالغان، يېگىرمە ئىككى يىل ئىلگىرى بولغان ئىشلار ئىدى. لېكىن، ئەسلىمە ئۇنىڭ ئۈچۈن بارا - بارا رېئاللىققا ئايلانغانىدى. بۇ ئۇنى ياشاشقا رىغبەتلەندۈرىدىغان بىردىنبىر رېئاللىق ئىدى.

فرانسىسكا ئۆزىنىڭ ئاتمىش يەتتە ياشقا كىرگەنلىكىنى بىلگەندە بۇ رېئاللىقنى ئاخىر قوبۇل قىلدى. ئۇ روبېرتنىڭ يەتمىش بەش ياشقا كىرگەنلىكىنى تەسەۋۋۇر قىلالمايتتى، خىيالىغىمۇ كەلتۈرەلمەيتتى هەتتا تەسەۋۋۇر قىلىشقىمۇ پېتىنالمايتتى. ئۇچىسىدا ئاق كۆڭلەك، چاچلىرى ئاقارغان، كاجى ئىشتان، قوڭۇر ساپما كەش كىيگەن، قولىغا كۈمۈش بىلەزۈك تاقىغان، بوينىغا كۈمۈش زەنجىر ئاسقان روبېرت مۇشۇ ئاشخانىدا فرانسىسكانى چىڭ قۇچاقلىغانىدى.

فرانسىسكا ئاخىر روبېرتنىڭ قوينىدىن بوشىنىپ، ئۇنى قولىدىن تارتىپ پەلەمپەي تەرەپكە باشلاپ ماڭدى. پەلەمپەيدىن چىقىپ، باشتا كارولىنىڭ، ئاندىن مىكىنىڭ هۇجرىسىدىن ئۆتۈپ ئۆزىنىڭ هۇجرىسىغا كىردى ۋە كارىۋات بېشىدىكى كىچىك چىراغنى يانداۋردى.

ئاردىدىن تالاي يىللار ئۆتۈپ كەتتى، مانا بۈگۈن فرانسىسكا قولىدا براندى، ئاستا ـ ئاستا پەلەمپەيگە چىقتى. ئۇ ئوڭ قولىنى كەينىگە قىلىپ، ئەينى چاغدا روبېرتنى ئۆزى ئەگەشتۈرۈپ ھۈجرىسىغا باشلاپ كىرگەن كۆرۈنۈشنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى.

كاللىسىغا نەقىشتەك چېكىلىپ كەتكەن بۇ جانلىق ئوبراز روبېرت تارتقان سۈرەتتەك ئېنىق ئىدى. كىيىملىرىنى چۈشىدىكىدەك تەرتىپ بويىچە سېلىشى، ئاندىن ئىككىسىنىڭ ئاندىن تۇغما ھالەتتە ئورۇنغا كىرگەنلىكى، روبېرتنىڭ ئۇستىگە قانداق چىققانلىقى، مەيدىسىنى قورسىقىغا يېقىپ، ئاستا سۈرۈپ كۆكسىگە ئاپارغانلىقى ھېلىمۇ ئۇنىڭ يادىدا ئىدى. روبېرت بۇ ھەرىكەتنى خۇددى زوئولوگىيە دەرسلىكىگە يېزىلغان ھايۋانلارنىڭ جۈپلىشىش مۇراسىمىدەك تەكرار ـ تەكرار قىلدى. روبېرت ئۇنىڭ ئۇستىدە مەيدىسىنى سۈرۈش بىلەن بىللە لېۋىگە، قولاقلىرىغا سۆيگەن، جەنۇبىي ئافرىقىنىڭ قېلىن چاتقاللىقلىرىدىكى چىرايلىق يىلپىزغا ئوخشاش بوينىنى يالاپ كەتكەنىدى.

روبېرت ھايۋان، چىرايلىق ھەم قەيسەر ئەركەك ھايۋان ئىدى. ئىش ـ ھەرىكىتىدىن فرانسىسكانى ئەل قىلىۋالىدىغان ئويى يوقتەك كۆرۈنگىنى بىلەن، ئەمەلىيەتتە ئۇنى پۈتۈنلەي ئەل قىلىۋالغانىدى. شۇ تاپتا فرانسىسكا دەل مۇشۇنىڭغا موھتاج ئىدى.

مۇھەببەت مۇشۇ ئىش بىلەن چەكلىنىپ قالمايدۇ. روبېرتنىڭ ھېرىپ قالماي ئۇنىڭ بىلەن مۇشۇنداق ئۇزۇن ۋاقىت بىرگە بولۇشىمۇ مۇھەببەتنىڭ بىرقىسمى ئىدى. فرانسىسكا روبېرتنى مەنىۋى ياقتىن ياخشى كۆرەتتى. يېقىنقى يىللاردىن بېرى كىشىلەر مۇھەببەت توغرۇلۇق كۆپ سۆزلەپ بۇ ئۇقۇمنى چاكىنىلاشتۇرۇۋەتتى.

ئۇلار بىرگە بولغاندا فرانسىسكا ئۆزىنىڭ ھېسسىياتىنى بىر

ئېغىز گەپكە يېغىنچاقلاپ، روبېرتنىڭ قۇلىقىغا پىچىرلىدى:
ــ روبېرت، سىز ھەقىقەتەن كۆچلۈك ئىكەنسىز. مەن قورقۇپ كېتىۋاتىمەن.
ــ روبېرت دېمىسىمۇ بەك كۆچلۈك ئىدى، ئەمما كۆچىنى ئېھتىيات بىلەن ئىشلىتەتتى.
بىرگە بولۇش باشقا بىر ئىش. فرانسىسكا روبېرتنى كۆر-گەندىن تارتىپ كۆڭلىدە قېلىپلىشىپ كەتكەن ئۇسۇلدىن قۇتۇ-لۇپ، بىر خىل خۇشاللىقتىن بەھرىمەن بولىدىغانلىقىنى ياكى شۇنداقراق ئېھتىماللىقنى سەزگەن، لېكىن روبېرتنىڭ بۇنداق كۆچلۈك ئىكەنلىكىنى ئويلىمىغانىدى.
روبېرت فرانسىسكانىڭ تېنىنى پۈتۈنلەي ئىگىلىۋالغاندەك قىلاتتى. كىشىنى قورقۇنچقا سالىدىغان نەرسە دەل مۇشۇ ئىدى. فرانسىسكا دەسلەپتە ئىككىسى مەيلى قانداق ئىش قىلسۇن، ھېچبولمىغاندا ۋۇجۇدىنىڭ روبېرت كىنكايىدىن ئۇستۇن تۇرىدى-غان قىسمىنى ساقلاپ قالىدىغانلىقىدىن گۇمانلانمىغانىدى، ۋۇ-جۇدىنىڭ بۇ قىسمى ئائىلىسىگە ۋە مادىزون ناھىيىسىگە تەئەللۇق ئىدى.
ئەمما، روبېرت فرانسىسكانىڭ ۋۇجۇدىدىكى بۇ نەرسىنىمۇ ئېلىپ كەتتى، ھەممىنى ئېلىپ كەتتى، فرانسىسكا مۇشۇنداق بولۇشىنى روبېرت ماشىنىسىدىن چۈشۈپ ئۇنىڭدىن يول سورى-غان چاغدىلا بىلگەنىدى. شۇ چاغدا روبېرت شامان دىنىدىكى باخشىغا ئوخشايتتى. فرانسىسكانىڭ باشتىكى ھۆكمى توغرا چىقتى.
ئۇلار بىرەر سائەت، ئۇنىڭدىنمۇ ئۇزۇنراق بىرگە بولغان بولۇشى مۇمكىن. بۇ چاغدا روبېرت ئاستا ئورنىدىن تۇرۇپ بىر تال تاماكا تۇتاشتۇردى. فرانسىسكاغمۇ بىر تال تۇتاشتۇرۇپ بەردى. روبېرت بىر قولى بىلەن ھەدەپ فرانسىسكانىڭ بەدىنىنى سىلاپ ئۇنىڭ يېنىدا ياتاتتى، تۇرۇپ ئۇنىڭ جىسمىغا سىڭىپ

كەتكەندەك بولاتتى. بىر ياقتىن ئۇنى قۇچاقلاپ، قۇلاق تۇۋىدە مۇھەببەتلىك تاتلىق گەپلەرنى قىلىپ پىچىرلايتتى، ئارىلاپ سۆيۈپ قويياتتى، بېلىدىن تۇتۇپ ئۆزىگە چىڭ تارتاتتى، ھەر ئىككىلىسى بىر - بىرىنىڭ قوينىغا كىرىپ كېتىش ئۈچۈن تىرىشاتتى.

ھاسىراپ كەتكەن فرانسىسكانىڭ خىيال قۇشى قاناتلىنىپ كەتتى. ئۇ ئىختىيارىنى روبېرتنىڭ ئۆزى ياشايدىغان جايغا باشلاپ بېرىشىغا تاشلاپ بەردى. لېكىن، روبېرت ئەرۋاھلار تۇرۇپ پەيدا بولۇپ، تۇرۇپ يوقاپ كېتىدىغان، دارۋىنىڭ تۇرلەرنىڭ كېلىپ چىقىش مەنبەسى تەلىماتىدىن كۆپ ئىلگىرىكى غەلىتە زاماندا ياشايتتى.

فرانسىسكا بېشىنى روبېرتنىڭ قولتۇقى ئاستىغا تىقىپ، ئۇنىڭغا مەھكەم يېپىشىپ ياتاتتى. ئۇ دەريالارنىڭ، ئورمانلاردىكى گۈلخانلارنىڭ ھىدىنى پۇرىغاندەك، ئۇزاق، تولىمۇ ئۇزاق زامانلار ئاۋۋالقى قىش كېچىسىدە ھورلىرىنى پۇرقىرىتىپ ژوگزالدىن چىقىپ كېتىۋاتقان پويىزنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغاندەك، مۇز تۇتقان دەريالارنى بويلاپ، يايلاقلارنى كېسىپ، ئورغۇن جاپا - مۇشەققەتلەرنى يېڭىپ جاھانىنىڭ ئۇ چېتىگە قاراپ كېتىۋاتقان قارا لىباسلىق سەييارىنى كۆرگەندەك بولاتتى. ھېلىقى يىلپىز كەينى - كەينىدىن فرانسىسكاغا سۆزكىلىپ ئۆتۈپ كېتەتتى، ئوتلاقتا توختىماي چىقىۋاتقان شامال ئۇنى يېنىش - يېنىشلاپ سۆيۈپ ئۆتكەندەك، ئۇ بولسا روبېرتنىڭ ئاستىدا بۇتخانىغا تەقدىم قىلىنغان، مۇشۇ شامالدا ئاشۇ كۆركەم ۋە ئىتائەتمەن مۇقەددەس ئوتقا تەلپۈنۈپ، پانىي ئالەمنى ئۇنتۇپ يېقىملىق كۆرۈنۈشلەرنى ھاسىل قىلىۋاتقان قىزدەك تولغىناتتى.

فرانسىسكا دېمىنى چىقارماي پەس ئاۋازدا:

— روبېرت، روبېرت، مەن ئۆزۈمنى تۇتۇۋالالماي -

ۋاتسمەن، ـــ دېدى دۇدۇقلاپ.

ھاۋايى ـ ھەۋەسنىڭ لەززىتىدىن خېلى بۇرۇنلا مەھرۇم بولغان فرانسىسكا ئەمدىلىكتە يېرىمى ئادەم، يېرىمى باشقا بىر جانلىق بىلەن ئۇزۇن ۋاقىت ئىشرەت قىلدى. ئۇ بۇ ئادەمدىن ۋە ئۇنىڭ سەۋرچانلىقىدىن گاڭگىراپ قالدى. روبېرت ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ روھىي ۋە جىسمانىي ياقتىن كۆتكەن مەقسىتىگە ئوخشاشلا يېتىپ بارالايدىغانلىقىنى، ھاياجانلىنىشنىڭ ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىكى بارلىقىنى ئېيتتى.

فرانسىسكا ئۇنىڭ مەقسىتىنى چۈشەنمىدى. ئۇ روبېرتنىڭ قەيەرلەردىندۇر بىر تال ئارغامچا تېپىپ كېلىپ ئۆزىنى ھەم ئۇنى مەھكەم باغلاپ ئۆزىگە بەند قىلىۋالغانلىقىنى بىلەتتى. ناۋادا فرانسىسكانىڭ ۋۇجۇدىدا پەلەكتىن ھالقىغان ئەركىنلىك تۇيغۇسى ئۇرغىمىغان بولسا ئۇ تۇنجۇقۇپ ئۆلگەن بولاتتى.

قاپقاراڭغۇ كېچە، ئەۋجىگە چىققان ئۇلۇغ ئۇسۇل داۋام قىلماقتا. روبېرت كىنكاي ھاۋايى ـ ھەۋەس ئاتا قىلغان تۇيغۇلارنىڭ ھەممىسىدىن ۋاز كېچىپ، ئومۇمىي مەنزىرە، ئاۋاز ۋە سايە بىلەنلا ھەپىلىشىدىغان قىياپەتكە قايتقانىدى.

روبېرتقا فرانسىسكانىڭ قۇلىقىغا شۇرلاپ قىلغان گەپلىرى ئۆزىنىڭ ئاۋازى ئەمەستەك، بەلكى لىرىكنىڭ[1] : «مەن قەدىمكى مۇنارنىڭ ئەتراپىدا... نەچچە مىڭ يىل ئايلاندىم» دېگەن مىسرالىرىنى، يەنە ئىندىئان ۋاخ قەبىلىسىنىڭ قۇياش قەسىدىسىدىكى ئۇزۇندىلەرنى باشقا بىرى دەۋاتقاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى. ئۇ فرانسىسكاغا ئۇنىڭ ئۆزىنى ھاۋادا قۇم ئۇچۇۋاتقان، قىزىل قۇيۇنتاز چىقىۋاتقان، ساقا ئۆرەكنىڭ قۇندۇزغا مىنىپ ئافرىقا دېڭىز بويلىرىنى بويلاپ شىمالغا قاراپ كېتىۋاتقان تۇرلۇك خە-

---

① لىرىك ـــ (1875 ـــ 1926) گېرمان پۇشتىدىن بولغان مەشھۇر ئاۋستىرىيە يازغۇچىسى.

يالىي مەنزىرىلەر قوينىغا باشلاپ كىرگەنلىكىنى دېدى.
فرانسىسكا روبېرتقا چىڭ چاپلىشىپ يانقاندا ئاغزىدىن بىر خىل ئاۋاز چىقىپ كەتتى، بۇ ئىنچىكە ئاۋازدىن ھېچنېمىنى بىلگىلى بولمايتتى، لېكىن روبېرت پۈتۈنلەي چۈشەنگەنىدى. ئۇ دەل مۇشۇ ئايالنىڭ ۋۇجۇدىدىن ئۆزى ئۈزۈن يىل ئىزدىگەن نەرسىنى ئاخىر تاپقانىدى.
روبېرت ئاخىر ھەممىنى چۈشەنگەن، قۇملۇق دەشت - بايا‌ۋانلارنى بېسىپ ئۆتكەن قەدەملىرىدىن قالغان ئىنچىكە ئاياغ ئىزلىرىدىن، ياكورى كۆتۈرۈلمىگەن پاراخوتقا قاچىلانغان سىر-لىق يەشكىلەردىن ۋە پەردە كەينىگە يوشۇرۇنۇپ تۇرغان گۈگۈم قوينىدىكى شەھەرنىڭ ئەگرى - بۈگرى كوچىلىرىدا كېتىۋاتقان كىشىلەرنىڭ چىرايلىرىدىن ھەممە نەرسىنىڭ چىن مەنىسىنى چۈشەنگەنىدى. روبېرت خۇددى يىراقتىن كېلىۋېتىپ ئۆيىدىن كۆتۈرۈلگەن گۈلخانىنىڭ يورۇقىنى كۆرۈپ يالغۇزلۇقىنى ئۇنتۇ-غان ئوۋچى بوۋايغا ئوخشاپ قالغانىدى. ئاخىر، ئاخىر... ئۇ شۇنچە يىراق يەرنى بېسىپ، شۇنچە يىراقتىن بۇ يەرگە كەلگەن، شۇنىڭ بىلەن ئىچ - ئىچىدىن ياخشى كۆرۈپ قالغان ئادەمنى بىلەن بىللە يېتىپ، ئەستىن زادى چىقمايدىغان مۇھەببەتنىڭ پەيزىگە چۆمۈلگەنىدى.
تاڭ ئاتقاندا روبېرت ئاستا بېشىنى كۆتۈرۈپ فرانسىسكانىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ قارىدى ۋە:
— مېنىڭ شۇ تاپتا بۇ پلانېتىغا كېلىشىم دەل مۇشۇنىڭ ئۈچۈن، فرانسىسكا. مەن سەييا‌ھ فوتوگراف بولغىلى ئەمەس، بەلكى مۇھەببەت ئۈچۈن كەلگەنمەن، بۇنى ھازىر چۈشەندىم. مەن ئېگىز يارنىڭ خاسىيەتلىك گىرۋىكىدىن يىقىلىپ چۈشكەن-دىم. بۇنىڭغا تولىمۇ ئۈزۈن بولغان. بۇ مېنىڭ ھايات مۇساپەم بېسىپ ئۆتكەن ۋاقىتتىنمۇ كۆپ ئۈزۈن. مەن شۇنچە يىللاردىن بېرى سىزگە قاراپ كەپتىمەن، — دېدى.

ئۇلار ئاستىنقى قەۋەتكە چۈشكەندە رادىئو تېخى ئوچۇق ئىدى. تاك ئېتىپ كەتكەن، لېكىن كۇن نېپىز بىر قەۋەت بۇلۇتنىك كەينىگە يوشۇرۇنغانىدى.

ـــ فرانسىسكا، ماكا بىر ئىش قىلىپ بېرىشىڭىزنى تەلەپ قىلىمەن، ـــ دېدى روبېرت كۇلۇپ تۇرۇپ. بۇ چاغدا فرانسىسكا قەھۋە تەييارلاش بىلەن پايپىتەك ئىدى.

ـــ نېمە ئىش ئۇ؟ ـــ دېدى فرانسىسكا روبېرتقا قاراپ. توۋا، ئۇنى نېمانچە ياخشى كۆرۈپ قالغاندىمەن، دەپ ئويلىدى ئۇ كۆڭلىدە. ئۇنىك ئۆزىنى تۇتۇۋالالمايدىغان، روبېرتنى يەنە ئاۋارە قىلىدىغان تۇرى بار ئىدى.

ـــ ئاخشامقى پادىچى ئىشتىنىڭىز بىلەن ياقىسى يۇمىلاق كوپتىڭىزنى، ساپما كەشتىڭىزنى كىيىۋېلىك، بۇگۇن ئەتىگەن مۇشۇ تۇرقىڭىزنى سۇرەتكە تارتىۋالاي. بىر پارچىسى سىزدە، يەنە بىر پارچىسى مەندە قالىدۇ.

فرانسىسكا ئۇستۇنكى قەۋەتكە چىقتى، روبېرتنى كېچىچە چىرماپ يانقاچقا، پۇتلىرى سەل تىترەپ تۇراتتى. ئۇ كىيىملىرىنى كىيىپ روبېرت بىلەن فېرمىغا كەلدى. روبېرت فېرمىدا تارتقان ئاشۇ سۇرەتنى فرانسىسكا ھەر يىلى بىر قېتىم ئېلىپ كۆرەتتى.

چوڭ يول ۋە يىراق-
تىنى كەلگەن مېھمان

روبېرت كىنكاي سۈرەت تارتىشنى بىر نەچچە كۈن تاشلى-ۋەتتى. فرانسىسكامۇ زۆرۈر ئەمگەكنى ئەڭ تۆۋەن چەككە قىسقارتىپ، فېرمىنىڭ تۇرمۇشىدىن ۋاز كەچتى. ئىككىسى ۋاقتىنى دائىم بىللە ئۆتكۈزەتتى، تاتلىق پاراڭلارنى قىلىشاتتى، يا بولمىسا ئىشق - مۇھەببەتنىڭ پەيزىنى سۈرۈپ كېچىلىرى بىللە بولاتتى. روبېرت فرانسىسكانىڭ ئىلتىماسى بىلەن ئۇنىڭغا ئىككى قېتىم گىتار چېلىپ بەردى. ئۇنىڭ ئاۋازى ئوتتۇرا ئاۋاز ئىدى، دېگەندەك تەبىئىي چىقمايتتى. روبېرت فرانسىسكانىڭ بىرىنچى تاماشىبىنى ئىكەنلىكىنى ئېيتتى. بۇ گەپنى ئاڭلىغان فرانسىسكا روبېرتنى كۈلۈپ تۇرۇپ سۆيۈپ قويدى. ئاندىن ئۆزىنى كەينىگە تاشلاپ، تاتلىق ھېس - تۇيغۇلارغا چۆمگىنىچە روبېرتنىڭ كىت ئوڭلايدىغان پاراخوت ۋە قوملۇقتىكى شامال توغرىسىدا ئېيتقان ناخشىلىرىنى ھۇزۇرلىنىپ ئاڭلىدى.

فرانسىسكا روبېرتنىڭ ماشىنىسىدا سۈرەتلەرنى پوچتىدىن نيۇ يوركقا ئەۋەتىۋەتكىلى ئۇنىڭ بىلەن بىللە دېگۈدەك موينېىسقا بارىدى. ئىمكانىيەت بولسىلا، روبېرت بىرىنچى تۇركۈمدىكى نېگاتىپلارنى ئاۋۋال ئەۋەتىۋېتەتتى. بۇنىڭدا تەھرىر بۆلۈمى ئۇنىڭ خىزمەت نىشانىنى بىلەلەيتتى، تېخنىك خادىملارمۇ ئالدى بىلەن ئاپپاراتنى نورمال ئىشلەۋاتامدۇ، يوق، تەكشۈرەلەيتتى.

روبېرت فرانسىسكانى چۈشلۈك تاماققا كاتتا بىر رېستورانغا ئاپاردى. تاماق ئۈستىلىدە مېھىر - مۇھەببەتكە تولغان كۆزلىرى

رىنى فرانسىسكانىڭ كۆزلىرىدىن ئالماي ئولتۇردى. كۆتكۈچى كۆڭلىدە كۈنلەرنىڭ بىر كۈنى ئۆزىنىڭمۇ مۇشۇنداق مۇھەببەت-تىن بەھرىمەن بولۇشىنى ئارزۇ قىلىپ ئۇلارغا قاراپ كۈلۈپ قويدى.

ئۆزىنىڭ لەززەتلىك كۈنلىرىنىڭ ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى چوڭقۇر ھېس قىلىپ تۇرۇقلۇق روبېرت كىنكاينىڭ غېمىدە يوق يۇرگەنلىكىگە فرانسىسكانىڭ ئەقلى يەتمەيتتى. روبېرت ئاشۇ پادىچىلارنىڭ ۋە شۇلارغا ئوخشاش ئادەملەرنىڭ، جۈملىدىن ئۆزىنىڭمۇ قەدىمۇ قەدەم ھالاكەتكە يۈزلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرەلەيتى. فرانسىسكا روبېرتنىڭ نېمە ئۈچۈن، مەن ئۆزگىرىپ كەتكەن تۇرلەرنىڭ بىر تارمىقىنىڭ بېشىدا، خالتا كوچىدا تۇرۇۋاتقىنىمەن دېگەنلىكىنى ئەمدى چۈشەنگەندى.

ئۇلار پەيشەنبە كۈنى چۈشتىن كېيىن بىرگە بولۇپ، ئاندىن پاراڭغا چۈشۈپ كەتتى. بۇ پاراڭنىڭ ھامان بولىدىغانلىقى ھەر ئىككىلىسىگە ئايان ئىدى.

ــ ئەمدى قانداق قىلىمىز؟ ــ روبېرت سورىدى.

فرانسىسكا ئۇندىمىدى. ئۇنىڭ قەلبى ئىنتايىن زىددىيەتلىك سۈكۈتكە چۆمگەندى.

ئۇ يېقىملىق ئاۋازدا:

ــ بىلمەيمەن، ــ دېدى.

ــ مۇنداق قىلايلى، سىز ئۇنىسىڭىز، مەن مۇشۇ يەردە ياكى شەھەردە تۇرۇۋېرىمەن، ماڭا نە بولسۇن بەربىر. ئۆيىڭىزدىكىلەر قايتىپ كەلگەندە ئېرىڭىز بىلەن سۆزلىشىپ، ھازىرقى ئەھۋالىمىزنى ئۇنىڭغا دەيمەن. بۇ ئاسان ئەمەس، ئەمما قولۇمدىن كېلىدۇ.

فرانسىسكا بېشىنى چايقاپ:

ــ رىچارد ھەرگىز قوبۇل قىلمايدۇ. ئۇ ئىشنى بۇنداق ئويلىمايدۇ. ئۇ قانداقتۇر، سېھرىي كۈچ، قاينىاق ھېسسىيات

ۋە بىز دېيىشكەن ھەم باشتىن كەچۈرگەن ھەممە نەرسىنى چۈ-شەنمەيدۇ. بۇ ئۇنىڭ ناچار ئادەم ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرەل-مەيدۇ. بىراق، بۇ نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ بىر ئۆمۈر ئالغان تەسىراتى ياكى ئويلىغانلىرىدىن تولىمۇ يىراق. ئۇ بۇنداق ئىشلارغا تاقابىل تۇرالمايدۇ، ـــ دېدى.

ـــ ئەمىسە بىزنىڭ تىرىشچانلىقلىرىمىز بىكارغا كېتەمدۇ؟ ـــ دېدى روبېرت جىددىي تەرىزدە.

ـــ بۇنى مەنمۇ بىلمەيمەن. روبېرت. راستىنى ئېيتقاندا، سىز ماڭا ئىگە بولدىڭىز. مەن باشقىلارنىڭ ماڭا ئىگە بولۇۋېلى-شىغا يول قويمايتتىم ھەم موھتاجمۇ ئەمەس ئىدىم. سىزنىڭ مەقسىتىڭىزنىڭ بۇنداق ئەمەسلىكىنى بىلىمەن. لېكىن، ئىش بۇ يەرگە يېتىپ قالدى، مەن شۇ تاپتا چىملىقتا يېنىڭىزدا ئەمەس، بەلكى قەلبىڭىزدە ئولتۇرۇۋاتىمەن، مەن سىزگە مەن-سۇپ، قۇلىڭىز بولۇشقا رازىمەن.

روبېرت جاۋابەن شۇنداق دېدى:

ـــ مەن سىزنىڭ قەلبىمدە ياكى مەن سىزنىڭ قەلبىڭىزدە ياكى سىزگە ئىگە بولدۇم دەپ ئېيتالمايمەن. قىسقىسى، سىزگە ئىگە بولغۇم يوق. ئىككىمىزنى باشقا بىر ھاياتلىقنىڭ ئىچىدە دەپ ئويلايمەن. بۇنى ئىككىمىز ئىجاد قىلغان، ئۇنى «بىز» دەپ ئاتايمىز.

ئەمەلىيەتتە، بىز ئۇ ھاياتلىقتا بولمىساق چوقۇم بۇ ھايات-لىقتا. بىز ئۆزىمىزنى يوقىتىپ باشقا بىر نەرسىنى ئىجاد قىل-دۇق. بۇ ئىككىمىزنىڭ مۇناسىۋىتىمىز بىلەن مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ. توۋا، بىز مۇھەببەتلىشىۋاتىمىز، كىشىلىك دۇنيادا مۇھەببەت قانچىلىك چوڭقۇر بولسا، سۆيۈشمۇ شۇنچىلىك چوڭ-قۇر بولىدىكەن.

مەن بىلەن بىللە جاھان كېزىڭ. فرانسىسكا! بۇنىڭدا گەپ يوق. بىز بىپايان قۇملۇق دۆڭلىرىدە بىرگە بولىمىز. مۇنبارسا

بالكونىدا براندى ئىچىمىز. تاڭ شامىلىدا يولغا چىققان يەلكەن-لىك ئەرەب كېمىلىرىگە نەزەر تاشلايمىز. مەن سىزنى شىر دۆلىتىگە، بومباي قولتۇقىدىكى فرانسۇز ئۇسلۇبىدا سېلىنغان قەدىمىي شەھەرگە باشلاپ بارىمەن. ئۇ يەردىكى بىنانىڭ ئۆگزى-سىدە ئاجايىپ بىر ئاشخانا بار. پويىز تونىل ئارقىلىق تاغلارنى تېشىپ ئۆتىدۇ. بىلنوس تېغىغا جايلاشقان باسكىلارنىڭ ئاشخا-نىسىنى كۆرىسىز. ھىندىستاندا يولۇاس ئوچۇن ساقلىنىپ قال-غان بىر پارچە يەر بار. ئۇ يەر كۆلىنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان. سىز سەپەر تۇرمۇشىنى ياخشى كۆرمىسىڭىز، مەن باشقا بىر يەرنى تېپىپ دۇكان ئاچىمەن. شۇ يەرنىڭ مەنزىرىلىرىنى، ھەيكەللەرنىڭ سۇرىتىنى تارتىپ ياكى تۇرمۇشىمىزنى قامىدىغىلى بولىدىغان بىرەر ئوقەتنىڭ پېشىنى تۇتۇپ تىرىكچىلىك قىلە-مىز.

— روبېرت، ئاخشام بىللە يانقاندا سىزنىڭ قىلغان گەپلە-رىڭىز ھېلىمۇ يادىمدا. مەن توختىماي قۇلىقىڭىزغا سىز نېماە-داق كۆچلۈك، توۋا، سىز ھەقىقەتەن كۆچلۈك ئىكەنسىز، دېدىم. سىز ماڭا، مەن دېگەن چوڭ يول، مەن يىراقتىن كەلگەن مېھمان، مەن دېگىزغا چۈشۈش ئالدىدا تۇرغان كېمە، دېدىڭىز. توغرا دەپسىز ھەم شۇنداق ھېس قىپسىز، سىز ھېس قىلغان چوڭ يول سىزنىڭ قەلبىڭىزدە، ياق، يالغۇز بۇلا ئە-مەس. بۇنى ئېنىق ئېيتىپ بېرەلمىدىمۇ، يوق، ئۆزۈمۇ بىلە-مەيمەن. مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، سىز چوڭ يول. سىزنىڭ ماكانىڭىز خام خىيال بىلەن رېئاللىق ئوچراشقان قىسىلچاقتا، تاشيولدا. چوڭ يول دېمەك سىز دېمەك.

سىز دېگەن ھېلىقى كونا سومكا، «ھارىرى» ناملىق ھېلىقى ماشىنا، ئاسىياغا قاراپ ئوچقان رېئاكتىپ ئايروپىلان. سىزنىڭ شۇنداق بولۇشىڭىزنى مەنمۇ خالايمەن. ناۋادا سىزنىڭ تەدرىجي تەرەققىيات باسقۇچىدىكى تۇرىڭىز سىز دېگەندەك خالتا كوچا

بولسا، ئۇنداقتا مەنمۇ سىزنى پۈتۈن سۈرئەت بىلەن ئەڭ ئاخىرقى نۇقتىنى بۆسۈپ ئۆتۈشكە رىغبەتلەندۈرىمەن. لېكىن، مەن بىللە بوللىشىڭىز ئۇنداق قىلالمايسىز. سىزنى قانچىلىك ياخشى كۆرىدىغانلىقىمنى، بىر مىنۇت كۆرمىسەم چىداپ تۇرالمايدىغانلىقىمنى كۆرۈپ تۇرۇپسىز. بۇنداق قىلىش سىزدەك ياۋايى، تەڭدىشى يوق چىرايلىق ھايۋاننى ئۆلتۈرگەن بىلەن باراۋەر، شۇنىڭ بىلەن كۇچ ـ قۇدرىتىڭىزمۇ تۈگەيدۇ.

روبېرت گەپ قىلىشقا تەمشىلىۋىدى، گېپىنى فرانسىسكا تارتىۋالدى.

ـــ روبېرت، مېنىڭ گېپىم تېخى تۈگىمىدى. مېنى قۇتقۇزغان پېتى ئاپىرىپ ماشىنىڭىزغا سېلىپ مەجبۇرىي ئېلىپ كەتمەكچى بولىسىڭىز سىزدىن ئازراقمۇ ئاغرىنمايمەن. سىز بۇ مەقسەتكە تېز قارىقىلىقمۇ يېتەلەيسىز. لېكىن، سىزنى بۇنداق قىلمايدۇ دەپ ئويلايمەن. چۈنكى سىز بەك سەزگۈر، مېنىڭ ھېسسىياتىمنى بىلىسىز، ھېسسىيات جەھەتتە بۇ يەرگە نىسبەتەن مېنىڭ مەسئۇلىيىتىم بار.

ـــ راست، بۇ يەردە تۇرمۇشىنىڭ قىلچە مەززىسى يوق. مېنىڭ تۇرمۇشۇمنى ئۆزىڭىز كۆردىڭىز. رومانتىك كەيپىيات، جىنسىي مۇھەببەت، شام ياندۇرۇپ قويۇپ ئاشخاندا ئاستا پىراقراپ تانسا ئويناشقان ئىمكانىيەت ھەتتا سۆيگۈ ـ مۇھەببەتنىڭ ئاجايىپ لەززىتىنى ھېس قىلىشقان بىرەر ئەركەك يوق، مۇھىم سىز يوق. لېكىن، مەندە رىچارد قا، بالىلىرىمغا مەسئۇل بولۇشقان ھېلىقىدەك لەنىتى تۇيغۇ بار. مەن بۇ يەردىن يالغۇز كېتىپ قالسام بۇنىڭغا رىچارد چىدىيالمايدۇ، تۈگىشىپ كېتىدۇ. بۇنىڭدىن باشقا، ئۇ بۇنىڭدىن كېيىنكى ئۆمرىنى يەرلىكىلەرنىڭ قورۇق غەيۋىتى ـ شىكايەتلىرى ئىچىدە ئۆتكۈزىدۇ. دۇنيادا بۇنىڭدىن ئېغىر ئىش يوق. خەقلەر، رىچارد جونسون دېگەن ئاشۇ شۇ. ئۇنىڭ ئىتتالىيىلىك خوتۇنى نەچچە يىلنىڭ

ئالدىدا ئۇزۇن چاچلىق بىر فوتوگراف بىلەن قېچىپ كەتكەن دەيدۇ. رىچاردقا بۇ دەرد - ئەلەمگە چىدىماقتىن، بالىلىرىمغا كۇن بويى چىنتىرساتىرىدىكىلەرنىڭ كۇسۇلداشلىرىنى ئاڭلىماق-تىن باشقا ئامال يوق. ئۇلار بۇ يەردە قانچە ئۇزۇن تۇرسا غەيۋەت - شىكايەتنى شۇنچە ئۇزۇن ئاڭلايدۇ. ئۇلار ئازابلىنىدۇ، مەندىن نەپرەتلىنىدۇ.

سىزنى ئۆزۈمنىڭ قىلىۋېلىشىنى، سىز بىلەن بىللە بولۇشىنى، سىزنىڭ قەدىناس ئايالىڭىز بولۇپ قېلىشىنى شۇ قەدەر ئارزۇ قىلىمەن، لېكىن ھەقىقىي مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان ئۆز مەسئۇلىيىتىمدىن ۋاز كېچەلمەيمەن. سىز مېنى مەيلى جىسمانىي جەھەتتىن ياكى مەنىۋى جەھەتتىن بولسۇن، ئۆزىڭىز بىلەن بىللە كېتىشكە مەجبۇرلىسىڭىز، بايا دېدىم، قارشى تۇرۇشقا ئامالسىزمەن. مېنىڭ سىزگە بولغان مۇھەببىتىم ئىنتايىن چوڭقۇر، مەندە ئۇنىڭغا قارشى تۇرغۇدەك مادار يوق. مەن گەرچە چوڭ يولنى ئائىلە دەپ بىلىدىغان ئەركىنلىكىڭىزنى تارتىۋالماسلىق توغرىسىدا نۇرغۇن سۆزلىگەن بولساممۇ، يەنىلا كەينىڭىزدىن ماڭمەمەن، مەن سىزنى پەقەت ئۆزۈمنىڭ شەخسىي مەنپەئىتىمنىڭ ئېھتىياجى ئۈچۈنلا كېرەك قىلىمەن.

لېكىن، خۇش بوپكېتەي، مېنى ئۇنداق قىلىشقا، مەسئۇلىيىتىمدىن ۋاز كېچىشكە مەجبۇرلىماڭ. مەن ئۇنداق قىلالمايمەن، مۇشۇ ئىش تۇپەيلى بىر ئۆمۇر داغدا قالغۇم يوق. ناۋادا شۇنداق قىلسام بۇ مەنىۋى يۇك مېنى باشقا بىر ئادەمگە، سىز ياخشى كۆرمەيدىغان يوچۇن بىر ئايالغا ئايلاندۇرۇپ قويىدۇ.

روبېرت كىنكاي ئۇندىمىدى. ئۇ فرانسىسكانىڭ چوڭ يول، مەسئۇلىيەت ۋە ۋاپاسىزلىق قىلسا ئاقىۋىتىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقى توغرۇلۇق قىلغان گەپلىرىنىڭ مەنىسىنى چۈشەندى. فرانسىسكانىڭ سۆزىنى ھەر ھالدا توغرا تاپتى. ئۇ دېرىزىدىن سىرتقا قاراپ تۇراتتى، قەلبىدە كەسكىن كۈرەش كېتىۋاتاتتى.

فرانسسكانىڭ كۆڭلىنى چۈشىنىشكە جېنىنىڭ بارچە تىرىشاتـ
تى. فرانسسكا يىغلاپ تاشلىدى.
ئىككىسى بىر ھازاغىچە قۇچاقلىشىپ تۇردى. ئاخىر روـ
بېرت فرانسسكانىڭ قۇلىقىغا:
ـــ سىزگە بىرلا ئىشنى دەيمەن، بىرلا ئىشنى، ئۇنى بۇـ
نىڭدىن كېيىن ھېچقانداق كىشىگە دېمەيمەن، يادىڭىزدا چىڭ
تۇتۇڭ: مۇجمەللىككە تولغان بۇ كائىناتتا بۇنداق روشەن ئىش
بىرلا قېتىم يۈز بېرىدۇ. مەيلى سىز قانچىلىك ئۇزۇن ئۆمۈر
كۆرۈڭ، بۇ ئىش بۇنىڭدىن كېيىن مەڭگۈ قايتا يۈز بەرمەيدۇ.
ئۇلار شۇ كۈنى ئاخشىمى ـــ پەيشەنبە ئاخشىمى ـــ يەنە
بىللە بولدى. بىر ـ بىرىنى سىلاپ، كۈن چىقىپ خېلى ۋاخ
بولغۇچە پىچىرلىشىپ بىللە يېتىشتى. ئاندىن فرانسسكا بىر
پەس ئۇيقۇغا كەتتى. ئۇ ئويغانغاندا كۈن تىكلىشىپ ھاۋا ئىسـ
سىپ كەتكەنىدى. فرانسسكا ماشىنا ئىشىكىنىڭ غىچىرلىغان
ئاۋازىنى ئاڭلاپ كېيىمىنى يېپىنچاقلاپلا ئورنىدىن تۇردى.
فرانسسكا ئاشخانىغا كىرگەندە روبېرت قەھۋەنى تەييارلاپ
قويۇپ تاماكا چېكىپ ئولتۇرغانىدى. روبېرت فرانسسكاغا قاـ
راپ كۈلدى. فرانسسكا ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ بېشىنى يەلكەـ
سىگە قويدى، قوللىرىنى چاچلىرى ئارىسىغا تىقتى. روبېرت
ئۇنىڭ بېلىدىن قۇچاقلاپ، قۇچىقىغا ئېلىپ سلاشقا باشلىدى.
روبېرت ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى، ئۇ كونا پادىچى ئىشتىنى
كىيگەن، ئاسما باغنى كاجى كۆڭلىكىنىڭ ئۈستىدىن ئارتىلدۇـ
رۇپ تاقىغان، «قىزىل قانات» ماركىلىق ئۆتۈك كىيگەن،
بېلىگە شۇبتسارىيىنىڭ پىچىقىنى قىستۇرۇۋالغانىدى. جىلىتكەـ
سى ئورۇندۇقتا ئارتىلىق تۇراتتى. روبېرت يولغا چىقىشقا
تەييارلىنىپ بولغانىدى.
ـــ مەن ئەمدى ماڭىمەن.
فرانسسكا بېشىنى لىڭشىتىپ يىغلاشقا باشلىدى. ئۇ روـ

بېرتنىڭ كۆزلىرىدە ئەگىگەن ياشنى كۆردى، لېكىن روبېرت كۈلۈپ تۇراتتى.

ـــ سىزگە خەت يازسام بولامدۇ؟ ھېچبولمىغاندا بىر - ئىككى پارچە سۈرەت ئەۋەتەي دەيمەن.

ـــ بولىدۇ، ـــ فرانسىسكا ئىشكاپنىڭ ئىشىكىگە ئېسىلىق تۇرغان قول ياغلىق بىلەن ياشلىرىنى ئېرتتى، ـــ فوتوگرافىنىڭ ئەۋەتكەن خەتلىرىنى بىرەر ياھانە - سەۋەب كۆرسىتىپ تاپشۇرۇۋالمەن. خەتنى بەك جىق يازمائ.

ـــ مېنىڭ ۋاشىنگتوندىكى ئادرېسىم ۋە تېلېفون نومۇرىمىنى بىلىسىزغۇ؟ ـــ فرانسىسكا بېشىنى لىڭشىتتى، ـــ ناۋادا ئۆيدە بولماي قالسام «جۇغرافىيە ژۇرنىلى» غا تېلېفون بېرىڭ. تېلېفون نومۇرىنى سىزگە يېزىپ بېرەي، ـــ روبېرت تېلېفون نومۇرىنى يېزىپ فرانسىسكاغا بەردى، ـــ سىز ئۇلارنىڭ تېلېفون نومۇرىنى ژۇرنالدىنمۇ تاپالايسىز. شۇنىڭغا قاراپ ژۇرنال رېداكسىيە بۆلۈمىگە تېلېفون بەرسىڭىز بولىدۇ. كۆپ ھاللاردا مېنىڭ بار يېرىمنى شۇلار بىلىدۇ. مەن بىلەن كۆرۈشكۈڭىز ياكى پاراڭلاشقۇڭىز كەلسە ھەرگىز ئارىسالدى بولماڭ، مەن مەيلى دۇنيانىڭ قايسى يېرىدە بولاي، ماڭا تېلېفون بېرىڭ، ھەققىنى ئۆزۈم تۆلەيمەن. بۇنىڭدا سىزنىڭ تېلېفون ھېسابات دەپتىرىڭىزدىن ھېچقانداق چاتاق چىقمايدۇ. دېگەنلىرىنى يەنە بىر ئويلىنىپ كۆرۈڭ، مەسىلىنى مەشەدىلا بىر تەرەپ قىلىپ ئاندىن ماشىنا بىلەن غەربىي شىمال تەرەپكە كېتىمىز.

فرانسىسكا گەپ قىلمىدى. ئۇ روبېرتنىڭ مەسىلىنى كەسكىن بىر تەرەپ قىلالايدىغانلىقىنى بىلەتتى. رىچارد روبېرتتىن بەش ياش كىچىك ئىدى، لېكىن ئەقلىي ياكى جىسمانىي ياقتىن بولسۇن، روبېرتقا تەڭ كېلەلمەيتتى.

روبېرت جىلمىتكىسىنى كىيدى. ئەس - ھوشىنى يوقاتقان فرانسىسكانىڭ كاللىسى قۇپقۇرۇق ئىدى. ئۇنىڭغا بەدىنىنىڭ

مەلۇم بىر ئەزاسى: «كەتمەك، روبېرت كىنكاي» دەۋاتقاندەك تۇيۇلدى.

روبېرت فرانسسكانىڭ قولىنى تۇتۇپ ئارقا ئىشىك بىلەن ماشىنىسىغا قاراپ ماڭدى. ئۇ ماشىنىنىڭ ئىشكىنى ئېچىپ پۇتىنى پەلەمپەيگە قويدى، پەلەمپەيدىن پۇتىنى يەنە ئېلىپ فرانسسكانى قۇچاقلاپ بىر نەچچە مىنۇت تۇردى.

روبېرت ئاخىر فرانسسكادىن ئاجراپ ماشىنىغا چىقتى. ماشىنىنىڭ ئىشكىنى ياپماي ئولتۇردى. كۆزلىرىدىن تارامىلاپ ئاققان ياش مەڭزىنى بويلاپ ئاقتى. فرانسسكانىڭمۇ كۆزلىرىدىن ياش يېپى ئۈزۈلگەن مارجانەك تۆكۈلمەكتە ئىدى. روبېرت ماشىنىنىڭ ئىشكىنى ئاستا ياپتى. ئىشىك غىچىرلاپ كەتتى. ماشىنا بۇرۇنقىدەكلا ئورنىدىن قوزغىلىشنى خالىمايتتى. فرانسسكا ئۆتۈك بىلەن ماي يولىنى دەسسىگەندە چىققان ئاۋازنى ئاڭلىدى، ماشىنا ئاخىر روبېرتقا بويسۇندى.

روبېرت ماشىنىنى ئايلاندۇردى. ئۇ تورمۇزنى دەسسەپ ئولتۇراتتى. فرانسسكاغا باشتا ناھايىتى جىددىي، كېيىن بىلىنەر ـ بىلىنمەس كۈلۈپ قاردى.

ـــ ئەمدى يەنە چوڭ يولغا چۈشمەن. سىزگە مەلۇم، مەن كېلەر ئايدا ھىندىستانىنىڭ شەرقىي جەنۇبىغا بارىمەن، سىزگە شۇ يەردىن ئاتكرىتكا ئەۋەتەيمۇ؟ ـــ دېدى.

فرانسسكا گەپ قىلالماي، «كېرەك ئەمەس» دېگەندەك بېشىنى چايقىدى. رېچارد پوچتا ساندۇقىدىن ئاتكرىتكىنى بايقاپ قالسا بۇنىڭغا چىداپ تۇرالمايتتى. فرانسسكا روبېرتنىڭ چۈشەنگەنلىكىنى بىلدى. روبېرت بېشىنى لىڭشىتتى.

روبېرت ماشىنىنى كەينىگە ياندۇرۇپ، سېمونت يانقۇزۇلغان ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن جالاقلىتىپ ھەيدەپ ئۆتتى. توخۇلار ماشىنىدىن ئۆزلىرىنى قاچۇرۇپ پىتىراپ كەتتى. جېك بىر توخۇنى قوغلاپ ماشىنا ئۈيگە ئەكىرىۋەتتى.

روبېرت كابىنكىنىڭ يان ئەينەكىدىن فرانسىسكاغا قاراپ قولىنى پۇلاڭلاتتى. روبېرتنىڭ قولىدىكى كۈموش بىلەزۈك كۈن نۇرىدا چاقناپ كەتتى. كۆڭلىكىنىڭ ئۈستى تەرىپىدىكى ئىككى تال توگمىسى ئوچۇق ئىدى.

روبېرت ماشىنىنى تار كوچىغا ئاچقىچە ئالدىغا قاراپ ھەيدەپ كېتىۋەردى. فرانسىسكا توختىماي كۆز ياشلىرىنى سۈرتەتتى، كۆز ياشلىرى كۈن نۇرىدا مەرۋايىتتەك يالتىرايتتى. فرانسىسكا خۇددى ئۇلار كۆرۈشكەن بىرىنچى كۈندىكىدەك ئالدىراش تار كوچىنىڭ ئاغزىغا يۈگۈرۈپ چىقىپ چايقىلىپ كېتىۋاتقان ماشىنىغا قارىدى. ماشىنا تار كوچىنىڭ بېشىغا بېرىپ توختاپ، كابىنكىنىڭ ئىشىكى ئېچىلدى. ئىچىدىن روبېرت چىقىپ كابىنكىنىڭ پەلەمپەيىنى دەسسەپ تۇردى. روبېرت يۈز يارد يىراقلىقتىكى فرانسىسكانى كۆردى، ئارىلىق يىراق بولغاچقا ئۇ بەك كىچىك كۆرۈنەتتى.

روبېرت كەينى تەرەپكە سىنچىلاپ قارايتتى. ماشىنا سەۋرسىزلىك بىلەن گۈرۈلدەيتتى. ھەر ئىككىلىسى قەدەملىرىنى يۆتكىمىدى. ئۇلار بايا خوشلىشىپ بولغانىدى، شۇڭا يىراقتىن بىر - بىرىگە قارىشىپ تۇراتتى. بىرى دېھقانىنىڭ ئايالى، يەنە بىرى ئۆزگىرىپ چىكىگە يەتكەن ھاياتلىق تۇرىنىڭ، شۇنداقلا ئەڭ ئاخىرقى پادىچىلارنىڭ بىرى ئىدى. روبېرت ئوتتۇز سەكۇنت تۇردى. ھېچقانداق تەپسىلاتنى نەزىرىدىن ساقىت قىلمايدىغان بۇ فوتوگراف مەڭگۈ يېتۇپ كەتمەيدىغان سۈرەت ئىشلەپ چىققانىدى.

روبېرت كابىنكىنىڭ ئىشىكىنى يېپىپ، ماشىنىنى ھەيدەپ سول تەرەپتىكى چوڭ يولغا بۇرۇلۇپ يەنە يىغلىۋەتتى. فېرمىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى ئورمانلىققا بارغۇچە، كەينىگە يەنە بىر قېتىم قاراپ، تار كوچىنىڭ ئاغزىدىكى توپلىقتا باداش قان قۇرۇپ بېشىنى چاڭگالىلاپ ئولتۇرغان فرانسىسكانى

كۆردى.

ريچارد بالىلىرى بىلەن كۆرگەزمىگە ئائىت خەۋەرلەرنى ۋە قۇشخانىغا ئاپىرىپ بېرىشتىن ئاۋۋال مۇكاپات سۇپىتىدە موزايغا بېرىلگەن شايى لېنىتىنى ئېلىپ، شۇ كۈنى گۈگۈم مەھەلدە ئۆيگە قايتىپ كەلدى. كارولىننىڭ قولىدىن تېلېفون چۈشمىدى. ئۇ جۈمە كۈنى ئىدى. مىك كېلىپلا ماشىنىنى ھەيدەپ شەھەرگە كىرىپ كەتتى ئۇن يەتتە ياشلىق ئوغۇل بالىلار ئادەتتە جۈمە كۈنلىرى مەيداندا ئايلىناتتى، پاراڭلىشاتتى ياكى ماشىنا ھەيدەپ يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان قىزلارنى چاقىرىشاتتى. ريچارد تېلېۋىزور كۆرگەچ، فرانسىسكانىڭ قوناق قوتۇرمىچىنى، بەك ئوخشاپتۇ، دەپ ماختاپ ئۈستىگە سېرىق ماي سۈركەپ بىر كېسىم يېدى.

فرانسىسكا ئىلەڭگۈچتە ئولتۇراتتى. سائەت ئون بولغاندا ريچارد تېلېۋىزورنىڭ ئالدىدىن تۇرۇپ سىرتقا چىقتى ۋە:

ـــ راست، يەنىلا ئۆي ياخشىكەن، ـــ دېدى. ئاندىن فرانسىسكاغا قاراپ، ـــ ھېچنېمە بولمىغانسىز، فرانىنى؟ سەل ئېزىلىپ قالغاندەك كۆرۈنىسىزغۇ؟

ـــ مەن ئوبدان، ريچارد. تىنچ ـ ئامان قايتىپ كەلگىنىڭىزلارغا بەك خۇشمەن.

ـــ توغرا، ئەمىسە مەن ياتتىم، كۆرگەزمە مەزگىلىدىكى بىر ھەپتە ماڭا تولىمۇ ئۇزۇن بىلىنىپ كەتتى. قاتتىق چارچاپ كەتتىم، سىز ياتمامسىز. فرانىنى.

ـــ مەن بىردەم ئولتۇراي، تالا بەك راھەتكەن. ئولتۇرسام ئولتۇرغۇم كېلىۋاتىدۇ، ـــ دېدى فرانسىسكا. ئەمەلىيەتتە ئۇ قاتتىق ھېرىپ كەتكەنىدى. لېكىن يەنە ريچاردنى بۇگۈن بىللە بولايلى دەپمۇ ئەنسىرەپمۇ قالغانىدى. ئۇ بۇگۈن ئاخشام چىداشلىق بېرەلمەيتتى.

فرانسسكا ريچاردنىڭ ئاياغ تۇنۇشىدىن ئىككىسى ياتىدىغان ھۇجرىدا ئۇياقتىن بۇياققا مېڭىپ يۈرگەنلىكىنى بىلدى. كەينى تەرەپتىن كارولىن چېلىۋاتقان پىئانىنونىڭ ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

فرانسسكانىڭ كۆڭلىگە روبېرت كىناي ئۆزىدىن نەچچە ئىنگلىز چاقىرىم يىراقلىقتا تۇرۇۋاتقاندەك بىلىنىپ، بىر نەچچە كۈنگىچە شەھەرگە كىرىشتىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ يۈردى. راستىنى ئېيتقاندا، ئۇ روبېرتنى كۆرۈپلا قالسىلا ئۆزىنى تۇتۇۋالالمايتتى، ئۇنىڭ يېنىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ: «بىز ئەمدى چوقۇم كېتەيلى!» دېيىشى مۇمكىن ئىدى. ئۇ خەۋپ - خەتەرگە قارىماي روبېرت بىلەن كۆرۈشكىلى شەمشاد كۆۋرۈكىگە بارغانىدى، ئەمما ھازىر روبېرت بىلەن كۆرۈشۈشنىڭ خەتىرى ناھايىتى چوڭ ئىدى.

سەيشەنبە كۈنى. ئۆيدە كۆكتاتلار ئاياغلىشىپ قالغانىدى. قوناق يىغىش ماشىنىسىنى رېمونت قىلىۋېتىپ ريچاردقا بىر زاپچاس كېرەك بولۇپ قالدى. ھاۋا ناھايىتى تۇتۇق، يامغۇر يېغىۋاتقان، ئەتراپنى نېپىز بىر قەۋەت تۇمان قاپلىغانىدى، ئاۋغۇست ئېيى چىقىپ كەتمىگەن بولسىمۇ ھاۋا سالقىن ئىدى.

ريچارد ئۆزىگە كېرەكلىك زاپچاسنى ئېلىپ، باشقا ئەرلەر بىلەن قەھۋەخانىدا قەھۋە ئىچىپ ئولتۇراتتى. فرانسسكا مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ نەرسە - كېرەك ئالغىلى يېمەكلىكلەر ماگىزىنىغا ماڭدى. ريچارد فرانسسكانىڭ بارار يېرىنى بىلەتتى. ئۇ ئىشلىرىنى تۈگىتىپ فرانسسكانى «ئېسىل تاۋارلار» ماگىزىنىنىڭ ئالدىدا ساقلىماقچى بولدى. ريچارد فرانسسكانى كۆرۈپ ماشىنىدىن سەكرەپ چۈشۈپ، ئۇنىڭ قولىدىكى سۇلياۋ خالتىلارنى ماشىنىغا سالدى. فرانسسكا شۇئان ھېلىقى ئوچ پۇتلۇق جازا بىلەن سومكىلارنى ئەسلىدى.

ئۇلار 169 - نومۇرلۇق دۆلەتلىك تاشيولدا شىمالغا قاراپ

كېتىۋاتاتتى. بۇ ۋېنتېرستتىكى ئاساسلىق يول ئىدى. فرانسىسكا دېسگول ماي قاچىلاش پونكىتىغا يېقىن قالغاندا، روبېرتنىڭ ماشىنىسىنى ھەيدەپ ماي قاچىلاش پونكىتىدىن قوزغالغانلىقىنى كۆرۈپ قالدى. ماشىنىنىڭ ئالدىدىكى ئەينەك سۈرتكۈچ توختىماي ھەرىكەتلىنەتتى، روبېرت ماشىنىسىنى ھەيدەپ ئۇلارنىڭ ئالدىدا ــ يولدا كېتىۋاتاتتى.

ماشىنىنىڭ سۈرئىتى تېز بولغاچقا، ئۇلار روبېرتنىڭ ماشىنىسىغا بىر دەمدىلا يېتىشىۋالدى. ئېگىز ئورۇندۇقتا ئولتۇرغان فرانسىسكا ئالدىدا كېتىۋاتقان ماشىنىدىكى قارا بېرېزېنتقا مەھكەم ئورالغان چامادان بىلەن گىتار قېپىنى ۋە يېنىغا يۆلەپ قويۇلغان زاپاس چاقنى، يامغۇر چاچراپ كەتكەن ماشىنىنىڭ كەينى ئەينىكىدىن روبېرتنىڭ بېشىنىڭ يېرىمىنى ئېنىق كۆردى. روبېرت ئېگىشىپ پارچە ـ پۇرات نەرسىلەر سېلىنغان يەشىكتىن بىر نەرسە ئېلىۋاتقاندەك قىلاتتى. ئۇ سەككىز كۇنىڭ ئالدىدىمۇ مۇشۇنداق قىلغان، بىلىكى فرانسىسكانىڭ يوتىسىغا تېگىپ كەتكەنىدى.

ــ ئاۋۇ يېراق يەردىن كەلگەن ماشىنا ئىكەن، ــ دېدى رىچارد، ــ ۋاشىنگتون شتاتىدىن كەلگەندەك قىلىدۇ. شوپۇر ئايالمۇ، نېمە چاچلىرى ئەجەب ئۇزۇنغۇ. ھەم راست، قەھۋەخانىدىكىلەر گېپىنى قىلغان ھېلىقى فوتوگراف شۇ ئىكەن ـ دە.

ئۇلار روبېرت كىنكاينىڭ كەينىدىن شىمالغا قاراپ مېڭىپ بىر نەچچە كوچىدىن ئۆتتى، ئاندىن 169 ـ نومۇرلۇق تاشيول بىلەن شەرقىي غەرب تەرەپكە سوزۇلغان ئاچا يولغا چۈشتى. بۇ تۆت تەرەپكە تۇتىشىپ كېتىدىغان يولنىڭ مەركىزى ئىدى. سان ـ ساناقسىز ماشىنىلار بۇ يەردىن تەرەپ ـ تەرەپكە قاراپ كېتەتتى. يامغۇر ۋە تۇمان قاتناشنى جىددىيلەشتۈرۈۋەتكەن، يامغۇر كۈچىيىپ ئەتراپنى قويۇق تۇمان قاپلاپ كەتكەنىدى.

ئۇلار يېگىرمە سېكۇنتتەك تۇرۇپ قالدى. روبېرت ئالدى

تەرەپتە، ئۇلاردىن ئوتتۇز ئىنگلىز چىسى نەرسىراقتا ئىدى. فرانسىسكا ماشىنىدىن سەكرەپ چۈشۈپ ئۇنىڭ ماشىنىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى ئىشىكنى ئېچىپ كابىنكىغا چىقسا، سومكىلارنىڭ، مۇزلاتقۇ بىلەن ئوچ پۇتلۇق جازىنىڭ ئۇستىدىن ئۆمىلەپ ئۆتۈپ روبېرتنىڭ يېنىدا ئولتۇرسا تامامەن بولاتتى.

روبېرت جۈمە كۈنى ئۇنىڭ يېنىدىن كەتكەنىدى. روبېرتقا بولغان مۇھەببىتىنى چوڭقۇر دەپ ئويلىغان فرانسىسكا شۇنىڭدىن كېيىن ئۆزىنىڭ ھېسسىياتىنى يەنىلا تۆۋەن مۆلچەرلىگەنلىكىنى ھېس قىلدى. بۇ مۇمكىن ئەمەستەك تۇيۇلسىمۇ، لېكىن راست ئىدى. فرانسىسكا روبېرت ئاللىبۇرۇن چۈشەنگەن ئىشنى ئەمدى چۈشىنىۋاتاتتى.

فرانسىسكا ماشىنىدا بۇرۇنقىدەكلا مىدىر قىلماي ئولتۇراتتى، مەسئۇلىيەت ئۇنى شۇ يەرگە بەند قىلىۋەتكەنىدى. كۆزلىرى ماشىنىنىڭ كەينى دېرىزىسىگە مىختەك قادالغانىدى. ئۇ ئۆمرىدە بىرەر نەرسىگە كۆزلىرىنى ئۇزمەي بۇنچىلىك قاراپ باقمىغانىدى. روبېرت ماشىنىسىنىڭ سول ياقتىكى چىرىغىنى يانداۋردى. روبېرت مېڭىپ كەتسىلا مەڭگۈ قايتىپ كەلمەيتتى. رىچارد ماشىنىنىڭ ئۇنىڭالغۇسى بىلەن ھەپىلىشىۋاتاتتى.

فرانسىسكانىڭ كۆز ئالدىدىن ئالدىرىماي ئۆتۈشكە باشلىغان كۆرۈنۈشلەر ئۆز كۈچىنى كۆرسىتىشكە باشلىدى. روبېرت ماشىنىنى ئاستا ھەيدەپ يولنىڭ كېسىشكەن يېرىگە كەلدى... فرانسىسكا روبېرتنىڭ ماي يولى بىلەن تورمۇزنى دەسسىگەن ئۆزۈن پۇتلىرىنى، خوت يۆتكىگەن چاغدا ئۇزىراپ - قىسقىرايدىغان بىلەك مۇسكۇللىرىنى كۆرۈشنى ئارزۇ قىلاتتى. روبېرت ماشىنىنى سولغا، 92 - نومۇرلۇق يولغا بۇراپ، بورفوس يېغىن زالى تەرەپكە، قارا تاغ ئېگىزلىكىگە، شىمالغا ئاستا... ئاستا ھەيدەپ ماڭدى... ئاندىن يەنە ئايلىنىپ ئاچا يولنىڭ ئاغزىدىن ئۆتۈپ شىمالغا قاراپ يۈرۈپ كەتتى.

فرانسسكانىڭ كۆزلىرى ياشتىن غۇۋالىشىپ كەتكەنىدى. يامغۇر بىلەن تۇماندا كابىنكىنىڭ ئىشىكىدىكى قىزىل سىر بىلەن يېزىلغان: «فوتوگراف كىنكاي ــ ژاشىنگتون شتاتى، ۋىللىنهام» دېگەن ئۆڭۈپ كەتكەن خەتلەرنى ئاران ئىلغا قىلالىدى.

روبېرت فرانسسكانى ئوچۇقراق كۆرۈۋالسۇن دېگەندەك، ئەينەكنى چۈشۈرۈپ ماشىنىنى ئايلاندۇردى. فرانسسكا 92 ـ نومۇرلۇق تاشيولدا ماشىنىسىنىڭ سۈرئىتىنى تېزلىتىپ كېتىۋاتقان روبېرتنىڭ شامالدا يەلپۈنۈپ تۇرۇۋاتقان چاچلىرىنى كۆرۈپ قالدى. روبېرت بىر قولىدا ئەينەكنى چۈشۈرۈپ، يەنە بىر قولىدا تورمۇزنى تۇتۇپ شىمالغا قاراپ يۈرۈپ كەتتى.

«ئاھ، خرىستوس... ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگارىم... ياق! ــ ئۇ ئىچىدە ئىدا قىلدى، ــ مەن خاتا قىلدىم، روبېرت، مەن قېپقالمىسام بوپتىكەن... لېكىن، كەتسەم بولمايتتى ... سىزگە يەنە بىر قېتىم دېيىشىمگە رۇخسەت قىلىڭ... كەتسەم نېمىشقا بولمايدۇ... سىز ماڭا يەنە بىر قېتىم دەڭ، مەن نېمىشقا كېتىشىم كېرەك.»

فرانسسكا ئۇنىڭ چوڭ يول تەرەپتىن كېلىۋاتقان: «مۇجەللىككە تولغان كائىناتتا بۇنداق روشەن ئىش بىرلا قېتىم پەيدا بولىدۇ، سىز قانچىلىك ئۆمۈر كۆرۈڭ، بۇ ئىش بۇنىڭدىن كېيىن مەڭگۈ قايتا پەيدا بولمايدۇ» دېگەن ئاۋازىنى ئاڭلىغاندەك بولدى.

رىچارد ماشىنىنى ئاچا يول ئاغزىدىن ھەيدەپ ئۆتۈپ شىمالغا قاراپ يول ئالدى. فرانسسكا روبېرتنىڭ ماشىنىسىنىڭ كەينىدىكى يامغۇر ۋە تۇماندا غايىب بولغان چىرىغىغا قاراپ، روبېرتنىڭ كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچە بولغان ئارىلىقتا كۆڭلىدىن ئورۇن ئالغان چىرايىنى ئىزدەيتتى. «چۈۋرلىت» ناملىق چاقانغىنا ماشىنا پرىتسىپ سۆرىگەن يوغان ماشىنىنىڭ ئالدىدا

سەزەڭگە قېپسەڭ كۆرۈنەتتى. پرىتسېپ سۆرىگەن بۇ ماشىنا ئەڭ ئاخىرقى پادىچىنىڭ باش ـ كۆزىگە يامغۇر سۈلىرىنى چاچ-رىتىپ ۋېنتىلىتورستقا قاراپ غارقىراپ كېتىۋاتاتتى.

«خەير ـ خوش، روبېرت كىنكاي!» فرانسسكا بوش ئاۋازدا شۇنداق دەپ يىغلىۋەتتى. رىچارد فرانسسكاغا قاراپ:

ـــ نېمە بولدى، فراننى؟ زادى نېمە بولدىڭىز، خوش بوپ كېتەي، ماڭا دېسىڭىز بولمامدۇ؟ ـــ دېدى.

ـــ رىچارد، مېنى بىر دەم ئۆز ھالىمغا قويۇڭ، نەچچە مىنۇتتىن كېيىن ئوڭشىلىپ قالىمەن.

رىچارد رادىئونى چاڭقىلىق خەۋەرلىرى بېرىدىغان دول-قۇنغا يۆتكەپ، كەينىگە ئۆرۈلۈپ فرانسسكاغا قاراپ بېشىنى چايقىدى.

كۈل

مادىزون ناھىيىسى گۈگۈم قويىندا ياتاتتى، بۇ 1987 ـ يىلى ئىدى. بۇگۈن فرانسىسكانىڭ ئاتمىش يەتتە ياشقا تولغان كۈنى ئىدى. ئۇنىڭ كارىۋاتتا ياتقىنىغا ئىككى سائەت بولدى. ئۇ يىگىرمە ئىككى يىلنىڭ ئالدىدا ھەممىنى كۆرەلەيتتى، سىلـ ـيالايتتى ۋە ھىدلىيالايتتى.

ئۇ ئىشلار ھېلىمۇ فرانسىسكانىڭ يادىدا ئېنىق ساقلىنىپ كېلىۋاتاتتى. ئىئوۋا 92 ـ نومۇرلۇق تاشيولدا يامغۇر ۋە تۇمان ئىچىدە غەربكە ماڭغان ماشىنىنىڭ كەينىدىكى قىزىل چىراغ يىگىرمە ئىككى يىلدىن بېرى خۇددى تۇنۇگۈنكىدەك ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن كەتمەيتتى. كۆكسىلىرىنى سىلاپ ياتقان فرانسىسكاغا خۇددى روبېرت مەيدىسىنى كۆكسىلىرىگە سۈركەۋاتقاندەك بىلـ ـنەتتى. توۋا، ئۇ روبېرتنى نېمانچە ياخشى كۆرۈپ قالغاندۇ. شۇ چاغدىكى ياخشى كۆرۈش ئۇ مۇمكىن دەپ ئويلىغان چەكتىن ھالقىپ كەتكەنىدى. روبېرت ئۇچۇن فرانسىسكا ئائىلىسىنى ياكى ئېرىنى بىللە قوشۇپ ۋەيران قىلىۋېتىشتىن باشقا ھەرقانـ ـداق ئىشنى قىلىشقا تەييار ئىدى.

فرانسىسكا ئاستىنقى قەۋەتكە چۈشۈپ ئاشخانىدا يۇزلۇكى سېرىق ھېلىقى ئۇستەلنىڭ يېنىدا ئولتۇردى. رىچارد جاھىللىق قىلىپ تۇرۇۋېلىپ يېگى بىر ئۇستەل ئالغانىدى. فرانسىسكا كونىسىنى ئەپقېلىپ ماشىنا ئۆيىگە قويۇپ قويۇشنى ئىلتىماس قىلغان ۋە ئۇنى ئاچىقىۋېتىشتىن ئاۋۋال سۇلياۋ بىلەن ئوراپ قويغانىدى.

— مەن سىزنىڭ بۇ ئۇستەلدىن نېمە ئۈچۈن مېھرىڭىزنى ئۈزەلمەيدىغانلىقىڭىزنى زادىلا بىلمىدىم، — دېگەندى رىچارد ئۇستەلنى ئاچىقىشىپ بېرىۋېتىپ ئاغرىنغان ھالدا. رىچارد ئالەمدىن ئۆتكەندىن كېيىن بۇ ئۇستەلنى مىڭ ئاشخانىغا ئەكىرىشىپ بەردى. يېڭىسىنى ئاچىقۇېتىپ نېمىشقا كونىسىنى ئەكىرىۋاتقانلىقى توغرۇلۇق مىڭ ئاپىسىدىن سوراپمۇ قويمىغان، پەقەت سوئال نەزىرى بىلەن قاراپ قويغان، ئاپىسى ئۈندىمىگەندى.

فرانسىسكا شۇ تاپتا شۇ ئۇستەلنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتى. ئۇ ئىشكاپنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئىچىدىن ئىككى تال ئاق شام بىلەن بىر جۈپ مىس شامدان ئالدى. شاملارنى ياقتى، رادىئونى ئېچىپ، يېنىك مۇزىكىلار بېرىلىۋاتقان دولقۇنىنى تاپتى.

فرانسىسكا سۇ كۆلچىكىنىڭ تۆۋىدە ئۇزۇن تۇردى. بېشىنى سەل كۆتۈرۈپ روبېرتنىڭ يۈزىنى كۆرگەندەك بولدى. ئۇ پەس ئاۋازدا: «سىز ھېلىمۇ يادىمدا، روبېرت كېنكاي، ئېگىز-لىككە جايلاشقان قۇملۇق پادىشاھنىڭ گېپى توغرا بولسا كېرەك. سىز پادىچىلارنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بىر ئادىمى، ئاشۇ پادىچىلارنىڭ ھەممىسى يوقلىشقا يۈز تۇتقان بولۇشى مۇمكىن» دېدى.

رىچارد تۇگەپ كېتىشتىن ئاۋۋال فرانسىسكانىڭ ئۆيىدە دېگىنى دېگەن، قىلغىنى قىلغان بولسىمۇ، لېكىن روبېرتقا تېلېفون قىلىپ ياكى خەت يېزىپ باقمىدى. فرانسىسكا روبېرت بىلەن يەنە بىر قېتىم پاراڭلاشقان بولسىلا روبېرتنى ئىزدەپ كېتىپ قالغان بولاتتى، ئىش شۇ دەرىجىگە بارغانىدى. مۇشۇ بىر نەچچە يىلدىن بېرى روبېرت ئۇنىڭغا بىر بولاق سۈرەت ۋە ھېلىقى ماقالىنى ئەۋەتكەندىن باشقا خەت يېزىپ باقمىدى. ھېسسىياتىنى روبېرتنىڭ چۈشىنىدىغانلىقى فرانسىسكاغا مەلۇم ئىدى. روبېرتمۇ ئۇنىڭ تۇرمۇشىغا ئاۋارىچىلىك تېپىپ بېرىش

ئېھتىمالى بارلىقىنى چۈشىنەتتى.

1965 - يىلىدىن تارتىپ فرانسىسكا «جۇغراپىيە ژۇرنە-لى» غا يېزىلدى. روسمان كۆۋرۈكى توغرىسىدىكى ماقالە بىلەن تاڭ نۇرغا چۆمۈلگەن روسمان كۆۋرۈكىنىڭ ئىسسىق رەڭ بە-رىلگەن سۈرىتى ئىككىنچى يىلى ژۇرنالدا ئېلان قىلىندى. روبېرت بۇ سۈرەتنى فرانسىسكانىڭ باغاقچىسىنى بايقىغان ھېلە-قى كۈنى سەھەردە تارتقانىدى. ژۇرنالنىڭ مۇقاۋىسىغا كۆۋرۈك-كە قاراپ كېتىۋاتقان نەچچە ئات قوشۇلغان ھارۋىنىڭ سۈرىتى بېرىلگەنىدى. بۇ سۈرەتنىمۇ روبېرت تارتقان، سۈرەتنىڭ چۈ-شەندۈرۈشىنى ئۆزى يازغانىدى. ژۇرنالنىڭ كەينىگە داۋاملىق يازغۇچى بىلەن فوتوگراف توغرۇلۇق ئوچېركلار، بەزىدە ئۇلار-نىڭ سۈرەتلىرى بېرىلەتتى. شۇلارنىڭ قاتاردا روبېرتنىڭ سۈ-رىتىمۇ بېرىلىپ قالاتتى. سۈرەتتە ئۇ يەنىلا چاچلىرى بۇزارغان، قولىدا بىلەزۈك، پادىچى ئىشتان ياكى كاجى ئىشتان كىيگەن، مۇرىسىدە ئاپپارات، بىلەكلىرىدىكى كۆپكۈك تومۇرلىرى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرغان ھالەتتە ئىدى. ئۇ روبېرتنىڭ ئافرىقىنىڭ كالا خارى قوملۇقىدا، ھىندىستاننىڭ چاپور چوڭ تېمىدا، گۋاتېما-لانىڭ قېيىقىدا، كانادانىڭ شىمال تەرىپىدە چۈشكەن سۈرەتلە-رىنى مۇشۇ ژۇرنالدىن كۆرۈپ قالاتتى.

فرانسىسكا بۇلارنىڭ ھەممىسىنى قىيىۋالاتتى. روبېرتنىڭ «جۇغراپىيە ژۇرنىلى» غا روسمان كۆۋرۈكىنىڭ سۈرىتى بىلەن بىللە چىققان ھېلىقى ساندىكى ماقالىسىنى، ئىككى پارچە سۈرە-تنى ھەم خەت - چەكلىرىنى قېلىن كونۋېرتقا سېلىپ، كون-ۋېرتنى پەرداز ئۇستىلىنىڭ تارتمىسىدىكى ئىچ كىيىملىرىنىڭ ئاستىغا تىقىۋەتكەنىدى. بۇ يەرگە رىچارد ھەرگىز دىققەت قىل-مايتتى. ئۇ خوددى يىراقتىكى كۆزەتچىدەك روبېرت كېنكاينىڭ ئىزىدىن قالماي، ئونىڭ بارا - بار قېرىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇراتتى.

فرانسسكا روبېرتنىڭ كۆلكه يېغىپ تۇرغان چىرايىنى، شۇ پېتى تۇرغان ئېگىز قامىتىنى، مۇسكۇللىرى چىڭ بەدىنىنى كۆرگەنده‌ك بولاتتى. كۆزلىرىنىڭ جىيه‌كلىرىگه چۈشكه‌ن قوروقلار، مەزمۇت قەددى ئالدىغا سەل پۈكۈلۈپ، بارا - بارا تارتىلىپ كېتىۋاتقان يۈز مۇسكۇللىرى ئۇنىڭ نەزىرىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايتتى. بۇ ئۆزگىرىشلەرنى فرانسسكا بىلىۋالالايتتى. ئۇ روبېرتنىڭ بەدىنىنى ئۆمرىده كۆرگەن هەر قانداق شەيئىدىن هەتتا ئۆزىنىڭ بەدىنىدىنمۇ ئىنچىكه تەنقىد قىلغاندى. بارا - بارا قېرىپ كېتىۋاتقان روبېرت شۇ تاپتا فرانسسكانى ئۆزىگه كۈچلۈك تەقەززا قىلغاندى. ئاۋادا مۇمكىن بولسا... فرانسسكا شۇنداق قىياس قىلاتتى ــ ياق، ئۇ هەقىقەتەن بىلەتتى ــ روبېرت بويتاق، ئەمەلىيەتتىمۇ شۇنداق ئىدى.

شام يورۇقىدا فرانسسكا ئۈستەلدىكى قىيۇچلىنغان گېزىت پارچىلىرىنى كۆڭۈل قويۇپ كۆرۈۋاتاتتى. روبېرت فرانسسكاغا يېراقتا تۇرۇپ قاراۋاتقانده‌ك قىلاتتى. فرانسسكا 1967 - يىلى چىققان ژۇرنالنىڭ بىرىنچى سانىدىن ئالاهىده بىر پارچه سۈره‌تنى تېپىۋالغانىدى. سۈره‌تته روبېرت شەرقىي ئافرىقىدىكى بىر دەريا بويىدا ئاپپاراتنى يېقىن ئارىلىقتىن توغرىلاپ خۇددى بىر نەرسىنى سۈره‌تكه تارتىدىغانده‌ك زوڭزىيىپ ئولتۇراتتى.

فرانسسكا بۇ سۈره‌تنى تالاي يىل ئىلگىرى بىرىنچى قېتىم كۆرگەنده، روبېرتنىڭ بوينىدىكى كۈمۈش زەنجىرگه ئۆتكۈزۈلگه‌ن يۈمىلاق كىچىك ماركا كۆزىگه چېلىقىقانىدى. مىك ئالىي مەكتەپكه كەتكه‌ن، ريچاد بىلەن كارولىن ئۆخلاپ قالغان چاغدا، مىك كىچىك ۋاقتىدا ماركا يېغىپ يۈرگەنده ئىشلەتكه‌ن لوپا ئەينه‌كنى ئاچىقىپ سۈره‌تنى كۆردى.

«توۋا» ده‌پ ئۇلۇغ - كىچىك تىنغانىدى فرانسسكا. ئاشۇ يۈمىلاق ماركىنىڭ ئۈستىده «فرانسسكا» دېگه‌ن خەت بار ئىدى.

ىدى. بۇ روبېرتنىڭ كىچىككىنە بىر ئېھتىياتسىزلىقى ئىدى. فرانسىسكا كۈلۈپ تۇرۇپ روبېرتنى ئەپۇ قىلغانىدى. روبېرتنىڭ شۇنىڭدىن كېيىنكى سۆزەتلىرىنىڭ ھەممىسىدە مۇشۇ يۇمىلاق ماركا ئۇنىڭ كۆمۈش زەنجىرىگە ئۆتكۈزۈكلۈك ئىدى.

1975 - يىلىدىن كېيىن فرانسىسكا ژۇرنالدىن ئۇنىڭ سۆزىتىنى ھەم ئىمزاسىنى كۆرمىدى. ژۇرنالنىڭ ھەر بىر سانىدىن ئىزدەپ ئۇنىڭ يا سۆزىتىنى، يا ئىمزاسىنى تاپالمىدى. روبېرت شۇ يىلى ئاتمىش ئىككى ياشقا كىرگەنىدى.

رىچارد 1979 - يىلى ئالەمدىن ئۆتتى. بالىلىرى دادىسىنىڭ مېيىتىنى ئۇزىتىۋېتىپ ئۆز ئۆيلىرىگە كېتىشتى. روبېرت كىنكايغا تېلېفون ئۇرۇش شۇ چاغدا فرانسىسكانىڭ خىيالىغا كەچتى. شۇ چاغدا روبېرت ئاتمىش ئالتە ياشتا، فرانسىسكا ئەللىك توققۇز ياشتا ئىدى. ئارىدىن ئون تۆت يىل ئۆتۈپ كەتكەن بولسىمۇ، ھەر ھالدا ئۇلگۈرۈش مۇمكىن ئىدى. فرانسىسكا دىققىتىنى يىغىپ بىر ھەپتە ئويلاندى، ئاخىر خېتىدىن ئۇنىڭ تېلېفون نومۇرىنى تېپىپ تېلېفون بەردى.

تېلېفون جىرىڭلىغاندا ئۇنىڭ يۈرىكى سوقۇشتىن توختاپ قالغىلى قىل قالدى. فرانسىسكا بىرىنىڭ تېلېفونىنى ئالغانلىقىنى ئاڭلاپ، قولىدىكى تېلېفونىنى قويۇپ قويۇشقا تەمشەلدى. تېلېفوندىن بىر ئايالنىڭ: «ماك گىلىگىر سۇغۇرتا شىركىتى» دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى. فرانسىسكانىڭ ئۇنى ئىچىگە چۈشۈپلا كەتتى. شۇنداقتىمۇ ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ ئۇ ئايالدىن تېلېفون نومۇرىنىڭ توغرا - خاتالىقىنى سورىدى. تېلېفون نومۇرى توغرا ئىدى. فرانسىسكا رەھمەت ئېيتىپ تۇرۇپكىنى قويۇپ قويدى.

فرانسىسكا ئەمدى ۋاشىنگتون بېللىنھامدىكى سوراش ئورنىغا تېلېفون بېرىش قارارىغا كەلدى. تىزىملىكتە ئۇنىڭ ئىسمى يوق ئىدى، سېئاتلىغا تېلېفون بەردى، ئۇ يەردىمۇ يوق بولۇپ چىقتى. بېللىنھام بىلەن سېئاتلدىكى سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسى

نىڭ ئىشخانىسىغا تېلېفون بېرىپ، ئۇلارنىڭ سۈرۈشتۈرۈپ بېقىشىنى ئىلتىماس قىلدى. ئۇلار سۈرۈشتە قىلىپ، ئۇنداق ئادەمنىڭ يوقلۇقىنى ئېيتتى. روبېرت ھەرقانداق يەرگە بارالايدۇ، دەپ ئويلاتتى فرانسىسكا.

فرانسىسكانىڭ يادىغا ژۇرنال تەھرىر بۆلۈمى كەلدى. روبېرت ئۇنىڭغا ئۆزىنى ژۇرنال تەھرىر بۆلۈمى ئارقىلىق تاپقىلى بولىدىغانلىقىنى دېگەنىدى. فرانسىسكانىڭ تېلېفونىنى ناھايىتى ئەدەپلىك بىرەيلەن ئالدى. لېكىن يېڭى كەلگەن ئادەم ئوخشايدۇ، باشقا بىرىنى تېلېفونغا چاقىرىپ بەردى. فرانسىسكا شۇ ژۇرنالدا يېگىرمە يىل ئىشلىگەن بىر مۇھەررىر بىلەن سۆزلەشتى.

ئۇ مۇھەررىر روبېرتنى بىلەتتى. ئۇ: «ئۇنىڭ نەدىلىكىنى بىلمەكچىمىدىڭىز؟ ئۇ قارغىش تەگكۇر بىر فوتوگراف، بۇ گېپىم ئۇچۇن مېنى كەچۈرۈڭ. ئۇنىڭ مىجەزى بەك ئوسال. بۇ ئۇنى يامان دېگەنلىك ئەمەس. ئۇ ئىنتايىن جاھىل، سەنئەت ئۇچۇن سەنئەتكە ئىنتىلىدۇ. بۇ بىزنىڭ ئوقۇرمەنلىرىمىزنىڭ دىتىغا تازا ياقمايدۇ. بىزنىڭ ئوقۇرمەنلىرىمىز ياخشى ئەسەرلەرگە، فوتو سۈرەتچىلىك ماھارىتى نامايان قىلىنغان سۈرەتلەرگە موھتاج، بەك ئىپتىدائىي بولۇپ كەتسە ياقتۇرمايدۇ.

بىز ھەمىشە روبېرتنىڭ سەل غەلىتە ئىكەنلىكى توغرۇلۇق سۆزلىشىمىز. ئۇ بىز ئۇچۇن خىزمەت قىلىشتىن باشقا ھېچقانداق كىشىنى تونۇمايدۇ. لېكىن، ئۇ ياخشى ئادەم. بىز ئۇنى ھەرقانداق يەرگە ئەۋەتسەك، كۆپ ھاللاردا تەھرىر بۆلۈمىمىزنىڭ تەدبىرلىرىگە قوشۇلمىسىمۇ، لېكىن قوللىدىن ئىش چىقىدۇ. ئۇنىڭ ھازىر نەدە ئىكەنلىكىگە كەلسەك، شۇ تاپتا مەن سىز بىلەن سۆزلىشىۋاتقاچ ئۇنىڭ ئارخىپىنى ۋاراقلاۋاتىمەن. ئۇ 1975 - يىلى بىزنىڭ ژۇرنالدىن ئايرىلغان، ئادرېسى، تېلېفون نومۇرى... ئۇ تەھرىر ئوقۇپ بېرىۋاتقان مەزمۇندىن

فرانسىسكا ئاللىقاچان خەۋەردار ئىدى. ئۇ شۇنىڭدىن كېيىن يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان ئەھۋالدىن قورقۇپ سۈرۈشتە قىلىشنى توختاتتى.

فرانسىسكا ئۆزىنى ئىختىيارىغا قويۇۋېتىدىغان، روبېرتنى بارغانسېرى كۆپ ئويلايدىغان بوپقالدى. ئۇ ماشىنا ھەيدىيەلەيدىغانلىقى، ھەر يىلى نەچچە قېتىم ماشىنا ھەيدەپ دېس موينېسقا باراتتى، روبېرت باشلاپ بارغان ھېلىقى رېستورانغا بېرىپ چۈشلۈك تاماق يەيتتى. بىر قېتىم ئۇ قەغىزى ئاق، مۇقاۋىسى قېلىن دەپتەر بىر خاتىرە سېتىلىپ، روبېرت بىلەن مۇھەببەت-لەشكەن جەريانىنى ۋە ئۇنىڭغا بولغان سېغىنىشىنى چىرايلىق پوچېركىسى بىلەن تەپسىلىي يېزىشقا باشلىدى. ئۇ جەمئىي ئۈچ دەپتەرنى تولدۇرۇپ كۆڭلى ئارام تاپقاندەك بولدى.

ۋېنتېرست ئالغا باسماقتا ئىدى. بىر سەنئەتكارلار بىرلەش-مىسىنىڭ ئەزالىرى ئاساسەن ئاياللاردىن قۇرۇلدى. كۆڭۈلۈك-لەرنى يېڭىۋاشتىن بېزەش ھەققىدە بىر نەچچە يىل تالاش - تارتىش بولدى. بەزى غەلىتە ياشلار تاغقا ئۆي سالدى. ئىجتىما-ئىي كەيپىيات ئۆزگەردى. ئۇزۇن چاچ قويۇش ئەمدى كىشىلەر-نىڭ دىققىتىنى تارتمايدىغان بولدى. لېكىن، ئەرلەر يەنىلا ساپما كەش كىيمەيتتى، شائىرلار ئېنتايىن ئاز ئىدى.

فرانسىسكا بىر نەچچە ئايال دوستلىرىغا ئارىلىشىشتىن باشقا، جامائەت سورۇنلىرىدىن پۈتۈنلەي قالدى. كىشىلەر ئۇ-نىڭ مۇشۇ تەرىپى ۋە ئۇنى ھەمىشە روسمان كۆڭۈلۈكىنىڭ، بەزىدە شەمشاد كۆڭۈلۈكىنىڭ يېنىدا كۆرۈپ قالىدىغانلىقى توغ-رۇلۇق سۆزلىشەتتى. ئۇلار ئادەم قېرىغاندا بىر قىسما بولۇپ قالىدۇ، دېيىشىپ، ئۆزلىرىنىڭ بۇ چۈشەنچىسىدىن قانائەت ھاسىل قىلىشاتتى.

1982 - يىلى 2 - فېۋرال بىرلەشمە پوسۇلكا مۇلازىمەت شىركىتىنىڭ بىر ماشىنىسى فرانسىسكانىڭ ھويلىسىغا كېرىپ

كەلدى. ئۇ پوچتىغا ھېچنېمە زاكاز قىلمىغاچقا گاڭگىراپ قالـ
دى. ئۇ قول قويۇپ پوسۇلكىنى ئالدى. پوسۇلكىغا: «ئىئوۋا،
ۋېنتېرست، RR. 2. 50273» دېگەن ئادرېس يېزىلغانىدى. پو-
سۇلكا سېئاتلدىكى بىر ئادۋوكاتلار ئىش بېجىرىش ئورنىدىن
ئەۋەتىلگەنىدى.

پوسۇلكا ناھايىتى رەتلىك ئورالغان ھەم سۇغۇرتا قىلىنغا-
نىدى. فرانسىسكا پوسۇلكىنى ئاشخانىدىكى ئۇستەلگە قويۇپ
ئېھتىيات بىلەن ئاچتى. ئۇچ دانە قۇتا قېلىن سۇلياۋغا ئورالغا-
نىدى. قۇتىلارنىڭ بىرىنىڭ ئۇستىدە پلاستىر چاپلاپ قويۇلغان
قېلىن بىر كونۋېرت، يەنە بىرىدە ئىش قەغىزىگە يېزىلغان بىر
پارچە خەت بار ئىدى. خەتنى تاپشۇرۇۋالغۇچى فرانسىسكا، خەتـ
نى ئەۋەتكەن ئورۇن قانۇن ئىشلىرى ئورنى ئىدى.

«1982 ـ يىلى 25 ـ يانۋار
فرانسىسكا جونسون خانىم
ئىئوۋا ۋېنتېرست
RR. 2. 50237

سۆيۈملۈك جونسون خانىم:
بىز يېقىندا ئالەمدىن ئۆتكەن روبېرت كىنكاي ئەپەندىنىڭ
مال ـ مۈلكىنىڭ ۋاكالەتچىسى...»

فرانسىسكا خەتنى ئۇستەلگە قويدى. تالادا قار ئارىلاش
چىقىۋاتقان بوران قىشلىق ئۇيقۇدا ياتقان دالىلارنىڭ ئارامىنى
بۇزۇۋاتاتتى. فرانسىسكا پاخال ۋە قوناق غوللىرىنى ئۈچۈرۈپ
چىتلاقنىڭ بىر بۇلۇڭىغا دۆۋىلەپ قويۇۋاتقان بوراننىڭ گۈركـ
رەشلىرىگە قۇلاق سېلىپ تۇراتتى. ئۇ ھېلىقى قۇرلارنى يەنە
بىر قېتىم ئوقۇدى.

«بىز يېقىندا ئالەمدىن ئۆتكەن روبېرت كىنكاي ئەپەندىنىڭ مال ـ مۈلكىنىڭ ۋاكالەتچىسى...»

«ئاھ، روبېرت، روبېرت... ياق...» فرانسىسكا ھەسرەتلىك ندا قىلغىنىچە بېشىنى ئەگدى.

فرانسىسكا بىر سائەتتىن كېيىن ئوقۇشنى يەنە داۋاملاشتۇردى. توغرىدىن ـ توغرا ئېيتىلغان قانۇن تۈسىگە ئىگە سۆز ـ ئىبارىلەر، دەل جايىدا ئىشلىتىلگەن سۆزلەر ئۇنىڭ غەزىپىنى قوزغىدى.

بىز ... ۋاكالەتچىسى.

بىر ئادۇوكات بىر ۋاكالەتچىنىڭ ۋاكالىتىنى بېجىرىدۇ. لېكىن ئاشۇ كۈچ ـ قۇدرەت ئىگىسى، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزغا مىنىپ بۇ دۇنياغا كەلگەن ئاشۇ يىلپىز، ئاۋغۇست ئېيىنىڭ ھاۋا تونۇردەك ئىسسىپ كەتكەن بىر كۈنى روسمان كۆۋرۈكىنى ئىزدەپ كەلگەن ئاشۇ ئادەم، «ھارري» ناملىق ماشىنىنىڭ كابىنكىسىنىڭ پەلەمپىيىدە تۇرۇپ كەينىگە ئۆرۈلۈپ ئۇنىڭغا قاراغان، ئىئوۋا دېھقانچىلىق مەيدانىنىڭ ئوپا ـ چاڭغا تولغان تار كوچىسىدا كۆزدىن غايىب بولغان ئاشۇ كىشى ھازىر نەدە؟ ئۇنى مۇشۇ قۇرلارنىڭ ئارىسىدىن تاپقىلى بولارمۇ؟

بۇ خەت ئۆزگەرگەن تۇرلەرنىڭ ئاخىرقى نۇقتىسى ۋە ئەركىن زېمىندىن مەھرۇم بولۇش، خۇددى قىش كۈنلىرىدىكى قوناق غوللىرىغا ئوخشاش قاشانىڭ بىر بۇلۇڭىدا جان تالىشىۋاتقان پادىچىلار توغرۇلۇق يېزىلغان، مىڭ بەتتىن ئاشقان خەت بولسا بولماسمىدى.

«ئۇ قالدۇرغان بىردىنبىر ۋەسىيەتنامە ئاي - كۈنى 1967 - يىلى 8 - ئىيۇل. ئۇ بۇ نەرسىلەرنى سىزگە ئەۋەتىپ بېرىش توغرۇلۇق بىزگە ئېنىق ھاۋالە قىلغان. سىزنى تاپالمىغان بولساق، كۆيدۇرۇۋەتكەن بولاتتۇق. قۇتقۇزۇش 1976 - يىلى سىزگە يېتىپ قالدۇرغان خېتى بار، خەتنى ئۆزى پېچەتلىگەن، پېچەتنىنى ھېچكىم بۇزمىدى.

روبېرت ئەپەندىنىڭ جەسىتى كۆيدۇرۇلۇپ ئارزۇسىغا بىنا-ەن ھېچقانداق نام - نىشان قالدۇرۇلمىدى. جەسەت كۈلى ئۆزە-نىڭ ۋەسىيىتى بويىچە سىزنىڭ ئۆيىڭىزنىڭ ئەتراپىغا چېچىۋېتىل-دى، ئاڭلىساق ئۇ يەر روسمان كۆۋرۈكى دەپ ئاتىلىدىكەن. بۇ ئىشلارنى ئىش بېجىرىش ئورنىمىزدىكى بىر خىزمەتچى بېجىردى.

خىزمىتىڭىزگە تەييارمىز، بىز بىلەن قانداقلا چاغدا ئالاقىلا-شىسىڭىز بولىدۇ.

ئادۋوكات

ئېلون كوننېن»

فرانسىسكا كۆز، ياشلىرىنى سۈرتۈپ، قۇتىدىكى نەرسە-لەرنى كۆزدىن كەچۈرۈشكە باشلىدى.

فرانسىسكا يۈمشاق كونۋېرتنىڭ ئىچىدە نېمە بارلىقىنى خۇددى باھارنىڭ چوقۇم يەنە كېلىدىغانلىقىنى بىلگەندەك بىلەت-تى. ئۇ كونۋېرتنى ئاۋايلاپ ئېچىپ ئىچىدىن ھېلىقى كۈمۈش زەنجىرنى ئالدى. يۈمىلاق مارکىنىڭ ئۈستىگە «فرانسىسكا» دېگەن خەت، كەينىگە: «ناۋادا بۇنى تېپىۋالسىڭىز، ئامېرىكا ئىئوۋا شتاتى ۋىنتېرساتېر RR. 2، فرانسىسكا جونسونغا ئەۋە-تىپ بېرىشىڭىزنى سورايمەن» دېگەن ناھايىتى ئۇششاق خەتلەر چېكىلگەنىدى.

كونۋېرتنىڭ تېگىدە ئۇنىڭ كۈمۈش بىلەزۈكى قەغەزگە ئو-رالغان ھالدا تۇراتتى. بىر باغاقچە كۈمۈش بىلەزۈك بىلەن بىللە ئىدى. ئۇ فرانسىسكانىڭ پوچېركىسى ئىدى: «ئاق پەرۋانە

قاناتلىرىنى كېرىگەن، چاغدا كەچلىك تاماق يېگۈدەك بولسە، كەچتە ئىشلىرىڭىزنى تۈگىتىپ قاچانلا كەلسىڭىز بولىدۇ.»

بۇ فرانسىسكا روسمان كۆڭرۈكىگە مىخلاپ قويغان باغاقچە ئىدى، روبېرت بۇنىمۇ خاتىرە ئورنىدا ساقلاپ كەلگەنىدى.

فرانسىسكا بارا - بارا كونىراپ، ۋاقىت ئۆتكەنسېرى تۈ-تۈقلىشىپ كەتكەن سۈرىتىدىن باشقا روبېرتنىڭ قولىدىكى بىر-دىنبىرى نەرسىنىڭ، ئۇنىڭ مەڭگۈتلۈقىنى ئىسپاتلايدىغان بىر-دىنبىر يالدامىنىڭ مۇشۇ ئىكەنلىكىنى ئويلىدى. ئۇ ئەينى چاغدا روسمان كۆڭرۈكىگە مىخلاپ قويغان بۇ باغاقچىدا داغ ھەم پۈر-لەشكەن ئىزلار بار ئىدى. قارىغاندا، ھەمياندا ئۇزۇن تۈرۈپ كەتكەندەك قىلاتتى.

روبېرت نەچچە يىلدىن بېرى دەريانىڭ ئوتتۇرىسىدىكى دۆڭ-لۈكتىن يىراق يەرلەردە مۇشۇ باغاقچىنى تالاي قېتىم ئوقۇغان دېگەن خىيال فرانسىسكانىڭ كۆڭلىدىن كېچىپ، روبېرتنىڭ ژىرتالىيوتنىڭ غۇۋا يېنىپ تۇرغان چىراغ نۇرىدا مۇشۇ باغاقچە-نى ئالدىغا قويۇپ ئولتۇرغانلىقىنى، يولۇاس مەملىكىتىدىكى بامبۇك كەپىدە قول چىراغنىڭ يورۇقىدا مۇشۇ باغاقچىنى ئوقۇ-غانلىقىنى، بىللىنەمانىڭ يامغۇرلۇق كېچىلىرىدە مۇشۇ باغاقچە-نى ئوقۇپ ئاندىن قاتلاپ بىر چەتكە قويۇپ قويۇپ، يازنىڭ بىر ئەتىگەنلىكى چىتلاقنىڭ تۈڭرۈكىگە يۆلىنىپ تۇرغان ياكى كۈن ئولتۇرغان چاغدا لەمپىلىك كۆڭرۈكتىن كېلىۋاتقان بىر ئايال-نىڭ سۈرىتىنى كۆرۈۋاتقانلىقىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرەتتى.

ئۇچ قۇتىنىڭ ھەر بىرىگە كۆزى بىلەن بىللە بىردىن ئاپپا-رات قاچىلانغانىدى. نۇرغۇن بوران - چاپقۇنلارنى بېشىدىن كە-چۈرگەن بۇ ئاپپاراتلار كونىراپ كەتكەنىدى. فرانسىسكا بىر ئاپپاراتنى ئۆرۈپ - چۆرۈپ قاراپ، سۈرەت تارتىش ئەينىكىنىڭ ئۈستىدىكى «نىكان» دېگەن خەتنى، ماركىسىنىڭ سول بۇرجە-كىدىكى «F» دېگەن ھەرپنى كۆردى. فرانسىسكا شەمشاد كۆڭ-

رۇكىدە روبېرتقا سۇئالۇپ بەرگەن ئاپپارات دەل مۇشۇ ئىدى.

فرانسىسكا ئاخىر خەتنى ئاچتى، روبېرت بۇ خەتنى مەخسۇس ئىش قەغىزىگە 1978 - يىلى 16 - ئاۋغۇست ئۆز قولى بىلەن ياغاندى.

سۆيۈملۈك فرانسىسكا:

ھەممە ئىشلىرىڭىزنىڭ جايىدا بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن. بۇ خەتنىڭ قاچان قولىڭىزغا تېگىدىغانلىقىنى بىلمەيمەن، ھەمىشە مەن ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن تېگىشى مۇمكىن دەپ ئويلايمەن. مەن ئاتمىش بەش ياشقا كىردىم. ئىككىمىز ئۇچراشقان ئون ئۈچ يىلنىڭ ئالدىدىكى بۇگۈنكى كۈندە مەن يول سوراپ سىز ئولتۇرۇشلۇق ئاشۇ تار كوچىغا كىرگەنىدىم.

بۇ پوسۇلكىنى سىزگە ئەۋەتسەم تۇرمۇشىڭىزدا پاراكەندىچىلىك يۈز بەرمەيدۇ. بۇ ئاپپاراتلارنىڭ ئىككىنچى بىر ئادەمنىڭ قولىغا ئۆتۈپ فوتو ئاپپارات ماگىزىنىنىڭ پوكىيىدە تۇرۇشىغا ياكى باشقا بىر ئادەمنىڭ قولىغا چۈشۈپ كېتىشىگە چىدىمىدىم. ئاپپاراتلار سىزنىڭ قولىڭىزغا تەگكۈچە تولىمۇ كونىراپ كېتىدۇ. لېكىن، قالدۇرۇپ قويغۇدەك ئادەم بولمىغاچقا، سىزگە ئەۋەتىشكە مەجبۇر بولدۇم. مېنى دەپ خەۋپ - خەتەرگە تەۋەككۇل قىلىدىغان بولدىڭىز، ئالدىڭىزدا ئىنتايىن خىجىلمەن.

1965 - يىلىدىن 1973 - يىلىغىچە ژاقتىم ئاساسەن يىل بويى يولدا ئۆتتى. ئۆزۈمنى سىزگە تېلېفون بېرىپ سېلىشتۇرىدىغان ياكى سىزنى ئىزدەپ يېنىڭىزغا بېرىپ قېلىشتىن توسۇش ئۈچۈن ئۆزۈم تەلەپ قىلىپ چەت ئەللەرگە چىقىپ كەتتىم. ئويغاقلا بولسام بۇنداق ئوي - خىيال تۇرمۇشۇمغا دائىم ھەمراھ بولۇپ كەلدى. مەن نەچچە قېتىم ئۆزۈمگە: «بولدىلا، ئىنىۋۇزادىكى ژېنېرساتېرغا بېرىپ، مەيلى قانچىلىك بەدەل تۆلەي، فرانسىسكانى ئېلىپ كېلىمەن» دېگەنىدىم.

سىزنىڭ گېپىڭىز يادىمدا ئىدى، ھېسسىياتىڭىزنى ھېرىمەتلەيتتىم. سىزنىڭ توغرا بولسا كېرەك، ئەمما بۇ ماڭا قاراڭغۇ.

لېكىن، ھېلىقى پۈتۈنلەي ئىسسىق جۈمە كۈنى تار كوچىلىرىدىن ماشىنىنى ھەيدەپ چىقىپ كېتىشتەك قىيىن ئىشنى قىلغانلىقىم. ئىلا بىلمەن، ئەمدى بۇنىڭدىن كېيىن بۇنداق ئىش ھەرگىز يۈز بېرمەيدۇ. مۇشۇنداق قىيىن ئىشنى ماڭا ئوخشاش ئەرلەرنىڭ قانچىسىنىڭ قىلغانلىقىدىن گۇمانلىنىمەن.

1975 - يىلى «جۇغراپىيە ژۇرنىلى» دىن ئايرىلىپ، فوتوگرافلىق ھاياتىمنى ئۆزۈم تاللىغان ئوبيېكتلارنى تىرىشىپ تارتىش بىلەن ئوتكۈزدۈم. پۈرسەت چىقىپ قالسا شۇ يەردە ياكى شۇ رايوندا ئاز - تولا ئىش تېپىپ قىلدىم. بىر قېتىم سىرتتا نەچچە كۈن تۇرۇپ كەلدىم. قولۇم قىسقىراق بولسىمۇ، يەنىلا جېنىمنى جان ئېتىپ كېتىۋەردىم. مەن ھامان ئۆزۈمنى قامداپ كېتەلەيتتىم.

مېنىڭ نۇرغۇن ئەسەرلىرىم پىگېت دېڭىز قولتۇقى بىلەن مۇناسىۋەتلىك. دېڭىز قولتۇقىنى ياخشى كۆرىمەن. ئادەم قېرىسا سۇغا ئامراق بولۇپ قالىدىغان ئوخشايدۇ.

ھە راست، مەن ساپسېرىق بىر تايغان باقتىم. ئۇنىڭ ئىسمى «چوڭيول». ئۇ كۆپ ژاقىتلاردا سەپەردە ماڭا ھەمراھ بولىدۇ، بېشىنى كابىنكىنىڭ دېرىزىسىدىن چىقىرىپ ئولجا ئىزدەيدۇ.

1972 - يىلى ماين شتاتىدىكى ئارکاردىيە دۆلەت باغچىسىدىكى قىيا تاشتىن يېقىلىپ چۈشۈپ ئوشۇقۇمنى سۇندۇرۇۋالدىم. زەنجىرىم ۋە زەنجىرمەندىكى يۇمىلاق ماركا ئۇزۇلۇپ كەتتى. تەلەيىمگە يېنىمغىلا ئۇزۇلۇپ چۈشكەنكەن، تېپىۋېلىپ زەنجىرىنى بىر زەرگەر تونۇشۇمغا ياساتتىم.

كۆڭلۈم غەش بولغاچقا، بۇنىڭدىنمۇ مۇڭاپىق بايان قىلىش ئۇسۇلىنى تاپالمىدىم. سىز بىلەن تونۇشماستا ئارىلاشقان بىر نەچچە ئايالارنىڭ كېيىن بىرەرىگىمۇ ئارىلاشمىدىم. بويىناق ئۆتۈشكە قەسەم قىلمىغان بولسامۇ، لېكىن ئۆزۈم قىزىقمىدىم.

مەن بىر كۈنى بىر كانادا ئاق قۇسىنى كۆزەتتىم. ئۇنىڭ جۈپتىنى ئۈچى ئۆلتۈرۈۋېتىلگەنىدى. ئاق قۇلارنىڭ ئۆلگۈچە ئۆز جۈپتىگە ۋاپا قىلىپ ئۆتۈپ كېتىدىغانلىقىنى بىلمىسىز. ھېلىقى ئەركەك ئاق قۇ نەچچە يىل كۈن بويى كۆلچەكنىڭ ئەتراپىنى

ئايلىنىپ يۈردى. ئۇنى ئاخىرقى قېتىم كۆرگىنىمدە ئۇ جۈپتىنى ئىزدەپ ياۋا شاللىق ئارىسىدا يۈرەتتى. بۇ ئوخشىتىشىم تولىمۇ يۈزەكى ھەم بەدئىيلىك جەھەتتە يېتەرسىز بولۇپ قالدى. لېكىن بۇ مېنىڭ ئاشۇ ئاق قۇدۇن ئالغان تەسىراتىم.

تۇمانلىق سەھەرلەردە ياكى چۈشتىن كېيىن كۈن نۇرى غەربي شىمالدىكى سۇ يۈزىدە جىمىرلىغان چاغلاردا ھەمىشە سىزنىڭ نەدىلىكىنى، نېمە قىلىۋاتقانلىقىڭنى تەسەۋۋۇر قىلىمەن. ھويلىڭىزغا بارغان، پېشايۋانىدىكى ئىلەڭگۈچتە ئولتۇرغان، ئاشخانىڭىزدىكى سۇ كۆلچىكىنىڭ ئالدىدا تۇرغان چاغلىرىمنى ئويلايمەن، بۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق مۇرەككەپ ئىش يوق.

ھەممە ئىش يادىمدا: سىزنىڭ تىنىقىڭىز، يازنىڭ ھىدىغا ئوخشاش ھىدىڭىز، بەدىنىڭىزنى چاڭ تۇتقان قوللىرىڭىزنىڭ سېزىمى، سىزنى سۆيگەن چاغدا پېچىرلاپ تۇرۇپ قىلغان گەپلىرىڭىزنىڭ ھەممىسى ئېسىمدە.

روبېرت پېن ۋارىرېن: «بۇ پەرۋەردىگارىم ئۇچۇن تاشلىۋېتىلگەنىدىك بىر دۇنيا» دەپ توغرا ئېيتقانىكەن. بۇ گەپ مېنىڭ بەزى چاغلاردىكى ئويلىرىغا يېقىن كېلىدۇ. لېكىن، مەن ھەمىشە ئۇنداق ياشىيالمايمەن. بۇنداق تۇيغۇ كۇچىيىپ كەتكەندە نەرسىلەرنىڭ ماشىنامغا بېسىپ بىر نەچچە كۈن چوڭ يولدا بولىمەن. نادامەت چېكىشنى ياخشى كۆرمەيمەن. مەن ئۇنداق ئادەم ئەمەس، كۆپىنچە ھاللاردا ئۇنداق تۇيغۇ ماڭا يات. ئەكسىچە، مەن قايناق ھېسسىياتقا ئىگە ئادەم. چۇنكى مەن سىزنى تاپتىم. بىز ئەسلىدە ھەش ـ پەش دېگۈچە ئۆتۈپ كەتكەن كائىناتنىڭ چوڭلۇقىدىكى پۇرسەتتىن قولدىن بېرىپ قويۇشىمىز مۇمكىن ئىدى. پەرۋەردىگارىم ياكى كائىنات مەيلى نېمە بولسۇن، قىسقىسى، تەڭپۇڭلۇق بىلەن تەرتىپ سىستېمىسى يەر شارىنىڭ ۋاقتىنى ئېتىراپ قىلمايدۇ. كائىنات ئۇچۇن ئېيتقاندا، تۆت سائەت بىلەن تۆت يىلنىڭ ھېچقانداق پەرقى يوق، مەن بۇنى ئەستە تۇتۇشقا تىرىشىمەن.

مەن نېمىلا دېگەن بىلەن ئەركەك، شۇڭا مەن ئىشلەتكەن پەلسەپىۋىلىك ئەقلىي خۇلاسىلەرنىڭ ھەممىسى مېنىڭ سىزنى

ئېلىشىمغا توسقۇن بولالمايدۇ. ھەر كۈنى، ھەر ۋاقىت ۋە ھەر مىنۇت كاللامنىڭ چوڭقۇر يېرىدە رەھىمسىز ۋاقىتنىڭ، ئىككى مىزنىڭ جەم بولۇشىغا مەڭگۈ ئىمكانىيەت بەرمەيدىغان ۋاقىتنىڭ ھەسرەتلىك بەلگىسى بار.

سىزنى چوڭقۇر ۋە پۈتۈن ۋۇجۇدۇم بىلەن ئەبەدىلئەبەد ياخشى كۆرىمەن.

ئەڭ ئاخىرقى پادىچى
روبېرت

ئەسكەرتىش: بۇلتۇر يازدا ھارراننىڭ ماتورىنى ئالماشتۇر-دۇم، ھارراى ھازىر بەك ساز بولۇپ كەتتى.

فرانسىسكا بۇ پوسۇلكىنى بەش يىلنىڭ ئالدىدا تاپشۇرۇۋال-غانىدى. ئۇ ھەر يىلى ئىچىدىكى نەرسىلەرنى كۆرەتتى. بۇنداق قىلىش بىر مۇراسىمغا ئايلانغانىدى. ئۇ ئاپپارات، بىلەزۈك ۋە يۇمىلاق ماركا ئۆتكۈزۈلگەن زەنجىرنى ئالاھىدە ياسالغان سا-دۇقچىغا سېلىپ ئىشكاپتا ساقلايتتى. قۇتىنى يەرلىك بىر يا-غاچچى فرانسىسكانىڭ لايىھىسىگە ئاساسەن، ئىچىگە يۇمشاق تەگلىك قويۇپ، ياڭاق ياغىچىدىن ئىچىگە توپا - چاڭ كىرەلمەي-دىغان قىلىپ ياساپ بەرگەنىدى. ياغاچچى: «بۇ ساندۇقچە بەك پۇختا ياسالدى» دېگەنده، فرانسىسكا كۈلۈپ قويغانىدى.

مۇراسىمنىڭ ئاخىرقى تەرتىپى ماقالە ئوقۇش ئىدى. فرا-نسىسكا ھەمىشە قاراڭغۇ چۈشكەنده، شام يورۇقىدا ماقالە ئو-قۇيتتى. ھۆجرىسىدىن بىر پارچە ماقالىنى ئاچىقىپ ئۈستەلدىكى شامنىڭ يېنىغا ئاۋايلاپ تۇزلەپ قويۇاتتى - ده، يىلدا بىر تال چېكىدىغان «تۆگە» ماركىلىق تاماكىنى تۈتاشتۇرۇپ، براندىدىن بىر يۇتۇم ئوتلاپ، ئاندىن ماقالىنى ئوقۇشقا باشلايتتى. بۇگۈنمۇ شۇنداق قىلدى.

نۆل گرادۇسلۇق بوشلۇقتىن چۈشۈپ كېتىش

روبېرت كىنكاي

بەزى قەدىمكى شامالالارنى مۇشۇ كۇنگىچە چۈشەنمەي كەلـ
دىم. مەن ئىزچىل هالدا مۇشۇ شامالالارنىڭ ئەگرى - بۇگرى
ئۇمۇرتقىلىرىدا مېڭىپ كېلىۋاتىمەن هەم مەڭگۇ توختىماي ماڭـ
دىغاندەك قىلىمەن. مەن نۆل گرادۇسلۇق بوشلۇقتا ئايلىنىپ
يۈرىمەن. دۇنيانىڭ باشقا بىر يېرىدىكى مەلۇم بىر جىسىم مەن
بىلەن تەڭ ئايلىنىدۇ. بۇ دۇنيا ماڭا خۇددى ئىككى قولىنى
يانچۇقىغا سېلىپ ماگنىتنىڭ پوكىسىدىن ئېڭىشىپ قاراۋاتقاندەك
تۇيۇلىدۇ.

نۆل گرادۇسلۇق بوشلۇقتا غەلىتە پەيتلەر پات - پات كۆرۈ-
لۈپ قالىدۇ. ئۇزۇنغا سوزۇلغان چوڭ يول ماگدالېينانىڭ غەربـ
دىكى يامغۇر كۆپ ياغىدىغان مېكسىكا شتاتىدىن يىلانەك ئايلـ
نىپ ئۆتكەنده، باشتا ئادەم ماڭىدىغان كىچىك يولغا ئاندىن ياۋايى
هايۋانلارنىڭ مېڭىشىدىن هاسىل بولغان چىغىر يولغا ئايلىنىدۇ.
بۇ چىغىر يول يەنە ماشىنامنىڭ ئالدىدىكى ئەينەك سۇرتكۇچ
هەربىرىتكە كەلگەن هامان ئىنىس - جىنىنىڭ قەدىمى تەگمىگەن
ئىپتىدائىي ئورمانلىققا ئايلىنىدۇ. ئەينەك سۇرتكۇچ يەنە هەرـ
كەتلىنىپ كەينىگە قايتىدۇ، بۇ چاغدا ئورمانلىقنىڭ ئورنىدا مۇز-
لۇق پەيدا بولىدۇ. مەن چاچلىرىم چۈۋۈق، ئۇستۇمگە هايۋان
تېرىسىنى ئارتىپ، قولۇمدا ئۇزۇن نەيزە، چاتقاللىق ئارىسىدا
ئايلىنىپ يۈرىمەن. ۋۇجۇدۇم كۆچ - قۇۋۋەتكە تولۇپ، ئۆزۈممۇ
قۇۋلىشىپ كېتىمەن. مۇزلۇقتىن ئۆتۈپ شەيئىلەرنىڭ تەرەققـ
ىيات باسقۇچلىرىنى بويلاپ كەينىمگە قايتىپ، چوڭقۇر تۇزلۇق

سۇغا چۆمۈلىمەن. پۈتكۈل بەدىنىمنى قاسىراق قاپلاپ، ماڭا سا-
قال پەيدا بولىدۇ. يەنمۇ ئىچكىرىلەپ مېڭىپ ھېچنېمىنى كۆرەل-
مەيمەن. ئۇزگۈچى جانلىقلاردىن باشقا نۆل رەقىمنى كۆرىمەن.
ئېۋكلىدىنىك[1] پۈتۈنلەي توغرا بولۇشى ناتايىن. ئۇ تۈز سىزىق
ئاخىرغىچە تۈز بولىدۇ، دەپ قىياس قىلغان. غەيرىي ئېۋكلىدىنىك
مەۋجۇت بولۇشى ھەم مۇمكىن. ئىككى تۈز سىزىق مەلۇم يىراق-
لىقتا بىر - بىرى بىلەن ئۇچرىشىدۇ. ئۇچراشقان نۇقتا غايىب
بولىدۇ، بۇ بىر خىيالىي تۈيغۇ.

بۇنىڭ يالغۇز خىيالىي تۈيغۇ ئەمەسلىكىنى بىلىمەن. بەزىدە
ئۇ ئۇچرىشىپ قېلىشى مۇمكىن بىر خىل رېئاللىق ئۇرغۇپ باشقا
بىر خىل رېئاللىقنىڭ ئارىسىغا بارىدۇ. بۇ ئېنىقلىققا تولغان بۇ
دۇنيادا كۆرۈپ ئادەتلەنگەن ئۆزئارا تەكشى ئارىلىشىپ كېتىش
ئەمەس، بەلكى سىلىق چىرمىشىش. ئۇ توشۇپ كەتكەن چاغدىكى
ئاۋاز يوق، پەقەت... يېنىك تىنىق بار. راست، مانا مۇشۇ ئاۋاز،
مۇشۇ تۈيغۇ، يېنىك تىنىق.

مەن بۇ خىيالىي دۇنيادا رېئاللىقنىڭ ئۇستىدە، يېنىدا،
ئاستىدا ۋە ئەتراپىدا ئاستا ئايلىنىپ يۈردۈم. مەن ھەمىشە ساغلام
ھەم كۆچلۈك، بەزىدە ئۆزۈمنى تەقدىم قىلىشتىن ئايانمايمەن.
بۇنى مەن بىلەن تەڭ ئايلىنىپ يۈرگەن ھېلىقى جىسىم سېزىپ
قالدى. كۆچ - قۇۋۋەتكە تولغان ئۇ جىسىم ئالدىمغا كېلىپ
ئۆزىنى ماڭا بېغىشلىدى.

بۇ تىنىقنىڭ قانداقتۇر بىر يېرىدىن لەرزان مۇزىكا ساداسى
كېلەتتى. يېنىك ئايلىنىپ ئويىنايدىغان ئاجايىپ تانسا باشلاندى.
ئۆزىگە خاس ئۇدارغا دەسسەپ چاچلىرى چۈۋۈق، ئۇزۇن نەيزە
كۆتۈرۈۋالغان ھېلىقى مۇزلۇق ئېرانىڭ ئادىمىنى تاۋلىدى. يېقىم-
لىق مۇزىكا ساداسى ئىچىدە ـــ يېقىملىق مۇزىكا ياڭراپ تۇراتتى
ـــ ھېلىقى مۇزلۇق ئېرا ئادىمى نۆل گرادۇسلۇق بوشلۇقتىن
چۈشتى... ئۇنىڭ قۇچىقىغا چۈشتى.

---

① مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 330 - يىللاردا ئۆتكەن قەدىمكى يۇنان ماتېماتىكى.

فرانسىسكا ئاتمىش يەتتە ياشقا كىرگەن شۇ كۈنى يامغۇر قاراڭغۇ چۈشكەن مەھەلدە توختىدى. فرانسىسكا قېلىن كون-ۋېرتنى يېرىق ئۈستىلىنىڭ ئاستىدىن تارتىمغا سېلىۋەتتى. رد-چارد ئالەمدىن ئۆتكەندىن كېيىن فرانسىسكا بۇ بىر بولاق خەت - چەكلەرنى بانكىنىڭ بىخەتەر ئىشكاپىدا ساقلاش قارارىغا كەلگەنىدى. ھەر يىلى تۇغۇلغان كۈنى بولغاندا ئەكىلىپ ئۆيدە نەچچە كۈن ساقلايتتى. ياڭاق ياغىچىدىن ياسالغان ساندۇقچىنىڭ ئاغزىنى ئېتىپ — ئاپپاراتلار شۇنىڭ ئىچىدە ئىدى — سان-دۇقچىنى ھۈجرىسىدىكى تام ئىشكاپىنىڭ جازىسىغا قويۇپ قوي-دى.

فرانسىسكا چۈشتىن كېيىن روسمان كۆۋرۈكىگە بالدۇرلا بېرىپ كەلگەنىدى. ئۇ شۇ تاپتا پېشايۋانغا كېلىپ، ئىلەڭگۈچنى لۆڭگە بىلەن سۈرتۈۋېتىپ ئۈستىدە ئولتۇردى. بۇ يەر بەك سالقىن ئىدى. ئۇ ئۇنىڭدا نەچچە مىنۇتلا ئولتۇراتتى. ھەمىشە قىلىدىغان ئىشى مۇشۇ ئىدى. ئۇ ھويلىنىڭ ئىشىكى ئالدىدا تۇردى، ئاندىن كوچىنىڭ ئاغزىغا باردى. ئاربىدىن يىگىرمە ئىكى يىل ئۆتۈپ كەتكەن بولسىمۇ، گۈگۈم چۈشۈشكە يېقىن ماشىنىدىن چۈشۈپ ئۆزىدىن يول سورىغان، چوڭ يولغا قاراپ چايقىلىپ كېتىۋاتقان ھارارىنى توختىتىپ، كابىنكىنىڭ پەلەم-پېيىنى دەسسەپ تۇرۇپ كەينىگە ئۆرۈلۈپ تار كوچىغا قاراۋاتقان روبېرتنى كۆرگەندەك بولاتتى.

فرانسسكانىڭ خېتى

فرانسسكا 1989 - يىلى يانۋاردا ئالەمدىن ئۆتتى. ئۇ شۇ يىلى ئاتمىش توققۇز ياشقا كىرگەنىدى. ناۋادا روبېرت كىنكاي هايات بولغان بولسا ئۇ يەتمىش ئالتە ياشقا كىرگەن بولاتتى. تىرىلاش كارتۇشكىسىغا «ئۆز ئەجىلى بىلەن ئۆلگەن» دەپ يېزىلغانىدى. دوختۇر مىك بىلەن كارولىنغا: «ئۇ مانا مۇشۇنداق تۇغەپ كەتتى. راستىنى ئېيتساق، بىزمۇ سەل هەيران قالدۇق. بىر قوشنىسى ئۇنىڭ تاماق ئۈستىلىدە دۈم يېتىپ قالغانلىقىنى كۆرگەن» دېگەنىدى.

فرانسسكا 1982 - يىلى ئادۋوكاتىغا يازغان خېتىدە ئۆلگەندىن كېيىن جەسىتىنى كۆيدۈرۈپ كۈلىنى روسمان كۆۋرۈگە كىگە چېچىۋېتىشنى ئىلتىماس قىلغانىدى. جەسەت كۆيدۈرۈش مادىزون ناهىيىسىدە پەۋقۇلئاددە ئىش ئىدى — نۇرغۇن كىشىلەر بۇنى رادىكال هەرىكەت دەپ بىلەتتى — شۇڭا فرانسسكانىڭ ۋەسىيىتى قەهۋەخانىدىكىلەرنى، مای پونكىتىدىكىلەرنى ۋە ئىجرا قىلغۇچىلارنى غۇلغۇلىغا سېلىۋەتتى. جەسەت كۈلىنى چېچىش ئاشكارا ئېلىپ بېرىلمىدى.

تەزىيە مۇراسىمى تۈگىگەندىن كېيىن مىك بىلەن كارولىن ماشىنا بىلەن ئاستا روسمان كۆۋرۈگىگە بېرىپ، فرانسسكانىڭ ۋەسىيىتىنى ئادا قىلدى. بۇ كۆۋرۈك ئۇلارنىڭ ئۆيىگە شۇنچە يېقىن بولسىمۇ، ئۇنىڭ بىلەن جونسون ئائىلىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا هېچقانداق پەۋقۇلئاددە مۇناسىۋەت يوق ئىدى. ئاكا-سىڭىل ئىككىسى ئادەتتە ئۆزلىرى تولىمۇ هېسداشلىق قىلىدىغان

غان ئاپىسىنىڭ نېمىشقا كىشىنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان مۇشۇنداق ئىشنى قىلغانلىقىدىن، نېمىشقا قائىدە - يوسۇنغا بويسۇنۇپ، ئۆزىنى ئۇلارنىڭ دادىسىنىڭ يېنىغا قويۇشنى ئىلتىماس قىلمىغانلىقىدىن ناھايىتى غەلىتىلىك ھېس قىلدى.

مىڭ بىلەن كارولىن ئاپىسىنىڭ ئۆلۈمىنى ئۇزىتىپ بولۇپ ئۆيى رەتلەشكە تۇتۇش قىلدى. ئادۋوكات مال - مۈلكىنى تەكشۈرۈپ ئىجازەت قىلغاندىن كېيىن بىخەتەر ساندۇقچىنى بانكىدىن ئاچىقتى.

ئۇلار بىخەتەر ساندۇقچىدىكى ئەرسىلەرنى تۇرگە ئايرىپ بىر - بىرلەپ كۆزدىن كەچۈرۈپ چىقىشتى. ھېلىقى قېلىن كونۇبۇرت كارولىنىڭ ئالدىدىكى بىر دۆۋە ئەرسىلەرنىڭ ئەڭ ئاستىدا تۇراتتى. ئۇ ئەجەبلەنگەن ھالەتتە كونۇبۇرتنى ئېچىپ ئىچىدىكى ئەرسىلەرنى چىقاردى. روبېرت كىنكاينىڭ 1965 - يىلى فرانسىسكاغا يازغان خېتىنى، ئاندىن يەنە 1978 - يىلى يازغان خېتىنى، ئاخىردا سېئاتلدىكى ئادۋوكاتنىڭ 1982 - يىلى ئەۋەتكەن خېتىنى ئوقۇدى. ژۇرنال ۋە قىيۇملىنغان گېزىت پارچىلىرىنى تەپسىلىي كۆرۈپ چىقتى.

— مىڭ!

مىڭ كارولىنىڭ ئاۋازىدىكى سۈكۈت ئارىلاشقان ھەيرانلىقنى بايقاپ «نېمە بولدى؟» دېگەندەك، شۇئان بېشىنى كۆتۈردى.

كارولىنىڭ كۆزلىرى ياش، ئاۋازى سەل تىترەپ چىقتى.

— ئاپام روبېرت كىنكاي ئىسىملىك بىرىنى ياخشى كۆرۈپ قالغانىكەن، ئۇ كىشى فوتوگراف ئىكەن. ھەممىمىز كۆرگەن «جۇغرافىيە ژۇرنىلى»نىڭ ھېلىقى سانى ئېسىڭدىمۇ؟ ژۇرنالنىڭ بىر نەچچە كۆڭرۈك توغرۇلۇق خەۋەر بېسىلغان ھېلىقى سانىنى دەيمەن. بۇ يەرگە كېلىپ ئاشۇ كۆۋرۈكلەرنى سۈرەتكە تارتقان كىشى مۇشۇ. بۇنىڭدىن باشقا، شۇ چاغدا بالىلارنىڭ

هەممىسى سۆزلەپ يۈرگەن ئاپپاراتنى ئېسىۋالغان، غەلىتە كىيىنىۋالىدىغان ھېلىقى ناتونۇش كىشى ئېسىگىدىمۇ؟ ئاشۇ ئادەم مۇشۇ شۇ.

كارولىنىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇرغان مىك گالىستۇكىنى يېشىپ ياقىسىنى چوڭ ئېچىۋەتتى.

— يەنە بىر قېتىم دېگىنە، ئالدىرىماي دېگىن، قۇلاقلىرىمغا پەقەت ئىشەنمەيۋاتىمەن.

خەت ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن مىك ئاستىنقى قەۋەتتىكى تام ئىشكاپىنى ئاچتۇرۇپ، ئاندىن ئۇستۈنكى قەۋەتكە چىقىپ فرانسىسكانىڭ ھۇجرىسىغا كىردى. مىك ياڭاق ياغىچىدىن ياسالغان ساندۇقچىغا ئەزەلدىن دېققەت قىلمىغانىدى. ئۇ بۇ ساندۇقچىنى ئاستىنقى قەۋەتكە ئېچۇشۇپ، ئاغزىنى ئېچىپ ئاشخانىدىكى ئۇستەلگە قويدى. مىك كارولىنغا:

— بۇ ھېلىقى ئادەمنىڭ ئاپپاراتى، — دېدى. ساندۇقنىڭ بىر بېشىدا پېچەتلەنگەن بىر پارچە خەت بار ئىدى. ئۇستىگە «كارولىن ياكى مىكقا» دېگەن خەت يېزىلغانىدى، بۇ فرانسىسكانىڭ پوچېركىسى ئىدى. ئاپپاراتلارنىڭ ئارىسىدا مۇقاۋىسى قېلىن ئۇچ خاتىرە دەپتەر تۇراتتى.

— بۇ خەتنى تۇڭگىچە ئوقۇپ بولۇشقا مېنىڭ كۆزۈم يەتمەيدۇ، — دېدى مىك، — بۇ سېنىڭ قولۇڭدىن كەلسە سەن ئوقۇ، مەن ئاڭلاي،

كارولىن خەتنى ئېچىپ ئۇنلۇك ئوقۇدى.

1987 ـ يىلى 7 ـ يانۋار.

سۆيۈملۈك كارولىن، مىك:

مەن گەرچە ئۆزۈمنى ياخشى سەزسەممۇ، لېكىن ئاخىرەتلىك ئىشلىرىمنى تەييارلاپ قويىدىغان چاغ كەلدى دەپ ئويلايمەن (كىشىلەر ھەممىشە مۇشۇنداق دەيدۇ). سىلەر ئۇقۇپ قېلىشقا تېگىشلىك

لىك ئىنتايىن مۇھىم بىر ئىش بار، شۇڭا بۇ خەتنى يېزىۋاتىمەن. شۇنىڭغا ئىشەنچىم كاملىكى، سىلەر بىخەتەر ساندۇقچىنى ئاختۇرۇپ 1965 - يىلى ماڭا ئەۋەتىلگەن قېلىن كونۋېرتتىكى خەتنى تاپقاندىن كېيىن بۇ خەتنىمۇ چوقۇم تاپسىلەر. مۇمكىن بولسا، بۇ خەتنى ئاشخانىدىكى تاماق ئۈستىلىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ ئوقۇڭلار. مېنىڭ بۇ ئۆتۈنۈشۈمنى ئۇزۇن ئۆتمەي چۈشىنىپ قالىسىلەر.

بالىلىرىمغا مۇشۇ ئىشلارنى خەت ئارقىلىق بىلدۈرۈش مەن ئۈچۈن ئالامەت مۇشكۈل بىر ئىش. لېكىن شۇنداق قىلىشىم زۆرۈر. بۇ خەتنىڭ ئىچىدە شۇنچىلىك كۆچلۈك، شۇنچىلىك گۈزەل نەرسىلەر بار، ئۇ شۇ نەرسىلەرنىڭ يوقلىپ كېتىشىگە يول قويالمايمەن. ناۋادا سىلەر ئاپاڭلارنى پۈتۈنلەي، جۈملىدىن ياخشى ۋە يامان تەرەپلىرىنى بىلمەكچى بولساڭلار، بۇ ئىشتىن چوقۇم خەۋەردار بولۇشۇڭلار كېرەك. ئەمدى روھىڭلارنى كۆتۈرۈپ يۈرۈڭلار.

ئۇنىڭ ئىسمى روبېرت كىنكاي. بۇ ئىسىم ھازىر سىلەرگە تونۇشلۇق. فامىلىسىنىڭ قىسقارتىلمىسى «L»، بۇ قايسى فامىلىنىڭ باش ھەرپى ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن. ئۇ فوتوگراف، 1965 - يىلى لەمپىلىك كۆۋرۈكنى سۈرەتكە تارتقىلى بۇ يەرگە كەلگەن.

ئاشۇ سۈرەتلەر «جۇغرافىيە ژۇرنىلى»غا بېسىلغاندا قانداق سۆز - چۆچەك بولۇپ كەتكەنلىكى يادىڭلاردا. شۇنىڭدىن كېيىن بۇ ژۇرنالغا قەرەللىك يېزىلىپ تۇرغانلىقىمۇ يادىڭلاردا بولسا كېرەك. ژۇرنالغا نېمىشقا بىردىنلا قىزىقىپ قالغانلىقىمنى ئەمدى چۈشەنگەنسىلەر. مۇنۇ بىر ئېغىز گەپنى قوشۇپ قويايى، شەمشاد كۆۋرۈكىنى سۈرەتكە تارتقاندا مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدىم (ئۇنىڭ ئاپپارات سومكىسىنى مەن كۆتۈرگەنىدىم.)

مەن داداڭلارنى ئىنچىل ياخشى كۆرۈپ كەلدىم، بۇنى چۈشىنىشىڭلار سورايمەن. ياخشى كۆرۈپ كەلگەنلىكىمنى بۇرۇنمۇ بىلگەن، ھازىرمۇ بىلىمەن. داداڭلاردىن ئىككى بالىلىق بولدۇم، بۇنى مەن قەدىرلەيمەن. بۇنى ئۇنتۇپ قالماڭلار.

روبېرت كىنكاي داداڭلارغا پۈتۈنلەي ئوخشمايدۇ. مەن ئۆمەرۇمدە ئونىڭدەك ئادەمنى كۆرمىگەن، ئاڭلىمىغان ياكى كىتابلاردىنمۇ ئوقۇپ باقمىغان. سىلەرنىڭ ئونى پۈتۈنلەي چۈشىنىپ كېتەلمىشىڭلار مۇمكىن ئەمەس. چۈنكى سىلەر مەن ئەمەس: ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولساڭلار، ئىش - ھەرىكىتىنى كۆرسەڭلار، ئونىڭ ئۆزگەرگەن تۇرلەرنىڭ بىر تارمىقىنىڭ چېكى توغرىسىدىكى پاراڭلىرىنى ئاڭلىغان بولساڭلار ئونى چۈشىنەلىگەن بولاتتىڭلار. ھېلىقى خاتىرە دەپتەر بىلەن ژۇرنال ۋە قىيۇملىنغان گېزىت پارچىلىرىنىڭ ياردىمى بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا كۆپايە قىلمايدۇ.

مەلۇم مەنىدىن ئېيتقاندا، ئۇ بۇ يەر شارىغا تەۋە ئەمەس. مېنىڭ ئوچۇق دەيدىغان گېپىم مۇشۇ. مەن ئونى ھەمىشە قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزغا مىنىپ كەلگەن يىلپىز سۈپەت جانلىققا ئوخشىتىمەن. ئونىڭ ئىش - ھەرىكىتى ۋە جىسمى كىشىگە مۇشۇنداق تۇيغۇ بېرىدۇ. ئونىڭ چەكسىز ئىلھام بىلەن مۇلايىملىق ۋە ئاق كۆڭۈللۈك ئۆز ئىپادىسىنى تاپقان ژۇجۇدىدا چۈشىنىكسىز تراگېدىيە ئېچىلى ئەكس ئېتىدۇ. ئۇ ئۆزىنى ئېلېكترون مېڭە، ماشىنا ئادەملەرگە تولغان ھەم ئومۇمىيۈزلۈك مۇكەممەللىشىپ كېتىۋاتقان دۇنياغا خاتا كېلىپ قالغاندەك ھېس قىلىدۇ، ئۆزىنى ئاخىرقى پادىچى ئورنىدا ساناپ «ئاسارئەتتقە» دەپ ئاتايدۇ.

ئۇ ئىشكىمىزنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ مەندىن روسمان كۆۋرۈكدىگە بارىدىغان يولنى سورىدى. مەن ئونى بىرىنچى قېتىم شۇ چاغدا كۆردۈم. ئۇ چاغدا سىلەر ئوچىلار كۆرگەزمىگە قاتنىشىش ئۈچۈن ئىللىنوس شتاتىغا كەتكەن ئىدىڭلار. ماڭا ئىشىنىڭلار، مەن بىكارچىلىقتا كۆڭلۈمنى خۇش قىلىش ئۈچۈن ئونداق قىلغىنىم يوق. بۇنداق ئوي - پىكىرلەر مەندىن تولىمۇ يىراقتا. ئەمما مەن ئونى كۆرۈپ بەش سېكونتقا يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدە ئونىڭ كۆڭلۈمدىكى كىشى ئىكەنلىكىنى بىلدىم، لېكىن كېيىن ئاشۇ دەردجىگە ھەققەتەن يېتەلمىدىم.

سىلەر ئونى بارغانلا يېرىدە يېزىلىق قىزلارنى ئىنىەككە كەلتۈرۈپ يۈرىدىغان پەسكەش ئادەم كۆرۈپ قالماڭلار، ئۇ ھەر-

گىز ئۇنداق ئادەم ئەمەس. ئەكسىچە، سەل تارتىنچاق ئادەم. يۈز بەرگەن ئىشلاردا ھەر ئىككىمىزنىڭ ئوخشاشلا مەسئۇلىيىتىمىز بار. ئەمەلىيەتتە، مېنىڭ مەسئۇلىيىتىم ئۇنىڭكىدىن كۆپ. بىلە-زۇكتىكى باغاقچىنى روسمان كۆۋرۈكىگە مەن مىخلاپ قويغان. بىز تۇنجى قېتىم يۈز كۆرۈشكەن كۇننىڭ ئەتىسى سەھەردە ئۇ بۇ باغاقچىنى كۆرەلەيتتى. ئۇ تارتقان سۈرەتلىرىمدىن باشقا، بۇ باغاقچىنى شۇنچە يىلدىن بېرى مېنىڭ ئۇنىڭ چۈشى ئەمەس، بەلكى مەۋجۇتلۇقۇمنى ئىسپاتلايدىغان بىردىنبىر دەلىل ئورنىدا ساقلاپ كەلگەن.

بالىلارنىڭ كۆپىنچە ھاللاردا ئاتا - ئانىلىرىنى جىنسىي پەر-قى يوق دەپ قارايدىغانلىقىنى بىلىمەن، شۇڭا تۇۋەندىكى بايانلە-رىمنىڭ سىلەرگە قانتىق زەربە بولۇپ تۇيۇلۇپ كەتمەسلىكىنى، قەلبىڭلاردىكى ئوبرازىمنىڭ خۇنۇكلىشىپ كەتمەسلىكىنى ئۈمىد قىلىمەن.

روبېرت ئىككىمىز كونا ئاشخانىمىزدا تالاي سائەتلەرنى بىللە ئۆتكۈزدۇق. پاراڭلاشتۇق، شام يورۇقىدا تانسا ئويناپ ئۇق. باشتا ئاشخانىدا، كېيىن ھۇجرىدا، فېرمىنىڭ ئوتلاقلىرىدا ۋە سىلەر پەرەز قىلالايدىغان ھەرقانداق يەردە بىرگە بولدۇق. بۇ ئەقىلغا سىغمايدىغان، قايىل قىلىش كۇچى زور، كىشىنى يۈكسەكلىككە يېتەكلەيدىغان بىرگە بولۇش ئىدى. بۇ ئىش ئۇدا بىر نەچچە كۇن توختىماي داۋام قىلدى. روبېرتنى ئويلىغان چېغىمدا «قايىل قىلىش كۇچى زور» دېگەن ئىبارىنى ئىشلىتىمەن، چۇنكى بىز ئۇچراشقاندا ئۇ شۇنداق ئىدى.

ئۇ كەسكىنلىكتە يا ئوقىغا ئوخشايتتى. ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولسام ئۆزۈمنى تۇتۇۋالالماي قالاتتىم. بۇ ئاجىزلىق ئەمەس، بۇ ھەم مېنىڭ تۇيغۇم ئەمەس، بەلكى كۇچلۇك ھېسسىيات بىلەن جىسمانىي كۇچنىڭ مېنى ئۆزىگە بويسۇندۇرۇشى ئىدى. بىر قېتىم بۇ ھېسسىياتىمنى پىچىرلاپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا دېسەم، ئۇ ماڭا: «مەن چوڭ يول، مەن يىراقتىن كەلگەن سەييا ھ، مەن دېڭىزدىكى كېمە» دېگەنىدى.

مەن كېيىن لۇغەتكە قارىدىم. كىشىلەر «يىراقتىن كەلگەن

سەييياھ» دېگەن بۇ سۆزنى ئاڭلىسا ئاۋۋال بۇركۇتنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرىدۇ. لېكىن، بۇنىڭ باشقا مەنىلىرىمۇ بار، ئۇ بۇنى چوقۇم بىلىدۇ. بۇ سۆزنىڭ: «ياقا يۇرتلۇق مېھمان، ۋە چەت ئەللىك»، بۇنىڭدىن باشقا «سەرگەردان كۆچمەن» دېگەن مەنىلەرى بار. لاتىن تىلىدىكى مەنىسى «ناتونۇش ئادەم». ئەمدى ئويلىسام، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىكى ئالامەتلەر: ناتونۇش ئادەم، كەڭ مەنىدىكى چەت ئەللىك، يىراقتىن كەلگەن سەييياھ ھەم بۇركۇتكە ئوخشاش دېگەن ئۇقۇملار بىلەن خاراكتېرلىنىدىكەن.

بالىلىرىم، مېنى چۈشىنىشىڭلارنى سورايمەن. مەن دېيىش بىلەپ بولغان ئىشلارنى بايان قىلىشقا ئۇرۇنۇۋاتىمەن. مەن كەچۈرگەن بۇ كۈنلەرنى سىلەرنىڭمۇ كەچۈرۈپ بېقىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. لېكىن بۇ ئېھتىماللىق چوڭ ئەمەس دەپ ئويلايمەن، دەۋر تەرەققىي قىلغان بۈگۈنكى كۈندە بۇ گەپلەرنى دېيىش تازا مۇۋاپىق بولمىسىمۇ، بىراق بىر ئايال كىشىنىڭ روبېرت كىنكايدەك مۇشۇنداق ئالاھىدە كۆچكە ئىگە بولۇشى، مېنىڭچە مۇمكىن ئەمەس. شۇڭا مەن، بۇ گېپىم ساڭا مۇناسىۋەتسىز، كارولىنغا شۇم خەۋەر بولۇپ تۇيۇلۇشى مۇمكىن. دۇنيادا مۇشۇنداق ئەر پەقەت ئۇ بىرلا، ئىككىنچىسى يوق.

ئاۋادا ئىككىڭلارنى ۋە داداڭلارنى دېمىگەن بولسام مەن دەرھال ئۇنىڭ بىلەن جاھانىمنى ئېيتىپ قويغان بولاتتىم. ئۇ ئۆزى بىلەن بىللە كېتىشىمنى ئېيتىپ يالۋۇرۇپ كەتتى، مەن ئۇنىمىدىم. ئۇ ناھايىتى سەزگۈر، باشقىلارنى بەك ئويلايدىغان ئادەم ئىدى. شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ بىرنىڭ تۇرمۇشىمىزغا ئاۋارىچىلىك تېپىپ بەرمىدى.

ئىشلار مانا مۇشۇنداق زىددىيەتلىك بولىدىكەن: روبېرت كىنكاي بولمىسا مەن فېرمىدا بۇنچىلىك ئۇزۇن تۇرمىغان بولاتتىم. ئۇ تۆت كۈن ئىچىدە ماڭا ھاياتنى، پۈتكۈل كائىناتنى بەردى، پارچە - پارچە بولۇپ كەتكەن جىسمىمنى پۈتۈن قىلدى. ئۇنى ھەمىشە ياد ئېتىپ كەلدىم، ياد ئەتمىگەن ۋاقتىم بولمىدى. ئۇ كاللامدا بولمىغان چاغدا مەن ئۇنى يەنىلا مەلۇم بىر يەردە بارەك، جاھاندا ئۇ يوق يەر يوقتەك ھېس قىلىمەن.

بۇ تۈيغۇ مېنىڭ سىلەرگە ۋە سىلەرنىڭ داداڭلارغا بولغان مۇھەببىتىمنى قىلچە ئاجىزلاشتۇرالمىدى. يالغۇز ئۆزۈمنى ئويلىغىنىمدا، توغرا قارار چىقارغانلىقىمنى جەزملەشتۈرۈشكە پېتىنالمايمەن. پۈتۈن ئائىلىنى قوشۇپ ئويلىغىنىمدا توغرا قىلغانلىقىمنى جەزملەشتۈرەلەيمەن.

ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قويايكى، ئىككىمىزنىڭ خۇدا قوشقان بىر جۈپلەر ئىكەنلىكىمىزنى ئۇ مېنىڭدىن بەكرەك چۈشەنگەن. مەن ۋاقىت ئۆتكەنسېرى بۇنىڭ مەنىسىنى ئاستا - ئاستا چۈشىنىپ يەتتىم دەپ ئويلايمەن. ناۋادا روبېرت يۇزۈمدىن يۇزۈمگە ئۆزى بىلەن بىللە كېتىشنى تەلەپ قىلغان چاغدا بۇ نۇقتىنى ھەقىقىي چۈشەنگەن بولسام، بەلكىم ئۇنىڭ بىلەن بېرالمىغا كەتكەن بولاتتىم.

روبېرت، بۇ دۇنيادا تولىمۇ پرىنسىپالىشىپ كەتتى، سەۋرىي كۆچىكە بۇرۇنقىدەك ئىشەنگىلى بولمايدۇ، دەپ قارايتتى. مەن پات - پات، مېنىڭ قارارىمۇ بەك پرىنسىپاللىق بولۇپ كەتتىمۇ، قانداق دەپ ئويلاپ قالمەن.

سىلەرنىڭ دەپنە ئىشلىرىم توغرىسىدىكى ۋەسىيىتىمنى ئۇنىڭ ئۆزىمۇ چۈشەنمەيدۇ، بۇ ئالجىپ قالغان بىر مومائىنىڭ ئويلاپ تاپقان ئامالى، دەيدىغىنىڭلارغا ئىشىنىمەن. سىلەر 1982 - يىلى سېئاتلدىكى ئادۋوكاتتىن كەلگەن خەتنى ۋە خاتىرەمنى ئوقۇغاندىن كېيىن مېنىڭ نېمىشقا بۇنداق تەلەپنى ئوتتۇرىغا قويغانلىقىمنى چۈشىنىسىلەر. مەن تىرىكلىكىمدە ھاياتىمنى ئائىلەمگە بەردىم، ئۆلگەندىن كېيىن جەستىمنى روبېرت كىنكايغا بېرىشنى ئويلىدىم.

كۆڭلۈمنىڭ داداڭلاردىن تولۇق سۇ ئىچمىگەنلىكىنى ئۇ بىلمىدۇ دەپ ئويلايتتىم، بەزىدە پەردار ئۇستىلىمنىڭ تارتمىسىغا سېلىپ قويغان قېلىن كونۋېرتنى كۆرۈپ قالغانمىدۇ، دەپ گۇمانلىناتتىم. ئۇ دېپس مويىنىستىكى بىر دوختۇرخانىدا سەكراتقا چۈشۈپ قالغاندا مەن يېنىدا ئولتۇراتتىم. ئۇ ماڭا: «فرانسىسكا، سىزنىڭمۇ ئۆزىڭىزگە لايىق خىياللىرىڭىز بولغانلىقىنى بىلىمەن. خىيال قىلغان نەرسىڭىزنى بېرەلمىگەنلىكىمدىن ئەپسۇسلىنىمەن.

مەن» دېگەنىدى. بۇ بىزنىڭ پۈتكۈل ئورتاق تۇرمۇشىمىزنىڭ ئەڭ تەسىرلىك چاغلىرى ئىدى.

سىلەرنىڭ ئازابلىنىشىڭلار ياكى ئېچ ئاغرىتىشىڭلار ۋە ياكى مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ھەرقانداق تۈيغۇدا بولۇشۇڭلار ماڭا كېرەك ئەمەس، مېنىڭ روھىرت كىنكاينى قانچىلىك ياخشى كۆرىدىغانلىقىمنى بىلىپلا قالساڭلار بولدى. مەن شۇنچە يىلدىن بۇيان ھەر كۈنى مۇشۇ ئىشقا تاقابىل تۇرۇپ كەلدىم، ئۇمۇ ھەم شۇ.

بىز گەرچە قايتا پاراڭلىشىپ باقمىغان بولساقمۇ، لېكىن بىر - بىرىمىزگە مەھكەم باغلىنىپ كەتكەنىدۇق. دۇنيادىكى ھەرقانداق ئىككى كىشىنىڭ مۇناسىۋىتىنى قانداق زىچ بولسا، بىزنىڭ مۇناسىۋىتىمىزمۇ شۇنداق زىچ ئىدى. بۇنى ئىپادىلەشكە تىلىم ئاجىزلىق قىلىدۇ. روھىرت مۇنۇ گەپلەر ئارقىلىق بۇنى ناھايىتى ياخشى ئىپادىلەپ بەرگەنىدى. ئۇ: «ھەرقايسىمىزنىڭ ھاياتى ئەمەس مەۋجۇت ئەمەس، ئىككىمىز ئۇچىنچى بىر ھاياتلىقنى ئورتاق ياراتتۇق» دېگەنىدى. ھەر ئىككىمىز ئاشۇ ھاياتلىقتىن مۇستەسنا ئەمەس ئىدۇق، ئۇ ھاياتلىق بولسا جاھان كىزىشكە قويۇپ بېرىلگەنىدى.

كارولىن، ئىككىمىزنىڭ تام ئىشكاپىدىكى ھېلىقى ھال رەڭ كۆڭلىكىم توغرۇلۇق قاتتىق تەگشىپ كەتكەنلىكىمىز ھېلىمۇ يادىڭدىمۇ؟ سېنىڭ كۆڭلەكنى كۆرۈپ كىيگۈڭ كەلگەنىدى. بۇ كۆڭلەكنى مېنىڭ كىيىپ باقمىغانلىقىمنى، ئۆزگەرتىپ كىيسە نېمىشقا بولمايدىغانلىقىنى، دېدىڭ. روھىرت بىلەن بىرىنچى ئاخشام بىرگە بولغاندا مەن ئاشۇ كۆڭلەكنى كىيگەنىدىم. مەن ھايا-تىمدا شۇ كۈندىكىدەك چىرايلىق بولۇپ باقمىغان. بۇ كۆڭلەك ئاشۇ كېچىنىڭ كىچىككىنە، ئەمما ئەھمىيەتلىك خاتىرىسى ئىدى، شۇڭا مەن ئۇ كۆڭلەكنى قايتا كىيىپ باقمىدىم، سېنىڭ كىيىشىڭگىمۇ يول قويمىدىم.

روھىرت 1965 - يىلى بۇ يەردىن كەتكەندىن كېيىن ئۇنىڭ ئائىلىسى توغرۇلۇق بىلىدىغانلىرىمنىڭ تولىمۇ ئاز ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم. بۇنىڭدىن باشقا ھەممە ئەھۋاللىرىنى — ئاشۇ بىر نەچچە كۈن ئىچىدە دېققەت قىلىشقا ئەرزىيدىغان ئەھۋاللارنىڭ

هەممىسى ـــ ئاساسەن بىلمەن، دەپ ئويلايتتىم. ئۇ يالغۇز بالا ئىدى، ئاتا ـ ئانىسى ئۆلۈپ كەتكەن، ئوھىغو شتاتتىكى بىر بازاردا تۇغۇلغان.

ئۇنىڭ ئالىي مەكتەپتە ياكى ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇغان ـ ئوقۇمىغانلىقىمۇ ماڭا قاراڭغۇ. ئەمما، ئۇ ساددا ھەم سىرلىق، ئەقىل ـ پاراسەتكە ئىگە ئادەم ئىدى. ھە راست، ئۇ 2 ـ دۇنيا ئۇرۇشىدا دېڭىز ئارمىيىسىنىڭ قۇرۇقلۇقتا جەڭ قىلغۇچى قىسىملىرى بىلەن جەنۇبىي تىنچ ئوكيانغا بېرىپ جەڭ مەيدانىدا فوتوگراف بولغان.

ئۇ ئۆيلەنگەن، ماڭا يولۇقۇشتىن خېلى بۇرۇنلا خوتۇنى بىلەن ئاجرىشىپ كەتكەن، بالىسى يوق. ئۇنىڭ بۇرۇنقى خوتۇنى مۇزىكانت، ئۇ ماڭا خوتۇنىنىڭ خەلق ناخشىلىرىنى ئېيتىپبەرگەنلىگىنى دېگەندەك قىلغان. ئۇ سۆرەت تارتىش ئۈچۈن سىرتلاردا يۈرۈپ ئۆزۈن مۇددەت ئۆيدە بولالمىغاچقا، ئۇنىڭ تويدىن كېيىنكى تۇرمۇشى كۆڭۈلسىز ئايالاشقان. بۇ ئىشتا ئۇ پۈتۈن گۇناھىنى ئۆزىگە قويماتتى.

بۇنىڭدىن باشقا، مېنىڭ بىلىشىمچە، روبېرتنىڭ بالا ـ چاقىسى يوق، ئۇنى تۇغقىنىمىزنى كۆرگەن كۆزۈڭلاردا كۆرۈشۈڭلارنى سورايمەن. بۇ باشتا سىلەرگە ناھايىتى تەس بىلىنىدۇ. مېنىڭ ئائىلەم، تۇرمۇشتىن تەڭ بەھرىمەن بولىدىغان ئادەمنىڭ بار، روبېرت بولسا تىكەندەك يالغۇز، بۇنىڭ ئادالەتسىزلىكىنى ئەكىلىكىنى دەسلەپتىلا بىلگەنىدىم.

روبېرتنىڭ تۇپەيلىدىن، ئۇنىڭ ئۇستىگە خەقلەرنىڭ ئۇششاق گەپ ـ سۆز قىلىشقا ئامراق ئادىتىنى بىلگەچكە (ئۆزۈم شۇنداق ئويلايمەن) جونسون ئائىلىسىدىكى بۇ ئىشنى خەقلەردىن قاتتىق سىر تۇتۇشنى ئەھدە قىلغانىدىم. شۇنداقتىمۇ بۇ ئىشنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش توغرۇلۇق سىلەرنىڭ ھۆكۈم قىلىشىڭلارغا تاپشۇردۇم.

مەن روبېرت بىلەن بىللە بولغانلىقىمدىن ھەرگىز خىجىل بولمايمەن. دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، مۇشۇ بىرنەچچە يىلدىن بېرى ئۇنى ھەتتا جېنىمدىن ئارتۇق ياخشى كۆرۈپ كەلدىم. ئۇنىڭ

بىلەن ئالاقىلىشىشكە بىرلا قېتىم كۆرۈندۈم. بۇ داداڭلار ئالەم-
دىن ئۆتكەندىن كېيىن بولغان ئىش. ئۇنىڭغا بىرەر ئىش بولغان-
مىدۇ، دەپ ئەنسىرەپ، قورقۇنچ ئىچىدە قايتا ئالاقە قىلىشقا
پېتىنالمىدىم. مەندە بۇنداق ربئاللىققا يۈزلەنگۈدەك قۇدرەت يوق
ئىدى. 1982 - يىلى مۇشۇ پوسۇلكا بىلەن ئادۇوكاتنىڭ خېتى
قولۇمغا تەگكەن چاغدا قانداق ھېسسىياتتا بولغانلىقىمنى سىلەر
تەسەۋۋۇر قىلالايسىلەر.

سىلەرنىڭ مېنى خۇددى مەن دېگەندەك چۈشىنىشىڭلارنى،
ئىشنى يامان تەرەپكە بۇرىماسلىقىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن. ناۋادا
مېنى ياخشى كۆرسەڭلار، مېنىڭ قىلغان ئىشلىرىمنىمۇ ياخشى
كۆرۈشۈڭلار كېرەك.

روبېرت كېنكاي ماڭا ئايال كىشىنىڭ قانداق بولۇشى كې-
رەكلىكىنى ئۆگەتكەن. بۇنداق كەچۈرمىشنى ناھايىتى ئاز ئاياللار
ھەتتا ھېچقانداق ئايال بېشىدىن كەچۈرۈپ باقمىغان. ئۇ كېلىش-
كەن، قىزغىن، ھۆرمەتلىشىڭلارغا ھەم ياخشى كۆرۈشۈڭلارغا
ئەرزىيدىغان ئادەم. ئۇنى ياخشى كۆرۈڭلار ھەم ھۆرمەتلەڭلار.
ئۇ ئۆزىگە خاس شەكىل بىلەن مەن ئارقىلىق سىلەرنىمۇ ياخشى
كۆرىدۇ.

سىلەرگە بەخت تىلەيمەن، باللىرىم

ئاپاڭلاردىن

ئاشخانا جىمجىت ئىدى. مېنىڭ ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ،
دېرىزىدىن سرتقا قارىدى. كارولىن سۇ كۆلچىكىگە، پولغا،
ئۇستەلگە ۋە ھەر بىر نەرسىگە كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى.

كارولىن گويا پىچىرلىغاندەك بوش ئاۋازدا گەپ باشلىدى.

ـــ ھەي، مېنىڭ، ئۇ ئىككىسى شۇنچە يىلدىن بېرى بىر -
بىرىگە ئوتتەك تەلمۈرۈشۈپ ئۆتۈپتۇ، ئاپام دادامنى ۋە بىزنى
دەپ ئۇنىڭدىن ۋاز كېچىپتۇ. ئۇ ئاپامنىڭ بىزگە بولغان مۇھەب-
بىتىنى ھۆرمەتلەپ يىراق - يىراقلارغا كېتىپتۇ. بۇنىڭ ھەقە-
قەتەن قولاقنى يوپۇرۇپ يۈرىدىغان ئىش ئەمەسلىكىنى ئويلاپ

يەتتىم. بىز نىكاھ ئىشىمىزغا مۇشۇنداق ئېتىبارسىز قاراپ كەپتۇق. بۇ ئاجايىپ مۇھەببەت بىزنىڭ سەۋەبىمىزدىن مۇشۇ ئاقىۋەتكە قالغانكەن. ئۇلار ھاياتنىڭ ئۇزۇن مۇساپىسىدە تۆت كۈن، تۆت كۈنلا بىللە بولغان. بىز شۇ چاغدا كۆرگەزمىگە قاتناشقىلى ئىللىنوس شتاتىغا كەتكەن. ئاپامنىڭ سۈرىتىگە قارىغىنا، مەن ئاپامنى ھېچقاچان بۇنداق ھالەتتە كۆرمىگەنىدىم. ئۇ نېمىدېگەن چىرايلىق. ئۇ بۇ سۈرەتنى ياخشى تارتىش ئۈچۈن پۈتۈن ماھارىتىنى ئىشقا سالغان. قارا، ئاپام نەقەدەر سالاپەتلىك، نەقەدەر ئەركىن. چىرايىدىن جۇشقۇنلۇق ۋە تېتىكلىك چىقىپ تۇرىدۇ. ئاپام ھەقىقەتەن چىرايلىقكەن.

— ئاھ خۇدا، — مىك ئارانلا شۇنداق دېيەلىدى ۋە لۆكۈگە بىلەن پېشانىسىدىكى تەرلەرنى، كارولىن كۆرمەستە كۆزىدىكى ياشلىرىنى ئېرتتى.

— مۇشۇ بىر نەچچە يىل ئىچىدە ئۇ ئادەم ئاپام بىلەن ئالاقىلاشمىغان. ئۇ ئالەمدىن ئۆتكەندە بېشىدا ھېچكىم يوق، شۇڭا ئاپپاراتلىرىنى بىرىدىن ئاپامغا ئەۋەتىپ بەرگەن، — دېدى كارولىن، — ھېلىقى ھال رەڭ كۆڭلەك توغرۇلۇق ئاپام بىلەن تەڭشىپ قالغانلىقىم، نەچچە كۈن غۇدۇراپ، كېيىمەم نېمىشقا بولمايدۇ دەپ ئاپامدىن سورىغانلىقىم ھېلىمۇ يادىمدا. كېيىن ئاپامغا گەپ قىلمايدىغان بولدۇم. ئاپام ماڭا: «ياق، كارولىن، بۇ كۆڭلەكنى كېيىمەك بولمايدۇ» دەپ بىر ئېغىزلا گەپ قىلغانىدى.

مىك دادىسى ئالەمدىن ئۆتكەندىن كېيىن ئاپىسىنىڭ ئالدىدا تۇرغان بۇ ئۇستەلنى شۇنىڭ ئۈچۈن قايتىدىن ئاشخانىغا ئەكىرىۋالغانلىقىنىڭ تېگىگە ئەمدى يەتتى.

كارولىن سىلىق ئورالغان كىچىك كونۋېرتنى ئاچتى.

— بۇلار ئۇنىڭ بىلەزۈكى، زەنجىرى ۋە زەنجىرىگە ئۆتكۈزۈلگەن يۈمىلاق مارکىسى. ماۋۇ ئاپام خېتىدە تىلغا ئالغان،

ئەينى چاغدا روسمان كۆژرۈكىگە مىخلاپ قويغان ھېلىقى باغاقچە شۇ. بۇ باغاقچىنى ئۇ ئەۋەتكەن كۆژرۈكىنىڭ سۈرىتىدىنمۇ كۆرگىلى بولىدۇ.

ــ مىك، قانداق قىلىمىز؟ ئۆزۈڭ بىر نېمە دېگىن، مەن ئۇستۇنكى قەۋەتكە چىقىپ ھايال ئۆتمەي چۈشىمەن.

كارولىن ئۇستۇنكى قەۋەتكە چىقىپ بىر نەچچە مىنۇتتىن كېيىن ھېلىقى ھال رەڭ كۆڭلەكنى كۆتۈرۈپ چۈشتى. ئۇ كۆڭلەك سۈلياۋ خالتىنىڭ ئىچىدە چىرايلىق قاتلانغان ھالەتتە ئىدى. كارولىن كۆڭلەكنى ئېچىپ مىكقا كۆرسەتتى.

ــ تەسەۋۋۇر قىلىپ باقايلى، ئاپام مۇشۇ كۆڭلەكنى كىيىپ مۇشۇ ئاشخانىدا ئۇنىڭ بىلەن تانسا ئوينىغان. ئويلاپ باقايلى: بىز نۇرغۇن ۋاقىتلىرىمىزنى مۇشۇ يەردە ئۆتكۈزگەن، ئاپام بىزگە تاماق ئەتكەن، مۇشۇ يەردە ئولتۇرۇپ بىزنىڭ ئىشلىرىمىز توغرۇلۇق بىز بىلەن سۆزلەشكەن. قايسى ئالىي مەكتەپتە ئوقۇش، كۆڭۈلدىكىدەك نىكاھ ئىشىنى ساقلاپ قېلىشنىڭ نەقەدەر قىيىنلىقى ئۇستىدە سۆزلىگەنلىرىدە ئۇنىڭ ئوبرازى ئاپامنىڭ كۆز ئالدىدىن كەتمىگەن. توۋا! بىز ئاپامغا قارىغاندا شۇنچىلىك ساددا، شۇنچىلىك خام ئىكەنمىز.

مىك بېشىنى لىڭشىتىپ، سۇ كۆلچىكىنىڭ ئۇستىدىكى جاۋەننىڭ يېنىغا باردى.

ــ ئاپام ئىچكۈدەك بىر نەرسە قالدۇرۇپ قويغانمىدۇ؟ بىر نەرسە ئىچكۈم كېپىكەتتى. نېمە قىلىشىمىز كېرەكلىكىنى بىلمەيمەن، ساڭا بېرىدىغان جاۋابىم مۇشۇ.

ئۇ جاۋەننى ئاختۇرۇپ، تېگىدە ئازراق براندى قالغان بوتۇلكىنى تاپتى.

ــ ئىككى رومكا چىقىدىكەن، كارولىن، بىر رومكا ئىچەمسەن؟

ــ ماقۇل.

مىك ئىشكاپتىن ئىككى رومكىنى ئېلىپ يۇزلۇكى سىرىق ئۇستەلگە قويدى. فرانسىسكانىڭ ئاخىرقى بىر بوتۇلكا براندىسى پاك ـ پاكىز تۇگىدى. كارولىن خاتىرە دەپتەرنىڭ بىرىنچىسىنى ئېچىدە ئوقۇۋاتاتتى. «روبېرت كىنكاي 1965 ـ يىلى 16 ـ ئاۋغۇست دۇشەنبە كۈنى بۇ يەرگە كەلدى. ئۇ روسمان كۆۋرۈكـ-نى ئىزدەپ يۈرگەنىكەن. ئۇ چۈشتىن كېيىن گۈگۈم چۈشۈش ئالدىدىكى چاغ، ھاۋا بەك ئىسسىق ئىدى. ئۇ چاقلانغىنىغا بىر ماشىنىنى ھەيدەپ كەلگەنىدى. ماشىنىسىنىڭ ئىسمى هارري ئىكەن. . . »

ئاخىرقى سۆز:

تاكامادىكى تۇن بۇركۇتى

مەن روبېرت كىنكاي بىلەن فرانسىسكا ھەققىدىكى ھېكايە-
نى يېزىش جەريانىدا كىنكايغا بارغانسېرى قىزىقىپ قالدىم. ئۇ
ۋە ئۇنىڭ ھاياتى توغرۇلۇق بىلىدىغانلىرىمىزنىڭ تولىمۇ ئاز
ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم. بۇ كىتابنى نەشرگە بېرىشتىن نەچ-
چە ھەپتە ئاۋۋال ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك، لېكىن تېخى بايقالمە-
غان ئەھۋاللارنى ئىگىلەش مەقسىتىدە ئايروپىلان بىلەن سېئاتلغا
باردىم.

مېنىڭ ئويۇم مۇنداق ئىدى: ئۇ مۇزىكا ھەۋەسكارى، يەنە
كېلىپ سەنئەتكار بولغانىكەن، ئۇنداقتا پېگېت ئەدەبىيات -
سەنئەت ساھەسىدە ئۇنى تونۇيدىغانلار بولۇشى مۇمكىن. «سې-
ئاتل ۋاقىت گېزىتى» نىڭ ئەدەبىيات بېتىنىڭ تەھرىرى ماڭا
يارەدەم بەردى. ئۇ كىنكاينى بىلىمسىزۇ، مېنى گېزىتنىڭ
1975 - يىلىدىن 1982 - يىلىغىچە بولغان ئارىلىقتىكى سانلە-
رى بىلەن تەمىنلىدى. مېنىڭ ئەڭ قىزىقىدىغىنىم مۇشۇ چاغلار
ئىدى.

مەن گېزىتنىڭ 1980 - يىللىق سانلىرىنى ۋاراقلاۋېتىپ
جاز مۇزىكا ئەتىرىتىدىكى بىر نېگىر چالغۇچىنىڭ سۈرىتىنى
كۆرۈپ قالدىم. ئۇنىڭ ئىسمى جونسون «تۇن بۇركۇتى» كۇ-
مىنس ئىكەن، يۇقىرى ئاۋازلىق ساكسوفون چالىدىكەن. سۈ-

رەتنىڭ يېنىغا روبېرت كىنكاي ئىمزا قويغان. شۇ يەردىكى مۇزىكانتلار جەمئىيىتى ماڭا كۈمىنسىنىڭ ئادرېسىنى بېرىپ، ئۇنىڭ ئويۇن قويۇشقا قاتناشمىغىنىغا بىر نەچچە يىل بولغانلىقىنى ئېيتتى. ئۇنىڭ ئۆيى تاكامادىكى بىر سانائەت رايونىنىڭ يېنىدىكى ئاچا يولىنىڭ ــ سېئاتلغا بارىدىغان بەشىنچى نومۇرلۇق تاشيولىنىڭ بويىدا ئىكەن.

ئۇنى ئۆيىگە بىر نەچچە قېتىم بېرىپ ئاران تاپتىم. ئۇ باشتا سورىغان سوئاللىرىمدىن سەل ئېھتىيات قىلدى. لېكىن، ئۇنى قايىل قىلدىم. روبېرت كىنكايغا ياخشى نىيەت بىلەن قاتتىق قىزىقىپ قالغانلىقىمغا ئۇنى ئىشەندۈردۈم. شۇنىڭ بىلەن ئۇ سەمىمىي ھالدا ئېچىلىپ ـ يېيىلىپ سۆزلەشكە باشلىدى. ئۇ شۇ چاغدا يەتمىش ياشتا ئىدى. مەن ئۇنىڭالغۇنى ئېچىپ ئەھۋاللارنى ماڭا دەپ بېرىشىنى ئىلتىماس قىلدىم. تۆۋەندىكىسى ئۇنىڭ بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن سۆھبەتنىڭ ئازراق رەتلەنگەندىن كېيىنكى خاتىرىسى.

«تۇن بۇركۇتى» كۇمەنىسىنىڭ ئېيتىقانلىرى

مەن شۇ چاغدا سېئاتلدا تۇراتتىم ھەم «شورتېيبل» مۇزىكا ئەترىتىدە ئىشلەيتتىم. ئېلانغا رەڭسىز بىر پارچە سۇرەت لازىم بولۇپ قالدى. كېلارنت چالىدىغان بىرەيلەن ماڭا مۇشۇ ئەتراپتىكى ئارالدا يامان ئەمەس سۇرەت تارتىدىغان بىرىنىڭ بارلىقىنى دېدى. ئۇنىڭ تېلېفونى بولمىغاچقا ئاتكرىتكىدىن بىرنى ئەۋەتتىم.

ئۇ كەلدى، ئۇ پادىچى ئىشتىنى، ئۆتۈك كىيگەن، سېرىق ئاسما باغ تاقىغان، ئاپپاراتى تولىمۇ كونىراپ كەتكەن، غەلىتە ياقا يۇرتلۇق بوۋاي ئىدى. مەن ئىچىمدە ئۇنىڭ مۇشۇ تۇرقى بىلەن سۇرەت تارتالمىشى ناتايىن دەپ ئويلىدىم. ئۇنىڭ بەرگەن نومۇرىنى ئېلىپ، سۇس سىرلانغان تامغا يۆلىنىپ ساكسوفونىمنى توختىماي چېلىپ تۇردۇم. ئۇ باشتا ئۇچ مىنۇتقىچە ماڭا تىكىلىپ، تىكىلگەنىمۇ مىختەك تىكىلىپ قالدى. ئۇنىڭ كۆزلىرىدەك سوغۇق يېشىل كۆزلەرنى سىزمۇ ھېچقاچان كۆرمىگەن بولغىيدىڭىز!

بىردەمدىن كېيىن ئۇ سۇرەت تارتىشنى باشلىدى. ئاندىن مەندىن «كۆز ياپراقلىرى» نى چالالايدىغان ـ چالالمايدىغانلىقىمنى سورىدى. مەن ئون مىنۇتتەك چېلىپ بەردىم. ئۇ بىر خىلدا سۇرەت تارتاتتى. كەينى ـ كەينىدىن نەچچە پارچە تارتىۋەتتى. ئۇ ماڭا: «بولدى، تارتىپ بولدۇم، ئەتە چىقىرىپ بېرىمەن» دېدى.

ئۇ ئەتىسى سۈرەتنى ئېلىپ كەلدى. مەن ھەيران قالدىم. مەن بۇرۇنمۇ سۈرەتكە چۈشكەنىدىم، لېكىن ئۇ تارتقان سۈرەت بۇرۇن چۈشكەن سۈرەتلىرىمدىن بەك ياخشى چىققانىدى. ئۇ مەندىن ئەللىك ئامېرىكا دوللىرى ئالغان بولسىمۇ ماڭا ناھايىتى ئەرزان تۇيۇلدى. ئۇ ماڭا رەھمەت ئېيتىپ كېتىپ قالدى. ئۇ كېتىدىغان چېغىدا مېنىڭ نەدە مۇزېكا چالىدىغانلىقىمنى سورىدى. مەن «شورتېيېل مۇزېكا ئەترىتىدە» دەپ جاۋاب بەردىم.

ئارىدىن بىر نەچچە ئاخشام ئۆتۈپ كەتتى. مەن بىر ئاخشىمى ئۇنىڭ تاماشىبىنلارنىڭ ئارىسىدا بۇلۇڭدىكى بىر ئۈستەلنىڭ يېنىدا پۈتۈن دىققىتى بىلەن مۇزېكا ئاڭلاپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆردۈم. ئۇ شۇنىڭدىن كېيىن ھەر ھەپتىنىڭ ئىككىنچى كۈنى كېلىدىغان بولدى، ئاز - تولا پۈڭا ئىچىپ قويىاتتى.

بەزىدە دەم ئېلىش ئارىلىقلىرىدا يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭ بىلەن بىر نەچچە مىنۇت پاراڭلىشىپ قويىاتتىم. ئۇ رايىش، كەم سۆز ئوبدان بوۋاي ئىدى، ھەمىشە مەندىن ئەدەپ بىلەن « كۆز ياپراقلىرى» مۇزېكىسىنى چېلىپ بېرىشىمنى سورايتتى.

كۆپ ئۆتمەي بىز ئوبدانلا تونۇشۇپ قالدۇق. مەن سۇنى، كېمىلەرنى كۆرگىلى پرېستانغا بېرىشقا ئامراق ئىدىم. ئۇ بوۋاي-نىڭمۇ بۇ جەھەتتە ماڭا ئوخشاش ئىكەنلىكىنى بىلىپ قالدىم. كېيىن ئۇنىڭ بىلەن ئۇزۇن ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇپ پاراڭلىشىدىغان بولدۇم. پاراڭغا چۈشۈپ كەتسەك كەچكىچە پارىڭمىز تۈگىمەيتتى. مۇڭدىشىش جەريانىدا ھەر ئىككىلىمىز ئۆزىمىزنىڭ زامانغا سەل يېتىشەلمەي قېلىۋاتقانلىقىمىزنى، بىزنىڭ دەۋرىمىزنىڭ ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى ئاز - تولا ھېس قىلىشتۇق.

ئۇ دائىم بىر ئىتنى ئەگەشتۈرۈۋالاتتى. ئۇ بەك ياخشى ئىت ئىدى، ئۇ ئىتنى «چوڭيول» دەپ چاقىراتتى.

ئۇ سېھرىي كۆچنى بىلەتتى، سېھرىي كۆچنى جاز مۇزېكا ئەترىتىدىكىلەرمۇ بىلەتتى، شۇنداق بولغاچقا پارىڭمىز بىر يەر-

دىن چىققان بولسا كېرەك. مەن بىر مۇزىكىنى مىڭ قېتىم چالىدىغاندىمەن، بەزىدە بىر دىنلا يېپىيېڭى بىر ئۇي - پىكىرلەر كاللىڭىزدىكى ئالقىلىق ئەمەس، بەلكى ساكسوفونىڭىزدىن چىقىپ قالىدۇ. ئۇ فوتوگرافلىقتىمۇ، پۈتكۈل كىشىلىك تۇر-مۇشىمۇ شۇنداق دەيتتى ھەم «ئۆزىڭىز ياخشى كۆرگەن بىر ئايال بىلەن بىرگە بولۇشمۇ شۇنداق» دەپ قوشۇپ قويا تتى.

ئۇ شۇ چاغدا بىر ئىش بىلەن مەشغۇل ئىدى، مۇزىكىنى ئوبرازلاشتۇرۇش ئويى بار ئىدى. ئۇ ماڭا: «جونسون، شەرەت-داز ئايال، دېگەن بۇ مۇزىكىنى چېلىپ تۆتىنچى تاكتتا كەلگەن-دە، بۇنىڭ سىزنى يېڭىۋاشتىن ئىلھاملاندۇرۇۋېتىدىغان ھېلىقى ئاھالىڭ ئىكەنلىكىنى بىلەمسىز؟ ياخشى، مەن مۇشۇ ئاھاڭنى ھېلىقى كۈنى سۇرەتكە تارتىۋالدىم، دەپ ئويلايمەن. شۇ كۈنى سۇ يۇزىدە كۈن نۇرلىرى جىمىرلاپ تۇراتتى. دەل شۇ چاغدا بىر قاقىر ئاپپاراتنىڭ مەنزىرە كۆرۈش ئەينىكىدىن «لىپلا» قىلىپ ئۆتۈپ كەتتى. مەن شۇ چاغدا سىز قايتىلاپ چېلىۋاتقان ھېلىقى ئاھاڭنى ئاڭلاۋاتاتتىم ھەم شۇ ئاھاڭنى راستىنلا كۆر-گەندەك بولۇپ ئاپپاراتنىڭ تەپكىسىنى باستىم» دېگەنىدى.

ئۇ پۈتكۈل ۋاقتىنى مۇشۇ مۇزىكىنى ئوبرازلاشتۇرۇش خىزمىتىگە سەرپ قىلىپ شۇنىڭغا بېرىلىپلا كەتكەنىدى. ئۇنىڭ نېمىگە تايىنىپ تىرىكچىلىك قىلىدىغانلىقىنى بىلمەيتتىم.

ئۇ ئۆزىنىڭ تۇرمۇشى توغرۇلۇق ناھايىتى ئاز سۆزلەيتتى. ئۇنىڭ فوتوگرافلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ نۇرغۇن يەرلەرنى سايا-ھەت قىلىپ كەلگەنلىكىنىلا بىلەتتىم، باشقا ئىشلىرى ماڭا قا-راڭغۇ ئىدى. لېكىن، مەن بىر كۈنى بوينىدىكى زەنجىرگە ئۆتكۈزۈۋالغان كىچىك نەرسىنى كۆرۈپ قالدىم. يېقىن بېرىپ قارىسام، ئۇستىگە چېكىلگەن «فرانسىسكا» دېگەن خەتنى كۆر-گىلى بولاتتى. مەن ئۇنىڭدىن: «بۇ شۇنداق ئالاھىدە ئەھمىيەت-كە ئىگە نەرسىمۇ» دەپ سورىدىم.

ئۇ بىر ھازاغىچە گەپ قىلماي سۇغا قاراپ ئولتۇرۇۋەردى. بىر چاغدا: « سىزنىڭ قانچىلىك ۋاقتىڭىز بار» دەپ مەندىن سورىدى. شۇ كۈنى دۇشەنبە، مېنىڭ دەم ئېلىش كۈنۈم ئىدى. شۇڭا ئۇنىڭغا ۋاقتىمنىڭ كۆپلۈكىنى ئېيتتىم.

ئۇ سۆزلەشكە باشلىدى، سۆزلىگەندىمۇ توختىماي بىر چۈشتىن كېيىن ۋە بىر ئاخشام سۆزلىدى. مەن ئۇنىڭ بۇ ئىشلارنى ئۇزۇندىن بۇيان كۆڭلىنىڭ چوڭقۇر قېتىدا ساقلاپ يۈرگەنلىكىنى ھېس قىلدىم.

ئۇ ھېلىقى ئايالنىڭ ئىسمىنى، بۇ ئىشلارنىڭ نەدە يۈز بەرگەنلىكىنى زىنھار تىلغا ئالمىدى. ئەمما، راستىنى ئېيتسام، روبېرت كىنكاي ئۇ ئايالنى شائىرانە تىل بىلەن تەسۋىرلەپ بەردى. ئۇ ئايال چوقۇم چوڭ بىر ئەرباب، قالتىس ئايال دەپ ئويلىدىم. ئۇ باشتا ئۇ ئايالنىڭ ئۆزىنى ئۇنىڭغا ئاتاپ بىر ماقالە يېزىشقا ئىلھاملاندۇرغانلىقىنى ئېيتتى. «نۆل گرادۇسلۇق بوشلۇق» دېگەندەك بىر تېمىدا يېزىلغان ماقالە ئىكەنلىكى يادىمدا. ئۇنىڭ بۇ ماقالىسى ئەينى چاغدا ماڭا ئورنېت گولمانىڭ[1] چاچما شېئىرلىرىنى ئەسلەتكەنىدى.

ئۇ يىغلاپ تۇرۇپ سۆزلەيتتى، كۆزلىرىدىن ياش توختىماي مەڭزىلىرىنى بويلاپ ئاقاتتى. بوۋاي ھەسرەت بىلەن شۇنداق يىغلىغاچقا، ساكسفوننى مەنمۇ شۇنداق مۇڭلۇق چالالىدىم. ئۇنىڭ نېمىشقا ھەمىشە « كۆز ياپراقلىرى» نى چېلىپ بېرىشىمىنى ئىلتىماس قىلىدىغانلىقىنى شۇنىڭدىن كېيىن چۈشەندىم. راستىنى ئېيتسام، مەن بۇ بوۋاينى ياخشى كۆرۈپ قالدىم. بىر ئايالغا شۇنچىلىك ئاشىق بولغان ئادەم ئەلۋەتتە باشقىلارنىڭ ياخشى كۆرۈشىگە ئەرزىيتتى.

---

① ئورنېت گولمان (1930 —) — ئامېرىكىنىڭ ساكسوفون چالغۇچىسى، كومپوزىتور ھەم جاز مۇزىكا ئەترىتىنىڭ يېتەكچىسى.

بۇ ئىش ھەمىشە كاللامدىن كەتمەيتتى. ئاشۇ ئايال بىلەن ئۇنىڭغا ئورتاق بولغان ئاشۇ نەرسىنىڭ قانچىلىك كۆچى بارلىقى، ئۇ «كونا ئۇسۇل» دەپ ئاتىۋالغان نەرسە توغرۇلۇق ئويلىناتتىم. شۇنىڭ بىلەن ئۆزۈمگە: «ئاشۇ كۈچ مەندىمۇ بار. شۇ بىر مەزگىللىك مۇھەببەتنى، ئاشۇ (كونا ئۇسۇل) نى ئاھاڭ ئارقىلىق ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرەي. ئۇنىڭدا ئالاھىدە بىر لىرىكا بار» دېدىم.

شۇنىڭ بىلەن بىر مۇزىكا ئىشلىدىم، بۇنىڭغا ئۈچ ئاي ۋاقىت كەتتى. مۇزىكىنىڭ ئاددىي ۋە نەپىسلىكىنى ساقلاپ قېلىشقا تىرىشتىم. مۇرەككەپ نەرسىلەر ئاسانغا چۈشىدۇ، ئاددىي نەرسىلەر قىيىن. ئاندىن مەن سەل ئەجىر قىلىپ پىئانىنو بىلەن تۆۋەن ئاۋازلىق ئىسكىرىپكا ئارقىلىق مۇزىكىنى نوتىغا سالدىم. ئاخىر بىر ئاخشىمى بۇ مۇزىكىنى ئورۇندىدىم.

ئۇ سەيشەنبە كۈنى ئاخشىمى ئىدى، ئۇ بوۋاي بۇرۇنقىدەك تاماشىبىلارنىڭ ئارىسىدا ئولتۇراتتى. شۇ كۈنى كەچ سورۇندىمىز تازا قىزىمىغان، جەمئىي يىگىرمىدىن ئارتۇق ئادەم يىغىلغان، مۇزىكا ئەتراپتىمىزگە دىققەت قىلىدىغان ئادەم يوق ئىدى. ئۇ ئاۋۇالقىدەك پۈتۈن دىققىتى بىلەن مۇزىكا ئاڭلاپ جىمجىت ئولتۇراتتى. مەن مىكرافون ئارقىلىق: «مەن ھازىر بىر دوستۇم ئۈچۈن ئىشلىگەن ‹فرانسىسكا› ناملىق مۇزىكىنى ئورۇنداپ بېرىمەن» دېدىم.

مەن ئۇنىڭغا قاراپ سۆزلەۋاتاتتىم، ئۇنىڭ كۆزلىرى پۈدىدا ئىدى. «فرانسىسكا» دېگەن ئىسىمنى ئاڭلاپ بېشىنى ئاستا كۆتۈرۈپ ماڭا قارىدى. بوزارغان چاچلىرىنى قوللىرى بىلەن كەينىگە تاراپ «تۆگە» ماركىلىق تاماكىدىن بىرنى تۇتاشتۇرۇپ، كۆزلىرىنى ماڭا تىكىپ ئولتۇردى.

مەن ساكسوفوننى ھېچقاچان ئۇنداق مۇڭلۇق چېلىپ باقمىغانىدىم. مەن چېلىۋاتقان ساكسوفون ئۇلار ئايرىلغان ئاشۇ مەزگىلدىكى ئاشۇ ساكسوفون ئىدى. مەن ئۇنىڭ ئاۋازىغا ئۆزۈمنى تاشلىۋەتكەندەك ئىدىم. ئۇ ئاۋاز ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۆتمۈشنىڭ ئاۋازى ئىدى. ئۇ ئاۋاز ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۆتمۈشنىڭ ئاۋازى ئىدى. ئۇ ئاۋاز ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۆتمۈشنىڭ ئاۋازى ئىدى.

نۇتلار ئۇچۇن، ئۇلارنى بىر - بىرلىدىن ئايرىۋەتكەن تۈمەن چاقىرىم مۇساپە ئۇچۇن يىغلاۋاتاتتى. مۇزىكا بىرىنچى تاكىتتا سەل تېنىۋېلىپ ئۇ ئايالىنىڭ ئىسمىنى چاقىرىپ: « فراند... سىس...كا» دەۋاتقاندەك قىلاتتى.

مەن مۇزىكىنى چېلىپ بولدۇم. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، كۇلگىنىچە مائارىپ بېشىنى لېكشىتتى، ئاندىن ھېساباتنى قىلىپ چىقىپ كەتتى. ئۇ ھەر قېتىم كەلگەندە مۇشۇ مۇزىكىنى چالاتتىم. ئۇ مۇشۇ مۇزىكىنى ئىشلىگەنلىكىم بەدىلىگە ماڭا ئەينەك رامكىغا ئېلىنغان قەدىمىي لەمپىلىك كۆۋرۈكنىڭ سۈرىتىنى بېرىپ بەردى. ئەنە ئېسىقلىق تۇرۇپتۇ. ئۇ بۇ سۈرەتنى نەدە تارتقانلىقىنى ماڭا تىنمىدى، ئىمزاسىنىڭ ئاستىدا «روسمان كۆۋرۈكى» دېگەنلا خەت بار.

يەتتە - سەككىز يىلنىڭ ئالدىدىغۇ دەيمەن، يەنە بىر سەيشەنبە كۈنى كەچتە ئۇنى كۆرمىدىم. ئۇ كېلەر ھەپتىنىڭ سەيشەنبە كۈنىمۇ كۆرۈنمىدى. ئۇ ئاغرىپ قالغانمىدۇ ياكى ئۇنىڭغا بىرەر ئىش بولغانمىدۇ، دەپ ئەنسىرەپ، ئىزدەك - سورىقىنى قىلىپ پرېستانغا باردىم. ئۇنى ھېچكىم بىلمەيدىكەن. كېيىن ئۇ تۇرۇۋاتقان ئارالغا باردىغان بىر كېمىگە چىقتىم. ئۇ سۇنىڭ بويىدىكى بىر ئېغىزلىق كونا ئۆيدە، راست گەپنى قىلغاندا، بىر لاپاستا تۇرىدىكەن.

مېنىڭ تىمىسقىلاپ يۇرگىنىمنى كۆرگەن قوشنىلاردىن بىرى كېلىپ مەندىن نېمە قىلىپ يۇرگەنلىكىمنى سورىدى. مەن مەقسىتىمنى ئېيىتتىم. ئۇ ماڭا ئۇنىڭ ئون كۈن بۇرۇن قازا قىلىپ كەتكەنلىكىنى دېدى. بۇ گەپنى ئاڭلاپ بەك ئازابلاندىم، ھازىرمۇ ئازابلىنىۋاتىمەن. ئۇنى ئىنتايىن ياخشى كۆرەتتىم. ئۇ سەل غەلىتە ئادەم ئىدى، بىز بىلمەيدىغان نۇرغۇن نەرسىنى ئۇ بىلىدىغاندەك سېزەتتىم.

مەن قوشنىسىدىن ئۇنىڭ ئىتىنى سۇرۇشتە قىلدىم. ئۇ

بىلمەيدىكەن، رېچاردنىمۇ تونۇمايدىغانلىقىنى ئېيتتى. مەن ھايۋانلارنى يېغىۋالىدىغان ئورۇنغا تېلېفون بەردىم. «چوڭيول» شۇ يەردە ئىكەن. مەن ئىتنى شۇ يەردىن ئاچقىنىچە جىيەنىمگە بەردىم. ئۇ ئىتنىڭ ئاخىرقى قېتىم جىيەنىمگە ئەركىلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئىچىمدە بەكلا خۇش بوپ كەتتىم.

بولغان ئىشلار مانا مۇشۇ. مەن كىنكايىنى سۈرۈشتۈرۈپ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئۇزۇن ئۆتمەي، ئوڭ بىلىكىم يىگىرمە مىنۇتتىن ئارتۇق ساكسوفون چالسام ئۇيۇشىدىغان بولۇپ قالدى. بۇ بىر كېسەللىك ئىدى، شۇنىڭدىن كېيىن ئىشتىن توختاپ قالدىم.

راستىنى دېسەم، ئۇنىڭ ھېلىقى ئايال بىلەن بولغان ئىشلىرى پەقەت كاللامدىن چىقمايتتى. مەن ھەر ھەپتىنىڭ ئىككىسى ئۇنىڭ ئۆچۈن ئىشلىگەن ھېلىقى ئاھاڭنى چالاتتىم، مانا مۇشۇ يەردە ئۆزۈم يالغۇز چالىمەن.

نېمە ئۈچۈنكىن، ساكسوفونوم ھەر قېتىم شۇ ئاھاڭغا چالغاندا ئۇ ماڭا سۇئالات قىلغان ھېلىقى سۈرەتكە قارايمەن. قانداق ئالاھىدە سەۋەبى بار، بۇنى ئېيتىپ بېرەلمەيمەن. ئىشقىلىپ، كۆزلىرىم ھامان ئاشۇ سۈرەتتىن نېرى كەتمەيدۇ.

مانا مۇشۇ يەردە يەر ـ زېمىننى قاراڭغۇلۇق قاپلىغاندا، مۇشۇ ساكسوفونوم پىغان بىلەن يىغلايدۇ. مەن بۇ چاغدا روبېرت كىنكاي ئىسىملىك بىر ئەر ۋە شۇ ئەر ئىسمىنى فرانسىسكا دەۋالغان بىر ئايال ئۈچۈن ئاشۇ ئاھاڭنى چېلىۋاتقان بولىمەن.

[General Information]
书名=廊桥遗梦　维吾尔文
SS号=40300683